Dr. Jim B. TUCKER

Viața înainte de viață

O cercetare științifică a amintirilor despre vieți anterioare la copii

Editura For You

Dr. JIM B. TUCKER

Viaţă înainte de viaţă[1]

O cercetare ştiinţifică a amintirilor despre vieţi anterioare la copii

Traducător Mihaela Ivănuş

Editura For you, 2007

ISBN 978-973-7978-93-6

[1] Nota MMXII – Nu avem original.

CUVÂNT ÎNAINTE DE DR. IAN STEVENSON

Numeroşi autori au scris despre reîncarnare, aproape întotdeauna pentru a o confirma, unii dintre ei încercând chiar să descrie procesul; câţiva scriitori resping ideea de reîncarnare, ca fiind un lucru absurd. Puţini dintre aceşti autori par interesaţi de dovezile pro şi contra reîncarnării.

Jim Tucker a scris un alt gen de carte. Pentru el, dovezile reprezintă punctul central de interes. Susţin ele, oare, sau măcar impun – întreabă el – ideea de reîncarnare?

Putem găsi uşor argumente împotriva reîncarnării: puţinele persoane care susţin că îşi amintesc de o viaţă anterioară; relativitatea amintirilor; explozia populaţiei; problema minte-corp; mărturiile false şi altele. Jim Tucker le ia în considerare, una câte una, în mod detaliat

Cartea lui Tucker nu seamănă cu nicio altă lucrare, deoarece nu s-a mai publicat nimic de acest gen înainte.

Impresionant, mi se pare, modul în care Jim Tucker îi călăuzeşte pe cititorii săi. El le cere, aproape imperativ, să judece odată cu el, pe măsură ce descrie şi ia în discuţie fiecare argument împotriva ideii de reîncarnare.

Scrie atât de bine, încât l-ar putea determina pe cititorul obişnuit să creadă că nu trebuie să facă niciun efort. Citiţi şi identificaţi faptul că dovezile v-ar putea oferi – mai curând decât v-aţi aştepta – răspunsul la cea mai importantă întrebare, pe care ne-o putem pune: „Ce se întâmplă după moarte?”

INTRODUCERE

Unii copii mici spun că au mai fost aici şi înainte. Ei oferă diferite detalii cu privire la vieţi anterioare, deseori descriind modul în care au murit. Bineînţeles, copiii spun o mulţime de lucruri, iar noi am putea crede, pur şi simplu, că inventează, aşa cum fac, deseori, copiii. Dar dacă oamenii i-ar asculta, uneori, pe copii şi ar încerca să afle dacă evenimentele pe care le descriu, chiar au avut loc? Şi dacă, atunci când ar merge în locurile indicate de copii, ar descoperi că cele spuse de aceştia despre evenimentele din trecut sunt, într-adevăr, reale? Ce s-ar întâmpla atunci?

Cazul lui Kemal Atasoy

Doctorul Jürgen Keil, un psiholog din Australia, asculta, în timp ce Kemal Atasoy, un băiat de şase ani, din Turcia, relata cu convingere detalii ale unei vieţi anterioare, despre care susţinea că îşi aminteşte. Erau în casa băiatului, o casă confortabilă, situată într-un cartier locuit de persoane din clasa mijlocie superioară, împreună cu interpretul doctorului Keil şi cu părinţii băiatului, un cuplu de intelectuali care, uneori, păreau amuzaţi de entuziasmul arătat de băiat în descrierea experienţelor lui.

El povestea că trăise în Istanbul, la vreo 800 km distanţă, că numele lui de familie era Karakas şi că fusese un creştin armean bogat, care locuia într-o casă mare, cu trei etaje. Casa**,** spunea el, era situată lângă casa unei femei pe nume Aysegul, o personalitate binecunoscută în Turcia, care plecase din Turcia din cauza unor probleme cu legea. Kemal relata că locuinţa lui era pe apă, acolo unde se legau bărcile, şi că exista o biserică în spatele ei. De asemenea, că soţia şi copiii lui aveau prenume de origine grecească. Mai spunea şi că, deseori, avea o geantă mare din piele şi că stătea în acea casă doar câteva luni pe an.

Nimeni nu ştia dacă povestea lui Kemal era adevărată, atunci când l-a întâlnit pe doctorul Keil, în 1997. Părinţii lui nu cunoşteau pe nimeni în Istanbul. De fapt, Kemal şi mama lui nu fuseseră niciodată acolo, iar tatăl lui vizitase doar de două ori oraşul, cu afaceri. În plus, familia nu cunoştea niciun armean. Părinţii lui erau musulmani Alevi, grup ce crede în reîncarnare, dar nu păreau să creadă că declaraţiile lui Kemal, pe care acesta începuse să le facă încă de când mergea de-a

buşelea, pe la doi ani, erau deosebit de importante.

Doctorul Keil era hotărât să afle dacă afirmaţiile lui Kemal se potriveau cu viaţa unei persoane reale. Efortul depus de doctorul Keil, pentru a descoperi dacă o astfel de persoană a existat, demonstrează faptul că băiatul nu putea afla întâmplător detaliile vieţii acelei persoane.

Când doctorul Keil şi interpretul său s-au dus la Istanbul, au găsit casa lui Aysegul, femeia pe care o menţionase Kemal. Alături, era o casă cu trei etaje nelocuită, care se potrivea exact cu descrierea făcută de Kemal – era la malul apei, în locul unde se legau bărcile, cu o biserică în spatele ei. Apoi, doctorul Keil a întâmpinat greutăţi în găsirea unei dovezi care să ateste că o persoană precum cea descrisă de Kemal a trăit vreodată acolo.

În perioada respectivă, nu locuia niciun armean în acea parte a Istanbulului, iar doctorul Keil nu a găsit pe nimeni care să îşi amintească dacă acolo trăise o familie de armeni. Când a revenit în Istanbul, peste câteva luni, el a vorbit cu oficialităţi ale bisericii armeneşti, care nu ştiau dacă în acea casă a locuit vreodată un armean. Nici înscrisurile bisericii nu menţionau acest lucru, dar nu era un lucru concludent, deoarece un foc distrusese multe dintre documente. Doctorul Keil a vorbit cu un vârstnic din zonă, care i-a spus că, în mod cert, acolo locuise un armean, cu mulţi ani în urmă, şi că reprezentanţii bisericii erau prea tineri, pentru a-şi aminti de vremurile acelea.

Înarmat cu această vagă declaraţie, doctorul Keil s-a hotărât să-şi continue căutarea. În următorul an, a mers pentru a treia oară în zonă şi a discutat cu un istoric local, recunoscut. Pe parcursul conversaţiei, doctorul Keil s-a ferit să influenţeze sau să sugereze eventuale răspunsuri. Istoricul i-a relatat o poveste uluitor de asemănătoare cu cea povestită de Kemal. Istoricul a spus că în acea casă locuise, de fapt, un armean creştin bogat. El fusese singurul armean din zonă, iar numele lui de familie era Karakas. Soţia lui era ortodoxă de rit grecesc, iar familia ei nu fusese de acord cu căsătoria. Cuplul a avut trei copii, dar nu le cunoştea numele. Din informaţiile lui, clanul Karakas locuia într-o altă zonă a Istanbulului, membrii lui ocupându-se cu produse din piele, iar persoana în cauză avea deseori la el o geantă mare din piele. De asemenea, persoana locuia în casă doar pe durata lunilor de vară. El murise în 1940 sau 1941.

Deşi doctorul Keil nu a putut să verifice afirmaţia lui Kemal, conform căreia soţia şi copiii lui aveau prenume greceşti, soţia provenea totuşi dintr-o familie de greci. Prenumele persoanei menţionate de Kemal s-a dovedit a avea semnificaţia de „om bun" în limba armeană. Doctorul Keil nu a reuşit să găsească confirmarea faptului că oamenii îl numeau astfel pe Karakas, dar a fost uimit de faptul că, deşi nimeni din anturajul băiatului nu cunoştea expresia, Kemal folosise o denumire ce putea lesne fi folosită pentru a-l descrie pe domnul Karakas.

Cum a ştiut acest băieţel, care trăia într-un oraş situat la 800 km depărtare, atât de multe lucruri despre un bărbat care murise în Istanbul, cu cincizeci de ani înainte ca el să se nască? Nu avea cum să fi auzit de bărbatul, despre care doctorul Keil a trebuit să facă mari eforturi pentru a afla ceva. Ce explicaţie se poate da în acest caz? Kemal avea un răspuns foarte simplu: a spus că el fusese acel bărbat, într-o viaţă anterioară.

Kemal nu este singurul care face astfel de afirmaţii. Copii din toată lumea au descris amintiri ale unor vieţi anterioare. Timp de mai mult de patruzeci de ani, cercetătorii au examinat relatările lor. Mai mult de 2.500 de cazuri sunt consemnate în dosarele Secţiei de Studii de Personalitate a Universităţii din Virginia. Unii dintre copii au relatat că erau membri de familie decedaţi, iar alţii au descris vieţile anterioare ale unor străini.

Într-un caz tipic, un copil foarte mic începe să vorbească despre amintiri dintr-o altă viaţă. Copilul este insistent şi, deseori, cere să fie dus la această altă familie, ce locuieşte într-un alt loc. După ce copilul oferă nume sau suficiente detalii despre acest alt loc, de cele mai multe ori familia merge acolo şi descoperă că relatările copilului se potrivesc cu viaţa unei persoane care a murit, cândva, în trecutul apropiat.

Este oare posibil ca, atât Kemal, cât şi ceilalţi 2.500 de copii să-şi amintească ceea ce credeau că-şi amintesc – evenimente din vieţi anterioare? Această întrebare i-a preocupat pe cercetători timp de mulţi ani, iar această carte va încerca să ofere răspunsul. Înainte, noi am scris doar pentru informarea celor de formaţie ştiinţifică, dar, acum, când deţinem date culese pe parcursul a patruzeci de ani, publicul larg merită să i se ofere ocazia de a cântări dovezile, în aceeaşi măsură. Voi încerca să le prezint cât de detaşat posibil, pentru ca voi să

judecaţi singuri.

Fenomenul copiilor mici care povestesc amintiri din vieţi trecute este fascinant şi, pe măsură ce veţi afla mai multe, veţi putea, treptat să vă formaţi o opinie despre ceea ce presupune acest aspect în final, puteţi să decideţi dacă aceşti copii – cum ar fi Kemal – au venit cu adevărat înapoi, după ce au trăit vieţi anterioare şi dacă şi noi, ceilalţi, am putea să facem la fel.

CAPITOLUL 1

COPII CARE POVESTESC AMINTIRI DIN VIEŢI ANTERIOARE

John McConnell, un poliţist pensionat din New York, care lucra ca agent de pază, s-a oprit la un magazin de electrice după serviciu, într-o noapte din 1992. A văzut doi oameni care jefuiau magazinul şi a scos pistolul. Un alt hoţ din spatele tejghelei a început să tragă în el. John a ripostat şi, chiar şi după ce a căzut, s-a ridicat şi a tras din nou. A fost împuşcat de şase ori. Unul dintre gloanţe i-a intrat prin spate, a pătruns prin plămânul stâng, inimă şi artera pulmonară principală – vasul de sânge care duce fluidul cu oxigen din partea dreaptă a inimii la plămâni. A fost dus urgent la spital, dar nu a supravieţuit.

John fusese apropiat de familia sa şi, deseori, îi spusese uneia dintre fiicele lui, Doreen, că: „Indiferent ce se va întâmpla, eu voi avea întotdeauna grijă de tine". La cinci ani după moartea lui John, Doreen a născut un fiu, căruia i-a pus numele William. Copilul a început să sufere de pierderi de conştiinţă, la scurt timp după ce s-a născut. Doctorii l-au diagnosticat cu o tulburare numită atrezia valvulei pulmonare, în care valvula arterei pulmonare nu este formată corespunzător, astfel încât sângele nu poate pătrunde în plămâni. În plus, ventriculul drept nu se dezvoltase din cauza problemei cu valvula. El a suferit mai multe operaţii chirurgicale. Datorită lor, starea sănătăţii i s-a îmbunătăţit foarte mult, deşi va trebui să ia medicamente pe timp nedeterminat.

William avea defecte din naştere, care erau asemănătoare cu rănile fatale suferite de bunicul lui. În plus, atunci când a ajuns suficient de mare ca să poată vorbi, a început să povestească despre viaţa bunicului său. Într-o zi, pe când el avea trei ani, mama lui lucra acasă în biroul ei, în timp ce William făcea năzdrăvănii, într-un sfârşit, i-a spus: „Stai jos, ori te plesnesc", la care William i-a răspuns: „Mamă, când tu erai mică şi eu eram tatăl tău, ai fost neascultătoare de multe ori, dar eu nu te-am lovit niciodată!"

La început, mama lui a fost surprinsă la auzul replicii. Pe măsură ce William vorbea tot mai mult despre viaţa bunicului, ea a început să se simtă consolată de ideea că tatăl ei venise înapoi prin copil.

William a spus de mai multe ori că el este bunicul lui şi a vorbit

despre modul în care murise. Povestindu-i mamei că, în timpul incidentului care i-a provocat moartea, mai mulţi oameni trăgeau, i-a pus o mulţime de întrebări legate de eveniment.

Odată, şi-a întrebat mama: „Când erai mică şi eu eram tatăl tău, care era numele pisicii mele?" Ea a răspuns: „Te referi la Maniac?"

„Nu, nu aia", a continuat William. „Cea albă". „Boston?" l-a întrebat mama lui.

„Da", a răspuns William. „Obişnuiam să-i spun Boss, nu-i aşa?" Era corect. Familia avea două pisici, Maniac şi Boston, şi numai John îi spunea celei albe Boss.

Într-o zi, Doreen şi-a întrebat fiul dacă îşi amintea ceva din perioada de dinainte de a se naşte? El a spus că a murit într-o joi şi s-a dus în rai, că a văzut animale acolo şi că a vorbit cu Dumnezeu. „I-am zis lui Dumnezeu că eram pregătit să mă întorc şi m-am născut într-o marţi". Doreen era uimită că William vorbea despre zile, deoarece el nici măcar nu ştia zilele săptămânii, fără a fi ajutat. L-a testat, remarcând: „Deci te-ai născut într-o joi şi ai murit într-o marţi?" El a răspuns repede: „Nu, am murit joi noaptea şi m-am născut marţi dimineaţa". Avea dreptate în ambele cazuri – John murise într-o joi, iar William s-a născut într-o marţi, cinci ani mai târziu.

A vorbit despre perioada dintre vieţi şi în alte ocazii. I-a spus mamei lui:

„Când mori, nu mergi direct în rai. Mergi la niveluri diferite – aici, apoi aici, apoi aici", în timp ce îşi mişca mâna de fiecare dată mai sus. A mai adăugat că animalele se nasc şi ele sub formă de oameni, dar animalele pe care le văzuse în rai nu muşcau şi nu zgâriau.

John fusese romano-catolic practicant, dar credea în reîncarnare şi promitea că va avea grijă de animale în viaţa următoare. Nepotul lui, William, spune că va fi veterinar şi va avea grijă de animalele mari de la grădina zoologică.

William îi reaminteşte lui Doreen de tatăl ei, în mai multe feluri. El iubeşte cărţile, ca şi bunicul său. Când merg în vizită la bunica lui, William petrece ore întregi uitându-se la cărţile din biroul lui John, imitând întru totul comportamentul bunicului, de acum câţiva ani. Copilul, ca şi bunicul, se pricepe să pună lucrurile cap la cap şi poate fi un „orator" neobosit.

William îi aminteşte lui Doreen de tatăl ei, atunci când îi spune:

„Nu te îngrijora, mamă. O să am grijă de tine”.

Ideea că cercetările ar putea să vină în sprijinul conceptului de reîncarnare este surprinzătoare pentru mulţi oameni din Occident, deoarece reîncarnarea poate părea ceva străin sau chiar absurd. Oamenii fac glume câteodată despre vieţile lor trecute sau despre cea viitoare.

Mass-media relatează despre oameni care povestesc întâmplări din vieţi trecute, după ce au fost hipnotizaţi. Reîncarnarea este în conflict cu opinia celor mai mulţi dintre oamenii de ştiinţă, potrivit căreia lumea materială este tot ceea ce există, şi cu credinţele religioase ale multor oameni.

Deşi unii găsesc că ideea de reîncarnare este ridicolă sau ofensatoare, alţii o acceptă din credinţă. Ideea de reîncarnare i-a atras pe mulţi, de-a lungul istoriei şi până în prezent, inclusiv pe Platon şi pe grecii antici, pe hinduşii şi budiştii din Asia, pe diferite popoare din Africa de vest, pe mulţi americani nativi din nord-vestul Americii de Nord şi chiar pe unele grupuri timpurii de creştini.

Astăzi, majoritatea celor care cred în reîncarnare s-ar putea să o depăşească pe aceea a celor care nu cred. Acest gen de credinţe nu se regăsesc doar în locuri îndepărtate. Un număr surprinzător de mare de americani cred în reîncarnare – între 20 şi 27%, în funcţie de sondaj – un procent similar înregistrându-se şi în cazul europenilor.

Credinţa lor nu se bazează pe dovezi ale existenţei reîncarnării, deoarece cei mai mulţi dintre ei nu au cunoştinţă despre acest proiect de cercetare, realizat la Universitatea din Virginia. De asemenea, de cele mai multe ori, ea nu se bazează nici pe doctrina religioasă oficială, întrucât multe dintre ele nu susţin acest concept. De fapt, un sondaj de opinie Harris – realizat în anul 2003 – a evidenţiat faptul că 21% dintre creştinii din Statele Unite cred în reîncarnare.

Cele descrise aici pot oferi acestor persoane o bază pentru credinţele lor, dar cercetătorii nu au studiat acest subiect din perspectiva vreunei anumite doctrine religioase sau influenţe. Obiectivele noastre au fost acelea de a găsi cea mai bună explicaţie la relatările copiilor şi de a vedea dacă ştiinţa ar trebui să ia în consideraţie reîncarnarea, ca pe o posibilitate.

Cei mai mulţi dintre oameni speră, probabil, că răspunsul va fi afirmativ. De altfel, ideea că încetăm să mai existăm după moarte este

tulburătoare, pentru majoritatea oamenilor. Deşi multe persoane din America ar putea să nu fie de acord cu conceptul de reîncarnare, ideea că o parte din noi continuă să existe şi după moartea noastră este, cu siguranţă, atrăgătoare. Dacă o persoană decedată poate supravieţui morţii sub o anumită formă şi poate renaşte, atunci înseamnă că există continuitate. Poate că putem rămâne lângă cei apropiaţi, în timp ce ei trăiesc în continuare, sau poate mergem în rai, sau în alte dimensiuni, sau cine ştie ce se poate întâmpla? Dacă aceşti copii au dreptate, atunci când spun că au mai trăit înainte, înseamnă că o parte din noi poate supravieţui după moartea corpurilor noastre.

Mai exact, conceptul de reîncarnare îi fascinează pe mulţi datorită ideii de a putea veni înapoi, pentru a mai încerca o dată.

Nu putem schimba greşelile pe care le-am făcut în trecut, dar posibilitatea de a putea încerca să faci mai bine data viitoare, ar fi, cu siguranţă, o mângâiere. Dacă trăim mai multe vieţi, atunci poate vom putea progresa de-a lungul lor şi vom deveni mai buni.

Indiferent de cât de mult ne-am dori noi înşine să revenim, dorim ca şi cei dragi nouă să poată să facă asta. În mod sigur, mama lui William trebuie să fi fost entuziasmată şi încântată de ideea că tatăl adorat a supravieţuit morţii şi s-a întors, ca fiind fiul ei. Suferinţa teribilă, la aflarea veştii că tatăl său a fost omorât, a traumatizat-o, iar ideea că el a renăscut în fiul ei a ajutat-o, fără îndoială, să-şi transforme acea suferinţă profundă în acceptare. În această carte, vom mai întâlni şi alţi oameni care au pierdut persoane dragi: de exemplu, o mamă care şi-a văzut bebeluşul murind de cancer şi un bărbat al cărui tată a fost torturat în faţa copiilor lui, înainte de a muri. În astfel de situaţii, oamenii ar fi încântaţi să ştie că există posibilitatea unei a doua şanse, a unei alte ocazii de a iubi şi de a petrece mai mult timp cu persoana care a murit.

Atunci când suntem îndureraţi de pierderea unor fiinţe dragi, am fi, cu siguranţă, mai împăcaţi să ştim că au continuat să supravieţuiască sub o anumită formă şi că ar putea reveni în viaţa noastră.

A crede în această posibilitate, poate părea ca o proiecţie a dorinţelor noastre şi nimic mai mult. Dar ar putea fi, oare, viaţa după moarte mai mult decât atât?

Chiar dacă ar putea părea greu de crezut, există dovezi că viaţa

după moarte este, de fapt, o realitate. Cartea ***Viaţă înainte de viaţă*** va descrie cazurile adunate de cercetători, care sugerează faptul că unii oameni pot supravieţui morţii şi pot renaşte la o viaţă nouă.

Nu am tratat cu uşurinţă această muncă. Cercetătorii au examinat acest subiect cu aceeaşi minte deschisă şi abordare analitică, ca în oricare altă temă de cercetare. Studiile au fost abordate raţional, şi nu emoţional, deci este vorba de o muncă, mai curând, analitică decât emoţională. În plus, cercetarea a fost realizată cu o minte limpede, nu cu zel religios. Bineînţeles că mulţi oameni cred în viaţa după moarte, bazându-se doar pe credinţa lor religioasă. Deşi nu intenţionez să pun la îndoială religia, credinţa religioasă nu trebuie să ne împiedice să căutăm dovezi care să vină în sprijinul acestei idei. Credinţa nu ar trebui să ne împiedice în a căpăta o mai bună înţelegere a naturii vieţii, iar munca noastră a fost, mai degrabă, o strădanie ştiinţifică, decât una religioasă. Astfel, cartea *Viaţa înainte de viaţă* este o lucrare analitică, nu una emoţională sau religioasă. Nu voi încerca să vă conving că aceste cazuri dovedesc că reîncarnarea are loc, pentru a promova o teorie. În schimb, eu vă voi prezenta cazurile, pentru ca voi să le puteţi evalua şi să ajungeţi la propriile concluzii în ceea ce priveşte semnificaţia lor. Vă voi oferi părerea mea, în ceea ce priveşte direcţia în care ne poartă dovezile, dar, pe parcurs, ar trebui să vă formaţi propriile voastre opinii. Nu ar trebui să vă grăbiţi să trageţi concluzii: nici că aceste cazuri sunt absurde, nici că ele sunt dovadă certă a reîncarnării. În schimb, v-aş încuraja să folosiţi acelaşi mod de abordare analitic, pe care l-am folosit şi noi pe parcursul cercetării.

Aceste cazuri nu sunt prezentate ca „dovezi clare", ci sub forma unor mărturii. Deoarece aceste studii s-au desfăşurat într-o lume reală şi dezordonată, şi nu într-un laborator în condiţii strict controlate, dovada clară nu este posibilă. Acesta este deseori cazul în ştiinţă şi medicină.

De exemplu, multe medicamente sunt considerate utile în tratarea anumitor afecţiuni, deoarece există dovezi în acest sens, deşi nu s-a dovedit, în mod cert, acest lucru. Şi în munca noastră este vorba despre un domeniu – posibilitatea existenţei vieţii după moarte – care nu poate fi uşor cercetat. Unii, chiar sunt de părere că cercetătorii nu ar trebui să încerce să studieze subiectul existenţei vieţii după moarte din punct de vedere ştiinţific, deoarece el este destul de îndepărtat de

domeniile empirice obişnuite de investigare.

Oricum, nu există altă întrebare mai importantă pe lume, decât aceea referitoare la posibilitatea de a supravieţui morţii, iar cercetătorii au adunat cele mai reprezentative probe pentru a răspunde acestei întrebări – probe pe care vi le voi împărtăşi.

Bineînţeles, fiecare caz are aspectele sale unice, dar putem lua în discuţie caracteristicile generale, descoperite în multe dintre situaţii. Mai târziu, vom cerceta în profunzime un număr de evenimente, care includ fiecare dintre aceste caracteristici.

Predicţii, semne de naştere experimentale şi vise de dinainte de naştere

Uneori, evenimentul începe chiar înainte ca *subiectul* cazului, respectiv copilul să se nască. Una dintre situaţii presupune o persoană în vârstă sau pe moarte, *personalitatea anterioară,* care face predicţii referitoare la viaţa viitoare.

Astfel de situaţii sunt rare, dar ele apar, cu o oarecare frecvenţă, în cadrul a două grupuri. Unul este cel al călugărilor lama din Tibet. Deşi predicţiile lor pot fi vagi sau neclare, unii le folosesc pentru a identifica copii care – se presupune – că ar fi călugări lama reîntrupaţi. În cazul actualului Dalai Lama, predecesorul lui se pare că nu a făcut nicio predicţie, astfel încât s-au folosit alte indicii, cum ar fi viziuni apărute în timpul meditaţiei după moartea lui, pentru a-l găsi pe băiatul identificat ca fiind reîncarnarea lui.

Tribul Tlingit, din Alaska, face frecvent predicţii referitoare la reîncarnare. Din patruzeci şi cinci de cazuri înregistrate acolo, zece au făcut predicţii cu privire la renaşterea lor ulterioară. În opt dintre cele zece cazuri, persoana a menţionat numele părinţilor la care dorea să se renască.

De exemplu, un bărbat pe nume Victor Vincent i-a spus nepoatei lui că se va întoarce sub forma fiului ei. I-a arătat două cicatrice, pe care le avea ca urmare a doua operaţii chirurgicale minore, şi a prezis că va avea aceste semne în viaţa următoare. La optsprezece luni după ce a murit, ea a născut un băiat care avea nişte semne situate în aceleaşi locuri. Unul dintre ele avea chiar mici puncte în jurul lui, semănând cu urmele lăsate de o cusătură chirurgicală. Mai târziu,

băiatul a afirmat că era persoana care trăise anterior şi a reuşit să recunoască mai mulţi oameni, din viaţa lui Victor.

Unele cazuri fac apel la o altă metodă care se foloseşte înainte de naşterea copilului. În mai multe ţări asiatice, un membru de familie sau prieten poate însemna corpul unei persoane aflate pe moarte sau deja decedată, în speranţa că, atunci când acea persoană se va naşte din nou, copilul va avea un semn de naştere care să se potrivească cu cel făcut anterior. Această practică este cunoscută sub numele de „semne de naştere experimentale" şi o vom discuta în detaliu în Capitolul 4.

Înainte de naşterea copilului, poate să existe un vis prevestitor, în acest caz, un membru de familie – de obicei mama subiectului – are un vis înainte sau în timpul sarcinii, în care persoana anterioară o anunţă că va intra în făt, sau cere să vină la ea. Aceste vise au loc, de obicei, când este vorba despre *aceeaşi familie,* în care persoana anterioară este un membru decedat al neamului subiectului, sau în cazurile în care mama subiectului a cunoscut cel puţin persoana anterioară.

Există şi excepţii, aşa cum vom vedea curând. În toate culturile au apărut vise prevestitoare, înregistrate în aproximativ 22% dintre primele 1.100 de cazuri din baza noastră de date computerizată. Ele sunt mult mai comune în unele locuri, decât în altele şi, de asemenea, tind să apară în diferite perioade, în diverse locuri. În Myanmar, familiile declară că, în general, visele au loc înainte de concepţia copilului, în timp ce în triburile din nord-vestul Americii de Nord, ele tind să apară chiar la sfârşitul sarcinii.

Semne şi defecte din naştere

Mulţi dintre subiecţii cazurilor noastre se nasc cu semne sau defecte din naştere, care corespund cu rănile de pe corpul persoanei anterioare, de obicei răni mortale. Un caz care include atât visul prevestitor, cât şi un defect de naştere este cel al lui Suleiman Caper, din Turcia. Mama lui a visat în timpul sarcinii că un bărbat, pe care nu l-a recunoscut, i-a spus: „Am fost omorât cu o lovitură de lopată… vreau să stau cu tine, nu cu altcineva". Când Suleiman s-a născut, partea posterioară a capului îi era parţial aplatizată şi, de asemenea, avea un semn de naştere în acea zonă. După ce a învăţat să vorbească,

a spus că fusese un morar care a murit, atunci când un client supărat l-a lovit în cap. Printre alte detalii, el a dat numele morarului şi satul în care trăise acesta. De fapt, un client mânios omorâse, într-adevăr, un morar cu acel nume din satul respectiv, lovindu-l în spatele capului cu o lopată.

Multe dintre semnele de naştere nu sunt doar nişte mici zone depigmentate. În schimb, ele sunt, deseori, neobişnuite ca formă sau mărime şi, uneori, sunt gofrate sau în relief, şi nu netede. Unele pot fi chiar spectaculoase şi neobişnuite ca aspect.

În Capitolul 4, voi discuta despre cazul lui Patrick, un băiat din Michigan, care avea trei leziuni distincte ce se potriveau cu cele ale personalităţii anterioare.

Există mai multe cazuri în care au fost observate, în acelaşi timp, semne de naştere sub forma unei răni mici, rotunde, precum cea lăsată de un glonte, şi una mai mare, mai neregulată ca formă, ca aceea lăsată de ieşirea unui glonte din corp.

Alte situaţii includ cazuri cu semne de naştere aflate în locuri total neobişnuite, cum ar fi în jurul gleznei, şi cazuri de diformităţi, de exemplu, membre sau degete lipsă, sau cu malformaţii, în aceste cazuri, semnele şi defectele din naştere pot oferi o dovadă concretă a existenţei unei legături între subiect şi personalitatea anterioară. Deoarece ele rămân pe corp, semnele şi defectele din naştere fac parte din studiul de caz, ele nefiind dependente de mărturiile martorilor. Atunci când există un raport de autopsie sau o înregistrare medicală a personalităţii anterioare – cum s-a întâmplat în cazul lui Suleiman – cercetătorii pot să le compare, cu obiectivitate, cu semnele din naştere, pentru a verifica cât de mult se potrivesc.

Astfel de semne şi defecte din naştere se întâlnesc frecvent printre exemplele noastre. O treime din cazurile din India includ semne sau defecte din naştere, care se crede că ar corespunde rănilor din vieţile anterioare, dintre care 18% includ înregistrări medicale care confirmă potrivirea. Ar trebui să subliniez că procentul real al tuturor copiilor cu semne din naştere, care au amintiri ale unor vieţi trecute, ar putea fi mai mic. Deseori, trebuie să decidem ce context să studiem şi, deoarece suntem în special interesaţi de cazurile care prezintă semne din naştere, atunci cel mai probabil este ca noi să le alegem pe acestea, în defavoarea altor tipuri. Deci, în final, numărul

cazurilor de acest fel înregistrate de noi va fi mai mare.

Relatări din vieţi anterioare

Trăsătura-cheie în cazurile noastre o constituie, bineînţeles, relatările copiilor despre vieţi anterioare.

De exemplu, pe când Suzanne Ghanem, din Libia, avea mai puţin de un an, primul ei cuvânt a fost „Leila", iar când ridică receptorul rostea: „Bună, Leila". A început să comunice familiei ei despre o viaţă anterioară, care s-a sfârşit atunci când s-a dus în Statele Unite pentru o operaţie chirurgicală pe cord. A vorbit foarte mult despre această viaţă, dar familia nu a putut să descopere personalitatea anterioară, până când Suzanne a împlinit cinci ani. Atunci, Suzanne s-a întâlnit cu membrii familiei femeii care credea că fusese şi i-a convins că ea era acea femeie renăscută, dând detalii despre viaţa acesteia.

Se pare că femeia care murise la un centru medical din Statele Unite după o operaţie chirurgicală pe cord, avea o fiică pe nume Leila, care nu a putut să o însoţească din cauza unor încurcături cu paşaportul. Înainte ca femeia să moară, fratele ei, aflat la spital, a încercat să-i telefoneze Leilei, dar încercarea eşuase. În total, Suzanne a făcut patruzeci de afirmaţii despre viaţa anterioară, care s-au dovedit a fi exacte, inclusiv numele a douăzeci şi cinci de persoane.

Copiii povestesc aceste lucruri la vârste foarte mici. Cei mai mulţi dintre cei care vorbesc despre o viaţă anterioară încep să o facă între doi şi patru ani. Unii părinţi relatează cum copiii lor au relatat în detaliu despre o viaţă anterioară la vârste surprinzător de fragede, dar, aşa cum vom discuta mai târziu, testele psihologice au demonstrat că mulţi dintre aceşti copii sunt foarte inteligenţi. Aceste teste confirmă talentele lingvistice avansate, necesare pentru a face astfel de descrieri. Copiii aproape că încetează să mai vorbească despre viaţa anterioară în jurul vârstei de şase sau şapte ani, iar după aceea par să ducă o viaţă normală.

În perioada în care copiii vorbesc despre viaţa anterioară, unii par să o facă cu detaşare, iar alţii sunt cuprinşi de o mare emoţie. Un exemplu în acest sens, este cel al unui băieţel din Seattle, pe nume Joey. El povestise de multe ori despre o altă mamă care murise într-un accident de automobil. Într-o seară, la cină, pe când avea aproape patru ani, s-a ridicat în picioare, a devenit palid la faţă – în timp ce se

uita concentrat la mama lui – şi a rostit: „Voi nu sunteţi familia mea – familia mea este moartă". Apoi, a plâns în tăcere un minut, o lacrimă rostogolindu-i-se pe faţă, după care s-a aşezat şi a continuat să mănânce. Faptul că mama lui avea o invitată la masă în acea seară, nu a împiedicat producerea acestui moment stânjenitor, deşi ea s-a dovedit foarte înţelegătoare.

Sunt copii care fac doar unele comentarii despre viaţa anterioară şi vorbesc numai în anumite momente – deseori în perioade de relaxare – în timp ce alţii comunică în mod constant şi povestesc multe lucruri.

În general, copiii au tendinţa de a vorbi despre oameni şi evenimente din preajma sfârşitului vieţii anterioare. Un copil care descrie o viaţă anterioară, care s-a terminat în perioada de maturitate, va vorbi, cel mai probabil, despre un partener de viaţă sau de copii, nu cu privire la părinţii.

Şaptezeci şi cinci la sută dintre copii evocă modul în care au murit în viaţa anterioară, acesta fiind, de cele mai multe ori, violent sau neaşteptat. Vieţile pe care le descriu copiii par să fie recente şi, de fapt, perioada medie între moartea personalităţii anterioare şi naşterea subiectului este de numai cincisprezece până la şaisprezece luni. Cu siguranţă că există şi excepţii – ca în cazul lui Kemal, prezentat în Introducere – dar foarte mulţi copii prezintă vieţi foarte recente. Puţini declară că au fost personalităţi celebre – aproape toţi au vieţi obişnuite care se sfârşesc, de cele mai multe ori, într-un mod neplăcut Atunci când copiii oferă suficiente informaţii pentru a putea identifica un anume individ decedat ca fiind personalitatea anterioară, declarăm cazul *rezolvat.*

Dacă personalitatea anterioară nu a fost identificată, spunem că el rămâne *nerezolvat.* Un coleg a obiectat împotriva termenului de „nerezolvat", deoarece acesta implică faptul că acel copil îşi aminteşte, efectiv, viaţa unei personalităţi anterioare unice, care ar putea fi identificată, dacă cazul ar putea fi rezolvat. Nu la asta ne referim, atunci când folosim acest termen. Putem conveni cu toţii că un caz nerezolvat – sau chiar unul rezolvat – nu demonstrează, automat, un caz de reîncarnare.

Doar cu câteva excepţii, aproape toţi copiii prezintă o singură viaţă anterioară. În plus, deşi mulţi nu vorbesc despre perioada dintre

vieţi, sporadic, unii o fac. Ei înfăţişează evenimente care s-au desfăşurat, aici, pe Pământ – de exemplu, la înmormântarea fostei personalităţi – sau descriu alte tărâmuri.

Un exemplu în acest sens, este cel al băieţelului pe nume Kenny, care, deşi cazul lui a rămas nerezolvat, a oferit numeroase detalii despre viaţa unui bărbat care a murit într-un accident de automobil. El a relatat că, după moartea lui, un alt spirit, poate şoferul vehiculului, l-a luat de mână, au intrat într-o încăpere imensă, unde erau împreună cu alte spirite. Acolo, un alt spirit, despre care a presupus că era Dumnezeu, i-a spus că exista un cuplu care îşi dorea un copil şi că el fusese ales pentru a coborî şi a se naşte.

Comportamente din vieţi anterioare

În afară de ceea ce povestesc, mulţi copii demonstrează comportamente care par să aibă legătură cu amintirile din viaţa anterioară pe care o descriu. Mulţi manifestă emoţii puternice în raport cu amintirile lor. În unele cazuri, ei plâng şi îi roagă pe părinţi să-i ducă la familia lor anterioară, până când, în final, aceştia acceptă. Într-un caz, în care personalitatea anterioară a fost omorâtă, subiectul poate arăta o mânie de nestăvilit împotriva ucigaşului său. Mai târziu, voi lua în discuţie cazul unui copilaş care a încercat să-l sugrume pe cel despre care spunea că l-ar fi omorât în viaţa anterioară.

Adeseori, copiii adoptă un stil de joacă neobişnuit. De exemplu, Parmod Sharma, din India, a fost fermecat de jocul de-a vânzătorul de biscuiţi şi sifon – ocupaţia personalităţii anterioare – între vârsta de patru până la şapte ani. Acest joc l-a făcut să-şi neglijeze îndatoririle şcolare când a început şcoala şi, se pare, că nu a reuşit niciodată să recupereze materia pierdută. Mama lui punea rezultatele slabe la învăţătură şi lipsa ulterioară de oportunităţi profesionale pe seama preocupării manifestate de el faţă de amintirile din viaţa trecută şi pe joaca din copilărie, ca vânzător.

Acest caz este unul extrem, dar joacă poate fi şi în exces, în aceste situaţii, subiecţii repetă acelaşi joc la nesfârşit, deşi jocul nu este practicat de ceilalţi copii ai familiei şi nici nu imită vreun membru adult al familiei sau vreun prieten de familie apropiat Cel mai adesea, copilul copiază ocupaţia personalităţii anterioare, ca în cazul lui Parmod, iar energia cu care unii dintre aceşti copii doresc să se

angajeze, în mod repetat, în joc, poate fi chiar extraordinară. Alţii repetă scena morţii din viaţa anterioară. Acest lucru se poate compara cu jocul posttraumatic al copiilor care au trecut prin experienţe dificile, doar că, în acest exemplu, se crede că trauma provine, mai degrabă, dintr-o viaţă trecută, decât din cea actuală.

Uneori, fobiile par să fie legate de amintiri din viaţa anterioară. Mulţi vădesc o frică intensă faţă de modalitatea care a dus la moartea personalităţii anterioare. Adesea, aceste temeri vor apărea înainte ca subiectul să înceapă să relateze despre viaţa trecută. Astfel, un copil foarte mic poate să arate o frică intensă faţă de apă. Un bebeluş din Sri Lanka, Shamlinie Prema, trebuia întotdeauna să fie ţinut de trei adulţi pentru a i se face baie, iar mai târziu a spus că se înecase în viaţa anterioară. De asemenea, unora le plac, în mod special, anumite lucruri, inclusiv alimentele care i-au plăcut personalităţii anterioare, sau chiar alcoolul şi ţigările. Deşi consumul de alcool şi ţigări este obişnuit în diferite culturi, acest lucru nu se consideră totuşi a fi potrivit pentru copii de trei ani. Părinţii au fost şi amuzaţi şi îngroziţi de încercările copiilor lor de a face rost de alcool. În ceea ce priveşte alimentele, un exemplu grăitor îl reprezintă cererea unor copii din Birmania de a mânca peşte crud, copii care spun că îşi amintesc că au fost în trecut soldaţi japonezi.

Când se remarcă jocuri neobişnuite, fobii şi preferinţe, împreună cu relatări, semne din naştere sau alte trăsături, impresia unei legături între subiect şi personalitatea anterioară este întărită. Acest gen de cazuri reprezintă, deseori, mai mult decât simple amintiri sau relatări; ele sugerează că au fost, de asemenea, preluate în această viaţă comportamente şi emoţii.

Recunoaşterea unor persoane şi lucruri din viaţa anterioară

Uneori, subiecţii recunosc, sau se presupune că recunosc, oameni sau locuri din vieţile lor trecute. În mod frecvent, când familia îl duce pe copil la casa fostei personalităţi, subiectul pare să-i recunoască pe membrii familiei anterioare. Uneori, familia anterioară speră în revenirea persoanei decedate, astfel încât ar putea fi predispusă să interpreteze orice face copilul, ca pe o mărturie a faptului că o recunoaşte. Alţii sunt mult mai sceptici, iar unii cred că familia subiectului speră să beneficieze de un câştig financiar prin ceea

ce pretinde, chiar dacă, rareori, este vorba de aşa ceva.

Mulţi vor elabora teste pentru copil, punându-l să identifice obiecte ce au aparţinut personalităţii anterioare, înainte de a decide dacă să accepte astfel de afirmaţii.

Într-un număr mult mai mic de cazuri, subiecţii au fost testaţi în condiţii mai controlate, dar despre asta vom discuta în Capitolul 7. Cele mai elocvente exemple întăresc ideea că se întâmplă ceva ce nu poate fi dat la o parte, ca fiind doar dorinţe cu pretenţii de realitate sau iluzii de copil.

Pe scurt, cazurile înregistrate în toată lumea pot include semne din naştere care se potrivesc cu răni ale personalităţii anterioare, relatări exacte despre viaţa acelei persoane, comportamente ce par a fi în legătură cu persoana – emoţii puternice, jocuri neobişnuite, fobii şi preferinţe neobişnuite – şi situaţii în care se consideră că subiectul a recunoscut ceva sau pe cineva din acea viaţă.

CAPITOLUL 2

INVESTIGAREA CAZURILOR

Povestea acestui studiu de cercetare de la Universitatea din Virgina începe în anul 1958. După toate standardele, Ian Stevenson reuşise să-şi clădească o carieră academică, strălucită la acel moment. După ce a absolvit – printre primii din promoţie – Facultatea de Medicină de la Universitatea McGill, iniţial a studiat biochimia, înainte de a deveni interesat de medicină psihosomatică, de studiul legăturii între emoţii şi starea de sănătate. El scrisese destul de mult, aproape întotdeauna în jurnale medicale, dar de câteva ori şi în ***Harper's Magazine*** şi ***The New Republic,*** iar până în anul 1958, publicase deja şaptezeci de articole şi lucrări. Cu un an în urmă, devenise preşedintele Departamentului de Psihiatrie la Universitatea din Virginia, la o vârstă neobişnuit de tânără, respectiv treizeci şi nouă de ani. Pe lângă aceste realizări, doctorul Stevenson era interesat de fenomenele paranormale – cele care depăşesc explicaţiile ştiinţifice curente. Când Societatea Americană pentru Cercetări Psihice a anunţat un concurs, în 1958, pentru cea mai bună lucrare despre fenomenele mentale paranormale şi legătura lor cu viaţa de după moarte, el a participat cu lucrarea care

a şi câştigat, numită „Dovezi de supravieţuire bazate pe amintiri ale întrupărilor anterioare”. În această lucrare, a analizat patruzeci şi patru de cazuri, publicate anterior, ale unor indivizi din diferite părţi ale lumii, care descriseseră amintiri din vieţi anterioare. Relatările proveneau din mai multe surse – cărţi, reviste şi ziare. Aproape toate cazurile, cele mai impresionante, erau despre copii care aveau sub zece ani, în momentul în care au relatat prima dată despre aceste amintiri, şi în multe dintre ele vârsta copiilor era de trei ani sau mai mici. Doctorul Stevenson a fost uimit de tiparele întâlnite la subiecţi din regiuni diferite, care povesteau lucruri similare despre vieţile lor trecute. După cum a declarat mai târziu: „Când am analizat aceste patruzeci şi patru de cazuri împreună, pur şi simplu, mi s-a părut absolut evident că trebuie să existe o explicaţie”. El şi-a încheiat lucrarea, concluzionând că mărturiile prezentate nu i-au permis să îşi definească o idee clară despre reîncarnare, dar credea că era cazul unei examinări mai ample.

După ce a fost publicată lucrarea, în 1960, doctorul Stevenson a citit şi despre alte cazuri. După ce a aflat de patru sau cinci cazuri din India şi unul în Ceylon (acum Sri Lanka), el a plecat într-o călătorie de studiu. Odată ajuns în India, a fost surprins de numărul mare al cazurilor existente. În patru săptămâni, a investigat douăzeci şi cinci. A vizitat Ceylonul pentru o săptămână şi a descoperit cinci sau şase cazuri. A ajuns la concluzia că, în special, copiii povestesc despre amintiri din vieţi anterioare şi o fac mult mai frecvent decât se observase în trecut.

Una dintre persoanele care a citit lucrarea doctorului Stevenson a fost Chester Carlson, inventatorul procesului de fotocopiere, care a stat la baza companiei Xerox. Soţia lui, Dorris Carlson, reuşise să-i dezvolte interesul pentru parapsihologie. După citirea articolului, l-a contactat pe doctorul Stevenson pentru a-i oferi sprijin financiar. Iniţial, doctorul Stevenson a refuzat oferta, deoarece era ocupat cu celelalte lucrări ale sale, dar, pe măsură ce a început să adune mai multe dovezi şi a devenit din ce în ce mai intrigat de ceea ce descoperea, a acceptat sprijin financiar din partea lui Carlson.

În 1966, a publicat prima sa carte despre acest subiect, ***Twenty Cases Suggestive of Reincarnation*** (Douăzeci de cazuri ce sugerează reîncarnarea). Doctorul Stevenson muncise foarte mult pentru a

verifica, în mod independent, declaraţiile celor douăzeci de copii şi cât de bine se potriveau acestea cu vieţile indivizilor despre care ei credeau că îşi amintesc.

Cartea conţinea relatări ale unor cazuri din India, Ceylon, Brazilia şi Liban, care includeau liste cu toate persoanele pe care doctorul Stevenson le intervievase în legătură cu cazurile, precum şi tabele foarte lungi, în care erau enumerate toate relatările fiecărui copil referitoare la o viaţă anterioară, împreună cu sursa de informaţie a respectivei relatări şi persoana, sau persoanele, care verificase dacă relatarea corespundea cu viaţa individului decedat. Doctorul Stevenson a prezentat cazurile într-o manieră obiectivă, imparţială, şi a luat în discuţie atât punctele tari, cât şi punctele slabe. În câteva reviste, inclusiv ***Jurnalul American de Psihiatrie,*** au apărut recenzii pozitive, redactorii menţionând, deseori, munca minuţioasă şi obiectivitatea doctorului Stevenson, drept pentru care lucrarea a continuat să fie apreciată, cu trecerea anilor, datorită acestor caracteristici.

Datorită ajutorului unor asistenţi, doctorul Stevenson a descoperit cazuri şi în alte ţări, începând să călătorească în India, Sri Lanka, Turcia, Liban, Thailanda, Nigeria, Brazilia şi Alaska. După ce a publicat cartea ***Twenty Cases,*** a găsit cazuri şi în Statele Unite. Cu ajutorul finanţării din partea lui Carlson, doctorul Stevenson a putut să renunţe la funcţia de preşedinte al Departamentului de Psihiatrie, în 1967, pentru a-şi concentra eforturile, exclusiv, asupra cercetărilor lui. Decanul Facultăţii de Medicină, care nu era de acord cu studiul, a fost fericit să-l vadă pe doctorul Stevenson renunţând la funcţie, fiind de acord să permită înfiinţarea unei mici secţii de cercetare – cunoscută acum sub numele de *Secţia Studii de Personalitate* – unde să se desfăşoare cercetările.

Anul următor, Chester Carlson a murit brusc, din cauza unui infarct. Atâta vreme cât funcţionarea secţiei era dependentă de finanţarea domnului Carlson, doctorul Stevenson a presupus că va trebui să încerce să revină la o cercetare mai de rutină. Apoi, a fost deschis testamentul lui Carlson, care lăsase un milion de dolari Universităţii din Virginia, pentru studiile doctorului Stevenson. În acel moment, a izbucnit o controversă, respectiv dacă universitatea ar trebui să accepte banii, dat fiind natura neobişnuită a cercetărilor. De

obicei, universităţile nu prea obişnuiesc să refuze cadouri de milioane de dolari, dar, cu siguranţă, situaţia îi deranja pe unii. În final, universitatea a hotărât să accepte banii, deoarece fuseseră lăsaţi tocmai pentru a veni în ajutorul unei cercetări ştiinţifice, astfel că munca a continuat.

Doctorul Stevenson a scris şi alte cărţi despre aceste situaţii, ele continuând să fie destul de bine primite, cel puţin de câţiva din domeniu. În una dintre recenzii, Lester S. King, redactor-şef la ***JAMA: The Journal of the American Medical Association,*** a scris că: „În ceea ce priveşte reîncarnarea, Stevenson a adunat cu grijă şi imparţialitate o serie detaliată de cazuri din India, cazuri în care mărturiile sunt greu de explicat altfel". El a mai adăugat:

„El a înregistrat o cantitate mare de date, care nu pot fi ignorate".

În 1977, revista ***Journal of Nervous and Mental Disease*** a dedicat cea mai mare parte a unuia dintre numere cercetărilor legate de reîncarnare ale doctorului Stevenson. Ediţia includea un articol al doctorului Stevenson şi comentarii pe marginea lui, făcute de alţi câţiva.

Doctorul Harold Lief, o persoană foarte respectată în domeniul psihiatriei, a scris unul dintre comentarii. El l-a descris pe doctorul Stevenson ca pe „un cercetător metodic, atent, chiar prudent, a cărui personalitate se situează de partea obsesivă". A mai adăugat: „Ori face o greşeală colosală, ori va fi recunoscut., drept un Galileo al secolului al douăzecilea".

Treptat, doctorul Stevenson i-a implicat şi pe alţii în cercetarea cazurilor. Satwart Pasricha, un psiholog din India, a început să-l asiste pe doctorul Stevenson pentru cazurile de ţară, ea continuând să le cerceteze şi astăzi. Erlendur Haraldsson, psiholog la Universitatea din Islanda, care are un trecut bogat în psihologia experimentală, a devenit interesat de cazuri în anii '70, şi de atunci continuă să le studieze. Antonia Mills, antropolog care şi-a luat doctoratul la Harvard, l-a ajutat pe doctorul Stevenson în cazurile din regiunea de nord-vest a Americii de Nord; de atunci ea a cercetat, în mod independent, cazurile de aici şi din India. Jürgen Keil, care a investigat cazul lui Kemal, prezentat în Introducere, este psiholog la Universitatea din Tasmania şi a reuşit să stabilească noi contacte în Turcia, Thailanda şi Myanmar, pentru a

studia cazurile din aceste regiuni. În plus, el şi cu mine am făcut două călătorii în Thailanda şi Myanmar, pentru a studia cazurile împreună – voi descrie câteva dintre ele mai târziu. Doctorul Stevenson a cercetat marea majoritate a cazurilor din Asia, despre care voi vorbi, iar notele finale de la sfârşitul cărţii prezintă bibliografia în care veţi găsi rapoartele detaliate ale cazurilor.

El a devenit interesat, în special, de situaţiile în care copilul se năştea cu un semn ce corespundea unei răni a individului decedat. Pentru el, numărul mare de incidenţă a evenimentelor este important şi de aceea a amânat publicarea informaţiilor referitoare la aceste cazuri, până în momentul în care putea să prezinte mai multe informaţii într-o carte. După mai multe amânări, a publicat, în anul 1997, ***Reincarnation and Biology: A Contribution to the Etiology of Birthmarks and Birth Defects*** (Reîncarnarea şi biologia: o contribuţie la etiologia semnelor şi defectelor din naştere). Cantitatea de informaţii este uriaşă – 2000 de pagini în două volume – şi include rapoarte detaliate pentru 225 cazuri, precum şi imagini ale diferitelor semne din naştere. Doctorul Stevenson a publicat cartea înainte de aniversarea vârstei de optzeci de ani.

Deşi ***Reincarnation and Biology*** a reprezentat, într-un fel, încununarea muncii lui desfăşurată pe parcursul a zeci de ani, el şi-a continuat cercetările şi a persistat să scrie şi să studieze aceste cazuri.

Eu am intrat în scenă, în anul 1996 şi, într-un final, am renunţat la cabinetul particular de psihiatrie, tocmai pentru a urmări aceste cercetări. În ultimul timp, m-am concentrat pe cazurile din America. Deşi se întâlnesc mai rar aici, cazurile apar în lipsa factorilor culturali, pe care unii critici îi consideră responsabili în alte părţi ale lumii. Voi folosi câteva dintre aceste cazuri din America, pentru a ilustra diferitele aspecte ale experienţelor. În context, voi schimba numele copiilor şi celelalte detalii care pot duce la identificarea lor. La fel voi proceda şi cu cazurile internaţionale, despre care nu a fost publicat încă un raport care să folosească numele real al copilului.

În ceea ce-l privea pe doctorul Stevenson, el a continuat să se arate entuziasmat de această muncă. S-a pensionat în 2002, dovedind, poate, o împotrivire pe care puţini oameni de optzeci de ani ar manifesta-o, în parte pentru a se dedica mai mult scrisului, dar şi pentru a petrece mai mult timp cu soţia sa, Margaret. El vorbea de mai

mulţi ani de renunţarea la călătoriile de cercetare, dar asta nu se întâmplase. Chiar şi după ce s-a pensionat, a mai făcut o „călătorie finală" în India. Margaret a spus odată că nu o deranjau călătoriile soţului, dar şi-ar fi dorit să nu mai anunţe tot timpul că „asta este ultima". A mai scris o carte în 2003 – *European Cases of the Reincarnation Type* (Cazuri europene de tipul reîncarnării) – şi a persistat să lucreze la alte articole şi cărţi. Numărul lucrărilor publicate de el depăşeşte 290.

Cercetările

Înainte de a investiga cazurile, noi trebuie să le găsim. Asta am făcut oriunde le-am căutat, dar ele pot fi găsite cel mai uşor în zonele în care se crede în reîncarnare. Acestea includ atât India şi Sri Lanka, unde doctorul Stevenson a călătorit iniţial, cât şi alte ţări cu credinţe similare, respectiv Thailanda, Myanmar (Birmania), Turcia şi Liban. Modelul geografic al cazurilor este determinat, într-o oarecare măsură, de zonele unde avem oameni care să le caute. În fiecare dintre aceste ţări, am avut norocul de a avea asistenţi care caută cazuri pentru noi. Ei le găsesc prin diferite metode, unele din articolele publicate ocazional în ziare, dar multe dintre ele pe cale orală.

Mergem acolo unde le găsesc ei. Asta nu înseamnă, bineînţeles, că nu apar situaţii şi în regiuni la care nu ne gândim. Avem multe cazuri din Thailanda, dar niciunul din Vietnam, şi asta se întâmplă, pur şi simplu, pentru faptul că nu avem o persoană de legătură acolo. De exemplu, am descoperit cazuri pe toate continentele, în afară de Antarctica, însă nimeni nu le-a căutat acolo. Într-un fel, a descoperi cazuri aici, în Statele Unite, este mai greu decât în alte ţări.

De pildă, în Thailanda, nici nu apucăm să ne lămurim în ce zonă trebuie să ne oprim, că instantaneu auzim despre un alt caz. Pe de altă parte, în Statele Unite nu putem să intrăm, pur şi simplu, într-un magazin şi să întrebăm dacă cineva cunoaşte un copil care vorbeşte despre o viaţă anterioară. Asta nu înseamnă că nu există cazuri şi aici. Dar când organizez conferinţe, oamenii îmi vorbesc deseori, după aceea, despre un membru de familie, care, la un moment dat, a povestit despre o viaţă anterioară. De când ne-am creat o pagină de web, în 1998, am primit e-mailuri de la zeci de americani care spun povestea unui copil cu amintiri dintr-o viaţă anterioară.

Avem tendinţa de a folosi aceleaşi metode generale la investigarea unui caz. De obicei, suntem însoţiţi de un traducător local, deoarece puţine dintre familiile implicate în cazurile internaţionale vorbesc engleza. Deşi acest lucru poate fi o sursă potenţială de eroare în acest proces, traducătorii indigeni pot să-i înţeleagă pe interlocutori cu uşurinţă. Deseori, clarificăm orice eventuală neînţelegere împreună cu traducătorul, până când suntem siguri că am înţeles ceea ce interlocutorii încearcă să ne transmită. După ce lucrează cu noi o vreme, traducătorii ajung să înţeleagă ceea ce încercăm noi să aflăm pe parcursul interviurilor şi sunt atenţi să pună toate întrebările necesare, pentru a căpăta o mai bună înţelegere a evenimentelor petrecute. De aceea, interviurile se desfăşoară, uneori, foarte lent – încercând, în mod repetat, să ne asigurăm că am perceput exact tot ceea ce s-a întâmplat, ca să nu spun că familiile ne acceptă, în general, foarte bine. Nu le plătim niciodată, pentru că asta ar putea să-i facă pe oameni să inventeze cazuri, dar ei sunt aproape întotdeauna ospitalieri, pe durata vizitelor noastre.

De cele mai multe ori, ajungem la un caz, după ce el a fost rezolvat. Asta înseamnă că subiectul a oferit suficiente detalii despre viaţa anterioară, încât i-a permis propriei familii să găsească şi să se întâlnească cu familia personalităţii anterioare, în unele cazuri, această întâlnire avusese loc cu câteva săptămâni înaintea sosirii noastre, iar în altele, cu câţiva ani înainte. Alteori, cazul nu este rezolvat la sosirea noastră, iar cele două familii nu s-au întâlnit. Deşi este evident că preferam să se producă acea întâlnire, de cele mai multe ori nu este aşa, astfel că munca noastră incubă un efort destul de mare, pentru a reconstrui, cât de exact posibil, ceea ce s-a spus şi s-a făcut în legătură cu cazul, înainte de sosirea noastră.

De obicei, începem investigaţia discutând cu familia subiectului. Toate interviurile debutează cu explicarea temei de cercetare, pentru ca toţi cei implicaţi să fie de acord să participe. Apoi, începem cu întrebările, cu răspuns deschis, referitoare la istoricul cazului. Acest interviu este luat, de obicei, cu părinţii subiectului, dar pot participa la discuţie şi bunicii sau alţi membri de familie. Nu începem cu subiecţii. În general, ei au puţin de relatat despre situaţie, sau chiar nimic. Dacă cumva sunt foarte mici, este posibil ca ei să fie prea timizi să vorbească cu noi, sau poate nu au dispoziţia necesară pentru a discuta despre caz. Dacă sunt mai mari, s-ar putea să nu-şi mai amintească nimic.

Încercăm să vorbim cu ei, dar punem un accent deosebit pe ceea ce ne spun adulţii despre relatările sau comportamentul copilului, de la începutul episodului. Dacă familia copilului a întâlnit familia personalităţii anterioare, suntem foarte interesaţi de ceea ce a spus subiectul înainte ca familiile să se întâlnească, deoarece afirmaţiile lui puteau să fie nuanţate de informaţiile aflate de la acea familie.

În cazul în care există un semn din naştere, este evident că vrem să vedem semnul copilului. Apoi îl fotografiem şi notăm locul unde se află şi cum arată pe un desen cu o siluetă umană, deoarece fotografiile pot avea rezultate nesatisfăcătoare. Uneori, părinţii spun că semnul din naştere s-a deplasat odată cu înaintarea în vârstă a copilului, astfel încât noi notăm locul semnului la naştere.

Sunt subiecţi care îşi povestesc amintirile doar părinţilor, însă alţii spun şi altor persoane. În această din urmă situaţie, încercăm să discutăm cu mai mulţi martori posibil. Nu acceptăm însă declaraţiile bazate pe zvonuri. Dacă un sătean relatează ceva despre un subiect din auzite, nu acceptăm cazul decât dacă vorbim cu persoana care a auzit, efectiv, copilul povestind.

După ce obţinem cât de multe informaţii din partea subiectului, trecem la partea personalităţii anterioare. Vorbim cu membrii familiei, pentru a verifica cât de mult se potrivesc afirmaţiile copilului cu viaţa personalităţii anterioare. De asemenea, aflăm impresiile lor de la prima întâlnire cu copilul. Dacă la această întâlnire copilul îi recunoaşte de multe ori pe membrii familiei anterioare sau bunuri aparţinând personalităţii anterioare, atunci noi dorim să luăm declaraţiile ambelor familii.

Când doctorul Stevenson a publicat rapoartele cazurilor în cărţile lui, el a inclus o listă cu declaraţiile pe care fiecare copil le-a făcut despre o viaţă anterioară. Fiecare declaraţie este urmată apoi de numele celui care a auzit această declaraţie, dacă ea a fost verificată ca fiind adevărată pentru personalitatea anterioară şi dacă da, de către cine, precum şi alte observaţii adiţionale. Trecând în revistă toate declaraţiile, atât cele corecte, cât şi cele incorecte, cititorii pot să cântărească cazurile în totalitate, fără a trebui să se întrebe dacă, nu cumva, copilul a ghicit unul sau două lucruri într-o mare de inexactităţi.

Pe lângă declaraţii, trebuie investigate, adeseori, şi alte aspecte

ale evenimentului. Când copilul are un semn din naştere, care se crede că ar corespunde unei răni de pe corpul celui decedat, noi încercăm să determinăm cât de mult se potrivesc ele, de fapt. În cazurile cele mai fericite, există şi un raport de autopsie, care menţionează rănile de pe corpul fostei personalităţi.

Dacă semnele din naştere corespund unei răni – care nu a fost fatală – de pe corpul fostei personalităţi, atunci înregistrările medicale pot fi utile în estimarea gradului de asemănare, în cazul unei morţi violente, ar putea exista o înregistrare a incidentului la poliţie – chiar dacă nu există un raport de autopsie – care ar putea conţine date despre răni.

În cazul multora dintre aceşti decedaţi, nu există niciun fel de documente scrise, care să conţină informaţii despre răni, cea mai bună mărturie disponibilă devenind declaraţia martorilor. Adesea, membrii de familie văd semnele fostei personalităţi abia după moarte, atunci când ajută la pregătirea corpului pentru înmormântare. Noi încercăm să vorbim cu cei care au observat rănile, pentru a fi cât mai siguri de tipul lor şi de locul unde sunt amplasate pe corp. Eu şi doctorul Keil am publicat un caz, în care familia subiectului credea că defectele din naştere de pe mâinile acestuia corespund unor răni, pe care fosta personalitate le suferise în timpul unui accident mortal de paraşutism, în final, prin eforturi stăruitoare, doctorul Keil a determinat, cu oarecare siguranţă, că fosta personalitate nu avusese, de fapt, nicio rană majoră pe mâini.

În multe cazuri, cercetătorii au repetat interviurile în următoarele lor călătorii avute în regiunea respectivă. Acest lucru serveşte mai multor scopuri. Unul dintre ele este, evident, acela de a afla dacă au mai apărut şi alte elemente. Altul, este de a descoperi dacă mărturiile rămân aceleaşi, odată cu trecerea timpului. Aşa că, în final, se poate evalua viaţa şi dezvoltarea ulterioară a subiectului. Doctorul Stevenson a urmărit câteva cazuri pe parcursul a zeci de ani, astfel încât i-a văzut pe subiecţi cum au crescut. După ce cazul este investigat, e înregistrat în dosarele noastre de la universitate, numai dacă respectă anumite criterii. Acestea cuprind multe dintre caracteristicile despre care am discutat Conform acestor criterii, un caz trebuie să respecte cel puţin două dintre următoarele:

1. Predicţii legate de o renaştere – nu doar „mă voi naşte din

nou", ci şi câteva detalii specifice; de exemplu, alegerea viitorilor părinţi.

2. Un vis premonitoriu.

3. Semne sau defecte din naştere legate de viaţa anterioară – nu doar aluniţe sau alte pete; de asemenea, semnul sau defectul din naştere ar trebui observat imediat după naştere sau la câteva săptămâni.

4. Relatări făcute de subiect, copil fiind, despre o viaţă anterioară – relatarea nu ar trebui să fie făcută doar de subiect: cel puţin o altă persoană mai în vârstă (de exemplu, un părinte sau o rudă) ar trebui să confirme faptul că subiectul a vorbit despre o viaţă anterioară în copilărie.

5. Subiectul să recunoască persoane sau obiecte care să-i fi fost familiare fostei personalităţi.

6. Copilul să manifeste un comportament bizar – adică, un comportament care este neobişnuit în familia subiectului şi care, aparent, corespunde unui comportament similar al personalităţii anterioare, sau care se poate presupune că l-ar fi avut acesta (de exemplu, o fobie faţă de arme de foc, dacă personalitatea anterioară a murit prin împuşcare).

Nu există criterii perfecte pentru toate situaţiile. Într-un caz, copilul ar putea oferi detalii semnificative şi importante, astfel încât l-am putea include pe listă, chiar dacă nu se regăseşte niciuna dintre celelalte caracteristici. În alte împrejurări, cazul ar putea respecta toate aceste criterii, dar noi alegem să nu-l includem în cazuistica noastră. În general, aceste criterii ne-au fost de folos şi sper că ele exprimă limpede care sunt cerinţele, pentru a include un anumit caz în cercetarea noastră. Aceste criterii arată că poate exista o gamă largă de situaţii importante de luat în seamă. Unele oferă informaţii clare că un fapt neobişnuit s-a întâmplat, în timp ce în alte conjuncturi dovezile sunt mult mai puţin convingătoare.

Deseori, martorul este cel care apreciază aceste cazuri ca fiind relevante, dar noi considerăm că este important să colectăm cât mai multe date, astfel încât martorul să poată evalua cazul în cunoştinţă de cauză.

Pentru fiecare caz, cercetătorul completează un formular de înregistrare – desfăşurat pe opt pagini – care solicită diferite detalii

despre eveniment. Dosarul mai include şi notele luate la diferitele interviuri împreună cu fotografii sau documente, dacă există. Într-o anumită etapă, toate aceste informaţii sunt incluse într-un format computerizat, pentru a putea fi introduse într-o bază de date. Acesta cuprinde 200 de variabile, cărora li s-au atribuit valori ce pot fi apoi introduse în calculator. Acestea se schimbă, în funcţie de ţara de origine a subiectului, de reacţia iniţială a părinţilor, rezultată în urma relatărilor copilului, de distanţa dintre familia subiectului şi familia anterioară, plus o mulţime de alte mici detalii. Dacă introducem aceste informaţii într-o bază de date, putem descoperi trăsăturile comune ale unui grup, pe care nu le putem observa doar din studiul cazurilor individuale. De exemplu, atunci când am comunicat că 18% dintre cazurile cu semne din naştere, din India, sunt însoţite de certificate medicale care confirmă asemănarea, cunoşteam acest lucru, deoarece avem toate cele 421 de cazuri din India în computer şi, astfel, acum pot să verific frecvenţa cu care apare această situaţie. Procesul este de durată, iar introducerea tuturor cazurilor în baza de date va mai dura câţiva ani. La ora actuală, noi am introdus 1.100 dintre cele 2.500 de situaţii în baza de date. Sunt incluse toate cazurile din India, dar nu există încă niciun caz din Thailanda şi Myanmar, deşi în aceste două ţări se întâlnesc sute de cazuri. Voi mai menţiona procente din când în când, pe baza acestor 1.100 de cazuri, dar trebuie să reţineţi că ele nu sunt neapărat reprezentative pentru toate cele 2.500.

În următorii ani, pe măsură ce vom introduce mai multe date în computer, probabil vom afla mai multe despre acest fenomen, chiar şi despre cazurile pe care cercetătorii le-au investigat cu câţiva ani înainte.

CAPITOLUL 3
EXPLICAŢII

Abby Swanson, o fată care trăieşte în Ohio, avea patru ani, atunci când, într-o seară, după ce i s-a făcut baie, i-a spus mamei ei: „Mamă, şi eu îţi făceam baie, când erai mică". „Da, chiar aşa?" i-a răspuns mama. „Uauu! Plângeai!", a continuat Abby. „Chiar aşa făceam?"

„Da", a continuat Abby. „Eu am fost bunica ta".

„Şi cum te chema?" a întrebat-o mama. Îşi aminteşte cum i se zbârlise părul, în timp ce Abby se gândea ce să răspundă, bătându-se uşor cu degetele peste gură.

„Lucy?… Ruthie?… Ruthie", a zis ea, în final. Pentru că acesta era numele străbunicii lui Abby, mama ei a încercat să-i pună mai multe întrebări, dar Abby nu a mai spus nimic.

Străbunica lui Abby murise în 1985, cu nouă ani înainte ca Abby să se nască. Avusese douăzeci de nepoţi şi, spre deosebire de ceilalţi, mama lui Abby locuia în vecinătatea bunicii, astfel că îi fusese apropiată de-a lungul vieţii. Au existat ceva conflicte, pe când mama lui Abby era adolescentă, dar s-au împăcat foarte bine, atunci când a devenit adult. Mama lui Abby vorbea uneori despre bunici cu copiii ei, însă fără să le spună pe nume, iar acum nu mai vorbise despre ei de mai bine de şase luni. În plus, bunica lui Abby locuia pe Coasta de Vest şi n-avea cum să fie o sursă de informare, de la care Abby să afle lucruri despre străbunica ei.

Mai târziu, mama lui Abby a întrebat-o pe mama ei dacă bunica îi făcea baie? Ea a confirmat şi a adăugat că, atunci când se întâmpla asta, plângea foarte mult.

Mama lui Abby este sigură că fetiţa nu auzise niciodată numele străbunicii ei. De fapt, atunci când a întrebat-o, câteva zile mai târziu, cum o chema, ea nu a ştiut să-i răspundă. Oricare ar fi fost cunoaşterea, sau amintirea, pe care o accesase Abby în acea seară, acum nu îi mai era la îndemână.

Ce putem înţelege din asta? Există şi situaţii mai reprezentative, după cum vom vedea, dar cel al lui Abby este unul succint pe care îl putem folosi pentru a găsi posibile explicaţii în cazurile unor copii care povestesc despre amintiri din vieţi trecute. Noi abordăm aceste

evenimente, cu o atitudine de curiozitate ştiinţifică. Sarcina noastră este de a cerceta acest fenomen şi de a încerca să găsim cele mai plauzibile explicaţii pentru fiecare în parte. În special, *întrebarea* dacă un caz reprezintă, sau nu, un eveniment paranormal – unul aflat dincolo de cunoaşterea ştiinţifică curentă – deci această întrebare este întotdeauna prezentă şi, în multe privinţe, este cea mai importantă în munca pe care o desfăşurăm. Deseori, răspunsul este imposibil de găsit. Un copil poate susţine că îşi aminteşte o viaţă anterioară, dar nu poate oferi informaţii, pe care nu le-ar fi putut afla, de altfel, pe căi obişnuite. Într-un astfel de caz, nu putem spune că el este reîncarnarea persoanei a cărui viaţă susţine că şi-o aminteşte. În acelaşi timp, nu putem spune cu certitudine că relatările copilului sunt false, chiar dacă ajungem la concluzia că nu există dovezi care să le confirme.

Abordăm fiecare situaţie cu o atitudine onestă, aceea de a afla cât de mult posibil. Nu le abordăm, ca şi când am fi tras deja concluziile. Suntem deschişi în faţa oricărei posibilităţi, inclusiv aceea că ar putea să existe o legătură paranormală între copil şi o persoană decedată, sau nu.

Această atitudine este necesară în cercetarea ştiinţifică, care este diferită de cele două extreme. Pe de o parte, cei care cred în reîncarnare pot accepta rapid orice relatare în acest sens, deoarece ea le confirmă credinţele. Pe de altă parte, indivizii convinşi că universul material este tot ceea ce poate exista – inclusiv acei aşa-zişi „sceptici de profesie" – vor respinge orice afirmaţie care le pune la încercare opiniile. Deşi mulţi dintre cei din domeniul ştiinţific au păreri la fel de dogmatice, ca şi cele ale unei persoane foarte religioase, o cercetare ştiinţifică solidă nu se poate baza pe credinţe.

Astfel, noi suntem accesibili tuturor posibilităţilor. Asta înseamnă că, atunci când un subiect susţine că îşi aminteşte o viaţă anterioară, s-ar putea să spună adevărul. Pe de altă parte, se poate ca el să fantazeze, sau ca adulţii să fi înţeles greşit relatările copilului. Încercăm să determinăm care este cel mai plauzibil scenariu.

Cu toate că există o astfel de atitudine în această carte, eu nu voi spune întotdeauna că un copil „pretinde" că are amintiri din viaţa anterioară. Ar fi un lucru greoi şi iritant atât pentru cel ce scrie, cât şi pentru cititor, în plus, inutil, deoarece am explicat deja în detaliu modul nostru de abordare a cazurilor. De fiecare dată când folosesc

termenul, aş putea pune „amintiri din vieţi anterioare” între ghilimele, dar şi acest lucru ar fi obositor.

Uneori, voi lua în discuţie ce ar putea însemna o situaţie, în cazul în care amintirile sunt chiar dintr-o viaţă anterioară. Deşi asta nu înseamnă că am tras concluzia că amintirile sunt, categoric, dintr-o viaţă anterioară, nu doresc să ocolim domenii surprinzătoare de interes, pentru că nu am găsit încă dovada finală care să ateste o variantă sau alta. În ceea ce priveşte explicaţiile posibile, există două tipuri fundamentale. Cazurile sunt provocate ori de un proces normal, ori de unul paranormal. Următoarea listă prezintă câteva dintre explicaţiile pe care ar trebui să le luăm în consideraţie.

EXPLICAŢII NORMALE

Fraudă

Asta ar însemna că mama lui Abby ne-a minţit, în mod intenţionat, în ceea ce priveşte cele întâmplate. Teoretic, este posibil. Abby nu şi-a amintit de acea seară, atunci când ne-am întâlnit, cu doi ani mai târziu, şi nu a existat niciun alt martor care să confirme povestea. Cineva ar putea inventa o astfel de poveste, dacă ar avea un motiv să o facă – acesta este motivul pentru care prezentăm doar cazurile în care am discutat direct cu familiile. Atunci când le intervievăm, încercăm să apreciem dacă sunt demne de încredere. Problema în cazul fraudei este că, în aproape toate cazurile, familia nu are absolut niciun motiv să inventeze o asemenea poveste. Cu siguranţă, mama lui Abby nu a inventat. Singurul lucru cu care s-a ales în urma contactării echipei noastre a fost invadarea casei ei de un psihiatru şi un psiholog care au pus o mulţime de întrebări, aşadar, dacă nu avea o nevoie stringentă de atenţia din partea a doi străini, nu ar fi avut niciun motiv să ne mintă. Deşi credea în reîncarnare, soţul ei nu credea. Nu a părut încântat să ne vadă la el în casă, deci orice eventuală neplăcere creată soţului ei ar fi făcut-o, probabil, şi mai puţin dispusă să inventeze o poveste, atunci când ne-a sunat.

În mod similar, cei implicaţi în cazurile din alte ţări nu obţin niciun avantaj material. Deşi familiile au încercat de câteva ori să obţină mici atenţii de la familiile personalităţii anterioare, aproape toţi ni s-au părut a fi persoane normale şi decente, care, întâmplător, au

copii care au relatat câteva lucruri neobişnuite. În plus, cazul lui Abby este neobişnuit, deoarece există doar un singur martor. În majoritatea celorlalte cazuri, mulţi membri de familie şi prieteni l-au auzit pe copil vorbind despre o viaţă anterioară, precum şi câţiva membri ai familiei personalităţii anterioare, cu care s-a vorbit mai târziu.

Pentru a vorbi de fraudă, ar trebui să existe o conspiraţie şi, deşi cazurile pot aduce familiilor o anumită notorietate de scurtă durată, absenţa oricărui beneficiu semnificativ, pentru toţi cei care ar trebui să fie implicaţi în această istorie elaborată, face ca scenariul să fie puţin probabil. Cealaltă posibilitate de fraudă este ca şi cercetătorii să inventeze cazul. Noi ştim că i-am întâlnit pe aceşti copii, dar dumneavoastră nu. Cu toate acestea, notiţele luate pe teren, care umplu fişetele din birourile noastre, atestă faptul că interviurile au avut loc. În plus, oricine citeşte transcrierile complete ale cazurilor făcute de doctorul Stevenson, în care el subliniază punctele tari şi slabe ale cazului, va înţelege că nu este vorba de fraudă, chiar dacă el greşeşte în ceea ce priveşte semnificaţia acestor situaţii.

Un alt contraargument împotriva variantei de fraudă din partea cercetătorilor este că şase dintre noi am publicat cazuri cunoscute, deci frauda ar trebui să implice un număr de profesionişti care nu au dat niciodată dovadă de lipsă de probitate în munca lor. Deşi există posibilitatea ca mama lui Abby să fi inventat această poveste, şansa ca acest caz – precum şi celelalte, luate în ansamblu – să se bazeze pe fraudă, este redusă.

Fantezie

În acest scenariu, Abby a inventat, atunci când a spus că-şi amintea cum îi făcea baie mamei ei. Trebuie să luăm în considerare această posibilitate doar în cazurile în care declaraţiile copilului nu sunt verificate, deci cazurile nu sunt rezolvate. În nenumărate cazuri din America, copiii au povestit multe despre perioada în care au trăit în viaţa anterioară, dar, pentru că nu au oferit nume, declaraţiile lor rămân neverificate.

Ne-am putea gândi că, pentru un subiect, această manieră de a inventa este ciudată, în special dacă părinţii nu agreează ideea de reîncarnare, chiar şi mai ciudată dacă copilul se implică emoţional în ceea ce povesteşte. Oricum, dacă el nu oferă informaţii care să se

dovedească a fi exacte, posibilitatea unei simple născociri nu poate fi scoasă din discuţie.

Bineînţeles, mulţi dintre aceşti copii, inclusiv Abby, par să cunoască lucruri pe care nu ar fi avut cum să le afle pe căi normale, astfel încât, la fantezie se adaugă coincidenţa, ca făcând parte din explicaţie. În cazul lui Abby, asta ar însemna că ea să fi găsit numele străbunicii ei din întâmplare. Iau trebuit două încercări pentru a ghici numele, dublându-şi astfel şansele de succes, dar, luând în consideraţie toate posibilele nume pe care ar fi putut să le spună, chiar şi dublarea şanselor ar face foarte puţin probabilă alegerea numelui corect.

Cei ce susţin coincidenţa vor spune: „Staţi aşa". Ei aduc ca argument faptul că am fi în eroare referitor la cât de incert ar deveni un eveniment, dacă nu am lua în calcul numărul de încercări pentru ca el să se întâmple. În acest caz, ideea că Abby ar fi putut ghici corect numele străbunicii ei pare incredibilă, dar noi am aflat despre caz doar pentru că ea l-a găsit. O şansă la un milion pare uimitoare, dacă nu ai şti că au mai existat alte un milion de încercări. De exemplu, faptul că oamenii câştigă la Loto ar putea părea incredibil – ţinând cont de şansele reduse – dar se câştigă în fiecare săptămână, deoarece joacă atât de mulţi. Dacă şansele sunt de douăzeci de milioane la unu şi joacă peste douăzeci de milioane de oameni, nu ar trebui să fim surprinşi, atunci când cineva câştigă.

Şansele de a ghici un nume sunt, în mod clar, mai mari, deoarece există doar sute de nume, nu milioane, dar această logică pare să întâmpine mari probleme, atunci când ne gândim la concluzia la care se ajunge în final: sute de copii din Statele Unite le-au spus părinţilor că ei au fost străbunicii lor, dar singura familie despre care a auzit grupul nostru a fost cea a lui Abby, fiindcă ceilalţi nu au spus numele corect.

Acest lucru se poate întâmpla în toată America, dar o astfel de posibilitate este absurdă.

Apoi, mai este şi cazul Suzannei Ghanem, pe care l-am menţionat în Capitolul 1. Ea oferă cu exactitate numele a douăzeci şi cinci de persoane din viaţa anterioară şi relaţia lor cu personalitatea anterioară, dând doar un singur nume incorect. Şansele de a ghici atât de multe nume, doar din coincidenţă, sunt atât de mici, încât se apropie de zero, dacă nu ne gândim că sunt milioane de copii care dau

douăzeci şi cinci de nume corecte, atunci când îşi descriu vieţile anterioare părinţilor, şi că Suzanne s-a întâmplat să fie suficient de norocoasă să le spună pe cele corecte.

Situaţiile în care se spun nume corecte par să contrazică total coincidenţa, însă unele cazuri s-ar putea datora, într-adevăr**,** acesteia. Dacă un copil face declaraţii generale despre o viaţă, dar nu oferă locul în care s-a desfăşurat aceasta, numărul locurilor potenţiale ar fi foarte mare şi ar putea fi găsită o persoană decedată, a cărei viaţă să semene cu cea descrisă de copil, pur şi simplu, din coincidenţă.

Chiar dacă copilul vorbeşte despre loc, ar putea fi vorba de coincidenţă, dacă se dau doar câteva detalii. Dacă un copil spune: „Am fost un bărbat care a murit în California", atunci este evident că mulţi s-ar potrivi acestei descrieri. După cum vom vedea, aceste cazuri implică mult mai multe detalii decât atât.

Informaţii aflate pe căi normale

În această explicaţie, se presupune că subiectul a aflat informaţiile referitoare la viaţa anterioară pe căi normale, dar a uitat**,** pur şi simplu, sursa acestor informaţii. Astfel, în cazul lui Abby, asta înseamnă că a auzit numele străbunicii ei cândva, apoi a uitat de acel eveniment, ca, de altfel, şi mama ei, dar nu a uitat numele. Acest argument are o oarecare logică. Deseori, ştim anumite lucruri, dar nu ne amintim când le-am aflat. În acest caz, mama ei era sigură că Abby nu auzise numele străbunicii şi că era prea mică pentru a-l citi în documentele familiei. Ideea că ar cunoaşte numele străbunicii, care murise cu nouă ani înainte de a se naşte ea, pare puţin probabilă. Cei mai mulţi dintre copiii de patru ani nu cunosc numele străbunicilor decedate, şi mulţi dintre noi nu le cunoaştem nici ca adulţi.

În comparaţie cu situaţiile ce presupun străini de familie, posibilitatea de a primi informaţii pe căi normale este mai mare în cazurile de genul celui al lui Abby, în care copilul şi personalitatea anterioară fac parte din aceeaşi familie. Este dificil să fim siguri că subiectul nu a auzit ceva despre personalitatea anterioară. Chiar dacă Abby ar fi auzit numele străbunicii la un moment dat, acest scenariu nu explică de ce mai târziu a crezut că ea a fost străbunica, şi cum a ajuns să-şi amintească că-i făcea baie mamei ei. Ştim că cei mici inventează din joacă, dar acesta ar fi unul neobişnuit.

Mai mult, trebuie să explicăm cazurile în care copiii au dat multe detalii particulare ale unor persoane decedate, care au locuit la multe sute de kilometri distanţă. În aceste circumstanţe, de cele mai multe ori, copiii par să nu fi avut nicio ocazie de a afla informaţiile respective. În plus, trebuie apoi să încercăm să ne imaginăm ce i-a făcut pe ei să creadă că au fost acei străini într-o viaţă anterioară?

În cazul lui Abby, acest scenariu este puţin probabil, însă posibil, deoarece se poate ca ea să fi auzit numele străbunicii la un moment dat, în pofida faptului că mama ei era sigură că nu, dar este imposibil să se fi întâmplat aşa în multe alte cazuri.

Declaraţii incorecte ale martorilor

Poate mama lui Abby nu şi-a amintit corect discuţia pe care a avut-o cu ea în acea seară. Ca un contraargument este faptul că, în timp ce aştepta răspunsul fetiţei la întrebarea despre numele străbunicii ei, mama cunoştea semnificaţia. Nu a fost ceva ce s-a petrecut pe neaşteptate, într-un moment de tensiune, aşa cum se întâmplă în cazul unui martor la o crimă, a cărui declaraţie se mai foloseşte încă pentru a condamna oamenii – chiar dacă recunoaştem că în aceste împrejurări declaraţiile martorilor oculari pot fi imperfecte. Mama ei a aşteptat cu mare nerăbdare să vadă dacă Abby putea să ofere o dovadă care să confirme afirmaţiile ei despre o viaţă anterioară, mărind astfel şansele de a-şi aminti numele corect.

Posibilitatea unor declaraţii incorecte din partea martorilor este cea mai probabilă explicaţie normală pentru multe din evenimentele noastre, deoarece, de cele mai multe ori, am ajuns la cazurile noastre din Asia la mult timp după desfăşurarea episodului în cauză. S-au descoperit numeroase cazuri în care familia a declarat următoarele: Copilul a dat un număr de detalii particulare privind o viaţă trecută, inclusiv numele satului în care a trăit personalitatea anterioară. Apoi, familia s-a dus în sat cu copilul, care a recunoscut membri ai familiei anterioare sau obiecte aparţinând celui decedat. În unele cazuri, copilul a putut oferi un detaliu despre o persoană sau locul unde se află un anume obiect, de care doar cei apropiaţi ştiau.

Criticii au spus că, probabil, familiile şi-au amintit evenimentele incorect Argumentaţia sună astfel: Un copil născut într-o cultură care crede în reîncarnare, îşi imaginează că a trăit o viaţă anterioară şi

povesteşte asta familiei. Părinţii, în dorinţa lor de a confirma existenţa vieţii anterioare, găsesc o altă familie cu o persoană decedată, a cărei viaţă seamănă, în linii mari, cu cele spuse de copil. Apoi, cele două familii se întâlnesc şi fac schimb de informaţii. Ei încep să fie convinşi că persoana decedată s-a născut din nou şi le spun celorlalţi povestea. Atunci când, într-un final, vine un cercetător să studieze cazul, ambele familii au impresia că au primit de la copil mult mai multe detalii despre personalitatea anterioară, decât în realitate.

Există această posibilitate, deoarece locuitorii de la sate, (are sunt în general implicaţi în aceste cazuri, nu păstrează în scris cele declarate de copil, iar cercetătorii ajung, de obicei, la un caz doar după ce familiile se întâlnesc. Au existat şi câteva excepţii; de exemplu, cazul din India al lui Bishen Chand Kapoor. Primul cercetător a notat ce a relatat băiatul înainte ca acest caz să fie rezolvat, respectiv: numele tatălui personalităţii anterioare (deşi băiatul îi spunea unchi), casta din care făcea parte, oraşul unde a trăit (la 50 km de casa băiatului), faptul că nu a fost căsătorit, că a urmat cursurile unui liceu de stat, aflat pe malul unui râu, până în clasa a şasea; ştia limbile urdu, hindusă şi engleză; a descris casa lui ca fiind o clădire cu două etaje, cu o cameră amenajată ca un altar, şi apartamente separate pentru bărbaţi şi femei; a povestit despre faptul că îi plăcea foarte mult vinul, peştele *rohu* şi dansatoarele; a dat corect numele unui vecin, Sunder Lai, care avea o casă cu un gard verde. Toate cele declarate de ei au fost conforme cu realitatea, dar băiatul nu a spus vârsta corectă a personalităţii la momentul morţii (a spus douăzeci, în timp ce bărbatul murise la treizeci şi doi) şi a greşit numele cartierului unde locuise acesta. Când a fost dus în acel oraş, el a identificat personalitatea anterioară şi pe tatăl lui într-o fotografie veche şi, de asemenea, a recunoscut mai multe locuri de acolo. El a putut identifica chiar şi camera în care tatăl personalităţii anterioare ascunsese câteva monede de aur, care au fost găsite doar după ce băiatul a indicat locul.

Cu totul, au fost documentate mai mult de treizeci de cazuri, înainte că personalitatea anterioară să fie identificată, şi vom discuta despre unele dintre ele în capitolele următoare. Acest număr reprezintă puţin peste 1% din cele 2.500 de cazuri adunate. Înseamnă oare că ar trebui să nu mai luăm în consideraţie restul de 99% din evenimente, din cauza scenariului ce se bazează pe ideea de declaraţii incorecte ale martorilor?

Aşa cum am menţionat anterior, ştim că memoria umană nu este infailibilă, dar asta nu înseamnă că nu are nicio valoare. Dimpotrivă, în multe situaţii punem foarte mare preţ pe ea. Diferite aspecte ale acestor cazuri pledează să o facem acum. Adesea, aceşti copii nu le povestesc părinţilor lor despre o viaţă anterioară doar o singură dată, ca în cazul lui Abby, ci îşi repetă declaraţiile iar şi iar. Părinţii îl duc uneori pe copil la locul anterior, deoarece acesta i-a obosit cu cererile lui repetate de a fi dus acolo. Părinţii au numeroase ocazii de a afla exact ce afirmă copilul, înainte de a se întâlni cu cealaltă familie.

În unele împrejurări, mai mulţi martori au auzit ce au spus copiii despre viaţa anterioară, înainte ca familiile să se întâlnească, deoarece s-a vorbit despre amintirile lor câţiva ani. Ar trebui ca un număr mare de oameni să nu-şi amintească corect afirmaţiile copilului, pentru ca acest scenariu – declaraţii incorecte ale martorilor – să fie valabil.

Ar mai trebui notat că, într-un caz care presupune persoane necunoscute, copilul ar trebui să ofere suficiente detalii, pentru că părinţii să poată identifica o familie în care există un membru decedat, a cărui viaţă se potriveşte cu relatările subiectului. Asta înseamnă, de obicei, nume de persoane sau locuri, sau un număr semnificativ de detalii. Chiar dacă familiile nu-şi amintesc perfect afirmaţiile făcute de subiect înainte de a se întâlni, unele dintre aceste relatări trebuie să fi fost clare şi exacte.

Mai există şi ipostaze în care explicaţia că martorii au uitat este, în mare parte, irelevantă: de exemplu, contexte în care există documente scrise, înainte de întâlnirea celor două familii, care atestă afirmaţiile copilului. De asemenea, în cazul semnelor şi defectelor din naştere – unde rapoartele de autopsie confirmă faptul că subiectul s-a născut cu un semn sau un defect care corespunde rănii suferite de personalitatea anterioară – în mod clar, nu se pune problema lipsei de memorie.

Chiar şi fără aceste caracteristici, celelalte componente, prezente în multe dintre exemplele noastre, sunt important de menţionat. Dorinţa emoţională intensă de a fi cu cealaltă familie, fobiile de durată, legate de tipul de moarte a personalităţii anterioare, şi preferinţele neobişnuite sunt câteva dintre acestea, iar ele nu depind

de amintirile familiilor legate de anumite relatări.

Deoarece cazul lui Abby nu prezintă niciuna dintre aceste caracteristici, posibilitatea primirii unor informaţii greşite de la martori este mai mare aici, decât în multe dintre celelalte situaţii. Pe de altă parte, cazul lui Abby – şi alte câteva zeci din Statele Unite – arată că subiecţii pot vorbi despre vieţi anterioare, chiar dacă se nasc în societăţi care nu cred în reîncarnare. Acest lucru elimină premisa explicaţiei ce se bazează pe mărturii incorecte, conform căreia societăţile asiatice contribuie la mărirea numărului de cazuri datorită credinţei generale în reîncarnare. Deşi ar trebui să reţinem faptul că mama lui Abby credea în reîncarnare, rămâne totuşi întrebarea: Ce i-ar face pe copiii din America, dintre care mulţi au părinţi care nu cred în reîncarnare, să creadă că s-au reîntrupat? Şi cum explicăm faptul că Abby, nu doar că a crezut că se reîntrupase, dar chiar a şi furnizat informaţii dintr-o viaţă anterioară?

Dacă considerăm că mama lui Abby nu şi-a amintit corect, trebuie să presupunem că nici familiile celorlalţi subiecţi din America nu au memorie bună. Am corespondat recent cu o mamă a cărei fiică de doi ani şi jumătate i-a spus într-o zi: „Sunt mama ta. Sunt mama ta, Debbie". Mama nu crede că ia pomenit vreodată de propria ei mamă, care era moartă de douăzeci şi cinci de ani, şi că, în niciun caz, nu i-a pronunţat numele. Într-o altă împrejurare, o fetiţă de vreo doi ani şi jumătate sau trei i-a spus mamei ei: „Am fost bunica ta şi nu puteam merge". Familia nu-i spusese niciodată fetiţei că străbunica ei nu a putut merge, din cauza unei poliomielite. Într-un al patrulea exemplu, o fetiţă de trei ani a afirmat că ea ar fi fost străbunica ei şi i-a spus bunicii ei actuale, care fusese adoptată la vârsta de trei ani: „Erai la fel de mică ca şi mine acum, şi ai venit să locuieşti cu mine, în casa mea". Bunica a fost uluită, ca şi martorii din celelalte cazuri menţionate. Putem, oare, să credem că ei nu-şi mai amintesc bine aceste afirmaţii foarte clare?

Memorie genetică

Această explicaţie – inclusă aici doar pentru a fi siguri că le menţionăm pe toate – reprezintă puntea între două categorii de explicaţii, cele normale şi cele paranormale; deoarece ea presupune un proces „normal", care nu este acceptat de opinia medicală generală.

Memoria genetică este conceptul conform căruia cunoştinţele acumulate de oameni pot fi transmise descendenţilor prin intermediul genelor. Modul în care informaţiile ar putea modifica structura din celulele unui individ este necunoscut şi foarte mulţi care lucrează în domeniul medical nu cred că este posibil. Chiar dacă am accepta că o astfel de transmisie ar fi posibilă, problema evidentă, referitoare la memoria genetică – aparent ca o explicaţie a acestor cazuri – este că, în multe dintre ele, subiectul nu are legături de rudenie cu personalitatea anterioară.

Unii s-ar putea gândi că există o legătură între noi toţi, dar în această cercetare copilul ar trebui să fie nu doar rudă, ci descendent direct al personalităţii anterioare, pentru a poseda amintirile existente în genele persoanei. În multe dintre situaţiile noastre, nu aceasta este problema, deoarece memoria genetică nu reprezintă o explicaţie viabilă.

În cazul lui Abby, bineînţeles, ea este o descendentă directă a străbunicii ei, dar aceste amintiri nu ar fi putut fi incluse în genele pe care, ulterior, Abby le-a moştenit, pentru că amintirea străbunicii care îi făcea baie mamei ei a apărut după ce aceasta a avut un copil.

EXPLICAŢII PARANORMALE

Întrucât paranormalul înseamnă ceva aflat dincolo de explicaţia ştiinţifică argumentată, unii cititori ar putea considera aceste scenarii absurde. Dar poate aceştia nu sunt la curent cu volumul de cercetări făcute în domeniul parapsihologiei, lucru pe care nu o să-l discut aici. Dacă intenţionăm să considerăm că reîncarnarea este o posibilă explicaţie în aceste cazuri, atunci ar fi normal să luăm în considerare şi alte variante paranormale.

Percepţie extrasenzorială (Extrasensory perception – ESP)

După cum spune şi numele, ESP presupune o percepţie diferită de cea oferită de simţurile fizice şi există o descriere a câtorva dintre ele. În cazul ***telepatiei,*** o persoană primeşte informaţii de la mintea altei persoane, prin mijloace paranormale. În cazul lui Abby, asta ar însemna că ea a citit în mintea mamei ei numele străbunicii. Un alt tip este ***clarviziunea,*** atunci când o persoană primeşte informaţii într-un mod paranormal, fără a accesa mintea cuiva. De exemplu, o persoană

care poate oferi detalii despre cineva, după ce a ţinut în mână unele obiecte aparţinând acestuia, cum ar fi cheile maşinii, este un clarvăzător, dacă aceste detalii nu au putut fi deduse din aspectul obiectelor.

Conceptul de *super-psi* presupune că indivizii, prin intermediul EST, sau psi, după cum mai este numit, pot cunoaşte tot ceea ce este posibil să se cunoască. Asta înseamnă că Abby ar fi putut cunoaşte numele străbunicii, chiar dacă mama nu-l ştia, atâta timp cât cineva cunoştea totuşi numele – indiferent dacă se gândeau la el în acel moment sau nu. De fapt, ea l-ar fi putut cunoaşte, chiar dacă numele nu era cunoscut de nicio persoană aflată în viaţă, dar era scris undeva şi putea să-l afle prin clarviziune. Acest concept susţine că ESP este un fenomen suficient de puternic, pentru a explica toate mărturiile care sugerează supravieţuirea după moartea fizică. Dacă un medium îi spune cuiva că răposata mătuşă Suzy a îngropat o cutie plină cu bani sub un anumit copac din curte, şi persoana găseşte acolo cutia, ipoteza super-psi ar explica asta, prin faptul că mediumul a dobândit această informaţie prin vederea spirituală, şi nu din discuţia cu spiritul mătuşii Suzy. Orice informaţie care se poate verifica mai târziu, ca fiind corectă, ar fi putut fi dobândită de individ prin intermediul super-psi.

Una dintre problemele ridicate de ideea de super-psi este că e atât de cuprinzătoare, încât ar putea fi folosită pentru a explica orice. Atâta vreme cât fenomenul super-psi ar putea fi răspunzător pentru tot ceea ce ar putea cineva cunoaşte, în cadrul unui test, nu se poate demonstra că ipoteză este incorectă, dar nici corectă.

Chiar dacă cineva acceptă posibilitatea unor fenomene, ca telepatia, clarviziunea sau super-psi, explicaţia ESP – ca multe dintre cele normale – el poate să justifice doar o parte dintr-un caz. Ar putea explica modul în care Abby a aflat numele străbunicii ei, dar nu ar explica de ce credea că fusese străbunica ei? Sentimentul de identificare, atât de puternic în multe dintre aceste situaţii, este mai mult decât o simplă cunoaştere paranormală; el reprezintă senzaţia de a fi fost o altă persoană. Cunoştinţele pe care le au subiecţii despre viaţa anterioară vin din poziţia avantajoasă a unui singur individ, personalitatea anterioară.

Explicaţia ESP nu explică nici cazurile în care se înregistrează semne din naştere. Dacă luăm în considerare cele 225 de cazuri

prezentate în ***Reîncarnare şi biologie,*** unde subiectul avea un semn sau un defect din naştere care se potrivea cu rană individului decedat, este nevoie de o altă explicaţie, diferită, pentru apariţia semnelor din naştere, dacă acceptăm ipoteza că declaraţiile copiilor respectivi se datorează fenomenului de ESP.

Pe lângă aceste probleme, mai există şi faptul că aceşti subiecţi nu au – decât în ocazii foarte rare – nicio altă capacitate paranormală. Acesta a fost, cu siguranţă, şi cazul lui Abby. Aceşti copii nu sunt nişte tineri mistici, care aşteaptă să crească pentru a deveni mediumuri de profesie; ei sunt copii care se dezvoltă normal, la fel ca şi ceilalţi de vârsta lor.

În cazul lui Abby, ea a fost doar un copil de patru ani, fără capacităţi paranormale, care a ştiut numele străbunicii ei, după ce a descris un episod din viaţa acesteia. Opinia, conform căreia ar fi fost străbunica ei, nu a rezultat din cunoaşterea numelui acesteia. În schimb, capacitatea lui Abby de a-i cunoaşte numele, a apărut după ce, aparent, ea şi-a amintit un episod din acea viaţă. Asta face ca ESP să nu reprezinte o explicaţie solidă şi completă pentru caz.

Posedarea

Aceasta se referă la ideea că un spirit a intrat în corpul şi în mintea unui individ. Mulţi oameni când aud termenul de posedare, se gândesc la preluarea controlului asupra unui corp de către spirite rele, ca în filmul ***Exorcistul.*** Însă, există şi situaţii mai puţin grave, ca atunci când spiritul unui individ decedat, care nu are corp propriu, vine să locuiască în corpul cuiva. Astfel, principala diferenţă dintre posedare şi reîncarnare ar fi momentul în care spiritul intră în corp. Dacă spiritul persoanei decedate a intrat în noul corp înainte de naştere, atunci nu ar fi nimic diferit faţă de reîncarnare, dacă acesta nu a forţat ieşirea altui spirit din corp. Din câte ştim, spiritele se pot lupta frecvent pentru noi corpuri.

Posedarea ar merita luată în consideraţie, în ipostazele în care o persoană a suferit o transformare majoră de personalitate, are amintiri din viaţa anterioară şi a uitat evenimente din trecutul vieţii actuale. Nu acesta este cazul acestor copii şi, în mod cert, nici al lui Abby. Se pare că ea a avut o străfulgerare a unui episod trecut şi acest lucru este foarte diferit de preluarea minţii şi corpului ei de către

spiritul străbunicii. În ipostazele în care există multe informaţii despre viaţa anterioară, familiile nu declară că au loc transformări majore de personalitate sau ale abilităţilor, în momentul în care copilul începe să vorbească despre evenimente trecute. În schimb, unele caracteristici ale cazurilor, de exemplu, fobiile legate de cauza morţii personalităţii anterioare apar de cele mai multe ori cu mult înainte de momentul în care ei încep să povestească despre o viaţă anterioară.

Reîncarnarea

Am ajuns acum la ultima posibilitate: reîncarnarea, conceptul conform căruia un individ moare şi renaşte într-un alt corp. În cadrul acestui scenariu, când străbunica lui Abby a murit, conştiinţa ei nu a încetat să mai existe. În schimb, s-a renăscut ca o parte din Abby, care mai târziu şi-a amintit câte ceva din viaţa anterioară.

Această idee se potriveşte cu ceea ce crede Abby că şi-a amintit, că îi făcea baie mamei ei când aceasta era copil şi că a fost bunica mamei ei. Există cel mult două persoane care şi-ar fi putut aminti aceste două lucruri, iar una din ele se numea Ruthie. Această explicaţie nu dezvăluie unde a fost între timp, sau cum a ajuns să fie Abby, dar pare să se potrivească mai bine cu aspectele evenimentului, decât ESP şi posedarea.

Ideea de reîncarnare nu explică de ce această amintire a fost atât de pasageră în cazul lui Abby. În alte situaţii, unii dintre copii vorbesc despre amintirile lor doar în anumite perioade, în timp ce alţii par să aibă acces la ele permanent, în primii lor ani de viaţă. Poate nu ar trebui să ne surprindă faptul că memoria diferă de la om la om. Unii nu îşi amintesc aproape mai nimic din copilărie, în timp ce alţii au multe amintiri din acea perioadă. Uneori, se întâmplă ceva care declanşează o amintire la care nu ne-am mai gândit de mulţi ani.

De asemenea, avem amintiri dintr-un trecut îndepărtat, care, uneori, pot fi greu de accesat. Avem senzaţia vagă a existenţei lor, care poate deveni mai acută, dacă ne concentrăm asupra lor. Situaţia poate fi similară cu amintirea viselor. Când ne trezim, ne amintim unele vise, dar apoi ele dispar, uneori aproape instantaneu. Amintirea era acolo şi apoi a dispărut. Acest tip de amintire se pare că a existat şi în cazul lui Abby.

Bineînţeles, însăşi ideea că un copil îşi aminteşte o viaţă

anterioară, este absolut remarcabilă, şi poate nu ar trebui să ne mire că amintirea a durat atât de puţin. Când vom lua în discuţie întregul grup de cazuri, vom vedea că mulţi copii au avut amintiri similare, timp de cel puţin câţiva ani.

Unul dintre avantajele ideii de reîncarnare este că ea oferă o explicaţie pentru diferitele aspecte ale episodului. Identificarea cu personalitatea anterioară este prezentă, deoarece copiii au fost, de fapt, acele personalităţi într-o viaţă anterioară. Amintirile au fost, pur şi simplu, preluate de conştiinţa care a supravieţuit morţii şi aduse în noua viaţă.

Semnele din naştere oglindesc răni care au fost atât de profunde pentru personalităţile anterioare, încât ele au afectat conştiinţa, pe măsură ce ea trecea în următoarea viaţă, astfel încât cicatricele au fost aduse în corpul următor.

Un dezavantaj al acestei explicaţii este că termenul de reîncarnare nu ne spune tot ceea ce am vrea să ştim. Unde se duce conştiinţa între vieţi? Când intră ea în corp? De ce au aceşti copii amintiri din vieţi anterioare, când majoritatea oamenilor nu are? Cazurile sugerează răspunsul la câteva dintre aceste întrebări, aşa cum vom vedea în capitolele următoare, dar nu există răspunsuri definitive. Iar cea mai importantă întrebare dintre ele este următoarea: Dacă aceşti copii au trăit vieţi anterioare, asta înseamnă că toţi ne reîncarnăm? Putem doar să facem speculaţii pe marginea acestei întrebări, şi o vom face în paginile ce urmează.

Dacă acceptăm, pentru moment, posibilitatea ca situaţia lui Abby să fie un exemplu de reîncarnare, atunci va trebui să ne gândim ce putem învăţa din ea. Abby, ca majoritatea copiilor, nu a vorbit despre nicio experienţă avută între vieţi, deci nu a spus cum a venit înapoi. Dacă ne gândim la motivul pentru care străbunica s-a reîntrupat în familia mamei ei, ar trebui să recunoaştem că între cele două fusese o legătură strânsă. Deoarece avuseseră ceva conflicte în anii de adolescenţă ai mamei lui Abby, se poate ca străbunica să se fi întors pentru a le rezolva. Mama ei a recunoscut că ele se împăcaseră pe când străbunica încă mai trăia, deci, cel mai probabil, ea ar fi putut fi atrasă de mama lui Abby, datorită aspectelor pozitive ale relaţiei dintre ele.

Cazul lui Abby nu aruncă lumină asupra modului în care s-a

întâmplat acest lucru, dacă aşa s-a întâmplat. Nu ştim dacă străbunica a ales să se nască acolo, nici măcar dacă a dorit să se nască. Poate nu a fost vorba despre o decizie conştientă de a reveni, ci a fost atrasă de mama lui Abby, într-un mod emoţional, asemănător atracţiei magnetice. Putem doar să facem speculaţii. Vom examina cazuri în care subiecţii au descris evenimente petrecute între vieţi şi putem vedea dacă aceste cazuri ne oferă indicii cu privire la modul în care au ajuns să se întoarcă pe Pământ la anumiţi părinţi.

Deocamdată, trebuie să ne mulţumim cu ideea că aceste cazuri – cum ar fi cel al lui Abby – sugerează că relaţiile pe care le avem într-o viaţă se pot continua şi în următoarea. Să observăm acum cazul lui Abby, ţinând cont de întreaga listă de explicaţii. Cea mai probabilă explicaţie ***normală*** este, eventual, că martorii nu-şi amintesc corect, în acest caz fiind vorba de mamă. Celelalte explicaţii nu par la fel de logice. Deşi se poate ca mama ei să fi inventat povestea, nu există nicio dovadă de înşelătorie şi niciun motiv pentru asta. Este puţin probabil ca Abby să cunoască numele străbunicii ei doar din coincidenţă. Chiar dacă fetiţa ar fi ştiut numele străbunicii, pentru că îl auzise anterior, asta nu explică de ce a crezut că fusese străbunica, şi de ce nu şi-a mai amintit numele, câteva zile mai târziu. Asta face că explicaţia, că mamă nu-şi mai aminteşte corect conversaţia, să fie cea mai plauzibilă dintre cele normale, în ciuda faptului că era pe deplin conştientă de importanţa răspunsului, înainte să-l primească, concentrându-se asupra lui şi, astfel, mărindu-şi şansele de a şi-l aminti corect.

Sau am putea spune: „Nu se poate, trebuie să fie vorba de o confuzie din partea mamei ei". Cu alte cuvinte, dacă mama ei şi-a amintit conversaţia corect, atunci întâmpinăm greutăţi în a explica cazul prin metode normale. Asta înseamnă că trebuie să le luăm în calcul pe cele paranormale. Dintre aceste posibilităţi, reîncarnarea este mai plauzibilă în acest caz, decât ESP sau posedarea. Explicaţia pare să se reducă la reîncarnare sau la faptul că mama lui Abby a înflorit povestea, fie intenţionat a spus o minciună, fie accidental a uitat. Care credem noi că este cea mai bună interpretare? Răspunsul este că nu avem suficiente informaţii pentru moment. Criticii vor spune că o singură conversaţie ciudată, nu dovedeşte nimic şi, cu siguranţă, nu este suficientă pentru a ne modifica radical părerea despre lume. Totuşi, ar trebui să ne amintim că acest subiect presupune mai mult, decât doar o singură conversaţie.

În afară de cazul lui Abby, există zeci de cazuri în America, şi în multe dintre ele părinţii nu s-au gândit niciodată la reîncarnare, înainte să înceapă copiii lor să vorbească despre asta.

De asemenea, trebuie să luăm în considerare şi sutele de cazuri de copii din alte culturi, unii cu semne din naştere ce se potrivesc cu rănile celor decedaţi, unii cu informaţii detaliate despre străini din locuri îndepărtate, iar alţii cu o dorinţă disperată de a se întoarce la familia anterioară, sau având comportamente evidente, care se potrivesc cu viaţa anterioară. Cazul lui Abby nici măcar nu se numără printre cele mai semnificative.

Ar trebui să nu etichetăm această chestiune ca fiind lipită de importanţă, până când nu o analizăm cu atenţie. Poate, pentru moment, este prematur chiar şi să ne întrebăm ce ar putea explica acest fenomen, dar această întrebare se ascunde în spatele fiecărui aspect al cazurilor pe care le vom cerceta.

De aceea, vom reveni la ea, pe măsură ce vom studia fiecare tip de studiu.

CAPITOLUL 4

MARCAŢI PE VIAŢĂ

Patrick Christenson, din Michigan, este un băiat născut prin cezariană, în anul 1991. Când cadrele medicale l-au adus la mama lui, ea a simţit imediat o legătură cu primul ei fiu, care murise de cancer la vârsta de doi ani, înainte cu doisprezece ani. Curând, a observat că Patrick avea trei defecte care se potriveau cu cele pe care le avusese primul ei fiu, când a murit.

Primul născut, Kevin, a început să şchiopăteze la un an şi jumătate, după o căzătură în care şi-a rupt piciorul stâng. I s-au făcut analize, inclusiv o biopsie a unui nodul de pe cap, deasupra urechii lui drepte. Doctorii l-au diagnosticat cu cancer în metastază. O analiză a osului a arătat multe zone anormale. Ochiul stâng era ieşit în afară şi vânăt, din cauza unei tumori. A făcut chimioterapie de-a lungul unei linii centrale situate în partea dreaptă a gâtului. Deşi zona de pe gât, pe unde au intrat substanţele chimice în corp, s-a înroşit şi s-a umflat uşor, nu au existat probleme majore datorate tratamentului şi, în final, a fost externat. A primit tratament ambulatoriu, dar a revenit la spital, cinci luni mai târziu.

În acel moment, părea că îşi pierduse vederea la ochiul stâng. A fost internat cu febră, tratat cu antibiotice şi externat. A murit două zile mai târziu, la trei zile după ce împlinise doi ani.

Părinţii lui divorţaseră înainte de moartea sa şi, ulterior, mama lui s-a recăsătorit. Mai născuse o fată şi un băiat, înainte de sosirea pe lume a lui Patrick. Când s-a născut, el avea un semn care arăta ca o mică tăietură oblică, în partea dreaptă a gâtului – locul unde fusese linia centrală de chimioterapie a lui Kevin – un nodul pe cap, deasupra urechii drepte – locul unde fusese tumoarea lui Kevin – şi o opacitate în ochiul stâng, diagnosticată ca glaucom corneean, care, ca şi pe Kevin, îl împiedica să vadă bine cu acel ochi. Când a început să meargă, şchiopăta de piciorul stâng.

La vârsta de patru ani şi jumătate, Patrick a început să-i povestească mamei lui lucruri despre care ea credea că aveau legătură cu viaţa lui Kevin. A vorbit o vreme despre dorinţa de a se întoarce în fosta lor casă, vopsită în portocaliu şi maro, ceea ce era adevărat. A

întrebat-o pe mama lui dacă îşi amintea de operaţia chirurgicală? Când ea i-a răspuns că nu fusese operat niciodată, a încercat să o convingă, arătând spre zona de deasupra urechii drepte, acolo unde se făcuse biopsia nodulului lui Kevin. De asemenea, a spus că nu-şi amintea de operaţie, pentru că era adormit. Altă dată, Patrick a văzut o fotografie a lui Kevin – ale cărui poze nu erau expuse, de obicei, în casă – şi a spus că el era în poză. După ce Patrick a început să facă aceste relatări, mama lui a contactat-o pe Carol Bowman, scriitoare a două cărţi despre copii care vorbesc despre vieţi anterioare – ***Vieţile trecute ale copiilor*** şi ***Reîntoarcerea din rai.*** Au vorbit la telefon de câteva ori şi Carol a sfătuit-o cum să se comporte în situaţiile în care vinea vorba despre evenimente din vieţi trecute. În final, ne-a trimis cazul pentru investigare. Am fost împreună cu doctorul Stevenson în vizită la familie, când Patrick avea cinci ani.

În timpul vizitei noastre, am văzut şi am fotografiat semnul din naştere de pe gâtul lui Patrick, o linie oblică, întunecată, de 4 milimetri lungime, situată în partea inferioară din dreapta gâtului, care arăta ca o tăietură vindecată. Nodului de pe cap era greu de observat, dar se putea simţi uşor la palpat, astfel încât am confirmat şi existenţa lui. Am văzut opacitatea din ochiul stâng al lui Patrick şi am obţinut copii ale examenelor oftalmologice. L-am văzut mergând şi am observat cu uşurinţă că şchiopăta puţin, deşi nu exista nicio tulburare de sănătate care să explice acest lucru. Am obţinut fişele medicale ale lui Kevin, iar ele atestau cele descrise anterior, inclusiv leziunile care păreau să corespundă semnelor ulterioare din naştere ale lui Patrick. L-am dus pe Patrick la fosta casă în care Kevin locuise cu mama lui. Patrick, din păcate, nu se exprima foarte bine şi era greu de înţeles uneori, dar nu a relatat nimic din care să reiasă, în mod clar, că recunoscuse casa.

Pe scurt, Patrick avea trei semne neobişnuite la naştere, care păreau să corespundă leziunilor fratelui lui, Kevin. În plus, când a început să meargă şchiopăta, iar când vorbea cu mama lui, făcea referire la evenimente din viaţa lui Kevin.

Cazul lui Patrick este un exemplu de semn şi defect din naştere, despre care doctorul Stevenson a scris în ***Reîncarnare şi biologie: o contribuţie la etiologia semnelor şi defectelor din naştere.*** În carte sunt prezentate numeroase situaţii de copii care nu numai că au relatat episoade din vieţi trecute, dar au şi semne sau defecte din

naştere, ce par să se potrivească cu rănile de pe corpul personalităţii anterioare. Ele provin din diferite părţi ale lumii şi descriu variate tipuri de semne şi defecte din naştere. Deşi nu voi încerca să prezint toate cele 225 de cazuri din carte, unele dintre ele merită evidenţiate în mod special.

Cazul lui Chanai Choomalaiwong

Chanai Coomalaiwong s-a născut în centrul Thailandei, în 1967, cu două semne: unul în partea posterioară a capului şi unul situat deasupra ochiului stâng. La naşterea sa, familia nu s-a gândit că aceste semne ar putea avea vreo semnificaţie aparte, dar când a ajuns vârsta de trei ani, a început să vorbească despre o viaţă anterioară. A spus că fusese un profesor, pe nume Bua Kai, şi că fusese omorât, prin împuşcare, în drum spre şcoală. A dat numele părinţilor, al soţiei şi a doi dintre copiii lui din acea viaţă, şi o rugă insistent pe bunica lui, cu care locuia, să îl ducă la casa foştilor părinţi, într-un loc numit Khao Phra.

În cele din urmă, bunica l-a dus acolo. Împreună cu Chanai, ea a mers cu autobuzul până într-un oraş de lângă Khao Phra, care era la douăzeci şi cinci de kilometri de satul lor. După ce au coborât din autobuz, Chanai a mers până la o casă unde spunea că au locuit părinţii lui. Casa aparţinea unui cuplu de vârstnici, al căror fiu, Bua Kai Lawnak, fusese profesor şi murise împuşcat cu cinci ani înainte să se nască Chanai. Bunica lui Chanai locuise cândva la cinci kilometri distanţă de locul unde se aflau acum. Întrucât ea avusese o prăvălie, unde vindea diferite lucruri oamenilor din zonele învecinate, îl cunoştea, oarecum, pe Bua Kai şi pe soţia lui. Nu fusese niciodată acasă la ei şi nu avea idee încotro se îndreaptă Chanai. Odată ajunşi, Chanai i-a identificat pe părinţii lui Bua Kai, care erau acolo cu alţi câţiva membri de familie, ca fiind propriii lui părinţii. Ei au fost suficient de impresionaţi de cele spuse de băiat şi de semnele din naştere, pentru a-l invita să revină peste scurt timp.

Când s-a întors, l-au testat, cerându-i să recunoască obiecte ce aparţinuseră lui Bua Kai, lucru pe care l-a făcut. A recunoscut-o pe una dintre fiicele lui Bua Kai şi a întrebat unde era cealaltă, spunându-i pe nume. Familia lui Bua Kai a acceptat faptul că Chanai era fiul renăscut. Băiatul a insistat ca fiicele lui Bua Kai să-i spună „Tată” şi, fiindcă nu au

făcut-o, a refuzat să le mai adreseze vreun cuvânt.

În ceea ce priveşte rănile lui Bua Kai, nu a existat un raport de autopsie, dar doctorul Stevenson a vorbit cu câteva rude despre rănile lui, ele relatându-i că avusese două răni de la împuşcături în zona capului. Soţia lui şi-a amintit de doctorul care examinase corpul lui Bua Kai, care ar fi spus că rana cauzată de intrarea glontelui era cea din partea posterioară a capului, deoarece era mult mai mică decât rana din frunte, care ar fi fost locul prin care ieşise glontele. Asta se potrivea cu semnele din naştere ale lui Chanai: unul mic, circular, în partea posterioară a capului şi unul mai mare, de formă neregulată, în faţă. Amândouă erau lipsite de păr şi încreţite. Ele nu au putut fi fotografiate, decât atunci când Chanai avea deja unsprezece ani şi jumătate, astfel că este greu de determinat locul unde se aflau ele la naştere. În fotografii, semnul mai mare se află în faţă stânga, aproape de creştetul capului, dar martorii au spus că el fusese situat mai jos, pe frunte, când băiatul fusese mai mic.

În acest caz, câţiva martori au declarat că acest copil, cu semne din naştere care se potriveau cu rănile de intrare şi de ieşire ale glontelui de pe corpul persoanei care a murit, avea informaţii despre viaţa celui decedat, pe care nu le-ar fi putut obţine prin mijloace normale, astfel că a trecut testele pe care familia bărbatului le-a elaborat pentru el.

Cazul lui Necip Ünlütaşkıran

Un alt caz din lucrarea ***Reîncarnare şi Biologie*** este cel al lui Necip Ünlütaşkıran, din Turcia. La naştere, s-a observat că avea câteva semne din naştere pe cap, faţă şi trunchi. Părinţii lui i-au dat iniţial numele de Malik, dar, la trei zile după naştere, mama lui a avut un vis în care copilul i-a spus că numele lui era Necip. Atunci, părinţii au hotărât să aleagă numele de Necati, în loc de Necip, întrucât numele erau asemănătoare, iar în familie mai exista un copil pe nume Necip. Când băieţelul a început să vorbească, a insistat că numele lui era Necip şi a refuzat să răspundă la alt nume, aşa că părinţii au acceptat să-i spună Necip.

Băiatul a vorbit târziu şi au trecut câţiva ani până a început să povestească despre o viaţă anterioară, dar, la şase ani, a declarat că avea copii. Treptat, a început să ofere şi alte detalii, inclusiv faptul că

fusese înjunghiat în mod repetat.

A povestit că a trăit în oraşul Mersin, la şaptezeci şi cinci de kilometri de locuinţa actuală. Familia nu l-a dus imediat acolo, atât din lipsă de mijloace, cât şi din lipsa unui interes faţă de cele relatate de copil.

Când Necip avea doisprezece ani, mama lui s-a dus împreună cu el într-un oraş aproape de Mersin, pentru a-şi vizita tatăl şi pe soţia acestuia, pe care niciunul dintre ei nu o mai văzuseră. Când Necip a întâlnit-o, el a recunoscut că, într-adevăr, era bunica lui în realitate, dar fusese ca o bunică pentru el şi în trecut. Apoi i-a povestit despre amintirile lui din viaţa anterioară, iar ea a confirmat spusele lui, ca fiind adevărate. Actuala bunică locuise, în trecut, în oraşul Mersin, unde era cunoscută drept „Bunica". Un vecin de-al ei, Necip Budak, fusese înjunghiat şi omorât, cu puţin timp înainte de a se naşte copilul Necip. Auzind cele relatate de băiat, bunicul lui s-a hotărât şi l-a dus la Mersin, unde i-a recunoscut pe câţiva dintre membrii familiei lui Necip Budak.

De asemenea, a identificat două obiecte care aparţinuseră celui mort, şi a spus ceva ce s-a dovedit a fi corect, anume că o tăiase odată pe soţia lui pe picior cu cuţitul, la o ceartă.

Băiatul nu văzuse, bineînţeles, picioarele văduvei, dar o femeie din grupul doctorului Stevenson a examinat-o şi a confirmat faptul că avea o cicatrice pe coapsă, despre care ea spunea că i-o făcuse soţul ei.

Doctorul Stevenson a obţinut o copie a raportului de autopsie al lui Necip Budak şi apoi a descoperit că Necip copilul avea trei semne, observate şi de familia lui la naştere, care mai erau încă vizibile, atunci când doctorul Stevenson l-a examinat, având deja vârsta de treisprezece ani, care corespundeau rănilor descrise în raportul de autopsie. În plus, Necip mai avusese trei semne la naştere, care însă nu mai erau vizibile şi se potriveau cu rănile din raport. De asemenea, doctorul Stevenson a mai găsit două semne pe corpul lui Necip, care corespundeau cu răni menţionate în raport, dar pe care părinţii nu le observaseră. În final, autopsia descria câteva răni pe braţul stâng al lui Necip Budak, care nu aveau corespondent pe corpul lui Necip copilul.

Pe scurt, Necip a avut opt semne de naştere care corespundeau rănilor lui Necip Budak, care fusese omorât la o depărtare de şaptezeci şi cinci de kilometri şi, de asemenea, el a oferit detalii corecte despre

viaţa lui Necip Budak şi i-a recunoscut pe membrii familiei acestuia.

În cele două cazuri pe care tocmai le-am descris, subiectul a avut o oarecare legătură cu personalitatea anterioară. Bunica lui Chanai cunoscuse, oarecum, personalitatea anterioară a bărbatului Necip, pe când bunica celui decedat îi cunoscuse foarte bine personalitatea anterioară. În majoritatea cazurilor din lucrarea ***Reîncarnare şi biologie,*** legăturile sunt chiar mai puternice decât în aceste două situaţii.

Multe dintre ele sunt ori cazuri în aceeaşi familie, ori cazuri în care copilul şi personalitatea anterioară au locuit în acelaşi sat, sau, cel puţin, în sate învecinate.

Putem privi aceste legături în diferite moduri. O explicaţie posibilă în multe dintre cazuri este că semnul din naştere a validat o posibilă personalitate anterioară care a murit în zonă, având o rană similară. În această situaţie, i se cer puţine informaţii copilului, pentru a confirma corespondenţa. De exemplu, într-un caz, un bărbat a murit din cauza unei împuşcături în partea inferioară a pieptului şi, ulterior, în acelaşi sat, s-a născut un copil cu un semn în acea zonă a corpului, care arăta exact ca o rană de glonte. Drept urmare, familia a crezut că el era întruparea celui decedat Copilul a trebuit apoi să spună doar câteva lucruri despre viaţa anterioară – că el era personalitatea anterioară şi că fusese împuşcat în piept – înainte de a fi acceptat ca reîncarnarea celui decedat

Pe de altă parte, dacă se naşte un copil cu un semn din naştere similar, dar nu a murit nimeni, având o astfel de rană, atunci el trebuie să ofere mai multe detalii în vederea rezolvării cazului. Mai exact, el trebuie să spună unde a locuit personalitatea anterioară şi trebuie să le trezească suficient de mult interesul părinţilor, pentru a merge în acel loc şi a încerca să-l rezolve. Evident, este mai uşor de urmărit un caz ce necesită o deplasare pe o distanţă mai scurtă, decât unul la o distanţă mare.

Cazurile lui Chanai şi Necip, în pofida legăturilor nu foarte strânse cu personalităţile anterioare, nu se încadrează, în mod special, în această categorie, deoarece semnele lor din naştere nu i-au făcut pe părinţi să se gândească la o anumită personalitate anterioară. În cazul lui Chanai, bunica lui nu l-a asociat cu personalitatea anterioară, până când acesta nu a dus-o la casa părinţilor acelui bărbat. În cazul lui

Necip, personalitatea anterioară nu ar fi fost identificată, dacă băiatul nu ar fi recunoscut-o pe soţia bunicului, ca pe cineva cunoscut de el în viaţa anterioară.

Un cititor sceptic ar putea trage concluzia că legăturile existente în aceste cazuri i-au determinat pe oameni să identifice, în mod eronat, copiii cu personalităţi anterioare renăscute. Ideea ar fi că familiile ar fi trebuit să cunoască suficiente date despre personalităţile anterioare, pentru că fie să le transmită băieţilor informaţii despre cel mort, fie să presupună că băieţii vorbeau despre anumiţi indivizi decedaţi când, de fapt, ei nici nu încercau. Următoarele cazuri nu pot fi combătute cu aceleaşi contraargumente, deoarece nu există absolut nicio legătură între cele două familii.

Cazul lui Indika Ishwara

Indika Ishwara, unul din cei doi gemeni, s-a născut în Sri Lanka, în 1972. Fratele lui a vorbit despre o viaţă anterioară foarte devreme, caz despre care o să discut în Capitolul 6. Când Indika avea 3 ani, a început şi el să vorbească despre viaţa anterioară. A spus că era din Balapitiya, un oraş situat la vreo patruzeci şi cinci de kilometri de oraşul lui natal. A amintit despre foştii lui părinţi. Nu le-a dat numele, dar s-a referit la ei ca la mama Ambalangoda şi tata Ambalangoda.

A spus că mergea la o şcoală din Ambalangoda, un oraş mai mare, de lângă Balapitiya, şi că ajungea acolo cu trenul. A declarat că i se spunea „Baby Mahattaya". *Mahattaya* înseamnă „stăpân" sau „şef" în singaleză, iar Baby Mahattaya este un diminutiv destul de comun în Sri Lanka. A relatat că avea o soră mai mare, pe nume Malkanthie, cu care mergea cu bicicleta. A amintit de un unchi, pe care îl chema Premasiri, sau s-a mai referit la el ca „Mudalali Bappa". *Mudalali* înseamnă o persoană cu afaceri de succes, iar *bappa* înseamnă unchi din partea tatălui. A menţionat că familia avea un viţel şi un câine, şi că mai erau acolo o maşină şi un camion.

În plus, vorbea despre cum se ducea cu sora lui la templu, unde, în faţa imaginii lui Buddha, atârna o perdea roşie. A afirmat că fostul lui tată purta pantaloni; tatăl actual purta sarong. Fosta lui casă, unde avusese loc o nuntă, avea curent electric, casa familiei lui nu avea.

A descris-o pe fosta lui mamă ca fiind mai închisă la culoare, mai înaltă şi mai grasă decât cea actuală. A spus că a mers la şcoală până în

clasa a patra, şi avea un coleg de şcoală, pe nume Sepali.

Familia lui Indika nu cunoştea pe nimeni din Ambalangoda. Tatăl lui avea un prieten care lucra acolo şi l-a rugat să localizeze familia personalităţii anterioare, pe baza informaţiilor oferite de Indika. Prietenul a localizat rapid o familie din Balapitiya, care părea să se potrivească descrierilor lui Indika. Fiul lor cel mare, Dharshana, murise la vârsta de zece ani, de encefalită virală, cu patru ani înainte ca Indika să se nască.

Prietenul a vorbit doar cu mama lui Dharshana despre Indika, întrucât tatăl era plecat în acel moment. Când tatăl a aflat ceea ce spusese Indika, a fost extrem de interesat şi, curând, a făcut o vizită neanunţată în oraşul în care trăia copilul. A mers la magazinul tatălui lui Indika. În timp ce aştepta acolo o persoană care să-l ducă la casa familiei băiatului, un angajat l-a întrebat dacă avea o fiică Malkanthie şi un fiu Mahatmaya, lucruri pe care le ştia din spusele lui Indika? I-a răspuns că da şi apoi s-a dus la casa familiei, unde l-a întâlnit pe Indika, care nu avea încă patru ani.

Oamenii au crezut că Indika l-a recunoscut deoarece, chiar dacă nu i s-a adresat pe nume direct, i-a spus mamei lui: „A venit tata”. La scurt timp după aceasta, mai mulţi membri din familia lui Dharshana au venit de două ori în vizită la Indika. Se crede că Indika i-ar fi recunoscut pe câţiva, dar interacţiunile dintre ei s-au desfăşurat în condiţii necontrolate, cu o mulţime de oameni în preajmă. Asociatul doctorului Stevenson din Sri Lanka, cu care colabora de multă vreme, Godwin Samararatne, l-a însoţit ulterior pe Indika la Balapitiya şi Ambalangoda, dar băiatul nu a spus nimic care să sugereze că ar recunoaşte ceva. În acel moment, cei mai mulţi dintre membrii familiei Dharshana îl întâlniseră deja pe Indika, dar domnul Samararatne a putut realiza teste controlate, pentru a verifica dacă Indika recunoaşte un alt unchi şi verişor. El nu i-a recunoscut.

La a doua lui vizită la familia lui Dharshana, a părut că ar căuta ceva pe pereţii uneia dintre casele din curte. A descoperit ce căuta şi a arătat pe zid numele lui Dharshana şi anul 1965, care se presupune că fuseseră scrise de acesta pe peretele de beton, când cimentul era încă umed.

Nimeni din familia lui Dharshana nu cunoştea această inscripţie şi nici nu o mai văzuseră înainte ca Indika să le-o arate. Domnul

Samararatne a aflat de acest caz la puţin timp după ce a început să se dezvolte şi a realizat interviuri cu părinţii lui Indika, la trei săptămâni după întâlnirea iniţială dintre Indika şi tatăl lui Dharshana, iar la o săptămână, doar cu acesta.

Toate relatările referitoare la acea viaţa anterioară conţinute în aceste pagini provin din aceste interviuri iniţiale, care s-au desfăşurat la puţin timp după ce familiile s-au întâlnit pentru prima oară. Declaraţia tatălui lui Dharshana, că a auzit cele două nume la magazinul tatălui lui Indika, par deosebit de frapante şi cred că ar trebui să concluzionăm că Indika a menţionat aceste două nume, înainte ca familiile să se întâlnească.

Aproape toate declaraţiile lui Indika referitoare la viaţa lui Dharshana sau dovedit a fi corecte. Familia lui Dharshana locuia în Balapitiya şi el urma cursurile unei şcoli din Ambalangoda. Diminutivul lui Dharshana era „Baby Mahattaya". Sora lui mai mare se numea Malkanthie şi este adevărat că ei se plimbau împreună cu bicicleta. Unul dintre unchii lui se numea Premasiri (numele lui complet era Sangama Premasiri de Silva) şi un alt unchi din partea tatălui era antreprenor şi negustor de cherestea, deci un *mudalali.*

Familia lui Dharshana avea o maşină şi un câine. Deşi nu aveau un camion, exista unul parcat în curtea familiei. La fel, familia nu avea un viţel, dar alte persoane îşi aduceau viţeii pentru a paşte pe terenul familiei.

Templul la care mergea familia lui Indika avea o perdea albă în faţa imaginii lui Buddha, în timp ce templul la care mergea familia lui Dharshana avea una roşie. Tatăl lui Dharshana purta pantaloni şi casa avea electricitate. Deşi Dharshana poate nu a fost martor la o nuntă chiar în casa familiei, au fost câteva în apropiere, inclusiv în casa unui vecin, cu câteva săptămâni înainte de moartea lui. Dharshana căzuse de pe un zid în timpul nunţii, iar doctorii au crezut, ulterior, că poate atunci a suferit o lovitură la cap, care ar fi avut o legătură cu encefalita de mai târziu. Descrierea mamei lui Dharshana făcută de Indika era exactă. Dharshana a fost la şcoală până în clasa a patra. Tocmai o începea pe a cincea, când s-a îmbolnăvit.

Din ceea ce îşi aminteşte familia lui Dharshana şi unul dintre colegii lui de clasă, nu exista un coleg pe nume Sepali.

Merită să ne întrebăm, cum ar fi putut Indika să ştie toate aceste

detalii despre un băiat obişnuit, care murise într-un alt sat situat la patruzeci şi cinci de kilometri depărtare? În plus, el avea un polip nazal, pe care părinţii l-au observat, atunci când avea un an. Deşi polipii nazali se întâlnesc frecvent la persoane mai în vârstă, ei se înregistrează foarte rar la copii, iar fratele geamăn al lui Indika nu avea. Deci, de ce Indika avea? Dacă acceptăm posibilitatea că unele semne şi defecte din naştere pot apărea prin procesul de reîncarnare, atunci ne-am putea gândi că atâta vreme cât Dharshana, personalitatea anterioară, a fost intubat în nas pentru a i se administra oxigen şi substanţe hrănitoare pe durata bolii, se poate ca o iritaţie provocată de unul dintre aceste două tuburi să fi dus la apariţia acestui polip la Indika.

Polipul nazal, deşi nu este la fel de grav ca unele dintre diformităţile menţionate în ***Reîncarnare şi Biologie,*** este rar şi nu are o cauză cunoscută, iar explicaţia că el ar oglindi, oarecum, iritarea căilor nazale de către tuburile pe care le-a avut Dharshana, este în concordanţă cu numeroasele declaraţii făcute de Indika despre viaţa lui Dharshana, care au fost corecte.

Cazul lui Purnima Ekanayake

Ultimul caz de acest fel, pe care doresc să-l prezint, nu este luat din *Reîncarnare şi Biologie.* În schimb, colegul nostru, Erlendur Haraldsson, a investigat şi a publicat acest caz. Purnima Ekanayake, o fată din Sri Lanka, s-a născut cu un mănunchi de semne din naştere mai deschis la culoare, în partea stângă a pieptului şi a coastelor inferioare.

Ea a început să vorbească despre o viaţă anterioară pe la doi ani şi jumătate, trei, dar părinţii nu au dat, iniţial, importanţă declaraţiilor. Pe la patru ani, a văzut un program la televizor despre templul Kelaniya, un templu aflat la două sute de kilometri distanţă, şi a spus că l-a recunoscut

Mai târziu, tatăl ei, director de şcoală, şi mama ei, profesoară**,** au mers cu un grup de copii la acest templu. Purnima a însoţit şi ea grupul în această vizită. În timp ce se afla acolo, a spus că trăise pe malul celălalt al râului care curgea în spatele templului. Până la şase ani, Purnima făcuse vreo douăzeci de declaraţii referitoare la viaţa anterioară; ea vorbea despre un bărbat care se ocupa cu fabricarea de

beţişoare parfumate şi care murise într-un accident rutier. Menţionase numele a două tipuri de beţişoare, Ambiga şi Geta Pinchcha. Părinţii ei nu auziseră niciodată de ele, iar când doctorul Haraldsson a verificat, ulterior, magazinele din oraş, aceste mărci nu se vindeau nicăieri.

În oraşul în care locuia Purnima a venit un nou profesor. El îşi petrecea sfârşitul de săptămână în Kelaniya, unde locuia soţia lui. Tatăl lui Purnima i-a povestit ce spusese fetiţa, iar profesorul s-a decis să verifice dacă murise cineva în Kelaniya, care să se potrivească cu cele relatate de ea.

Profesorul a spus că tatăl Purnimei i-a dat să verifice următoarele declaraţii:

— Că locuise pe celălalt mal al râului ce curgea lângă templul Kelaniya.

— Că făcuse beţişoare parfumate de tipul Ambiga şi Geta Pichcha2.

— Că vindea beţişoarele pe bicicletă.

— Că a fost omorâtă într-un accident, de un autovehicul de gabarit mare.

Profesorul a plecat apoi împreună cu cumnatul lui, care nu credea în reîncarnare, să verifice dacă există o persoană care să se potrivească descrierilor. S-au dus la templul Kelaniya şi au traversat râul cu un feribot Acolo, au întrebat de fabricanţii de beţişoare parfumate şi au aflat că, în zonă, existau trei mici firme de familie care se ocupau cu aşa ceva. Proprietarul uneia dintre ele îşi numea produsele Ambiga şi Geta Pincheha. Cumnatul şi asociatul lui, Jinadasa Perera, fusese omorât de un autobuz, în timp ce ducea beţişoarele la piaţă cu bicicletă, cu doi ani înainte de a se naşte Purnima.

La scurtă vreme după aceea, familia fetei a vizitat casa proprietarului. Acolo, Purnima a făcut diferite comentarii despre membrii familiei şi despre ocupaţia lor, care au fost corecte, iar familia a acceptat-o ca fiind reîntruparea lui Jinadasa. Doctorul Haraldsson a început să investigheze cazul, când Purnima avea nouă ani. El a consemnat cele douăzeci de declaraţii, pe care le făcuse faţă înainte de

---

[2] Geta pichcha sau Jasminum sambac, familia OLEACEAE, Arabian jasmine, http://www.instituteofayurveda.org/plants/plants_detail.php?i=937&s=Family_name

întâlnirea celor două familii. Pe lângă cele menţionate deja, ele includeau şi numele mamei şi soţiei lui Jinadasa, precum şi şcoala la care învăţase acesta. Doctorul Haraldsson a constatat că paisprezece dintre ele corespundeau cu viaţa lui Jinadasa. Trei au fost incorecte, iar exactitatea a trei dintre ele nu a putut fi verificată.

De asemenea, el a obţinut raportul de autopsie al lui Jinadasa, în care se menţionau coaste rupte în partea stângă a corpului, ruptură de splină şi răni superficiale datorate frecării, plecând în diagonală de la umărul drept, pe piept, până la abdomenul inferior stâng. Acestea corespundeau cu semnele din naştere, din zona pieptului şi a coastelor lui Purnima.

Acest caz constituie o provocare pentru încercările de a da acestor cercetări o explicaţie scurtă şi normală. Cele două familii, trăind la o distanţă de două sute de kilometri una de cealaltă, erau, după toate probabilităţile, complet străine, iar Purnima nu avea cum să afle de moartea lui Jinadasa, înainte ca ele să se întâlnească. Coincidenţa este foarte puţin probabilă, datorită declaraţiilor lui Purnima, inclusiv în ceea ce priveşte numele tipului de beţişoare parfumate.

Poate că diferitele surse de informaţii nu au făcut relatări corecte, dar acest caz este consolidat de prezenţa intermediarului, profesorul, care a fost independent de cele două familii şi a căutat personalitatea anterioară înainte întâlnirea lor. Semnul din naştere este, de asemenea, mare şi proeminent, şi se potriveşte bine cu rănile personalităţii anterioare.

Un mod de a înţelege semnele din naştere

Ne-am putea întreba – chiar dacă credem în reîncarnare – cum ar putea, oare, ca o rană de pe un corp, să apară pe un alt corp? Putem înţelege cum de este posibil acest lucru, dacă examinăm studiile care s-au ocupat de interacţiunea dintre psihic şi fizic. Pentru început, studiile au demonstrat că factorii mentali pot produce schimbări în corp.

De exemplu, stresul poate cauza boli, deoarece produce modificări în cantitatea de hormoni şi în sistemul nervos, care slăbesc puterea sistemului imunitar, în lupta cu infecţiile. La fel, s-a demonstrat că sentimentul de deznădejde măreşte riscul de infarct sau

de cancer. Ceea ce este mult mai puţin acceptat, şi deloc înţeles, este ideea că imaginile mentale individuale pot produce schimbări specifice în corp, astfel că, atunci când căutăm să înţelegem cazurile în care se manifestă semne din naştere, trebuie să luăm în considerare acest lucru.

Doctorul Stevenson prezintă dovezi, în acest sens, la începutul lucrării *Reîncarnare şi Biologie.* El începe cu stigmatele. Acestea sunt răni la nivelul pielii, care apar, de obicei, la indivizi foarte pioşi, şi care seamănă cu rănile provocate lui Iisus în timpul Răstignirii, aşa cum sunt ele descrise în Biblie.

Se poate că Sfântul Francesco de Assisi să fie primul stigmatizat, iar de atunci, s-au raportat peste 350 de alte cazuri. L-a început, s-a crezut că acestea erau miracole, dar s-a observat că ele apăreau la persoane ce nu erau tocmai sfinte. Ele au apărut, deseori, când individul era angajat într-o practică religioasă deosebit de intensă şi se crede că ar fi de origine psihosomatică. Deşi au fost dezvăluite câteva cazuri de fraudă – indivizi care şi-au provocat intenţionat rănile, folosind substanţe chimice iritante şi chiar vopsea – s-au consemnat multe cazuri în care putem elimina posibilitatea unor răni induse artificial. Astfel, imaginea rănilor lui Iisus procesate în mintea unei persoane susceptibile poate produce schimbări foarte specifice pe piele, care se potrivesc cu imaginile mentale.

Un alt exemplu de schimbări în corp, pe care le poate produce mintea, apar la unele persoane în timpul hipnozei. După cum observă doctorul Stevenson, s-a dovedit că sugestiile făcute sub hipnoză pot produce diferite schimbări în corp; de exemplu, nu doar senzaţia de sete, dar şi schimbări la nivelul rinichilor, care apar în perioade de deshidratare, modificări ale ritmului cardiac, posibilitatea de a controla sângerarea, modificarea perioadei ciclului menstrual la femei şi chiar mărirea sânilor. Pe lângă acestea, au fost publicate câteva situaţii în care hipnoză a provocat apariţia de pustule la subiecţi cărora li s-a spus că vor fi arşi cu un obiect încins, când, de fapt, ei erau atinşi cu ceva rece, cum ar fi vârful unui deget.

În unele cazuri, hipnotizatorii au folosit obiecte de forma unor litere sau a altor simboluri cunoscute, iar rănile produse, ulterior, aveau această formă. Unul dintre cazuri a cuprins atât stigmate, cât şi hipnoză. Subiectului i s-a indus o transă hipnotică şi i s-a sugerat să

producă răni sângerânde în tălpi şi palme, precum şi câteva răni triunghiulare pe frunte, care arătau ca şi când ar fi fost provocate de o coroană de spini. Într-un alt gen de caz, subiecţii au „retrăit" experienţe traumatice, cu ajutorul hipnozei sau al narcoticelor şi apoi le-au apărut aceleaşi erupţii pe piele care apăruseră şi în timpul experienţelor originale. Într-un caz mai deosebit un bărbat a retrăit un eveniment în care i se legaseră mâinile la spate cu o funie. I-au apărut pe antebraţ semne foarte adânci, care arătau precum cele lăsate de o funie. Ştiinţa clasică a întâmpinat dificultăţi în determinarea mecanismului care ar explica asemenea cazuri, aşa că le-a ignorat.

Suntem cu toţii de acord că hipnoza poate folosi imagini mentale, pentru a produce, cel puţin, unele schimbări fiziologice la anumiţi indivizi. De exemplu, dacă o persoană retrăieşte un eveniment înspăimântător sub hipnoză, ritmul cardiac i-ar putea creşte. De fapt, la mulţi oameni ritmul cardiac se accelerează doar dacă şi reamintesc de un eveniment înspăimântător, chiar şi fără să fie hipnotizaţi. În acest caz, putem, fără mari probleme, să determinăm mecanismul similar reacţiei „luptă sau fugi", conform căruia reacţionează o persoană, atunci când se confruntă cu o situaţie reală, care este înfricoşătoare sau periculoasă. Nu putem încă determina mecanismul prin care se poate să-i apară cuiva arsuri, când crede că este atins cu un obiect fierbinte, sau semne de frânghie, în timp ce retrăieşte un incident în care a fost legat, dar putem observa că acest tip de cazuri diferă doar ca amplitudine de cele în care apar modificări fiziologice produse de către stimuli mentali similari – respectiv imagini – pe care le putem explica cu uşurinţă.

Ce vreau să spun, este că mintea poate produce schimbări în corp, pe care, la stadiul nostru actual de cunoaştere, nu le putem explica.

Când spun minte, nu mă refer neapărat la creier. Mă refer la lumea gândurilor, sau conştiinţa, care există în creier, iar despre acest lucru voi discuta mai pe larg în Capitolul 4, în care voi trata materialismul. Dacă această conştiinţă, sau minte, ar putea exista după ce corpul moare – dacă o parte din noi supravieţuieşte după moartea trupurilor – şi poate intra într-un fetus pentru a se naşte din nou, atunci înseamnă că ea poate produce schimbări în dezvoltarea acestui fetus, la fel cum o poate face în timpul vieţii. Întrucât putem presupune

că, în perioada de dezvoltare din uter, corpul poate fi vulnerabil şi poate fi afectat, putem vedea cu uşurinţă că dacă o minte purtătoare de amintiri traumatice – despre care studiile anterioare au demonstrat că pot produce anumite leziuni pe pielea unor indivizi – intră într-un fetus, aceste amintiri pot provoca apariţia de semne sau chiar defecte din naştere, care seamănă cu rănile pe care le-a experimentat mintea în viaţa anterioară. Dacă mintea supravieţuieşte după moarte şi trece la următoarea viaţă, cazurile ce prezintă semne din naştere ar putea urma, în mod logic, acelaşi proces ca şi cazurile anterioare de hipnoză.

Cazurile noastre, în care este vorba despre semne din naştere, par adesea să se potrivească cu acest model. În cazul lui Patrick, el are semne şi defecte care par să corespundă leziunilor pe care le avea fratele lui vitreg, Kevin. Dacă acceptăm pentru moment că Patrick este reîntruparea lui Kevin, faptul că are aceste leziuni poate părea nedrept, după ce el a suferit deja traumele originale pe când era Kevin, dar procesul natural al minţii, care afectează corpul, ar putea produce aceste defecte, deşi am dori să nu se întâmple astfel. Semnele din naştere ale lui Patrick sunt diferite faţă de celelalte cazuri similare, prin faptul că ele nu corespund unor răni fatale ale fratelui lui vitreg, Kevin, care, bineînţeles, nu a avut o moarte violentă, dar, în schimb, corespund cu cicatricele şi defectele care l-au afectat major pe Kevin – cicatricea de pe cap lăsată de biopsia unei tumori, cicatricea de pe gât, unde fusese linia centrală pentru chimioterapie, opacitatea din ochiul stâng, care îi afectase vederea şi şchiopătatul, care corespundea dificultăţii la mers a lui Kevin. Trebuie să fi fost dificil pentru Kevin să suporte toate acestea, şi se poate ca amintirile traumatice să fi produs cicatrice pe fetusul în dezvoltare al lui Patrick, chiar dacă nu au fost răni fatale.

Aceeaşi logică s-ar putea aplica şi în cazul cu polipul nazal al lui Indika, care corespunde leziunilor provocate de tuburile nazale avute înainte de a muri.

În cazul lui Chanai, faptul că a fost împuşcat şi omorât, a fost clar o experienţă traumatică pentru o minte care a supravieţuit şi, în mod similar, semnele din naştere ale lui Purnima corespund rănilor fizice şi traumelor emoţionale pe care le-a suferit personalitatea ei anterioară, atunci când a fost lovită de un autobuz. Cazul lui Necip este puţin mai complicat. Dacă acceptăm, pentru moment, că el ar putea fi

reîntruparea lui Necip Budak, atunci am putea să ne întrebăm de ce avea numai câteva semne din naştere care corespundeau cu unele dintre rănile lui Necip Budak?

Doctorul Stevenson a sugerat că, în cazul unui atac, este mai probabil ca primele răni să fie preluate în următoarea viaţă, deoarece victima este mai conştientă de ele. În acest caz, cele mai evidente semne din naştere erau cele de pe cap şi, de asemenea, cele de pe piept şi abdomen.

Necip Budak fusese rănit la cap, dar doar rănile din piept ţi abdomen fuseseră fatale. Doctorul Stevenson sugerează că, dacă Necip Budak a fost mai întâi rănit la cap – şi apoi în piept şi abdomen – atunci el ar fi fost mai mult timp conştient de aceste răni, înainte de a-şi pierde conştiinţa.

Problema, după cum subliniază doctorul Stevenson, este că toţi cei care fac autopsii, nu lucrează pentru noi şi, de cele mai multe ori, ei nu încearcă să determine ordinea apariţiei rănilor. În acest caz, Necip Budak se poate să fi fost ameţit după ce fost lovit în cap, astfel încât celelalte răni au avut un impact mai redus asupra minţii şi, ulterior, asupra noului lui corp. Nu avem de unde să ştim. Un scenariu posibil este că tăieturile de pe mâna stângă au apărut când încerca să se apere, deci trebuie ar fi fost cât de cât conştient. Oricum, Necip copilul, conform celor de mai sus, nu avea niciun semn de naştere pe braţ.

O altă posibilitate de luat în considerare este că, cel mai probabil, rănile cele mai traumatice din punct de vedere emoţional vor fi duse în următoarea viaţă. Acestea sunt cele primite când persoana este atacată iniţial şi este complet conştientă, dar nu întotdeauna acesta este cazul. Probabil, Necip Budak a fost la fel de conştient când a fost tăiat pe braţ, ca şi atunci când a fost lovit pe corp, dar băiatul Necip nu avea semne din naştere pe braţ. Putem presupune că, după ce Necip Budak a fost lovit în cap, fiind complet conştient, tăieturile de pe corp au fost mult mai traumatice pentru el, decât cele de pe braţ, deoarece îi puneau viaţa în primejdie. Astfel, cele mai evidente semne din naştere au apărut pe capul lui Necip şi cele mai puţin marcante, pe corp.

O altă posibilitate ar mai fi, bineînţeles, aceea că rănile de pe corp au provocat apariţia semnelor din naştere, deoarece au fost mai grave, decât tăieturile de pe braţ. Doctorul Stevenson a observat că

gravitatea leziunii nu produce întotdeauna şi semnul din naştere cel mai semnificativ, deci trebuie să mai fie implicat şi un alt factor. Probabil că este un factor legat de conştiinţă – este vorba ori de nivelul de conştienţă la momentul agresiunii, ori de impactul emoţional asupra conştiinţei individului.

Întrebări despre cazurile în care sunt prezente semne din naştere

În procesul de examinare a cazurilor, apare întrebarea: Dacă trauma de la sfârşitul unei vieţi poate produce semne şi defecte în naşterea următoare, de ce nu se nasc mai mulţi copii cu semne sau defecte? O explicaţie a acestui lucru implică o idee la care m-am referit mai devreme.

În discuţia despre hipnoză, am spus că ea poate produce modificări doar la anumiţi indivizi. Unii răspund la hipnoză mult mai puternic, decât alţii. De fapt, unii nu pot fi hipnotizaţi deloc. În cazul renaşterii, ne putem aştepta ca unii indivizi să fie mai susceptibili, decât alţii, la apariţia pe noul corp a unor leziuni datorate traumelor din viaţa anterioară. La cei mai mulţi dintre oameni, hipnoza nu poate produce semne pe piele, dar unii subiecţi sunt în special susceptibili la sugestiile hipnotice. În mod similar, la majoritatea indivizilor, leziunile din momentul morţii pot să nu afecteze fetusul vieţii următoare, dar unii pot fi susceptibili la modificări.

Nu ştim clar ce factori pot determina gradul de susceptibilitate a unui individ la un transfer de traumă, dar unul dintre factori ar putea fi credinţele sociale.

Dacă o credinţă generală susţine posibilitatea că o traumă din viaţa trecută poate afecta un fetus în dezvoltare, atunci indivizii din cultura respectivă ar putea fi mai susceptibili la apariţia de leziuni, decât indivizii din alte culturi.

În hipnoză, aşteptările subiectului pot influenţa ce se va întâmpla. La fel, credinţele individului despre viaţă şi moarte pot afecta manifestările ulterioare, sub forma semnelor din naştere. Această ipoteză ar putea explica, cel puţin parţial, de ce semnele din naştere apar mai frecvent în unele zone, decât în altele. În afară de cazul lui Patrick, se înregistrează foarte puţine cazuri cu semne din naştere în Statele Unite. Lipsa de acceptare a fenomenului de aici poate

face ca americanii să fie mai puţin predispuşi la manifestarea unor semne din naştere cauzate de traume din viaţa anterioară, decât persoanele din alte regiuni geografice.

Acestea fiind spuse, ar trebui să subliniez că aceste cazuri cu semne din naştere nu corespund, în mod obligatoriu, cu credinţele religioase din comunităţile unde apar. Conceptul de *karma,* care este atât de important în credinţa hindusă şi în cea budistă, susţine că situaţia în care se naşte o persoană depinde de comportamentul ei din vieţile anterioare. Pe baza acestui concept, am putea crede că, după o crimă, asasinul, şi nu victima, ar trebui să manifeste semne sau defecte din naştere în următoarea viaţă, ca rezultat al datoriilor karmice, dar nu asta observăm**.** Avem doar trei cazuri, în care subiecţii au crezut că defectele lor din naştere reprezintă pedeapsa pentru actele de care îşi aminteau din vieţile trecute.

Un subiect, un băiat din Sri Lanka, pe nume Wijeratne, şi-a amintit viaţa unchiului său care fusese spânzurat – cu optsprezece ani înainte ca Wijeratne să se nască – pentru înjunghierea unei femei, după ce ea a contramandat căsătoria cu el. Wijeratne s-a născut cu braţul şi mâna dreaptă deformate, ambele fiind mai mici decât este normal, şi fără un muşchi pectoral în partea dreaptă a pieptului. Wijeratne a spus că avea o mână dezvoltată anormal, deoarece o omorâse pe femeie cu mâna lui, în viaţa anterioară.

În toate celelalte cazuri, subiecţii au descris că, în ultima viaţă, au avut răni care au fost preluate de noile lor corpuri, astfel încât tiparul din aceste cazuri pare să se conformeze mai mult cu ideea de imagini mentale sau amintiri care produc schimbări ale corpului.

Oricum, indivizii din aceste culturi par, în general, să accepte mai mult ideea de efecte spirituale asupra sănătăţii sau a corpului**,** deci o astfel de deschidere îi pot face mai susceptibili la manifestarea de semne din naştere ce provin din viaţa anterioară, chiar dacă semnele nu respectă noţiunile lor despre karmă. Dincolo de diferenţele culturale, mai trebuie să luăm în considerare diferenţele dintre indivizi.

Chiar dacă ideea unei cauze provenind din viaţa anterioară se acceptă în multe ţări mult mai uşor decât aici, aşteptările pot varia mult de la un individ la altul. Oamenii din culturile unde se regăsesc cele mai multe cazuri cred, într-o măsură mai mică sau mai mare, în

reîncarnare, la fel cum credinţele religioase din Statele Unite diferă de la individ la individ, iar gradul de credinţă şi aşteptările unei anumite minţi pot afecta gradul de apariţie a semnelor din naştere.

În mod similar, credinţele culturale generale din S.U.A., nu includ credinţa în reîncarnare, dar unii indivizi se aşteaptă să se nască din nou. Un exemplu este William, băiatul prezentat în Capitolul 1, care s-a născut cu un defect la inimă, ce se potrivea cu rănile fatale ale bunicului, datorate unei împuşcături. Bunicul lui fusese romano-catolic practicant, dar credea şi în reîncarnare. Acea credinţă se poate să-l fi făcut mai susceptibil la a avea în următoarea viaţă un defect din naştere, provocat de aceste răni fatale.

O altă întrebare este de ce, în atât de multe dintre cazuri, este vorba de piele? În unele, este vorba de diformităţi, ca degete sau membre lipsă, dar există doar câţiva subiecţi cu boli interne. Putem doar să facem presupuneri asupra motivului care duce la această situaţie, dar poate avea legătură şi cu un fenomen al conştiinţei.

Suntem mult mai conştienţi de leziunile pielii, decât de bolile organelor interne, aşa că probabilitatea de a lua amintirea acestor leziuni cu noi, în următoarea viaţă, este mai mare. La fel, dacă unui om i se taie degetele, în timp ce este omorât, el este, cu siguranţă, conştient de ce se întâmplă, dar poate nu este conştient, de exemplu, că ficatul lui a fost sfâşiat de un glonte.

Diformităţile pot apărea datorită faptului că personalitatea anterioară a fost conştientă de răni, iar organele interne pot scăpa, deoarece victima nu este conştientă de respectivele leziuni.

Cazul lui William este o excepţie. Dacă defectul lui cardiac este o manifestare a rănilor bunicului, am putea să ne întrebăm de ce nu a avut măcar un semn din naştere pe piept, pe lângă defectul de la inimă? Nu am un răspuns clar la această întrebare, dar mă întreb dacă nu cumva bunicul s-a gândit că durerea pe care o simţea în piept însemna că a fost lovit în inimă? Poate că s-a concentrat mai mult pe inimă decât pe piele? Pentru a complica şi mai mult lucrurile, William nu avea pe piept un semn din naştere, care să coincidă cu defectul cardiac, ci avea un semn din naştere pe gât, care ar putea să aibă legătură cu moartea bunicului. Carol Bowman m-a pus în legătură cu William şi cu mama lui. Când m-am întâlnit prima dată cu ei, mama lui nu mi-a spus că ar avea vreun semn din naştere. În corespondenţa

ulterioară dintre noi, ea mi-a transmis că avea unul pe gât, sub urechea, lângă, şi mi-a trimis o fotografie cu el. Acest semn din naştere corespunde unei zone învineţite de pe gâtul bunicului lui William, menţionată în raportul de autopsie. Zgârietura trebuie să fi fost mare, deoarece a fost inclusă în paragraful care descria examinarea exterioară a corpului. De fapt, mama lui William a crezut că tatăl ei fusese împuşcat în acea zonă, dar, deoarece autopsia nu indica un loc de intrare sau de ieşire a glontelui, se pare că julitura a fost provocată de un glonte care a trecut razant pe lângă gât. Pe lângă defectul la inimă, care corespunde traumei suferite de bunicul lui, William are un semn din naştere care corespunde unei zgârieturi, dar niciun semn care să se potrivească cu locul de intrare şi de ieşire ale gloanţelor de pe corpul bunicului său.

Dacă este să facem speculaţii pe marginea acestui lucru, poate bunicul lui William a fost conştient de rana de la gât, înainte de a-şi concentra atenţia pe trauma fatală de la inimă, şi nu s-a concentrat prea intens pe impactul celorlalte gloanţe?

De asemenea, cazul lui William aruncă lumină asupra unui factor practic, care poate fi implicat în producerea celor câteva cazuri cu defecte ale organelor interne. Un copil născut într-un sat din Asia, cu acelaşi defect cardiac ca şi cel al lui William, ar fi murit, cu siguranţă, la câteva zile după naştere – dacă nu şi mai curând. El nu ar fi avut ocazia de a vorbi despre viaţa anterioară, iar noi nu am fi aflat niciodată de caz. Poate cazurile cu defecte interne apar, dar ele nu devin cunoscute ca reîntrupări, deoarece copiii mor la o vârstă fragedă.

Semne din naştere experimentale

Aşa cum am descris mai sus, semnele de naştere experimentale sunt practicate în multe ţări asiatice. Cineva, de obicei un membru sau un prieten apropiat de familie, face un semn pe corpul unei persoane aflată pe moarte, sau chiar decedată, de cele mai multe ori cu cenuşă sau clei, în ideea că, atunci când individul va renaşte, copilul va purta un semn care să corespundă cu semnul făcut anterior. Cel care execută acest ritual spune, de obicei, o rugăciune când face semnul, în speranţa că persoana va lua cu ea semnul în noul corp. Mai târziu, se naşte un copil cu un semn care se spune că se potriveşte cu marcajul iniţial.

Doctorul Stevenson a fost prima persoană din Occident care a documentat întreaga practică, dar ea a mai fost menţionată şi de alţi autori.

De exemplu, Dalai Lama a scris în autobiografia sa despre un caz petrecut în familia lui. Fratele lui mai mic a murit la doi ani. I s-a făcut un mic semn pe corp cu ulei, iar la scurt timp, mama lui a născut un alt fiu, care avea o zonă deschisă la culoare, în acelaşi loc unde primul corp fusese însemnat.

Acest caz este relativ tipic pentru cazurile pe care le-am găsit. Doctorul Stevenson descrie douăzeci de astfel de cazuri în ***Reîncarnare şi Biologie,*** iar eu şi Jürgen Keil am găsit încă optsprezece, în timpul călătoriilor noastre în Thailanda şi Myanmar. În aceste cazuri, semnul este, de obicei, făcut, în speranţa că individul reîntrupat care poartă semnul se va naşte în aceeaşi familie ca şi cel decedat, şi cincisprezece dintre cele optsprezece cazuri s-au înregistrat, într-adevăr, în aceeaşi familie. Acest lucru pare să micşoreze probabilitatea că semnul făcut şi semnul din naştere să se potrivească, dintr-o pură coincidenţă, în situaţia în care orice copil din zonă ar putea fi considerat reîntruparea individului decedat.

În plus, în şase dintre cele optsprezece cazuri, copiii au făcut relatări despre viaţa anterioară, iar unii dintre ceilalţi copii erau atât de mici când i-am văzut, încât se poate să fi făcut astfel de relatări mai târziu. Unii dintre subiecţi – în afară de ceea ce povestesc – manifestă şi comportamente care sugerează o legătură cu personalitatea anterioară, în timp ce, la alţii, semnele din naştere reprezintă singura legătură.

Unul dintre cazurile cercetate de doctorul Keil împreună cu mine poate servi drept exemplu. Kloy Matwiset este un băiat născut în Thailanda, în 1990. Cu unsprezece luni înainte să se nască**,** bunica din partea mamei a murit de diabet.

Înainte de a muri, i-a spus nurorii ei că i-ar plăcea să se întrupeze ca bărbat, pentru a putea să aibă amantă ca şi soţul ei. În ziua următoare morţii ei, nora i-a făcut un semn cu clei alb, în partea posterioară a gâtului, pentru a-şi putea recunoaşte soacra, atunci când se va reîntrupa. Mama lui Kloy avusese un vis prevestitor, când era însărcinată în luna a treia, în care bunica îi spunea că doreşte ca ea să-i fie mamă, atunci când se va reîntrupa. Mama lui văzuse semnul făcut

pe corpul bunicii. Când s-a născut Kloy avea, într-adevăr, un semn din naştere, în partea din spate a gâtului, în acelaşi loc unde fusese făcut semnul bunicii. Noi ne-am întâlnit cu el şi am observat o regiune verticală decolorată, destul de evidentă, care semăna cu un deget care trage o linie. Persoana care a făcut, iniţial, semnul a confirmat că acest semn din naştere neobişnuit era în acelaşi loc în care îl făcuse pe corpul bunicii.

Când Kloy era foarte mic, a făcut câteva declaraţii cu privire la viaţa anterioară. A spus că a fost propria bunică, iar mamei i-a spus că era mama ei. De asemenea, a relatat că orezăria bunicii îi aparţine. În plus, a dat dovadă de câteva comportamente specific feminine. A spus că dorea să fie fată, că în copilărie se aşeza deseori pe vine pentru a urina. De asemenea, îi plăcea să se îmbrace cu haine de femeie şi se dădea cu rujul mamei, iar de multe ori îşi punea cerceii şi rochiile ei. La şcoală, îi plăcea mai degrabă să înveţe şi să se joace cu fetele, decât cu băieţii, şi nu se angaja în jocuri masculine, tipice pentru un băiat crescut în acea zonă – cum ar fi fost căţăratul în copaci.

Ambii lui părinţi se plângeau de comportamentele sale feminine şi spuneau că nu au vorbit niciodată cu el despre faptul că era reîntruparea bunicii lui. Comportamentele sale feminine sugerează că suferă de ceea ce se numeşte tulburare de identitate sexuală şi voi vorbi mai mult despre astfel de comportamente în Capitolul 6. Acum doresc să mă concentrez pe semnul din naştere şi cum se poate să fi apărut. O posibilitate este, bineînţeles, coincidenţa. Ea nu ar explica însă celelalte caracteristici ale cazului.

În plus, dacă ar fi credem că acest semn neobişnuit a apărut, pur şi simplu, doar pentru că nora personalităţii anterioare s-a rugat pentru un astfel de semn, ar trebui să extindem explicaţia coincidenţei dincolo de limitele rezonabile.

O altă posibilitate ce merită luată în calcul este că, deşi copilul nu este reîntruparea personalităţii anterioare, dorinţa mamei a produs, într-un anume fel, semnul. Deoarece majoritatea semnelor din naştere experimentale se manifestă în aceeaşi familie, mama subiectului ori a văzut de multe ori semnul de pe corp, ori ştie ceva despre el. Problema este dacă dorinţa sau aşteptările, ca decedatul să se reîntrupeze în copil, ar putea să ducă la naşterea acestuia cu semnul din naştere preconizat. Pentru examinarea acestei posibilităţi, trebuie

să revenim din nou la cazurile de hipnoză. Dacă o imagine mentală poate produce un semn pe pielea unei persoane, atunci ar putea, oare, o imagine din mintea unei mame să influenţeze producerea unui semn pe pielea unui fetus în curs de dezvoltare? Această situaţie ar fi similară cu cazurile de amprentare maternă – concept destul de popular la sfârşitul secolului al XIX-lea – folosit pentru a descrie cazurile în care mama însărcinată, afectată de vederea unei persoane cu o diformitate fizică, năştea, ulterior, un copil cu acelaşi defect. Mai târziu, oamenii au hotărât că acest concept era absurd, deoarece ei nu-şi puteau imagina un mecanism care să explice fenomenul, deşi cunoaştem acum că bariera placentară este mult mai poroasă, decât se credea anterior.

Doctorul Stevenson enumeră diferite cazuri publicate de amprentare maternă, în lucrarea ***Reîncarnare şi Biologie,*** şi ele includ ceea ce, cu siguranţă, s-ar putea numi unele coincidenţe extraordinare, cea mai semnificativă dintre ele fiind situaţia unei femei însărcinate, care, după ce a fost foarte impresionată la vederea rănilor fratelui său, rămase în urma amputării penisului afectat de cancer, a dat naştere unui băiat cu o lipsă congenitală de penis, situaţie, din fericire, atât de rară, încât aproape nici nu s-a auzit de ea.

Oricum, cazurile cu semne din naştere experimentale sunt diferite de cele de hipnoză şi amprentare maternă, în cel puţin o privinţă. Hipnoză este, evident, o stare modificată de conştiinţă şi, în mod similar, multe mame din cazurile de amprentare maternă au fost extrem de afectate emoţional de diformităţile pe care le-au văzut. În cazurile cu semne din naştere experimentale, mama avea cunoştinţă de semn, dar nu era mişcată emoţional de acesta. În plus, de obicei, mama vedea semnul cu ceva vreme înainte de a rămâne însărcinată şi, deşi este foarte probabil că în timpul graviditătţii o conştiinţă traumatizată să poată afecta dezvoltarea unui fetus. Ideea că o imagine pe care mama a văzut-o, cu luni sau chiar ani înainte de a rămâne însărcinată, ar putea produce un semn pe corpul copilului, pare mai puţin logică.

Poate ar trebui să luăm în considerare faptul că expectativa sau dorinţa ca viitorul copil să fie reîntruparea personalităţii anterioare, ar putea fi suficient de puternică, pentru a o face să dea naştere unui copil cu un semn din naştere, similar semnului făcut pe corpul acelei

persoane. Această explicaţie nu ar lămuri, bineînţeles, declaraţiile şi comportamentele copilului, în unele dintre cazuri.

În ceea ce priveşte varianta reîncarnării, trebuie să lămurim problema referitoare la momentul în care sunt însemnate corpurile. Uneori, semnele sunt făcute cu puţin timp înainte de moartea individului, dar, în cele mai multe cazuri, persoana este deja decedată. Uneori, corpurile pot fi marcate la câteva zile după ce persoana a murit, sau imediat înainte de incinerare. În acest fel, ar trebui să existe mai multe aspecte care să ducă la producerea semnului din naştere decât, pur şi simplu, aplicarea semnului pe corp, deoarece, după incinerarea care urmează, nu ne putem aştepta ca rezultatul să fie un semn din naştere şi ca viitorul copil să fie afectat de semn.

Merită să luăm în consideraţie cel puţin două posibilităţi. Prima, este că, conştiinţa care supravieţuieşte rămâne în apropierea corpului o perioadă de timp după moarte, lucru confirmat de declaraţiile copiilor care descriu înmormântarea personalităţii anterioare – aspect pe care îl voi discuta în Capitolul 8. Semnul făcut pe corp ar putea avea un impact emoţional, care să ducă la semnul din naştere ulterior, la fel cum rănile din alte cazuri pot corespunde unor semne din naştere, de pe corpul subiecţilor. O altă posibilitate este că rugăciunea pe care o spune cel ce face semnul, să fie mai importantă decât semnul în sine. Atunci când persoană îi cere individului să preia semnul în viaţa următoare, conştiinţa persoanei ar putea intra în legătură cu conştiinţa individului decedat, pentru a produce, mai târziu, semnul de naştere.

Putem specula că perioada din jurul momentului morţii ar fi, în mod special, cea mai potrivită şi că rugăciunea ar acţiona aproape ca o sugestie posthipnotică, provocând apariţia semnului pe viitorul copil.

Oricum, aceste cazuri de semne de naştere experimentale pot fi, cu siguranţă, provocatoare şi ele ne oferă indicii despre fenomen în general. Ele demonstrează că pot apărea astfel de cazuri, indiferent dacă semnul se face înainte sau după moarte. Dacă acestea sunt cazuri de reîncarnare, acest lucru pare să indice că o conştiinţă poate fi afectată de evenimente care au loc chiar şi la scurt timp după decesul persoanei… De asemenea, ele mai sugerează, mie cel puţin, că acele cazuri cu semne din naştere se datorează mai multor factori decât o simplă rană fizică pe un corp. Într-un fel, este logic, deoarece ne-ar fi greu să ne explicăm, cum ar putea conştiinţa să poarte, în următoarea

sa viaţă, o rană fizică, în lipsa unui corp fizic? Dacă acceptăm că rană fizică produce o imagine mentală, atunci ideea că imaginea mentală ar putea afecta dezvoltarea unui embrion, atunci când conştiinţa intră în el, este în concordanţă cu efectele imaginilor mentale în alte situaţii speciale.

Analiza explicaţiilor

În căutarea de explicaţii pentru cazurile cu semne din naştere în general, observăm că, în multe cazuri, familia subiectului are cunoştinţă de moartea personalităţii anterioare înainte de naşterea copilului, deoarece această persoană a fost un membru de familie, un prieten sau, cel puţin, o cunoştinţă.

Într-o astfel de ipostază, nu putem considera că, numai faptul că părinţii aveau cunoştinţă de moartea cuiva, provoacă apariţia semnului sau a defectului din naştere

— Dacă rămânem la explicaţiile normale – dar putem specula că semnul sau defectul îi face pe părinţi să creadă că personalitatea anterioară s-a reîntrupat în copil. Apoi, putem încerca să explicăm că declaraţiile copilului referitoare la viaţa anterioară se bazează pe informaţii obţinute pe căi normale, ori că martorii nu şi-au amintit corect După ce au hotărât că nou-născutul este un caz de reîncarnare, este posibil ca părinţii să inoculeze ideea în capul copilului, care începe să creadă povestea despre viaţa anterioară. Apoi, copilul poate să pretindă că este personalitatea anterioară şi să prindă din zbor informaţii despre viaţa acelei persoane, pe care să le prezinte drept amintiri din viaţa anterioară.

În plus, în entuziasmul lor, părinţii pot interpreta greşit declaraţiile copilului, considerând că el ştie mai multe despre acea viaţa anterioară, decât cunoaşte în realitate. În orice caz, părerile iniţiale ale părinţilor vor ajunge să fie confirmate de declaraţiile copilului şi toţi cei implicaţi vor crede că acel copil este personalitatea anterioară renăscută. Toate acestea contrazic mărturiile familiilor, conform cărora copilul avea un număr de cunoştinţe din viaţa anterioară, pe care nu putea să le afle în această viaţă, chiar dacă familia cunoştea personalitatea anterioară. Indiferent de asta, tot mai trebuie să explicăm semnul sau defectul din naştere, şi ar trebui să ne amintim că unele dintre ele sunt neobişnuite.

În cazul lui Patrick Christenson, el avea trei astfel de semne şi, de asemenea, când a început să meargă, şchiopăta uşor. O astfel de combinaţie ar fi neobişnuită în orice situaţie, dar faptul că toate aceste defecte corespundeau cu cele ale fratelui lui decedat, face ca situaţia să fie relativ extraordinară.

În mod similar, Chanai Choomalaiwong avea un semn din naştere, mic şi rotund, în partea posterioară a capului, care semăna cu orificiul de intrare al unui glonte, şi un semn mai mare şi neregulat, în partea frontală a capului, care arăta ca orificiul de ieşire a glontelui. Suficient de neobişnuite în sine, dar în combinaţie cu declaraţiile lui despre un profesor împuşcat din spate, ele devin extraordinare. În aceste situaţii, singura explicaţie normală pentru semne din naştere este coincidenţa şi, dat fiind caracterul neverosimil al apariţiei întâmplătoare a acestor semne, explicaţia este nesatisfăcătoare.

Şi acestea sunt cazuri uşor de explicat. Atunci când le examinăm pe cele în care familia subiectului nu a auzit niciodată de personalitatea anterioară, găsirea unei explicaţii normale devine şi mai dificilă. Indika Ishwara şi Purnima Ekanayake nu aveau doar semne din naştere, dar au făcut numeroase declaraţii despre persoane străine, care au murit într-un loc situat la mare depărtare. Declaraţiile s-au dovedit exacte pentru un anumit individ decedat, cu o leziune care corespundea semnului din naştere al copilului.

Putem apela din nou la coincidenţă, ca mod de explicare a semnelor din naştere, dar atunci ar trebui să explicăm şi declaraţiile. Coincidenţa poate merge doar până aici, iar în cazul lui Purnima – în care ea a făcut douăzeci de declaraţii despre personalitatea anterioară, care includeau detalii referitoare la un producător de beţişoare parfumate omorât pe bicicletă şi în care chiar a dat denumirea corectă sub care se comercializau, inexistente pe piaţa locală – coincidenţa este, într-adevăr, o explicaţie neverosimilă. Într-un astfel de caz, am putea încerca să folosim coincidenţa pentru a explica semnul din naştere şi pentru exactitatea declaraţiilor.

Situaţia în care informaţiile sunt dobândite pe căi normale poate constitui o explicaţie, dacă personalitatea anterioară a trăit în aceeaşi comunitate ca şi copilul, dar pare total nepotrivită pentru a explica declaraţii, cum ar fi cele din cazul lui Purnima, în care personalitatea anterioară a trăit la o distanţă de peste două sute de kilometri de casa

subiectului. Un alt mod de a explica declaraţiile este să credem că martorii au furnizat informaţii greşite. În cadrul acestei explicaţii, Purnima şi copii ca ea nu au făcut, de fapt, declaraţiile respective.

Nu trebuie să spunem că exactitatea lor reprezintă o coincidenţă incredibilă, deoarece plecăm de la premisa că nu credem că ei le-ar fi făcut. Aşadar, pentru cazurile cu semne din naştere şi în care personalităţile anterioare au trăit la o distanţă apreciabilă, putem spune că semnele apar printr-o stranie coincidenţă şi că martorii nu-şi mai amintesc corect declaraţiile copiilor.

Nicio altă explicaţie normală nu are sens. Vom reveni la această situaţie de relatări incorecte ale martorilor, după ce analizăm şi celelalte tipuri de cazuri.

În ceea ce priveşte explicaţiile paranormale, ESP nu poate elucida cu uşurinţă cazurile, deoarece este evident că ele presupun mai mult decât doar un transfer paranormal de informaţii. În mod similar, posedarea nu poate explica semnele din naştere**,** atâta vreme cât considerăm că acest fenomen are loc după naştere. Însă, pe de altă parte, reîncarnarea le poate lămuri, aşa cum am discutat deja, folosindu-ne de ideea că conştiinţa este atât de afectată de traumă anterioară, încât afectează dezolarea fătului şi produce un semn asemănător.

Dat fiind faptul că subiecţii cunosc, de asemenea, date din viaţa anterioară a unei persoane cu leziuni similare, reîncarnarea este, cu siguranţă, cea mai evidentă explicaţie paranormală şi, probabil, singura clarificare viabilă pentru acest tip de caz.

Pentru a rezuma analiza noastră referitoare la cazurile cu semne din naştere, putem spune că, deşi multe situaţii se înregistrează în cadrul membrilor aceleiaşi familii sau între prieteni, unele apar şi între persoane complet străine.

Dacă acestea sunt cazuri de reîncarnare, atunci mecanismul cel mai probabil presupune că, în conştiinţa care supravieţuieşte, sunt imprimate imagini mentale de traumă, iar cazurile cu semne din naştere experimentale sugerează că această imprimare poate apărea chiar şi la scurt timp după decesul personalităţii anterioare.

CAPITOLUL 5
AMINTIREA TRECUTULUI

Sujith Jayaratne, un băiat dintr-o suburbie a capitalei statului Sri Lanka, Colombo, a început să manifeste o teamă intensă faţă de camioane la vârsta de opt luni, ba chiar şi pentru cuvântul *lorry* – cuvânt englez pentru camion, adoptat în limba locală. Când a început să vorbească, el a spus că a trăit în Gorakana, un sat situat la doisprezece kilometri distanţă, şi că murise după ce a fost lovit de un camion.

A dat multe informaţii despre acea viaţă. Unchiul lui, călugăr la un templu din apropiere, a auzit şi i-a povestit de Sujith unui călugăr mai tânăr, de la templu. Povestea l-a interesat pe călugăr, aşa că a vorbit cu Sujith – care avea cu puţin peste doi ani şi jumătate la acea vreme – despre amintirile lui şi a notat cele discutate, înainte de a încerca să verifice declaraţiile.

Notiţele lui dovedesc că băiatul a spus că era din Gorakana şi locuia în regiunea Gorakawatte, că tatăl lui se numea Jamis, că avea o problemă la ochiul drept, că la şcoală avusese un profesor pe nume Prancis şi că i-a dat bani unei femei, pe nume Kusuma, pentru a-i pregăti un fel de mâncare special. A mai povestit că dădea bani la Kale Pansala, sau Templul Pădurii, şi că erau doi călugări acolo, iar unul din ei se numea Amitha. A declarat că locuinţa lui era văruită, că toaleta se afla în spatele unui gard şi că făcea baie cu apă rece. De asemenea, Sujith le-a comunicat mamei şi bunicii lui alte câteva lucruri despre viaţa anterioară, pe care nu le-a notat nimeni, decât după ce personalitatea anterioară a fost identificată.

A afirmat că numele lui era Sammy şi că, uneori, îşi spunea „Gorakana Sammy". Kusuma, femeia pe care i-o menţionase călugărului, era fiica surorii lui mai mici, iar ea locuia în Gorakana şi avea un păr lung şi bogat. A spus că numele soţiei lui era Maggie, iar al fiicei lor era Nandanie. Lucrase la căile ferate şi se căţărase odată pe Vârful Adam, un munte înalt în centrul regiunii. Transportase *arrack*, o băutură comercializată ilegal, într-o barcă care o dată s-a răsturnat, făcându-l să piardă întreaga încărcătură. A mai spus că în ziua morţii lui se certase cu Maggie. Plecase din casă şi s-a dus la magazin. În timp ce traversa strada, a fost lovit de un camion şi omorât.

Tânărul călugăr s-a dus la Gorakana, pentru a căuta o familie care avea o rudă decedată, a cărei viaţă să se potrivească cu cele declarate de Sujith. După ceva eforturi, el a descoperit că un bărbat de cincizeci de ani, pe nume Sammy Fernando, sau „Gorakana Sammy", cum îşi spunea el uneori, murise după ce fusese lovit de un camion, cu şase luni înainte să se nască Sujith. Toate declaraţiile lui Sujith referitoare la Sammy Fernando s-au dovedit a fi corecte, cu excepţia faptului că murise imediat după ce l-a lovit camionul. Sammy Fernando a murit la o oră sau două, după ce a fost internat într-un spital în urma accidentului.

Odată ce Sammy Fernando a fost identificat drept personalitatea anterioară, Sujith a putut recunoaşte mai mulţi oameni din viaţa lui şi să facă comentarii privind schimbările făcute în proprietatea lui Fernando. A recunoscut multe lucruri pe când nu erau prezenţi alţi martori decât familiile, dar călugărul îl auzise rostind numele nepotului lui Sammy Fernando.

Doctorul Stevenson a intervievat martorii la un an după ce Sammy Fernando a fost identificat ca personalitatea anterioară. El a intervievat treizeci şi cinci de persoane în cadrul investigaţiei cazului, inclusiv pe Sujith, care mai vorbea încă de viaţa anterioară la vârsta de trei ani şi jumătate. Doctorul Stevenson a descoperit că, deşi familia lui Sujith şi cea a lui Sammy nu se cunoscuseră înainte de începutul cazului, doi oameni din apropierea lui Sujith aveau legături cu Sammy Fernando. Familia lui Sujith îl cunoştea tangenţial pe unul dintre ei, un fost partener de băutură de-al lui Sammy, iar pe cealaltă persoană, sora mai mică a lui Sammy, nu o cunoşteau deloc. Familia nu avusese idee despre ce vorbea Sujith, până când călugărul nu s-a dus la Gorakana. De fapt, nici mama lui Sujith, nici călugărul nu auziseră de Gorakana înainte de acest caz, deoarece era un sat relativ mic, situat la ceva distanţă de zona Colombo.

Pe lângă fobia cu camioanele, care se potrivea cu viaţa lui Sammy, Sujith mai avea şi alte comportamente. Cerea să bea arrack şi apoi se prefăcea că e beat. De asemenea, încerca să facă rost de arrack de la vecini, inclusiv de la unul care îi făcea pe plac, până ce bunica lui a intervenit. În plus, încerca să fumeze. Nimeni din familia lui nu fuma şi nici nu bea arrack, dar Sammy Fernando le consumase din plin.

În acelaşi timp, Sujith cerea mâncărurile condimentate care îi

plăcuseră lui Sammy Fernando, feluri cu care familia lui, care le mânca rareori, nu ar fi considerat că e normal să hrănești un copil. În plus, încă de când mergea de-a buşelea, avea tendința de a fi agresiv şi de a folosi un limbaj obscen, la fel ca Sammy Fernando când era beat. La şase ani, Sujith a încetat să mai vorbească despre viaţa lui Sammy Fernando şi nu a mai avut comportamentul neobişnuit de mai înainte. Continua însă să ceară arrack, dacă îi vedea pe alţii că beau.

Ce putem înţelege din asta? Deşi ne-am dori să existe o explicaţie simplă şi normală pentru acest caz, putem crede că toţi aceşti oameni au complotat la elaborarea acestui vicleşug, pentru a-l păcăli pe doctorul Stevenson? Sau că detaliile oferite de Sujith s-au potrivit întâmplător cu viaţa lui Sammy Fernando? Sau că sora lui Sammy, sau fostul lui partener de băutură, care nu aveau nicio legătură cu familia lui Sujith, i-au spus în secret toate aceste detalii nesemnificative despre viaţa lui Fernando, făcându-l să creadă că fusese Sammy? În acelaşi timp, trebuie să reţinem că acest caz este doar unul dintre multele de acest gen şi le vom analiza imediat.

Caracteristici ale declaraţiilor despre vieţi anterioare

Cazul lui Sujith are multe dintre caracteristicile tipice ale acestor cazuri: un copil mic pretinde, în mod repetat, că îşi aminteşte de o viaţă anterioară şi oferă suficiente detalii pentru a identifica un individ decedat, a cărui viaţă se potriveşte cu declaraţiile copilului. Să studiem în detaliu caracteristicile declaraţiilor.

Vârsta la care se vorbeşte despre o viaţă anterioară

Prima dată, când Sujith a vorbit despre viaţa anterioară, a fost la doi ani şi jumătate, iar media de vârstă este de treizeci şi cinci de luni. În diverse cazuri, unele lucruri nu sunt comunicate verbal, deoarece copiii fac gesturi care au legătură cu viaţa anterioară înainte de a învăţa să vorbească, pentru a transmite informaţiile. Kumkum Verma, al cărei caz îl voi descrie imediat, nu cunoştea cuvântul care desemna meseria de fierar, aşa că ea a spus că fostul ei fiu lucra cu ciocanul – folosea gesturi pentru a arăta cum bate fierarul cu ciocanul şi cum funcţionează foalele. Pare logic să se comunice informaţii la o vârstă fragedă, deoarece, dacă există amintiri dintr-o viaţă anterioară, ne-am aştepta ca ele să fie acolo de la început. Oricum, există şi excepţii.

Atunci când copii mai mari vorbesc despre amintiri dintr-o viaţă trecută, ei văd, de obicei, lucruri care par să le reamintească de evenimente din trecut. Doctorul James Matlock a analizat nouăzeci şi cinci de cazuri şi a descoperit că, cu cât subiectul era mai mare, atunci când vorbea prima dată de o viaţă anterioară, cu atât mai mult creştea probabilitatea ca un anumit lucru să-i fi stimulat amintirile iniţiale.

Cazul lui Sujith este, de asemenea, tipic în ceea ce priveşte faptul că la şase ani a încetat să mai vorbească despre viaţa anterioară. Cei mai mulţi dintre copii se opresc pe la şase sau şapte ani şi nu numai că încetează să mai vorbească despre viaţa anterioară, dar şi neagă că ar avea vreo amintire de atunci. Am putea să ne întrebăm de ce se întâmplă astfel? O posibilitate este că, aceasta fiind vârsta la care copiii încep, de obicei, şcoala, se poate ca ei să se implice mai mult în această viaţă şi să renunţe la alte amintiri. Mai important poate, este faptul că e vârsta la care toţi copiii uită cam toate amintirile din primii ani de copilărie. Un copil de un an poate cunoaşte un prieten de familie, dar dacă acel prieten se mută undeva departe, de cele mai multe ori, pe la şase sau şapte ani, uită totul despre persoana respectivă. Asta se numeşte „amnezia primilor ani de viaţă" şi, deşi cauzele ei pot fi discutabile, fără îndoială, fenomenul apare.

În mod logic, ne-am aştepta ca acei copii care, aparent îşi amintesc lucruri din vieţi anterioare, să le uite la aceeaşi vârstă; altfel, ne-am întreba cum de au amintiri mai vechi decât cele pe care le-au uitat? Situaţia se manifestă diferit, astfel că unii subiecţi spun că mai au amintiri din viaţa trecută chiar şi la maturitate, la fel cum alţii spun că îşi amintesc lucruri din primii ani de copilărie când sunt adulţi. Foarte mulţi subiecţi par să uite totul despre viaţa anterioară, după câţiva ani. La cele 300 de cazuri culese din diferite culturi, vârsta medie la care subiecţii au încetat să mai vorbească despre viaţa anterioară a fost de şaptezeci şi două de luni (sau şase ani), dar vârsta diferă mult între subiecţi. În particular, subiecţii cu cazuri rezolvate au tendinţa de a păstra mai mult timp amintirile, decât cei din cazuri nerezolvate, probabil pentru că vizitele între familii le consolidează.

Detalii privind declaraţiile

Ceea ce Sujith a spus despre viaţa anterioară este relativ tipic pentru cazurile noastre. Deoarece a descris viaţa cuiva care murit ca

adult, a vorbit, în principal, despre persoane şi locuri din acea perioadă. Uneori, subiecţii vorbesc despre chestiuni mai vechi, cum a făcut şi Sujith, atunci când a descris şcoala pe care a urmat-o Sammy, dar, în general, ei relatează lucruri întâmplate în perioada apropiată de momentul morţii personalităţii anterioare. Asta include, bineînţeles, şi relatări despre moartea personalităţii anterioare. Sujith a descris evenimentele zilei care au dus la accidentul fatal şi a vorbit despre modul în care a murit personalitatea anterioară, la fel cum o fac 75% dintre subiecţi.

Acest tipar confirmă ideea că amintirile trec dintr-o viaţă în următoarea. Exact la fel cum amintirile noastre din această viaţă sunt mult mai detaliate când este vorba de evenimente recente, decât cele despre evenimente mai vechi, aşa aceşti copii îşi concentrează atenţia pe chestiuni petrecute către sfârşitul vieţii anterioare, ca şi cum amintirile au fost, pur şi simplu, continuate, din momentul în care personalitatea anterioară a murit.

Asta nu înseamnă că subiecţii nu vorbesc şi despre lucruri petrecute mai demult în viaţa anterioară. Declaraţiile lui Sujith despre şcoala lui Sammy şi despre un profesor, nu cred că erau o preocupare majoră pentru Sammy Fernando la sfârşitul vieţii lui, dar acest lucru demonstrează cum amintirile evenimentelor din vieţi trecute se aseamănă cu amintirile noastre ca adulţi. Chiar dacă, de obicei, ne amintim cele mai importante evenimente din trecut noi avem şi amintiri relativ aleatorii din copilăria noastră.

Descrierea morţii violente a personalităţii anterioare, făcută de Sujith, este tipică pentru multe dintre cazurile noastre. În situaţiile în care modul cum a murit personalitatea anterioară este cunoscut 70% reprezintă decese din cauze nenaturale. Asta include moartea prin înec, precum şi morţi violente, fie ele intenţionate, ca în cazul crimei sau sinuciderii, fie neintenţionate, respectiv accidente. Acest procent este cu mult mai mare decât numărul efectiv de decese din cauze nenaturale, în regiunile în care găsim cazuri.

Un sceptic ar putea spune că oamenii au tendinţa de a discuta despre decese violente, mai mult decât despre cele din cauze naturale, încât este mai probabil ca subiecţii să audă despre ele şi să pretindă că şi le amintesc. Cazul lui Sujith demonstrează că acest argument nu stă în picioare. Moartea lui Sammy Fernando, care a avut loc atunci când a

fost lovit de un camion, nu a fost atât de neobişnuită, încât să constituie un subiect de conversaţie la trei ani după ce s-a întâmplat. Mai mult, Sujith a descris multe detalii despre Sammy Fernando, care nu aveau nimic de-a face cu moartea lui şi este greu de crezut că s-a vorbit vreodată despre ele.

Deşi cei mai mulţi dintre copii vorbesc despre moarte, aceste declaraţii se întâlnesc mai frecvent în cazurile în care personalităţile anterioare au murit violent, faţă de cele în care au murit de cauze naturale. În timp ce 75% dintre copii descriu modul în care a murit personalitatea anterioară, doar 57% dintre ei o fac în cazul unei morţi din cauze naturale, sugerând faptul că se poate ca decesul cauzat de o boală să nu afecteze o conştiinţă**,** în acelaşi fel în care ar putea să o facă un deces neaşteptat sau violent. Voi vorbi mai mult despre ce-ar putea demonstra decesele violente despre procesul de reîncarnare, dacă îl acceptăm – ca posibilitate, spre sfârşitul capitolului.

Modul de a vorbi

Modul în care vorbesc copiii despre viaţa anterioară poate fi diferit. Unii copii vorbesc despre amintirile lor din viaţa anterioară într-un mod detaşat, dar mulţi dintre ei sunt cuprinşi de o mare emoţie, în timp ce îşi amintesc evenimente sau vorbesc despre persoane din viaţa anterioară. Unii plâng aproape în fiecare zi, cerând să fie duşi la vechile lor familii. Pe de altă parte, o fetiţă din Statele Unite, pe nume Olivia, a vorbit despre o viaţă anterioară o singură dată, când nu împlinise încă trei ani. Mama ei povestea că fetiţa era agitată, în timp ce îi spunea că trebuie să se întoarcă la familia ei. Olivia a descris cum fiul ei este omorât şi cum un bărbat o apucă de braţ şi nu o lasă să plece. A vorbit insistent despre asta vreo treizeci de minute, iar apoi şi-a revenit şi nu a mai vorbit niciodată despre acest eveniment. Cazul ei nu a fost rezolvat şi este mai mult decât un mister. Deşi nu există nicio dovadă a unei legături cu o anumită viaţă anterioară, pare neobişnuit ca un copil să se supere într-atât din joacă, sau pentru că a auzit ceva la televizor, sau la radio.

Copiii nu-şi exprimă cunoştinţele despre viaţa anterioară ca pe o listă de fapte obiective, ci ca pe nişte lucruri specifice, povestite din punctul de vedere al individului decedat. Sujith nu a relatat aspecte din viaţa lui Sammy Fernando, ca pe nişte simple detalii despre un bărbat

de cincizeci de ani, ci ca pe nişte detalii prezentate din perspectiva acestui bărbat. El a spus „soţia mea" şi „casa mea", demonstrând că se identifică cu individul decedat.

În acest proces, unii copii folosesc timpul trecut, în timp ce alţii folosesc timpul prezent. Sujith vorbea deseori despre persoanele din viaţa lui Sammy la timpul trecut. Era atât de mic când a început să vorbească despre acea viaţă, încât nu putem fi siguri dacă asta se datora faptului că el confunda trecutul cu prezentul, sau dacă limbajul lui era, pur şi simplu, prea primitiv pentru a-şi putea transmite gândurile clar.

Unii copii fac confuzie între trecut şi prezent şi le spun părinţilor: „Voi nu sunteţi părinţii mei. Părinţii mei locuiesc în altă parte". În astfel de situaţii, copiii pretind să fie duşi la părinţii lor „adevăraţi".

Dacă nu au oferit suficiente informaţii pentru a-i putea identifica pe foştii părinţi, actualii părinţi pot să-i domolească uneori, spunându-le: „Da, asta era în viaţa pe care ai trăit-o înainte, dar acum, în această viaţă, tu eşti copilul nostru". Asta îl ajută pe copil să facă distincţia dintre trecut şi prezent

Unii copii devin preocupaţi de viaţa anterioară, dar alţii au tendinţa de a vorbi într-un moment cu foarte multă emoţie, pentru ca în următorul moment să fugă la joacă. Unii părinţi spun că micuţii tind să vorbească despre viaţa lor anterioară în anumite momente. În Myanmar, asta se întâmplă, de obicei, în „zilele mohorâte", când cerul este acoperit.

Părinţii americani spun adesea că micuţii vorbesc despre viaţa anterioară de obicei în perioade de relaxare, cum ar fi plimbările lungi cu maşina sau după baie. Din motive pe care nu le putem înţelege, aceste amintiri par să fie accesibile doar în anumite perioade la unii copii, în timp ce alţii par să poată relata despre ele tot timpul.

Una dintre caracteristicile care nu este prezentă în cazul lui Sujith – ca, de altfel, în majoritatea cazurilor – este cea privind cuvintele pline de înţelepciune. Unii dintre copiii care susţin că îşi amintesc evenimente din perioada dintre vieţi fac uneori observaţii filosofice. Atunci când Kenny, un băiat menţionat în Capitolul 1, avea nouă ani, a aflat că un tovarăş de joacă a murit, i-a spus mamei lui: „Ştiu că nu este bine că Greg a murit, dar nici nu este rău. Mi-aş dori

doar ca mama lui Greg să știe că doar corpul lui a murit. În afară de asta, Dumnezeu ne așteaptă pe toți să venim în rai, mai devreme sau mai târziu". Chiar și în acest caz, nu este limpede dacă a spus asta datorită amintirilor lui sau religiei catolice.

În general, acești copii tind să-și concentreze atenția pe oameni și evenimente de la sfârșitul vieții anterioare, iar opiniile lor despre acestea nu sunt diferite de cele pe care presupunem că le-ar fi avut personalitatea anterioară. Unii părinți spun că micuții par mai maturi sau mai serioși decât alți copii de vârsta lor, dar altfel, diferența dintre ei este insesizabilă. Dacă credem că înțelepciunea se datorează amintirilor, am putea presupune că, odată cu pierderea lor, copiii vor înceta să mai fie înțelepți. Dacă unii copii au tendința de a fi neobișnuit de religioși și evlavioși, personalitățile anterioare din aceste cazuri au fost și ele foarte pioase și asta nu este o trăsătură generală a copiilor.

Mărturii scrise

O caracteristică diferită a cazului lui Sujith față de celelalte este că declarațiile lui au fost consemnate în scris, înainte ca personalitatea anterioară să fie identificată. Cazurile în care există mărturii scrise sunt puține, dar nu este surprinzător să fie așa. În ceea ce privește cazurile apărute în aceeași familie, înregistrarea în scris a declarațiilor, înainte ca personalitatea anterioară să fie identificată, nu prea este posibilă. Multe situații apar în regiuni unde oamenii scriu foarte puțin. Aceste cazuri sunt, de obicei, cele în care familiile încearcă să se asigure că un copil este reîntruparea unei anumite personalități anterioare, dar nu sunt interesate, în mod special, să demonstreze și altor persoane acest lucru. Poate își amintesc declarațiile copilului și le discută cu alții, dar, de obicei, nu le notează.

Cazul lui Kumkum Verma

Kumkum Verma, o fată din India, a început să vorbească despre o viață anterioară la vârsta de trei ani și jumătate. Ea a spus că trăise în Darbhanga, un oraș cu 200.000 de locuitori, situat la patruzeci de kilometri de satul ei, și că Urdu Bazar era numele cartierului unde locuise. Tatăl ei, un bărbat educat, relativ bogat, medic homeopat și scriitor, nu cunoștea pe nimeni în Urdu Bazar – o zonă comercială unde locuiau artizani, meșteșugari și mici afaceriști.

Kumkum i-a cerut familiei să o numească Sunnary, cuvânt ce înseamnă frumoasă, şi a povestit multe lucruri despre viaţa anterioară. Mătuşa ei a început să noteze câteva dintre ele, cu şase luni înainte să încerce cineva să identifice personalitatea anterioară. Doctorul Stevenson, care s-a întâlnit cu familia lui Kumkum când ea avea nouă ani, a obţinut o traducere în engleză a notiţelor, dar nu a putut obţine întregul carnet, deoarece se pierduse, după ce a fost împrumutat cuiva. Fragmentele cuprindeau optsprezece declaraţii făcute de Kumkum, care s-au dovedit a fi corecte pentru personalitatea anterioară, inclusiv numele de Urdu Bazar, numele fiului ei şi faptul că muncea cu ciocanul, numele nepotului ei, numele oraşului unde locuia tatăl ei, locul unde era casa ei lângă livezi de mango şi existenţa unui iaz în apropierea casei. Fusese corectă afirmaţia că avea un seif de metal acasă, o sabie care atârna lângă pat şi lângă seif, şi un şarpe căruia îi dădea lapte.

Într-un final, tatăl a vorbit despre cele relatate, unui prieten ce locuia în Darbhanga. Prietenul respectiv avea un angajat care locuia în cartierul Urdu Bazar din acel oraş, iar acesta a putut să identifice personalitatea anterioară, Sunnary sau Sundari Mistry, pe care Kumkum părea să o descrie. Familia personalităţii anterioare aparţinea unei clase relativ inferioare de artizani şi este puţin probabil că ei să întreţină relaţii sociale cu o familie cu educaţia şi statutul familiei doctorului Verma. De fapt, nu prea au existat relaţii între familii, nici după ce s-au întâlnit. Nepotul personalităţii anterioare a vizitat familia lui Kumkum de două ori. Doctorul Verma s-a dus o dată la Urdu Bazar, pentru a întâlni familia personalităţii anterioare, dar nu i-a permis niciodată lui Kumkum să meargă acolo. Se pare că nu era mândru de faptul că în viaţa anterioară fiica lui susţinea că ar fi fost soţia unui fierar.

O observaţie interesantă ar fi că Kumkum spusese că murise în timpul unei altercaţii şi că soţia fiului ei vitreg o otrăvise. Sundari, care a murit pe neaşteptate, cu cinci ani înainte să se nască Kumkum, se pregătea să participe ca martor pentru fiul ei. În procesul intentat de acesta celui de-al doilea ei soţ – proces în care fiul ei îl acuză pe tatăl vitreg că îşi însuşise banii tatălui lui după ce acesta a murit.

Nu a fost efectuată nicio autopsie, iar afirmaţia făcută de Kumkum – că ar fi fost otrăvită – a rămas neverificată. De asemenea, trebuie menţionat că ea vorbea cu un accent diferit de al familiei ei.

Părinţii îl asociau cu cel al claselor inferioare din Darbhanga şi, în plus, Kumkum folosea câteva expresii neobişnuite, care şi ele păreau a fi caracteristice claselor inferioare

Cazul lui Jagdish Chandra

Cazul lui Jagdish Chandra, din India, era destul de vechi, când doctorul Stevenson a ajuns la faţa locului. Subiectul avea aproape patruzeci de ani. Tatăl subiectului, un avocat cunoscut, păstrase o înregistrare scrisă a declaraţiilor băiatului, precum şi verificarea exactităţii lor la vremea când a apărut cazul. Jagdish s-a născut într-un oraş mare din nordul Indiei. La vârsta de trei ani şi jumătate, a început să afirme că trăise în Benares, un oraş situat la aproximativ 450 de kilometri distanţă. El a dat câteva detalii iar tatăl lui a invitat câţiva prieteni şi colegi să vorbească cu Jagdish, pentru a-i confirma spusele. Apoi, tatăl lui a trimis o scrisoare preşedintelui Consiliului municipal din Benares. Preşedintele i-a răspuns că, imediat ce a citit scrisoarea, a putut să recunoască persoana la care se referea Jagdish, că făcuse cercetări şi descoperise că toate cele spuse de băiat erau corecte.

Tatăl lui Jagdish a trimis apoi o scrisoare la un ziar naţional, cerându-le ajutorul în verificarea declaraţiilor copilului. În scrisoare, a spus că Jagdish afirmase că tatăl lui se numea Babuji Pandey şi că avea o casă în Benares, cu o poartă mare, o cameră de zi şi o cameră la subsol, cu un seif de fier montat pe unul dintre pereţi.

*Ji***,** adăugat după un nume, înseamnă *respectat,* deci Jagdish spunea că pe tatăl lui îl chema Babu. A adăugat că Jagdish descrie o curte unde Babuji stătea seara şi oamenii se strângeau să bea bhang, o băutură indiană. A spus că Babuji primea mesaje şi îşi punea pudră sau argilă pe faţă, după ce se spăla. El a descris două maşini – care erau ceva neobişnuit în India acelor vremuri – şi o căruţă trasă de cai, şi a mai afirmat că lui Babuji îi muriseră doi băieţi şi o soţie. Tatăl a adăugat că fiul lui a „descris multe aspecte intime şi de familie".

A doua zi după ce a fost publicat articolul, tatăl lui Jagdish a mers la un magistrat, pentru a înregistra oficial declaraţiile lui Jagdish înainte de a pleca la Benares, unde trăise personalitatea anterioară. Mărturiile scrise, în afara celor menţionate în ziar, includeau că numele lui fusese Jai Gopal şi că fratele lui, care era mai mare decât el, se numise Jai Mangal şi că murise otrăvit. Râul Gange curgea în

apropiere de casă şi că Dash Ashwamadh Ghat era acolo. (Ghat este un dig unde oamenii se duc să se scalde, iar Babu Pandey era supraveghetorul unuia dintre ele). O prostituată, pe nume Bhagwati, îi cântase lui Babu.

Jagdish a fost dus la Benares, unde toate declaraţiile de mai sus au fost confirmate, cu excepţia că Babu Pandey folosise automobilele, dar nu era proprietarul lor. Acolo, Jagdish a părut că recunoaşte oameni şi locuri.

Când încercăm să găsim explicaţii pentru asemenea cazuri, faptul că declaraţiile copilului au fost înregistrate în scris, înainte ca să poată cineva să le verifice, înseamnă că putem elimina posibilitatea ca familiile să considere mai târziu că subiectul a avut mai multe cunoştinţe despre personalitatea anterioară decât a avut în realitate, înainte ca familiile să se întâlnească.

Totuşi, mai rămân încă multe posibilităţi. Una este că exactitatea declaraţiilor se datorează coincidenţei. Când ne gândim la cât de specifice pot fi unele dintre declaraţiile copiilor – ca, de exemplu, declaraţiile lui Sujith referitoare la problema pe care o avea tatăl lui la ochiul drept, declaraţia lui Kumkum, conform căreia personalitatea anterioară avea un şarpe pe care îl hrănea cu lapte, precum şi descrierea lui Jagdish făcută obiceiurilor pe care le avea tatăl personalităţii anterioare – şi la cât de corecte sunt numele pe care le-au dat, coincidenţa pare extrem de puţin probabilă. Frauda este o posibilitate, dar nu vedem niciun motiv pentru aşa ceva, în special în cazul lui Kumkum, deoarece tatăl ei părea stânjenit de faptul că ea susţinea că a fost soţie de fierar. Tatăl lui Jagdish părea chiar interesat să documenteze un posibil caz de reîncarnare, dar dacă această dorinţă ar fi putut determina un avocat renumit să inventeze un caz este, cu siguranţă, discutabil.

Cealaltă explicaţie normală este că subiecţii au obţinut informaţii despre vieţile anterioare pe căi normale, auzind discuţii i despre personalităţile anterioare. Deşi această explicaţie ar putea, îl mai potrivită pentru Sujith, decât pentru celelalte două cazuri! deoarece personalitatea lui anterioară a locuit în apropiere – ideea ulcea că aceşti copii au aflat, într-un fel sau altul, aceste detalii ne i ui semnificative despre persoane decedate străine din alte locuri, fără **i** fără ştirea părinţilor, şi apoi au hotărât că ei fusese acei străini într-o

viaţă anterioară, frizează absurdul. În momentul când eliminăm posibilitatea în care se presupune că subiecţii au ştiut mult mai multe informaţii despre personalitatea anterioară decât cunoşteau, de fapt, în realitate, aşa cum putem face în cazurile în care există documente scrise ce cuprind declaraţiile copilului dinainte de a fi verificate, ne rămân puţine opţiuni acceptabile, care nu presupun un proces paranormal. Dacă apoi constatăm că există numeroase alte cazuri similare cu acestea, dar în care nu există înregistrări scrise înainte de verificarea declaraţiilor, atunci putem noi, oare, să le considerăm pe acestea ca fiind situaţii în care familiile au crezut, în mod eronat, că subiecţii cunosc mai multe informaţii decât în realitate?

Cazul lui Ratana Wongsombat

Ratana Wongsombat s-a născut în Bangkok, în 1964. Tatăl ei adoptiv medita, o dată pe săptămână, la Wat Mahathat, un templu mare cu peste 300 de călugări, situat în partea opusă a Bangkok-ului. Ratana a început să ceară să meargă acolo.

Tatăl ei a dus-o la templu prima dată, atunci când avea un an şi două luni. Când au ajuns acolo, ea părea să cunoască clădirile. După ce s-au întors acasă, tatăl a întrebat-o unde fusese înainte de această viaţă.

Ea a povestit despre o viaţă anterioară, în care fusese o femeie pe nume Kim Lam, chinezoaică, locuise la templu, într-o colibă verde, împreună cu o călugăriţă pe nume Mae Chan. După ce a fost nevoită să plece din acel loc, ea s-a mutat într-un cartier al Bangkok-ului, numit Banglampoo. A spus că avusese o singură fiică, ce locuia în oraşul natal al lui Kim Lan, pe care l-a şi numit, iar ea s-a întors acolo către sfârşitul vieţii, unde a murit în urma unei operaţii. Ratana şi-a exprimat nemulţumirea că cenuşa lui Kim Lan fusese împrăştiată, şi nu îngropată.

Tatăl Ratanei nu cunoştea o femeie pe nume Kim Lan şi se pare că nu a încercat imediat să verifice declaraţiile copilei. Când fetiţa a împlinit doi ani, el a dus-o din nou la templu. Când au trecut pe lângă un grup mare de călugăriţe, Ratana a părut a o recunoaşte pe una dintre ele şi a strigat-o „Mae Chan”. Călugăriţa nu i-a răspuns, dar Ratana i-a spus tatălui ei că locuise împreună cu acea călugăriţă în viaţa anterioară.

După câteva zile, tatăl Ratanei a revenit la templu şi a vorbit cu călugăriţa. Numele ei era Mae Chee Chan Suthipat (*Mae Chee* este o denumire onorifică dată călugăriţelor în Thailanda, care înseamnă „mama călugăriţă"), dar unii, inclusiv personalitatea anterioară, îi spuneau Mae Chan. Ea a confirmat că aproape toate declaraţiile făcute de Ratana, inclusiv cele menţionate mai sus, erau corecte în ceea ce priveşte viaţa lui Kim Lan Prayoon Supamitr, care a murit cu un an şi jumătate înainte ca Ratana să se nască.

Fiica lui Kim Lan a confirmat şi ea declaraţiile Ratanei, inclusiv cea legată de rămăşiţele ei. Kim Lan dorise să-i fie îngropată cenuşa la rădăcina unui copac din templu, dar atunci când fiica ei a încercat să-i satisfacă dorinţa, rădăcinile copacului erau atât de întinse, încât mai degrabă a împrăştiat cenuşa, decât să o îngroape.

Cazul lui Gamini Jayasena

Gamini Jayasena s-a născut în Colombo, Sri Lanka, în 1962, şi a început să vorbească despre o viaţă anterioară înainte de a împlini doi ani. Cu timpul, a oferit detalii. Avusese o mamă care era mai mare decât cea actuală. Cineva pe nume Nimal îl muşcase. Avusese un ghiozdan care mai stătea şi acum pe un scaun. A avut un elefant de jucărie, căruia îi făcea baie într-un bazin. Odată căzuse într-un bazin. Cineva, pe nume Unchiul Charlie, avea o maşină cu care îl ducea la şcoală, dar familia Unchiului Charlie mai avea şi o motocicletă roşie.

Deoarece Gamini nu a dat un nume de familie şi o locaţie, cazul putea foarte bine să rămână nerezolvat, dacă familia lui nu ar fi mers într-o călătorie cu autobuzul, pe când el avea doi ani şi jumătate. Când autobuzul a făcut o oprire scurtă într-un loc numit Nittambuwe, Gamini i-a spus persoanei care stătea lângă el, un prieten de familie, că aici locuise el. Persoana respectivă i-a spus ce auzise părinţilor lui Gamini, care, la rândul lor, i-au spus verişorului mamei lui, un călugăr foarte cunoscut. Călugărul a hotărât să verifice şi a mers din nou la Nittambuwe împreună cu familia. Au coborât din maşină în locul unde spusese Gamini că fusese casa lui şi au început să meargă către cele patru case care erau pe acel drum. Gamini le-a comunicat că mama lui locuia acolo, dar călugărul a hotărât să nu meargă mai departe. După câte se părea, el nu era sigur dacă acela era locul corect şi dacă se cădea să intre în casa unei familii de creştini. Familia lui Gamini s-a

gândit că el îşi amintea probabil de o viaţă de creştin, deoarece, în timpul rugăciunii, el îngenunchea şi rămânea cu trunchiul drept, în loc să se aşeze cu fesele pe călcâie în poziţia budistă tipică, iar odată îi ceruse mamei lui să atârne pe perete o cruce de lemn, pe care o găsise. Familia s-a întors la Colombo, dar unii locuitori din Nittambuwe îl recunoscuseră pe călugăr şi au anunţat familia care locuia în casa indicată de Gamini. Această familie, care era, de fapt, o familie de creştini, pierduse un fiu, cu doi ani înainte să se nască Gamini. Băiatul, pe nume Palitha, murise după o suferinţă scurtă. Chiar înainte de a se îmbolnăvi, venise acasă de la şcoală în vacanţă şi îşi lăsase ghiozdanul pe un scaun, în loc să-l pună în dulap, aşa cum făcea de obicei, anunţându-i că nu se va duce curând la şcoală. El avea un frate mai mic, pe nume Nimal, care, odată, îl muşcase.

Părinţii lui Palitha i-au făcut o vizită călugărului. Ei i-au dat şi o fotografie a lui Palitha, pe care Gamini a părut că o recunoaşte. Apoi, familia lui Gamini s-a întors în Nittambuwe, pentru a-i întâlni pe părinţii lui Palitha. Acolo, Gamini a recunoscut câţiva oameni şi locuri. Când a fost dus la şcoala lui Palitha şi la internatul unde acela stătuse pe timpul şcolii, a recunoscut şi alte lucruri, şi a făcut declaraţii suplimentare referitoare la viaţa lui Palitha. Toate declaraţiile lui Gamini enumerate aici s-au dovedit a fi corecte, excepţie făcând faptul că Charles Senewiratne, unchiul lui Palitha, avea o maşină, dar nu l-a dus la şcoală pe Palitha. Nu a putut fi găsită nicio legătură între familia lui Gamini din Colombo şi cea a lui Palitha din Nittambuwe, care se găsea la vreo treizeci de kilometri distanţă.

În niciunul dintre cazuri, nu s-au notat declaraţiile copiilor înainte că personalitatea anterioară să fie identificată, dar, dacă este să admitem ideea că familiile au crezut că subiecţii ştiau mai multe decât au spus iniţial – de exemplu, că, de fapt, ei nu ar fi dat numele corecte, deşi aşa se crezuse – atunci trebuie să explicăm de ce aceste cazuri sunt diferite de cele în care s-au făcut înregistrări scrise, care atestă că subiecţii au făcut precizări exacte. Ele arată că unii copii pot face declaraţii specifice despre vieţi anterioare care, ulterior, se dovedesc a fi corecte pentru o anumită persoană decedată.

A construi un caz solid

Când studiem cazuri în care nu există înregistrări scrise, unele

tipuri sunt mai solide decât altele. De exemplu, cazurile în care copiii repetă iar şi iar declaraţiile sunt mai solide decât cele în care nu se întâmplă astfel, deoarece părinţii au posibilitatea de a reţine mai exact ceea ce au spus copiii, chiar dacă afirmaţiile nu au fost notate.

O altă caracteristică ce dă credibilitate unui caz este prezenţa unui intermediar între cele două familii. Cazul lui Purnima din Capitolul 4 este un bun exemplu. Tatăl ei i-a spus unui profesor despre faptul că ea susţinea că a fost un producător de beţişoare parfumate, iar profesorul şi cumnatul acestuia au localizat familia personalităţii anterioare. Într-o astfel de situaţie, intermediarii funcţionează ca martori adiţionali la declaraţiile copilului, dar, şi mai important, ei servesc şi ca terţe părţi care nu au niciun interes să dovedească ceva.

Deşi profesorul şi cumnatul lui erau curioşi să afle dacă declaraţiile făcute de Purnima se vor potrivi cu viaţa cuiva din Kelaniya, ei nu erau implicaţi emoţional în confirmarea declaraţiilor, aşa cum ar fi în cazul unui părinte.

O altă trăsătură care face cazul mai solid este numărul mare al martorilor. Atunci când nu există note scrise care să arate exact ceea ce a spus copilul, zece martori care îşi amintesc o afirmaţie a acestuia sunt, evident, mai buni decât unul singur. Noi încercăm întotdeauna să intervievăm cât mai multe persoane implicate. Asta nu înseamnă că amintirile câtorva indivizi nu pot alcătui o povestire incorectă, dar şansele ca acest lucru să se întâmple scad, în mod clar, cu cât există mai mulţi martori.

Din când în când, declaraţiile incorecte ale unui copil chiar pot întări un caz. În această situaţie, versiunea copilului în legătură cu evenimentele este diferită de „versiunea oficială", demonstrând că ea nu a fost formată ulterior.

Un exemplu îl constituie cazul unui băiat pe nume Ekkaphong, pe care eu şi doctorul Keil l-am investigat în Thailanda. În acest caz, personalitatea anterioară era un tânăr din satul lui Ekkaphong, care fusese omorât accidental, în timp ce era la vânătoare cu trei prieteni. Unul dintre ei scăpase puşca, care s-a descărcat şi l-a omorât pe tânăr. Toţi oamenii din sat susţineau că Aet era cel căruia i se descărcase arma, dar Ekkaphong era convins că era vorba despre un alt prieten, pe nume Phong, pe care chiar încercase să-l sugrume când era mic. Nu se poate să fi fost influenţat de cineva din sat, deoarece aceştia credeau

că Act era cel care a scăpat puşca. De asemenea, nu are niciun sens ca sătenii să ne fi păcălit să credem că Ekkaphong îl acuzase pe Phong pe nedrept.

Un caz ca acesta, în care subiectul şi personalitatea anterioară sunt din acelaşi sat, nu este la fel de impresionant că atunci când copiii vorbesc despre amintiri din viaţa unui individ complet necunoscut familiei lor. Observăm multe cazuri de ambele tipuri. În 971 de cazuri din diferite culturi, 195 au fost cazuri în aceeaşi familie. În alte 60, cele două familii aveau legături strânse înainte de apariţia cazului. În 115, exista o uşoară asociere. În 93 dintre situaţii, familia subiectului cunoştea personalitatea anterioară, dar nu existaseră niciun fel de legături între ei. Din 971 de cazuri, 508 au reprezentat cazuri în care era vorba despre străini. Din acestea, 239 erau rezolvate, 232 nerezolvate, iar în rest, fusese făcută o încercare de identificare.

Astfel, observăm o gamă largă de legături în aceste cazuri.

Analizarea explicaţiilor

Multe dintre aceste cazuri sunt similare cu cele ale lui Indika şi Purnima prezentate în ultimul capitol, excepţie făcând lipsa semnelor din naştere. În unele dintre ele, fantezia şi coincidenţa ar putea fi folosite ca explicaţii, dacă afirmaţiile copilului nu sunt foarte specifice.

Însănsă, atunci când copilul oferă detalii specifice – de exemplu, când Ratana Wongsombat a dat numele personalităţii anterioare, locurile în care a trăit şi chiar faptul că rămăşiţele fostei personalităţi au fost împrăştiate, şi nu îngropate – cred că putem să excludem coincidenţa, ca explicaţie plauzibilă.

O posibilitate este aceea că subiectul a aflat despre viaţa anterioară pe căi normale. Ea se poate aplica în cazurile care au loc în aceeaşi familie şi în cele în care copilul şi personalitatea anterioară sunt din acelaşi sat. Este mai puţin credibilă când vorbim despre străini care au locuit la o distanţă relativ mare. În cazul Ratanei, personalitatea anterioară a locuit o vreme la templul unde se ducea familia ei, dar pentru că templul era foarte mare şi de cealaltă parte a Bangkok-ului, faţă de locuinţa Ratanei, este greu de imaginat cum ar fi putut Ratana să afle despre ea. Multe dintre situaţii nici măcar nu prezintă această slabă legătură, deci nu putem presupune că subiecţii au aflat din discuţii diferite detalii despre personalităţile anterioare.

În cazul lui Sujith Jayaratne, personalitatea anterioară a locuit într-un sat, situat la numai 13 km de locuinţa copilului, încât am putea crede că el auzise de personalitatea anterioară. Însă, dacă luăm în consideraţie faptul că satul personalităţii anterioare reprezenta un mediu foarte diferit faţă de suburbia oraşului Colombo, unde locuia Sujith, şi că nimeni din familia lui Sujith nu auzise vreodată de personalitatea anterioară, cu atât mai puţin tatăl lui, care avea probleme la ochiul drept, informaţiile căpătate pe căi normale nu pare a fi o explicaţie rezonabilă.

Dacă ne mai gândim şi la cazuri, cum ar fi cel al lui Kumkum Verma, a cărui personalitate anterioară a locuit la 35 km distanţă, şi Kemal Atasoy, băiatul turc din **Introducere**, a cărui personalitate anterioară a locuit la peste 700 km distanţă, ea devine chiar ilogică.

Într-o astfel de situaţie, la această problemă se mai adaugă şi întrebarea: Cum, de exemplu, ascultarea unei discuţii despre o anumită persoană la piaţă ar putea să-l facă pe copil să se identifice cu o persoană decedată, care a avut o viaţă obişnuită? În ansamblu, această explicaţie nu prea este logică, în cazurile în care familiile nu au cunoscut personalităţile anterioare şi în care nu avem niciun motiv să credem că subiecţii ar fi auzit măcar vorbindu-se despre ele.

Asta ne face să revenim la posibilitatea amintirilor incorecte ale martorilor. Dacă este să folosim o explicaţie normală, va trebui să facem asta în aproape toate cazurile. Putem hotărî, de exemplu, că Ratana nu a spus, de fapt, că rămăşiţele personalităţii anterioare fuseseră, mai degrabă, împrăştiate decât îngropate, ci că, mai târziu, tatăl ei nu şi-a amintit corect ceea ce a spus ea. Sunt, cu siguranţă, probleme cu această explicaţie – copiii au făcut, în mod repetat, unele afirmaţii şi mai mulţi martori îşi amintesc de ele, în mod clar – dar, în lipsa unor înregistrări scrise ca dovadă, putem încerca să dăm vina pe memoria umană imperfectă.

Această explicaţie cade, atunci când discutăm despre cazuri în care sau făcut înregistrări scrise înainte că personalitatea anterioară să fie identificată. Nu putem da vina pe memorie în aceste cazuri şi, aşa cum tocmai am văzut, celelalte opţiuni pentru explicarea declaraţiilor sunt limitate. Când Sujith Jayaratne a spus că tatăl personalităţii anterioare se numea Jamis şi că avea o problemă la ochiul drept, cu greu ne-am putea gândi că toate aceste afirmaţii se datorează

coincidenţei.

De fapt, datorită caracterului specific al declaraţiilor în multe dintre cazuri, nu m-aş fi gândit că ar explica cineva asta prin coincidenţă, dar Richard Wiseman, psiholog la Universitatea Hertfordshire, din Marea Britanie, a argumentat astfel. El a făcut un experiment în care a cerut câtorva copii să inventeze poveşti despre vieţile lor anterioare şi a încercat să găsească relatări despre decese, care să se potrivească cu detaliile date de copii. Argumentul lui este că şi cazurile noastre ar putea fi ca ale lui, în care copiii, pur şi simplu, inventează poveşti care, într-un fel, se potrivesc cu detalii din viaţa unei persoane decedate.

Doctorul Wiseman nu a publicat rezultatele studiului său, dar a discutat despre el în două documentare de televiziune, la care am participat amândoi. În cel mai solid caz al său, o fetiţă, pe nume Molly, a spus o poveste despre o altă fetiţă de trei ani, pe nume Katie, care a fost muşcată de un monstru şi a murit. El a căutat apoi prin arhive şi a găsit o relatare despre o fetiţă de trei ani, pe nume Rosie, care a fost răpită şi omorâtă. Povestea lui Molly prezenta câteva caracteristici care se potriveau cu cazul lui Nosie, inclusiv părul roşcat, ochii albaştri şi o rochie roz, cu floricele. Molly nu a dat numele unei localităţi anume, dar a spus că fetiţa numită Katie locuise în apropiere de mare, lucru adevărat pentru Rosie.

Acest caz prezintă, în mod evident, diferenţe majore faţă de ale noastre. Pe lângă faptul că povestea lui Molly avea elementul fantastic reprezentat de monstru, descrierea ei nu includea numele corect al copilului, nici locul exact unde a locuit, factori care sunt deseori cruciali în cazurile noastre. În timp ce studiul doctorului Wiseman ar putea demonstra că, dacă ai la dispoziţie o arhivă suficient de mare, poţi găsi unele lucruri interesante, el nu are legătură cu cazurile unor familii care merg în locuri specifice, căutând persoane anume. Într-un fel, studiul lui demonstrează cum coincidenţa nu reuşeşte să explice părţi importante din cazuri, chiar dacă intenţia lui a fost să dovedească contrariul.

În cazurile cu înregistrări scrise, mai rămâne să luăm în discuţie explicaţia înşelăciunii. Bineînţeles, minciuna ar putea fi folosită şi în celelalte cazuri despre care am discutat. Există mai multe probleme în ceea ce priveşte această opţiune. În primul rând, nu avem niciun motiv

să punem la îndoială integritatea informatorilor, care ne pun la dispoziţie timpul şi atenţia lor, de vreme ce nu obţin niciun beneficiu în urma investigaţiilor, şi cred că o eventuală discuţie cu aceste familii, în ceea ce priveşte experienţele lor, ar convinge pe orice om de bună-credinţă că oamenii sunt cât se poate de sinceri şi de oneşti.

În al doilea rând, în multe dintre situaţii, familiile implicate nu au absolut niciun motiv de a fi nesinceri. De ce ar urmări mama lui Sujith Jayaratne să-l convingă că a fost contrabandist de băuturi? În cazul lui Kumkum Verma, tatăl ei nu era deloc mândru de afirmaţia cum că ar fi făcut parte din clasa inferioară şi nici măcar nu i-a permis vreodată să-şi viziteze fosta familie. Prin urmare, nu avem niciun motiv să credem că el ar fi obligat-o să facă respectivele afirmaţii. Kemal Atasoy era dintr-o familie prosperă, iar părinţii lui nu ar fi avut absolut niciun motiv să-l încurajeze să susţină că a fost un bărbat care a murit cu cincizeci de ani în urmă.

În al treilea rând, pe lângă problemele legate de absenţa motivelor, elaborarea unei înşelătorii nu ar fi fost posibilă în multe dintre evenimente. Rolul principal îl deţine, de obicei, un copil foarte mic, genul cel mai puţin potrivit de persoană pe care să o foloseşti pentru a păcăli pe cineva. De asemenea, în multe cazuri, mai mulţi martori spun că i-au auzit pe copii vorbind, în mod repetat, despre viaţa anterioară, astfel încât ar trebui să decidem dacă toţi sunt implicaţi în înşelătorie. Se spune că subiecţii recunosc deseori persoane sau lucruri din viaţa anterioară şi ne întrebăm cum ar putea părinţii să-i ajute în acest sens?

Pe scurt, ideea că un număr mare de cazuri au la bază înşelătoria, nu prea este logică şi, dacă nu ne-ar lipsi explicaţiile alternative, ar fi greu de crezut că am lua-o măcar în consideraţie. Într-un fel, când oamenii fac o acuzaţie de înşelăciune, fără a avea nicio dovadă, ei recunosc faptul că nu au altă cale de a explica fenomenul. Etichetarea acestor cazuri drept înşelăciune presupune lipsa unei explicaţii normale, iar atâta vreme cât nu avem una, trebuie să recurgem la înşelătorie, dacă nu vrem să luăm în consideraţie explicaţiile paranormale.

În ceea ce priveşte explicaţiile paranormale, ESP merită, cu siguranţă, luată în consideraţie, deoarece subiecţii par să posede cunoştinţe despre viaţa anterioară, pe care nu ar fi putut să le obţină

pe căi normale.

După cum am spus în Capitolul 1, o astfel de explicaţie implică mai multe probleme. Indivizii care par capabili de percepţie extrasenzorială îşi demonstrează capacităţile în mai multe situaţii, nu doar în una, excepţie făcând cazurile în care doi membri de familie apropiaţi par să aibă legături telepatice între ei. Această situaţie este diferită, prin faptul că subiecţi care nu dau dovadă de nicio altă capacitate paranormală pot oferi detalii foarte specifice din viaţa unui individ decedat. De asemenea, explicaţia ESP ar fi şi în opoziţie cu impresia subiectivă a copiilor, care cred că îşi amintesc lucruri din perspectiva individului decedat, a cărui viaţă au trăit-o anterior.

Posedarea ar putea fi şi ea o explicaţie a declaraţiilor, dar există câţiva factori care o contrazic Deşi se spune că subiecţii au unele trăsături asemănătoare cu ale personalităţii anterioare, nimeni nu spune că ei devin, brusc, persoana respectivă. În plus, declaraţiile sunt deseori intermitente.

În multe cazuri, amintirile nu par să fie accesibile copiilor în permanenţă, aşa cum s-ar întâmpla dacă personalitatea anterioară ar fi preluat corpul. Asta ne-ar putea face să luăm în consideraţie un anumit tip de posedare temporară, doar că subiecţii nu-şi pierd amintirile sau personalităţile din viaţa lor curentă, atunci când vorbesc despre cea anterioară. Iar în ultimul rând, copiii încep întotdeauna să facă declaraţii la vârste foarte fragede. Dacă acestea ar fi exemple de posedare, atunci ne-am putea aştepta ca ele să apară la vârste diferite, nu doar în perioada când copiii încep să vorbească.

Reîncarnarea explică, în mod clar, declaraţiile subiecţilor, deoarece copiii susţin că îşi amintesc vieţi trecute. Totuşi, dacă reîncarnarea este explicaţia, există câţiva factori ciudaţi. Unul este acela că amintirile nu par să fie accesibile copiilor pe o mare perioadă de timp. Dacă un copil este renăscut şi îşi poate aminti lucruri dintr-o viaţă anterioară, atunci s-ar crede că ar trebui să o poată face mereu.

În vreme ce mulţi dintre copii nu au acces la amintiri constant, celelalte aspecte ale cazurilor dovedesc că amintirile reprezintă mai mult decât o cunoaştere intermitentă a unor informaţii paranormale, aşa cum ar spune scenariul ESP. Aceste „amintiri” sunt semnificative pentru mulţi subiecţi şi le susţin cu putere, ca şi când ar fi evenimente trăite de ei în trecut.

Declaraţiile par deseori să prezinte o descriere incompletă a vieţii anterioare. Unii dintre copii, bineînţeles, par să-şi amintească nenumărate detalii din viaţa anterioară, pe când alţii doar câteva. Asta ar putea să pară ciudat, în contextul reîncarnării, până în momentul în care facem comparaţie cu amintirile din primii ani ai vieţii noastre.

Amintirile timpurii sunt, deseori, destul de neclare şi, uneori, detalii nesemnificative ni se par evenimente importante. Aşa cum Kumkum Verma îşi amintea că tatăl ei din viaţa anterioară trăia lângă livezi de mango, aşa şi noi ne-am putea aminti de o anumită caracteristică a unui loc sau a unei persoane pe care am cunoscut-o.

Copiii vorbesc despre persoane şi evenimente de la sfârşitul vieţii anterioare, deoarece aceste amintiri sunt mai recente decât celelalte.

Afirmaţiile făcute de subiecţi rămân esenţa cazurilor. După cum am văzut, se spune că subiecţii posedă cunoştinţe despre un individ decedat, pe care părinţii lor nu cred că ar fi putut să le obţină pe căi naturale. Deşi aceste cunoştinţe reprezintă cele mai grăitoare dovezi, celelalte caracteristici pe care le studiem sunt importante, pentru a demonstra că acest fenomen reprezintă mai mult decât nişte simple declaraţii.

Comportamentele, cum ar fi fobia manifestată de Sujith faţă de camioane, care a început în copilărie, şi dorinţa lui de a consuma alcool şi tutun necesită, cu siguranţă, o explicaţie.

Vom discuta mai mult despre astfel de comportamente, în următorul capitol.

CAPITOLUL 6

COMPORTAMENTE NEOBIŞNUITE

Kendra Carter, o fată care locuieşte în Florida, avea patru ani şi jumătate, când a fost dusă prima dată la cursurile de înot, având o profesoară pe nume Ginger. Ea i-a sărit imediat în braţe lui Ginger şi s-a manifestat foarte drăgăstos faţă de ea. Trei săptămâni mai târziu, atunci când Ginger a trebuit să anuleze o lecţie, Kendra a plâns în hohote. La reluarea lecţiilor, puţin timp după aceea, Kendra a fost foarte fericită şi a început să vorbească despre Ginger tot timpul.

Câteva săptămâni mai târziu, Kendra a afirmat că bebeluşul profesoarei murise, că Ginger fusese bolnavă şi împinsese copilul afară. Când mama ei a întrebat-o de unde ştia aceste lucruri, Kendra i-a răspuns: „Eu sunt bebeluşul care era în burta ei". La acea vreme, Kendra o văzuse pe Ginger doar în timpul lecţiilor, iar mama ei ştia că nu rămăseseră niciodată singure. Kendra descria un avort, spunând că Ginger a permis unui om rău să o scoată afară şi că ea a încercat să reziste, dar nu a putut. A descris cum îi fusese frică după aceea, într-un loc întunecat şi rece. În final, mama Kendrei a aflat de la Ginger că, într-adevăr, făcuse un avort cu nouă ani înainte de naşterea Kendrei, într-o vreme pe când era necăsătorită, foarte bolnavă şi se lupta cu o anorexie nervoasă.

Brusc, Kendra a început să spună că va muri, deoarece Ginger nu a putut să o nască. „Trebuie să mor, dar, de data asta, nu voi mai veni înapoi". Această teamă de moarte a devenit atât de gravă, încât mama Kendrei a dus-o la un terapeut, care i-a sugerat să facă o ceremonie, prin care Kendra să fie „născută" de Ginger.

După acest episod, teama ei de moarte a părut să dispară.

Chiar dacă profesoara era deseori severă cu ea, Kendra era foarte înflăcărată şi fericită când erau împreună, dar tăcută şi retrasă altfel. Mama ei i-a permis să petreacă din ce în ce mai mult timp cu Ginger. În final, Ginger a amenajat o cameră pentru Kendra în casa ei, iar fata petrecea trei nopţi pe săptămână cu ea. Absenţa fetiţei era dificil de suportat de către mama ei, dar a fost de acord cu acest aranjament, pentru că dorinţa fetiţei de a fi cu Ginger era extrem de intensă.

Din nefericire, profesoara şi mama Kendrei s-au certat, iar Ginger a spus că nu mai dorea să o mai vadă pe Kendra. După acest eveniment, fata nu a vorbit timp de patru luni şi jumătate. Nu arăta niciun interes pentru vreo activitate, mânca puţin şi dormea mult. La sfârşitul acestei perioade, Ginger s-a întâlnit cu Kendra pentru două ore. Pe parcursul acestei întâlniri, Kendra a vorbit din nou pentru prima oară şi i-a spus lui Ginger că o iubeşte. Ginger a început să o sune iar pe Kendra, dar fetiţa nu dorea să se mai ducă la ea acasă. Kendra a început treptat să vorbească şi să se implice în diferite activităţi.

Mama Kendrei era foarte supărată de toată această întâmplare. Lupta fiicei ei cu această situaţie a tulburat-o, ca, de altfel, şi posibilitatea reîncarnării. Ea participa la slujbele unei biserici creştine conservatoare şi simţea că făcea un păcat doar pentru că a cumpărat o carte despre reîncarnare. A tras concluzia că, probabil, spiritul Kendrei căutase un alt corp, după avortul lui Ginger, însă nu a acceptat ideea că reîncarnarea este un proces normal.

Acest caz ridică câteva întrebări complexe.

De ce ar crede o fetiţă de patru ani că a fost implicată într-un avort? Oare ce a făcut-o să se gândească la ideea de reîncarnare, fiind crescută de o mamă care nici nu se gândeşte să accepte o astfel de posibilitate? Şi de ce s-a ataşat atât de mult din punct de vedere emoţional de o femeie care, deseori, era distantă faţă de ea?

Emoţii ce traversează timpul

Depresia suferită de Kendra este un exemplu de componentă emoţională, prezentă în multe dintre aceste cazuri. Nu este neobişnuit să-i auzi pe copii plângând să fie duşi la părinţii anteriori, înnebunindu-i pe actualii părinţi, până când aceştia cedează. Alţi copii au ieşiri emoţionale o perioadă foarte scurtă de timp, exact cum Olivia, caz prezentat în ultimul capitol, a fost foarte tulburată o singură dată, atunci când a vorbit despre pierderea familiei ei.

Pe lângă această dorinţă pe care o au mulţi copii de a fi cu familia anterioară, unii dovedesc fată de anumiţi membri ai acelei familii emoţii asemănătoare cu relaţia existentă între personalitatea anterioară şi acele persoane. De exemplu, copiii sunt respectuoşi cu

partenerul de viaţă sau părinţii personalităţii anterioare, dar autoritari faţă de fraţi mai mici, chiar dacă aceştia sunt deja maturi la momentul în care subiectul îi întâlneşte.

Sukla Gupta, din India, este un alt subiect cuprins de mari emoţii. Avea mai puţin de doi ani când a început să legene un butuc de lemn sau o pernă, spunându-i „Minu". Afirma că Minu era fiica ei şi în următorii trei ani a început, treptat, să vorbească din ce în ce mai mult despre o viaţă anterioară. A dat câteva detalii, inclusiv numele şi zona dintr-un sat, situat la peste 16 km distanţă. O femeie de acolo, care avea o fetiţă, pe nume Minu, murise cu şase ani înainte să se nască Sukla şi a fost identificată drept personalitatea anterioară. Când Sukla avea cinci ani, familia ei s-a dus să se întâlnească cu familia personalităţii anterioare. Ea a plâns când a văzut-o pe Minu, care avea atunci unsprezece ani, şi a avut un comportament matern şi plin de afecţiune faţă de ea. La un moment dat, una dintre verişoarele personalităţii anterioare a testat-o pe Sukla, spunându-i că Minu era bolnavă şi avea febră mare, lucru care nu era adevărat. Sukla a început să plângă şi nu a putut fi potolită mult timp. Altă dată, Minu chiar era bolnavă şi când Sukla a aflat a început să plângă şi a cerut să fie dusă la ea. A fost agitată până a doua zi, când familia ei a dus-o să o vadă pe Minu, a cărei stare de sănătate se îmbunătăţise între timp.

De asemenea, Sukla se purta respectuos cu soţul personalităţii anterioare. După ce s-au întâlnit, îi era tare dor şi voia ca acesta să o viziteze.

El a făcut asta săptămânal, timp de un an, până când cea de-a doua soţie a lui a început să-şi manifeste nemulţumirea faţă de aceste vizite, iar el a început să vină mai rar în vizită. După vârsta de şapte ani, Sukla a vorbit mai puţin despre viaţa anterioară şi, treptat, sentimentele de ataşament faţă de soţul personalităţii anterioare şi faţă de Minu au dispărut. În primii ani de adolescenţă, deja se plângea că o deranjau când veneau în vizită.

Sentimentele subiecţilor nu scad întotdeauna, odată cu trecerea timpului. De pildă, Maung Aye Kyaw, din Myanmar, a crescut şi s-a căsătorit cu văduva personalităţii anterioare. Longevitatea sentimentelor depinde, deseori, de cât este de strânsă legătura între familii, după ce s-au întâlnit prima dată. Multe dintre familii se împrietenesc şi se vizitează des, cel puţin la început, iar altele nu.

Distanţa dintre ele poate apărea, atunci când familia personalităţii anterioare are senzaţia că familia subiectului se aşteaptă la daruri de la ei, sau când familia subiectului consideră că micuţul poate deveni prea ataşat de familia anterioară. De asemenea, deosebirile socioeconomice mari dintre familii pot duce, uneori, la nepotriviri.

Subiecţii pot avea şi sentimente puternic negative faţă de personajele din viaţa personalităţii anterioare. Deja am menţionat cazul lui Ekkaphong, care a încercat să-l sugrume pe cel care credea că este responsabil de moartea personalităţii anterioare. Alţi subiecţi au avut şi ei sentimente similare, de mânie şi teamă, faţă de indivizii despre care au spus că o omorâseră pe personalitatea anterioară. Bongkuch Promsin, un caz despre care voi discuta mai detaliat în Capitolul 8, a spus că îi va omorî pe asasinii personalităţii anterioare când se va face mare, dar, din fericire, ameninţările lui au scăzut în intensitate, odată cu trecerea anilor. Maung Aye Kyaw, subiectul care s-a căsătorit cu văduva personalităţii anterioare, a aruncat cu pietre în unul dintre oamenii despre care a spus că l-au omorât în viaţa anterioară, iar alţi subiecţi au făcut la fel cu asasinii – sau presupuşii asasini – ai personalităţilor lor anterioare.

Teama de un anumit tip de moarte

Mulţi dintre subiecţi suferă de fobii legate de modul în care n-a murit personalitatea anterioară. În cazurile în care personalitatea anterioară a murit din cauze nenaturale, mai mult de 35% dintre subiecţi au fobii legate de viaţa anterioară. Ele par obişnuite, în special, în cazurile de înec, întâlnindu-se în aproape treizeci şi unu dintre cele cincizeci şi trei de cazuri. Am putea presupune că acest procent mare se înregistrează din cauza faptului că lupta cu moartea durează mai mult, decât în cazurile în care indivizii mor în accidente de automobil sau sunt împuşcaţi.

Aceste fobii apar când copiii sunt foarte mici. Shamlinie Prima, pe care am menţionat-o în Capitolul 1, avea o teamă puternică de apă, încă de când era foarte micuţă. Trei oameni trebuiau să o ţină, ca să i se poată face baie. De la şase luni, a început să arate că îi este foarte frică şi de autobuze. Când a început să vorbească, a povestit despre viaţa unei fete dintr-un sat din apropiere, Galtudawa, de fapt, primele ei cuvinte au fost „Mama Galtudawa”. Fata din Galtudawa avea

unsprezece ani când a murit, cu un an şi jumătate înainte ca Shamlinie să se nască. Mergea pe un drum îngust, când s-a apropiat un autobuz. Când a încercat să se dea la o parte, a căzut într-un câmp inundat de lângă drum şi s-a înecat. Shamlinie a început să-şi depăşească frica de baie la trei ani, iar teama a dispărut cu totul până la patru ani. Frica de autobuze s-a manifestat mai mult timp, până la cel puţin cinci ani şi jumătate, când a încetat, brusc, să mai vorbească despre viaţa anterioară.

Comportamentul lui Shamlinie a fost similar cu cel al lui Sujith Jayaratne, băiatul din capitolul anterior, căruia îi era teamă de camioane şi chiar de cuvântul englezesc *lorry* – înainte de a împlini un an şi înainte de a începe să povestească detaliile vieţii unui om care murise, atunci când un autobuz a dat peste el.

În general, pe măsură ce copiii cresc, fobiile au tendinţa să scadă în intensitate, iar declaraţiile despre vieţi trecute – să fie mai puţine. Există, într-adevăr, şi excepţii în care copii mai mari simt încă teamă, chiar dacă, aparent, nu-şi mai amintesc evenimentele din viaţa trecută care par să o fi generat.

Preferinţe fără legătură cu prezentul

Cazul lui Sujith Jayaratne demonstrează un alt tip de comportament neobişnuit pe care l-am descoperit la unele dintre cazuri – interesul pentru substanţe ce creează dependenţă, folosite de personalitatea anterioară. Sujith manifestă dorinţa de a consuma ţigări şi alcool, ca şi alţi subiecţi, de altfel. Deşi nu este o caracteristică comună, treizeci şi patru de copii dintre 1.100 de cazuri au manifestat o dorinţă neobişnuită faţă de alcool sau tutun, preferinţe ale personalităţilor anterioare.

Unii dintre subiecţi manifestă preferinţe şi obiceiuri alimentare neobişnuite, care pot fi problematice la unii copii indieni, care povestesc amintiri din vieţi trăite în caste superioare celei actuale. Jasbir Singh, un băiat din India, a relatat amintiri din viaţa unui Brahman, o castă superioară faţă de cea din care făcea parte familia lui. A refuzat să mănânce mâncarea familiei lui, iar un vecin Brahman cumsecade a fost de acord să-i pregătească hrana în maniera castei brahmane. Asta a durat mai mult de un an şi jumătate, până când băiatul s-a înduplecat într-un final să mănânce din mâncarea familiei.

În unele cazuri, subiectul poate fi singura persoană din familie, căreia să-i placă un anumit aliment pentru care personalitatea anterioară avea o slăbiciune. Acest lucru se observă în special în cazurile internaţionale. Doctorul Stevenson – şi, ulterior, doctorul Keil – a strâns 24 de cazuri de copii birmanezi care au declarat că au fost soldaţi japonezi, omorâţi în Birmania, în cel de-al doilea război mondial. Niciunul dintre ei nu a oferit suficiente detalii pentru a identifica o personalitate anterioară din Japonia, dar comportamentul copiilor s-a dovedit, deseori, foarte specific, inclusiv preferinţele alimentare. Unii subiecţi se plâng de mâncarea birmaneză condimentată şi preferă unele mâncăruri dulci şi peşte aproape crud.

Cazul lui Ma Tin Aung Myo, născută în 1953, reprezintă un exemplu grăitor. Pe durata sarcinii, mama ei a visat de trei ori cum un bucătar din armata japoneză – pe care îl cunoscuse în timpul ocupaţiei Birmaniei de către armata japoneză – a urmărit-o şi i-a spus că vrea să vină să stea cu familia ei. Când Ma Tin Aung Myo avea patru ani, se plimba într-o zi cu tatăl ei, când a fost deranjată de zborul unui avion pe cer. După aceea, plângea de fiecare dată când trecea un avion, comportament manifestat mai mulţi ani. A spus că îi era teamă ca avioanele să nu tragă în ea. Cam în acea perioadă, a început să spună că îi era dor de Japonia şi, cu timpul, a spus că a fost un soldat japonez, împuşcat de o mitralieră amplasată într-un avion care zbura la mică înălţime, pe când era staţionat în satul familiei ei.

Pe lângă fobia cu avioanele şi dorul de Japonia, Ma Tin Aung Myo se plângea de clima foarte caldă a Birmaniei. De asemenea, când era copil, nu-i plăceau mâncărurile birmaneze condimentate şi le prefera pe cele dulci, îi plăcea peştele, în special cel gătit foarte puţin. Folosea cuvinte pe care familia ei nu le înţelegea, dar, deoarece nimeni din anturaj nu cunoştea japoneza, nu avem cum să determinăm dacă proveneau din limbă japoneză.

Ma Tin Aung Myo nu a manifestat nicio caracteristică pe care câţiva copii din aceste cazuri birmaneze-japoneze au demonstrat-o, respectiv refuzul de a purta ţinuta birmaneză tradiţională. În general, bărbaţii şi femeile birmaneze poartă *longyis,* un veşmânt similar unei cămăşi lungi până la glezne.

Aceste cazuri de copii birmanezi, care susţin că-şi amintesc vieţile unor soldaţi japonezi, sunt similare cu cazul nerezolvat al lui

Carl Edon, un băiat din Marea Britanie, care părea că îşi aminteşte viaţa unui pilot german din cel de-al doilea război mondial. Născut în 1972, pe la doi ani a început să spună:

„M-am prăbuşit cu avionul printr-o fereastră". Treptat, a adăugat şi alte detalii: că era într-o misiune de lansare de bombe în Anglia, când s-a prăbuşit. Când a putut să deseneze, a creionat zvastici şi vulturi, iar mai târziu, tabloul de comandă din carlinga unui avion. De asemenea, a arătat că ştie salutul nazist şi pasul de marş al soldaţilor germani. A spus că dorea să trăiască în Germania. Spre deosebire de ceilalţi membri ai familiei, îi plăceau cârnaţii şi supele groase.

În unele situaţii de comportament ce demonstrează o diferenţă de naţionalitate, se observă diferenţe de clasă sau de castă. L-am menţionat deja pe Jasbir Singh, care a refuzat să mănânce altceva decât hrana brahmanilor. De asemenea, pentru a denumi unele obiecte, el folosea termeni întâlniţi, în general, la clasele superioare. A continuat să se creadă brahman odată cu înaintarea în vârstă. Ca adult, a avut probleme în a-şi găsi o slujbă, pe care să nu o socotească inferioară nivelului lui. Şi alţi copii au dat dovadă de comportamente neobişnuite, dar în direcţie opusă. Swaran Lata, o fată născută într-o familie de Brahmani, a povestit amintirile unei măturătoare, care făcea curăţenie pe străzi şi în closete. Avea tendinţa de a fi cam murdară, întrucât curăţa funduleţele copiilor mai mici. De asemenea, s-a împotrivit să meargă la şcoală când era mică, spunând: „Noi suntem măturători. Nimeni nu merge la şcoală în familia noastră, iar eu nu mi-am trimis niciodată copiii la şcoală".

Obiceiuri de joacă neobişnuite

Un domeniu important în ceea ce priveşte comportamentul din aceste cazuri este modul în care se joacă copiii. În Capitolul 1, l-am menţionat pe Parmod Sharma, un băiat care se juca, imitând un vânzător de la magazinul de biscuiţi, cu atâta insistentă, încât rezultatele lui la scoală au avut de suferit Acest comportament care demonstra ocupaţia personalităţii anterioare este ceva obişnuit, întâlnindu-se la cel puţin un sfert dintre subiecţi. În general, este vorba doar de imitare, ca în cazul lui Parmod, dar apar şi alte forme. Am descris cazul lui Sukla Gupta, care legăna o bucată de lemn sau o pernă

în braţe, spunându-i „Minu”, numele fiicei personalităţii anterioare.

Unii copii creează scenete, având drept subiect modul în care a murit personalitatea anterioară. Maung Myint Soe, un băiat din Myanmar, care a povestit că a fost un bărbat care s-a înecat pe un feribot, crea, din când în când, o scenă, arătând cum încearcă să se salveze de pe o barcă care se scufundă. Ramez Shams, din Liban, recrea sinuciderea fostei personalităţi, punându-şi un băţ sub bărbie, pretinzând că este o puşcă.

Un astfel de joc se întâlneşte rareori în cazurile noastre, iar atunci, este foarte asemănător cu joaca unor copii care, în general, au supravieţuit unui eveniment deosebit de traumatic în această viaţă. Aceşti copii pot manifesta comportamentul numit joacă post [traumatică, în care ei pun în scenă evenimentul, cu păpuşi sau cu alte obiecte.

Dacă subiecţii noştri reprezintă, într-adevăr, cazuri de reîncarnare, atunci această joacă, precum şi fobiile pe care le manifestă unii subiecţi, în funcţie de modul în care a murit personalitatea anterioară, demonstrează că traumă emoţională a unei morţi violente este trecută dintr-o viaţă în următoarea. Deşi, într-un fel, acest lucru nu este surprinzător şi se potriveşte cu semnele de naştere apărute în urma rănilor din viaţa anterioară, ideea că, celor care au parte de morţi dificile le este greu să depăşească imediat trauma, ne pune pe gânduri.

Schimbarea sexului

În cazurile cu schimbare de sex – cele în care copilul susţine că îşi aminteşte de o viaţă când avea sexul opus – am observat un comportament inversat. Într-o serie de cazuri cu schimbare de sex, douăzeci şi unu dintre treizeci şi patru de cazuri (62%) au manifestat comportamente potrivite pentru sexul opus. Exemplele îl includ pe Kloy Matwiset, băiatul din Capitolul 4 (născut cu un semn de naştere în partea posterioară a gâtului, care se potrivea cu semnul experimental făcut pe corpul bunicii lui. El a manifestat mai multe comportamente inversate: îşi dorea să fie fată, se aşeza pe vine când urina şi folosea deseori rujul, cerceii şi rochiile mamei lui.

Celălalt caz, pe care l-am descris, este Ma Tin Aung Myo, fata birmaneză, care susţinea că a fost un soldat japonez, omorât în cel de-al doilea război mondial. Şi ea se identifica puternic cu un bărbat. Când

era mică, se juca cu băieţii, iar când era singură se prefăcea că este soldat. Spunea că îşi doreşte mult să fie soldat şi le-a cerut părinţilor să-i cumpere arme de jucărie. De asemenea, insista să poarte haine de băiat, iar când autorităţile şcolare i-au cerut să vină la şcoală îmbrăcată ca o fată, a provocat o criză. A refuzat iar la unsprezece ani a renunţat la şcoală. Ca tânără a continuat să se identifice cu un bărbat şi prefera ca lumea să i se adreseze cu un apelativ masculin, şi nu cu unul feminin. Ultima dată când doctorul Stevenson i-a vizitat familia, ea avea douăzeci şi unu de ani. În acea perioadă, locuia împreună cu prietena ei într-un alt oraş. Familia a spus că ea îşi mai dorea încă să se înroleze în armată şi purta în continuare haine de bărbat.

Înainte de a lua în discuţie ce ar putea duce la acest comportament inversat, trebuie să examinăm opinia actuală cu privire la tulburările de identitate sexuală, în general. Este o tulburare în care copiii manifestă o identificare cu sexul opus şi nu se simt bine în raport cu propriul sex. Deşi au fost realizate câteva studii, cauza este, în general, necunoscută.

Se crede că tulburarea este provocată de interacţiunea între un număr de factori biologici şi psihici, într-o perioadă de timp critică. Unii au presupus că ar putea fi implicaţi hormonii sexuali din perioada sarcinii, dar în sprijinul acestei afirmaţii nu există prea multe dovezi directe.

Cele mai multe studii pe tema tulburării de identitate sexuală s-au făcut pe subiecţi de sex masculin. Deşi se întâlneşte rar la toţi copiii, este mult mai des întâlnită la băieţi, decât la fete. În aceste studii, nu există nicio dovadă că mamele ai căror băieţi au această tulburare şi-ar dori mai mult decât celelalte mame să aibă fete, dar, în unele cazuri, dezamăgirea lor că nu au o fată le poate afecta relaţiile cu băiatul. Alţi factori ce pot fi asociaţi includ tulburări psihologice ale părinţilor, anxietatea multor copii legată de despărţirea de părinţii lor, precum şi probleme psihologice, cum ar fi relaţii distante tată şi băiat şi părerea mamei că fetele sunt mai bune decât băieţii.

În cazul lui Kloy, părinţii lui au crezut că este bunica renăscută, datorită semnului de pe gât, şi asta ne face să ne întrebăm dacă, nu cumva, chiar ei l-au împins, în mod inconştient, spre un comportament feminin din cauza acestei credinţe a lor – chiar dacă au declarat că nu au vorbit cu copilul despre viaţa anterioară şi i-au descurajat

comportamentele inversate. Acelaşi scenariu s-a desfăşurat şi în cazul lui Ma Tin Aung Myo. Visele mamei despre soldatul japonez se poate să-i fi sugerat măcar ideea că el va renaşte în copilul ei, dar nu a încurajat-o, în mod intenţionat, pe Ma Tin Aung Myo să-şi dorească să fie băiat.

Nu este clar dacă dorinţele sau aşteptările mamei ar putea să exercite o influenţă semnificativă asupra identităţii sexuale ulterioare a copilului. Recent s-au raportat cazuri, în care băieţi au fost crescuţi ca fete, după ce au avut accidente la vârste fragede, în care şi-au pierdut penisul. În unul dintre cazuri, pacientul şi-a dezvoltat o identitate de sex feminin, dar, în acelaşi timp, în copilărie s-a purtat ca un „băieţoi" şi, ulterior, a manifestat o orientare bisexuală, fiind totuşi atras în principal de femei. În celelalte cazuri, pacienţii şi-au dezvoltat identităţi sexuale masculine, în ciuda tuturor eforturilor stăruitoare ale părinţilor de a-i creşte ca fete, deci nu avem motive să credem că părinţii din cazurile noastre – datorită credinţelor despre viaţa anterioară a copiilor – ar fi putut interacţiona cu copiii lor, în mod inconştient astfel încât să provoace o tulburare de identitate sexuală.

Cazul lui Erin Jackson, o americancă ai cărei părinţi protestanţi nu credeau în reîncarnare înainte de apariţia cazului, este un exemplu grăitor.

Când avea trei ani, a început să povestească despre faptul că a fost băiat, astfel că a descris o viaţă cu o mamă vitregă şi un frate, James, căruia îi plăcea să poarte doar haine negre. Nu a oferit detalii prea directe despre perioada în care s-a desfăşurat acea viaţă, dar a părut totuşi că îşi aminteşte o viaţă dintr-un trecut îndepărtat, deoarece spunea lucruri de genul: „Era mult mai bine, când existau cai. Maşinile astea sunt groaznice. Au stricat totul". Uneori, Erin spunea că îşi dorea să fi fost băiat şi când era mică insista să se îmbrace ca un băiat. Asta se aplică şi la costumele de baie. Cum Erin nu purta decât slipul de la costumul în două piese, mama ei a trebuit să-i cumpere costume cu o singură piesă. Pe măsură ce Erin a crescut, purta rochie, poate de trei ori într-un an, şi asta se întâmpla doar dacă nu avea dantelă sau volane.

Ne putem gândi la mai multe alternative, prin care să explicăm comportamentul încrucişat în cazurile noastre. Una ar fi că acest comportament inversat şi relatările despre vieţi trecute apar

împreună, doar din coincidenţă. Un contraargument la această ipoteză este faptul că avem zeci de cazuri care manifestă o combinaţie între o tulburare de identitate sexuală – care este o boală rară – şi declaraţii ce susţin că subiectul ar fi fost de sex opus. Dat fiind numărul mare de cazuri, putem să tragem concluzia că există o legătură între acestea două.

Am putea crede că acest comportament încrucişat, manifestat de Kloy Matwiset şi Ma Tin Aung Myo, a apărut din cauza faptului că părinţii lor credeau că sunt reîntrupări ai unor membri de familie de sex opus, dar nu putem să extindem asta şi în cazul lui Erin. Părinţii ei nu se aşteptau deloc să fie reîncarnarea cuiva, iar afirmaţiile ei că ar fi fost băiat, asociate cu comportamentul ei băieţos, a fost, evident, o surpriză pentru ei. Am putea crede că, iniţial, a existat dorinţa ei de a fi băiat în realitate şi că, ulterior, a adăugat şi fantezia de a fi fost băiat într-o viaţă anterioară, în acest gen de cazuri, explicaţia aceasta – că tulburarea de identitate sexuală duce la declaraţiile din vieţi trecute – nu se aplică în cazul lui Kloy, deoarece părinţii au crezut că el este bunica lui renăscuta, înainte ca măcar să aibă o identitate sexuală. Aceste cazuri ne pun în dificultate, atunci când căutăm o explicaţie normală. În cazul lui Erin, poate ne-ar plăcea să considerăm că dorinţele ei de a fi băiat au provocat apariţia credinţelor despre o viaţă anterioară, dar în cazul lui Kloy, am putea fi mai tentaţi să credem că aceste credinţele referitoare la o viaţă trecută au dus la manifestarea comportamentului încrucişat.

Deoarece legătura dintre comportamentul încrucişat şi credinţa că acel copilul a trăit într-o viaţă anterioară ca fiind cineva de sex opus, poate apărea în ambele sensuri, una din ele nu o determină neapărat pe cealaltă. Atunci, cum explicăm comportamentul? Explicaţia normală ar fi că, familiile au exagerat gravitatea comportamentelor încrucişate, din cauza credinţei lor că subiectul a trăit o viaţă anterioară ca fiind cineva de sex opus. Pare extrem de puţin probabil în cazurile extreme, cum este cel al lui Ma Tin Aung Myo, care i-a spus odată doctorului Stevenson că nu ar deranja-o dacă ar muri, indiferent cum, dacă ar avea garanţia că se va renaşte ca bărbat. Doctorul Stevenson a comentat că nu-i doreşte să moară şi că nu are nicio putere de a influenţa sexul ei ulterior.

Gemeni care îşi amintesc

Subiecţii care sunt gemeni identici (monovitelini) ne oferă o contribuţie unică în înţelegerea comportamentului acestor copii. În Capitolul 4, am discutat despre Indika Ishwara, geamăn identic din Sri Lanka, care a descris viaţa unui băiat, mort de encefalită la vârsta de zece ani. Fratele geamăn al lui Indika, Kakshappa, susţine că şi el îşi aminteşte de o viaţă anterioară. A vorbit despre asta înaintea lui Indika, susţinând că poliţia îl împuşcase. Gândindu-ne la alte declaraţii pe care le făcuse, familia lui a decis că vorbea despre viaţa unui insurgent care a murit în timpul unei revolte în Sri Lanka, în 1971. Familia chiar râdea de aceste afirmaţii şi, curând, copilul a încetat să le mai facă.

Gemenii demonstrau diferenţe de comportament şi temperament. Indika, care îşi amintea viaţa unui elev, avea tendinţa de a fi blând şi calm, în timp ce Kakshappa, care îşi amintea viaţa unui insurgent, se arăta aspru şi se manifesta cu ostilitate şi duritate. Indika era un copil religios, ca şi personalitatea anterioară, dar Kakshappa nu era. Indika era mai inteligent, era interesat de şcoală şi avea rezultate bune, pe când Kakshappa se descurca greu cu şcoala. Până şi trăsăturile lui Indika păreau asemănătoare cu ale celui din viaţa anterioară. Părinţii gemenilor au observat că diferenţele de personalitate s-au estompat cu timpul.

Cum explicăm diferenţele observate la ei, iniţial? Declaraţiile lor despre vieţi anterioare au apărut prea târziu, pentru că părinţii să-i poată influenţa cu ceva care să provoace aceste diferenţe. Pe măsură ce unii gemeni se dezvoltă, ei manifestă interese deosebite, ceea ce subliniază caracterul unic al fiecărui copil în acest caz, modul în care diferenţele au apărut devreme şi s-au estompat cu timpul, pare să ateste, mai degrabă, existenţa unui factor înnăscut, decât unul de mediu, dar nu putem folosi această explicaţie normală de diferenţe ereditare, atâta vreme cât gemenii sunt gemeni monovitelini.

Dacă diferenţele observate, iniţial, se datorau caracteristicilor preluate din vieţile anterioare, atunci faptul că ele s-au estompat sugerează ori că efectele din vieţile trecute au dispărut cu timpul, ori că experienţele din viaţa actuală au început, treptat, să aibă un efect din ce în ce mai mare asupra băieţilor.

Cazul gemenelor Pollock

Gillian şi Jennifer Pollock, născute în Hexam, Northumberland, Anglia, în 1958, reprezintă un alt caz interesant despre gemeni identici. Surorile lor mai mari, Joanna şi Jacqueline, fuseseră omorâte cu un an şi jumătate înainte ca ele să se nască, când au fost lovite de o maşină, în timp ce se îndreptau spre biserică. Când mama lor a rămas însărcinată cu Gillian şi Jennifer, tatăl, care, spre deosebire de mama lor, credea în reîncarnare, a declarat încrezător că cele două fete decedate se vor naşte din nou ca gemene, în pofida faptului că obstetricianul spusese că exista un singur fetus.

Când s-au născut gemenele, părinţii au observat două semne de naştere pe corpul lui Jennifer, a doua născută, care se potrivea cu alte două semne de pe corpul Jacquelinei, cea mai mică din cele două fete decedate. Unul se potrivea cu un semn din naştere pe care îl avusese Jacqueline pe şold, iar celălalt cu o cicatrice de când a căzut pe o găleată şi s-a tăiat la frunte. Gillian, născută prima, nu avea niciun semn de naştere.

Familia s-a mutat din Hexam, când gemenele aveau nouă luni. La trei ani, au început să vorbească despre surorile lor mai mari decedate, iar mama lor le-a auzit de mai multe ori povestind în detaliu despre accidentul în care surorile lor fuseseră omorâte. În plus, după accident, părinţii strânseseră jucăriile fetelor mai mari, dar, mai târziu, au scos două dintre păpuşi. Când le-au văzut, Gillian a cerut păpuşa care îi aparţinuse Joannei, sora mai mare, în timp ce Jennifer a cerut-o pe a Jacquelinei. Ele au spus că Moş Crăciun le dăduse păpuşile – de fapt, surorile lor mai mari le-au primit cadou de Crăciun. În plus, când Gillian a văzut un storcător de rufe de jucărie, pe care îl primise Joanna de Crăciun, a spus: „Uite! Este al meu", şi acesta fiind primit tot de la Moş Crăciun. Într-o zi, Gillian a arătat către semnul din naştere al lui Jennifer şi a spus: „Ăsta este semnul care i-a rămas lui Jennifer când a căzut pe găleată". Deşi Jennifer nu avusese niciun accident de acest gen, Jacqueline fusese cea care căzuse pe o găleată, iar rana avusese nevoie de copci, lăsând o cicatrice permanentă. Într-o zi, tatăl, care vopsea ceva, purta o bluză pe care mama lor o folosise când fetele erau încă în viaţă. Jennifer a văzut-o şi a întrebat: „De ce porţi bluza mamei?" Când tatăl ei a întrebat-o de unde ştie de bluză, Jennifer i-a răspuns corect că mama ei o purta când distribuia lapte.

Când gemenele aveau patru ani, familia s-a întors la Hexam pentru prima dată, de când se mutaseră. În timp ce familia se plimba pe un drum din apropierea unui parc, unde fetele mai mari se jucaseră adeseori, gemenele au spus că vor să traverseze pentru a merge la leagănele din parc. Nici parcul, nici leagănele nu erau vizibile din locul unde se aflau atunci.

Pe lângă semnele din naştere ale lui Jennifer şi declaraţiile gemenelor, fetele se comportau la fel ca surorile lor mai mari. Gillian avea tendinţa de a se comporta ca o „mamă" cu Jennifer, care îi accepta autoritatea, la fel cum Joanna avusese tendinţe materne faţă de Jacqueline, care era cu cinci ani mai mică. În plus, pe la patru ani şi jumătate, când gemenele au învăţat să scrie, Gillian a luat imediat creionul între degete, dar Jennifer l-a ţinut în mâna făcută pumn. Jacqueline, care avea şase ani când a fost omorâtă, ţinea creionul în acest fel, în ciuda eforturilor profesoarei ei de a o face să-l ţină corect. În cele din urmă, pe la şapte ani, Jennifer a învăţat poziţia corectă, dar şi ca adult revenea la cea veche. Întrucât ea şi Gillian erau gemeni identici, trăind în acelaşi mediu, această diferenţă ne surprinde.

Slăbiciunea evidentă a acestui caz este convingerea tatălui – încă dinainte ca gemenele să se nască – că ele erau reîntruparea surorilor mai mari. Se poate ca el să fi exagerat legăturile pe care a crezut că le observă şi chiar înclinaţia fetelor de a comenta despre surorile lor, deşi este clar că nu a putut provoca apariţia semnelor din naştere ale lui Jennifer. La vârsta de şapte ani, gemenele au încetat să mai vorbească despre surorile lor. Mama lor, care nu crezuse în reîncarnare iniţial, era deja convinsă – datorită celor declarate de fete, a semnelor din naştere şi a comportamentelor manifestate – că erau surorile lor mai mari reîncarnate, împărtăşind credinţa tatălui, pe care acesta o declarase încă de când era gravidă cu ele.

Explicarea diferenţelor de comportament dintre subiecţii noştri, gemeni monovitelini, este o provocare. Cele două cazuri pe care vi le-am prezentat, nu demonstrează numai că aceste diferenţe apar între gemeni identici, ci şi că diferenţele sunt în concordanţă cu vieţile anterioare descrise de copii. Aceste cazuri de gemeni ridică problema factorilor ce influenţează personalitatea, în general, oamenii de ştiinţă presupun că eventualele diferenţe se datorează factorilor genetici sau de mediu.

În procesul de dezvoltare a copilului, gradul de influenţă al acestora este un subiect de controversă, dar temperamentul este un concept necesar în ceea ce priveşte factorii biologici care duc la diferenţe de personalitate. Temperamentul se referă la modul în care indivizii manifestă anumite comportamente. În comparaţie cu motivul care stă la baza lui – adică, motivaţia sau ce anume manifestă – respectiv capacitatea. Factorii biologici, ca temperamentul, interacţionează cu factorii de mediu, pentru a produce diferitele deosebiri de personalitate la indivizi. Temperamentul manifestat în copilărie devreme tinde să fie stabil, dar, pe măsură ce copilul înaintează în vârstă, caracteristicile comportamentului se pot schimba.

Când examinăm cazul gemenilor monovitelini, este vorba despre doi indivizi care au aceeaşi zestre genetică. Aşa cum ne şi aşteptăm, gemenii monovitelini demonstrează un temperament foarte asemănător – într-o măsură mai mare decât la gemenii care se dezvoltă în două ovule diferite – dar asemănarea nu este de 100%. Atâta vreme cât temperamentul se crede a fi o dimensiune biologică, diferenţele dintre gemenii monovitelini sunt greu de explicat, deoarece zestrea lor genetică este identică.

Pentru a explica diferenţele de personalitate la gemenii monovitelini, trebuie să luăm în consideraţie factorii de mediu. Majoritatea gemenilor se dezvoltă, în general, în acelaşi mediu, dar probabil părinţii reacţionează, în mod specific, cu fiecare geamăn şi determină astfel apariţia diferenţelor. În plus, aceste cazuri sugerează că, pe lângă ereditate şi mediu, ar mai trebui să luăm în consideraţie şi ideea că diferenţele pot fi provocate şi de ceea ce aduce conştiinţa în noua viaţă.

Consecinţe emoţionale

Diferitele comportamente prezentate în acest capitol reprezintă dovezi ce vin să sprijine ipoteza reîncarnării şi demonstrează că există posibilitatea ca şi altceva, în afară de amintiri, să treacă dintr-o viaţă în alta. Este posibil ca emoţiile, ataşamentele, temerile, dependenţele, preferinţele, aversiunile şi chiar identificarea cu o anumită ţară şi sex să poată fi transferate dintr-o viaţă în alta. Dacă reîncarnarea există – atunci, odată cu amintirile, supravieţuiesc şi emoţiile. Ele nu se manifestă, în mod obligatoriu, întreaga viaţă. Comportamentele se

observă şi după momentul în care copiii încetează să mai vorbească despre o viaţă anterioară – dar, în general, ele se estompează cu timpul.

Cei mai mulţi dintre subiecţii din cazurile cu schimbare de sex adoptă, în cele din urmă, identitatea sexuală care corespunde sexului lor anatomic. Ma Tin Aung Myo, care a demonstrat o identitate sexuală masculină şi ca adult, a fost o excepţie. Avem o mulţime de cazuri în care emoţiile şi comportamentele nu au dispărut, dar, din cauza complicaţiilor ce pot apărea în astfel de situaţii, renunţarea la ele este probabil cel mai bun lucru.

În acest sens, cazul Kendrei este o poveste care ne atrage atenţia, deoarece ne arată dificultăţile care pot apărea datorită amintirilor şi demonstrează că declaraţiile despre o viaţă anterioară nu înseamnă o joacă şi un subiect de amuzament pentru copiii implicaţi. Kendra a devenit extrem de ataşată de profesoara ei de înot, Ginger, şi a fost distrusă când apropierea între ele a luat sfârşit. I-ar fi fost mai bine, dacă nu ar fi crezut că a fost în pântecele ei. Doctorul Stevenson a scris şi el despre suferinţa altor subiecţi. Aşa cum subliniază, mulţi dintre copii suferă foarte mult, simţindu-se separaţi de familiile faţă de care au un ataşament puternic. Iar părinţii trebuie să se ocupe de un copil care, în multe feluri, îi respinge. Într-o notă mai optimistă, el subliniază că, mai târziu, în viaţă, amintirile pot fi benefice, deoarece unii subiecţi au recunoscut că s-au folosit de greşelile lor din trecut, pentru a-şi îmbunătăţi comportamentul din viaţa actuală. El îl citează pe Bishen Chand Kapoor, pe care l-am menţionat în Capitolul 3, a cărui personalitate anterioară omorâse un bărbat, atunci când l-a văzut părăsind apartamentul unei prostituate pe care o considera rezervată numai pentru el. Bishen Chand a afirmat că examinarea aspectelor negative ale vieţii lui anterioare l-a ajutat să devină o persoană mai bună.

Alţii simt o detaşare faţă de problemele vieţii curente, sau lipsa oricărei temeri faţă de moarte. Martei Lorenz, o fată din Brazilia, care a povestit despre viaţa unui prieten al mamei ei, îi murise o soră, Emilia. În timpul unei furtuni, cealaltă soră a Martei s-a îngrijorat că Emilia se va uda în mormânt. Marta i-a răspuns: „Emilia nu este în cimitir. Ea este într-un loc mai sigur şi mai bun decât acesta, unde ne aflăm noi; sufletul ei nu se poate uda niciodată”. La fel, când o prietenă de familie,

care era îndurerată de moartea tatălui ei, i-a spus că morţii nu se mai întorc niciodată, Marta a contrazis-o: „Nu spune asta. Şi eu am murit şi uite-mă, trăiesc din nou”.

Doctorul Stevenson a scris şi despre sentimentul de uşurare pe care îl au copiii, după ce se întâlnesc cu familiile personalităţilor anterioare prima dată. Copiii par să realizeze mai uşor includerea amintirilor din viaţa anterioară cu circumstanţele vieţii actuale după această întâlnire, iar intensitatea emoţiilor legate de viaţa anterioară scade deseori. Cazul Kendrei subliniază faptul că relaţiile pe care indivizii le pot avea în această viaţă sunt diferite de cele pe care se poate să le fi avut în cea trecută. Chiar dacă acceptăm ideea că poate conştiinţa ei a făcut parte din fătul avortat de Ginger, asta nu înseamnă că ele sunt mamă şi fiică în viaţa actuală. Este clar că nu sunt, dar Kendra părea să fie derutată în această privinţă. Ea vorbea despre două mame şi petrecea mult timp cu Ginger. Într-o astfel de situaţie, copilul trebuie să înţeleagă că relaţiile dintr-o viaţă anterioară sunt în trecut, şi nu în prezent, iar întâlnirea cu familia anterioară pare să ajute la înţelegerea acestui lucru.

Într-un fel, părinţii asiatici pot avea un avantaj faţă de cei occidentali. În cazurile noastre din Asia, părinţii acceptă, de obicei, declaraţiile unui copil despre o viaţă anterioară, chiar dacă încearcă să-l determine pe copil să nu le mai facă. Ei pot aborda problemele emoţionale direct şi îi pot spune copilului că, deşi a avut alţi părinţi în viaţa anterioară, cei actuali sunt aceia pe care îi are în această viaţă. Părinţii occidentali, pe de altă parte, pot fi derutaţi de declaraţiile copilului şi nu ştiu cum să reacţioneze. Ei pot ignora spusele copilul, sau pot crede că minte sau inventează. Niciunul dintre aceste răspunsuri nu-l satisfac pe copil şi nici nu transmit acelaşi mesaj precum cel al părinţilor asiatici. Într-un final, mama Kendrei a acceptat ideea că spiritul ei a locuit odată în fătul lui Ginger, dar, din nefericire, Kendra nu a putut să plaseze această relaţie în trecut.

Mulţi dintre subiecţii asiatici întâmpină şi ei dificultăţi, atunci când este vorba să renunţe la trecut, dar, se pare, că o fac mai uşor după ce se întâlnesc cu familia anterioară. Această întâlnire este o validare a amintirilor lor, iar copiii înţeleg că-şi vor continua viaţa împreună cu familia actuală. Un mesaj clar, care să spună că trecutul este trecut, ar putea fi util, dar el poate fi dificil pentru părinţii

occidentali, care nu acceptă posibilitatea – aşa cum a făcut, în final, mama Kendrei – ca declaraţiile copilului referitoare la o viaţă anterioară să fie adevărate.

Explicaţii posibile

Găsirea unei explicaţii normale pentru aceste comportamente poate fi dificilă. În unele cazuri, am putea folosi explicaţia fanteziei şi să credem că obiceiurile copilului vin de la identificarea falsă cu o personalitate anterioară. În primul rând, de unde ar apărea o astfel de iluzie? Pentru cazurile din Asia, am putea da vina pe factorii culturali, dar nu putem face asta în cazul Kendrei Carter, a cărei mamă era îngrozită de ideea reîncarnării. În mod asemănător, Erin Jackson, care manifesta un comportament încrucişat, avea părinţi protestanţi, care nu credeau în reîncarnare la momentul în care ea a început să povestească despre viaţa anterioară. În plus, există, oare, vreo explicaţie logică pentru ce anume i-ar face pe copiii din Birmania să se identifice cu soldaţi japonezi, sau cu un pilot neamţ, aşa cum a făcut Carl Edon?

În ceea ce priveşte emoţiile, s-ar putea crede că cele manifestate de copii în interacţiunile lor cu membrii familiei anterioare sunt rezultatul unor închipuiri cum că au fost rude înainte. Dar este puţin probabil acest lucru, observând dorul copiilor faţă de acele persoane, chiar înainte de a le întâlni.

Cazul lui Sukla Gupta – care se comporta ca o mamă cu diferite obiecte, cărora le spunea „Minu", asta cu mult înainte de identificarea unei personalităţi anterioare care avusese o fiică, pe nume Minu – este situat la extrem. Cum de a ajuns ea să-i fie atât de dor de Minu, înainte să fie localizată familia anterioară? Putem trage concluzia că a fost o coincidenţă extraordinară, că Sukla a aflat – nu se ştie cum – numeroase detalii despre viaţa unei femei care murise într-un alt sat, cu şase ani înainte ca ea să se nască, sau că familia nu-şi amintea corect acţiunile legate de „Minu". Indiferent de variantă pe care o alegem, trebuie să explicăm şi ataşamentul puternic al lui Sukla faţă de Minu cea reală, după ce s-au întâlnit. Oare putem trage concluzia că toate aceste emoţii au la bază doar închipuirea unui copil?

Aceeaşi întrebare apare şi în cazul Kendrei. Poate fi înţeles ataşamentul unei fetiţe faţă de profesoara de înot, dar ataşamentul ei a

fost atât de brusc şi de intens, încât în altă situaţie ar fi extrem de neobişnuit. La asta, trebuie să adăugăm şi faptul că fetiţa, a cărei mamă şi religie respingeau conceptul de reîncarnare, şi-a închipuit că fusese anterior fătul avortat al profesoarei. În cazul ei, întrucât ataşamentul a părut că se manifestă simultan, ori cu foarte puţin înainte de afirmaţiile ei despre reîncarnare, nu putem decide, în mod realist, că este urmarea unei fantezii despre reîncarnare.

Sau putem să spunem invers – că fantezia cu reîncarnarea a fost provocată de ataşamentul deosebit pe care îl simţea – când ştim că nimeni din mediul ei nu credea în reîncarnare? Asta înseamnă că în unele cazuri credem că o fantezie a dat naştere ataşamentului – cazul lui Sukla, de exemplu – în timp ce în altele, cum ar fi cel al Kendrei, ataşamentul a dus la fantezie.

Ceea ce complică ambele scenarii menţionate este intensitatea emoţiilor manifestate de unii copii. Un copil ca şi Kendra – care nu a mai vorbit patru luni, după ce presupusa mamă anterioară a rupt legătura cu ea – nu este prins într-un joc pueril al închipuirii. Exemplele de acest gen sunt numeroase, astfel Ekkaphong a încercat să-l sugrume pe bărbatul pe care îl suspecta că îl omorâse într-o viaţă anterioară şi, bineînţeles, Sukla, care a plâns, atunci când a auzit că Minu era bolnavă.

În plus, în unele cazuri cu identitate sexuală neclar definită, comportamentele încrucişate continuă să se manifeste şi la maturitate, astfel încât este greu să credem că fac parte dintr-o joacă de copil.

Haideţi să examinăm fobiile. Shamlinie Prema şi Sujith Jayaratne au manifestat fobii încă de când erau sugari. Frică intensă a lui Shamlinie de apă, nu putea izvorî dintr-o fantezie despre o viaţă anterioară. Am putea folosi explicaţia amintirilor inexacte ale martorilor, afirmând că, după ce copiii au vorbit despre vieţi anterioare, părinţii au exagerat, ulterior, comportamentele manifestate când subiecţii erau foarte mici. La fel putem spune şi despre interesul precoce al copiilor faţă de substanţe ce provoacă dependenţă şi preferinţele alimentare neobişnuite observate de părinţi. Cazul lui Jasbir Singh infirmă cele de mai sus, deoarece nu putem spune că părinţii lui au exagerat în privinţa refuzului de a mânca ceea ce se gătea în familie, ci au cerut unui vecin Brahman să-i pregătească hrana timp de un an şi jumătate. În concluzie, avem

suficienţi martori şi destule cazuri, pentru a putea afirma că unii dintre copii manifestă, în mod clar, comportamente care, cel puţin, par să fie în legătură cu amintirile din vieţile anterioare, după cum susţin ei.

Astfel, devine dificil să explicăm comportamentul pe care copiii îl manifestă deseori în aceste cazuri. În caz că am pune cap la cap o explicaţie normală pentru cazuri individuale, deşi, uneori, ar părea forţată, explicaţiile tot nu ar rămâne valabile, dacă privim fenomenul în totalitatea lui. În unele cazuri, mai întâi apar declaraţiile despre vieţi anterioare, iar în altele, primele apar comportamentele. În timp ce comportamentele sunt deseori suficient de excesive pentru a găsi o explicaţie normală la oricare dintre cazuri, o singură explicaţie care să cuprindă ambele situaţii şi să ofere o interpretare generală a fenomenului este, în primul rând, imposibilă, iar explicaţia pentru un grup de cazuri este opusul explicaţiei pentru celălalt grup.

În ceea ce priveşte explicaţiile paranormale, ESP nu reuşeşte să explice aceste situaţii. Ea funcţionează doar dacă spunem că, atunci când copiii primesc informaţii prin intermediul ESP, ei cred că este vorba de amintirile lor. Această impresie eronată îi face apoi să manifeste emoţii şi comportamente. Explicaţia este forţată, evident; ba mai mult, unele comportamente – cum ar fi fobiile – deseori există cu mult înainte ca subiecţii să vorbească despre o viaţă anterioară. S-ar putea spune că subiecţii capătă informaţii despre viaţa anterioară încă de foarte mici şi, deşi pare ciudat, ar putea fi o posibilitate.

Posedarea pare să explice mai bine decât ESP emoţiile şi comportamentele. Dacă conştiinţa anterioară a pus stăpânire pe corpul copilului, atunci este normal să ne aşteptăm ca subiectul să dea dovadă de aceste caracteristici. Slăbiciunea acestui argument este că ar trebui ca posedarea să se întâmple chiar la naştere, deoarece unele comportamente au început să se manifeste la o vârstă foarte fragedă. Prin urmare, ar fi greu de justificat posedarea ca o explicaţie mai bună decât reîncarnarea.

Repet, reîncarnarea nu oferă o explicaţie pentru emoţii şi comportamente. De fapt, ele arată că dacă reîncarnarea este explicaţia găsită pentru cazuri, atunci este vorba de mult mai mult decât doar de amintiri. Ea presupune o prelungire mai cuprinzătoare a vieţii anterioare, deoarece legăturile emoţionale, temerile, preferinţele şi aversiunile fac parte din conştiinţa care trece către următoarea viaţă.

Aceste caracteristici comportamentale demonstrează că declaraţiile copiilor despre viaţa anterioară sunt extrem de importante pentru ei.

Oricine crede că este doar un joc stupid de imaginaţie, sau ceva ce copiii spun doar pentru a satisface credinţele în reîncarnare ale părinţilor, ar trebui să-şi amintească de Kendra, un copilaş din S.U.A., care nu a mai putut vorbi luni de zile după ce, femeia pe care şi-o amintea că fiind mama ei, a respins-o.

CAPITOLUL 7

RECUNOAŞTEREA UNOR FEŢE FAMILIARE

Sam Taylor este un băiat din Vermont, care s-a născut la un an şi jumătate după ce bunicul din partea tatălui a murit. Când avea un an şi jumătate, Sam i-a spus tatălui său, care îi schimba scutecul: „Când eram de vârsta ta, şi eu îţi schimbăm scutecele". După ce mama a văzut privirea nedumerită a tatălui, în timp ce ieşea cu Sam din cameră, s-a gândit să analizeze spusele copilului cu soţul ei. Astfel că au ajuns la concluzia că era ceva ciudat. Niciunul din ei nu se gândise la reîncarnare până atunci. Deşi mama lui Sam era fiică de preot baptist, părinţii lui nu erau religioşi.

După acest incident, băiatul a declarat că fusese bunicul tatălui său. A declarat: „Eram mare, dar acum sunt mic". În timp ce tatăl era, iniţial, sceptic în ceea ce privea o astfel de posibilitate, mama, care era mai deschisă la această idee, a început să-i pună întrebări despre viaţa acelui bunic. La un moment dat, ea şi Sam vorbeau despre bunica lui, care avusese grijă de bunic înainte să moară. Mama l-a întrebat pe Sam ce băutură îi pregătea bunica în fiecare zi bunicului, iar copilul a răspuns corect, că îi făcea *milkshake* la un aparat din bucătărie, şi s-a ridicat să-i arate. Când mama i-a arătat blenderul din cămară şi l-a întrebat dacă la el se referea, el a negat şi a arătat, în schimb, spre robotul de bucătărie. Într-adevăr, bunica lui îi făcuse milkshake-uri cu acel robot. Dar, după moartea bunicului, ea a avut o serie de atacuri cerebrale şi Sam nu o văzuse niciodată făcând vreun milkshake cuiva.

În altă împrejurare, mama lui Sam l-a întrebat dacă a mai avut fraţi sau surori? El a răspuns: „Da, am avut o soră. A ajuns peşte". Când l-a întrebat cine a făcut-o peşte, el a rostit „Nişte tipi răi. A murit. Ştii, când murim, Dumnezeu ne lasă să venim înapoi. Eram mare, şi acum sunt din nou copil". De fapt, sora bunicului lui Sam fusese omorâtă cu vreo şaizeci de ani înainte. Soţul ei o omorâse, în timp ce dormea, apoi îi învelise corpul într-o pătură şi îl aruncase în golf.

Cu altă ocazie, Sam a precizat că locul favorit al bunicului era garajul unde lucra la „invenţii", şi că tatăl său avea un volan mic instalat în maşină. Pe vremea când tatăl lui era copil, avea, într-adevăr, un volan de jucărie ataşat de bordul unei maşini, cu nişte ventuze.

Când Sam avea patru ani și jumătate, bunica lui a murit. Tatăl lui s-a dus la casa părintească să aibă grijă de lucrurile ce-i aparţineau şi s-a întors cu o cutie de fotografii de familie. Părinţii lui Sam nu avuseseră niciodată fotografii cu bunicii până atunci. Când mama lui le-a întins pe măsuţa de cafea, într-o seară, Sam s-a apropiat şi a început să arate spre fotografiile cu bunicul lui şi să spună: „Ăsta sunt eu!" Când a văzut o poză cu o maşină fără oameni în ea, a spus: „Hei! Asta este maşina mea!" Era o poză cu prima maşină nouă cumpărată de bunicul lui, un Pontiac din 1949, care îi era foarte dragă.

Mama i-a dat o fotografie de sfârşit de an de la liceu. În imagine erau douăzeci şi şapte de copii, şaisprezece dintre ei băieţi. Sam şi-a plimbat degetul peste feţele lor, s-a oprit la figura bunicului şi a spus: „Ăsta sunt eu".

Tatăl spune că bunicul lui Sam nu comunica foarte bine la nivel emoţional cu fiii lui, în special când au ajuns adulţi. Tatăl lui Sam i-a spus părintelui său ce simţea faţă de el, dar acestuia îi era foarte greu să-i răspundă la fel. El crede că dacă tatăl lui s-a întors prin Sam, atunci încearcă să-i răspundă cu aceeaşi iubire. Tatăl lui Sam este deschis cu toţi copiii lui, iar el şi Sam par să aibă o relaţie foarte bună.

Se presupune că Sam a recunoscut pe cineva sau ceva din viaţa anterioară, a identificat în fotografii personalitatea anterioară, bunicul lui, şi, de asemenea, maşina acestuia. Situaţia este similară cu declaraţiile înregistrate în multe dintre cazurile noastre, în care copiii îi recunosc pe membrii de familie ai personalităţii anterioare.

Aceste recunoaşteri se împart în mai multe categorii. Primul tip presupune recunoaşterile necontrolate. Aici, familiile testează copilul ca să vadă dacă recunoaşte membri de familie sau bunuri aparţinând acestora, însă nu realizează aceste teste în condiţii controlate, ca să le putem admite ca atare. Deşi testele presupun, în general, recunoaşterea unor persoane, uneori este vorba şi despre locuri. Martorii din aceste cazuri spun că subiecţii au arătat drumul spre casa personalităţii anterioare sau că au observat schimbările făcute clădirilor, sau peisajului după moartea acelei personalităţi.

Din nefericire, condiţiile în care familiile realizează, de obicei, testele de recunoaştere, ne fac să le punem la îndoială valoarea, înainte de a face un test, ei pregătesc întâlnirea copilului cu fosta familie. Deseori, când se răspândeşte zvonul că un copil – care susţine că îşi

amintește viața unei anumite personalități anterioare – vine să se întâlnească cu foștii membri de familie ai acelei persoane. În acel loc se strânge un grup mare de oameni. Apoi, cineva îl întreabă: „O poți vedea pe soția ta?", sau îi dă un mic obiect pentru a i-l duce respectivei persoane. Așa cum a scris doctorul Stevenson, cei implicați nu presupun de la bun început că subiectul își amintește de viața unui anumit individ și încearcă să testeze copilul, dar oamenii adunați pentru a urmări testul s-ar putea uita înspre soția personalității anterioare, atunci când este pusă întrebarea, și este aproape imposibil ca un copil cu spirit de observație dezvoltat să nu identifice persoana corect, luându-se după privirile celor adunați acolo.

Aceste aparente recunoașteri îi impresionează deseori pe cei implicați în caz. Deși speranțele că subiectul va recunoaște indivizi din viața anterioară le-ar putea umbri judecata, trebuie să fim corecți și să spunem că starea copilului din timpul recunoașterii – o privire de recunoaștere sau de emoție caldă – poate determina ca evenimentul să fie mai impresionant pentru cei care sunt acolo. Martorii spun că nu întotdeauna copilul i-a recunoscut pe foștii membri de familie, sau mai declară că subiectul i-a recunoscut pe unii, dar nu pe toți.

În unele cazuri, martorii au declarat că subiectul a recunoscut indivizi din viața anterioară când erau foarte puține persoane prezente, care ar fi putut, din neatenție, să ajute la identificare. Asta se poate întâmpla dacă familia anterioară află de declarațiile copilului înainte ca acesta să vină la ei și se duc, pe neașteptate, să vadă copilul acasă la el. Indika Ishwara, din Capitolul 4, i-a spus mamei lui: „A venit tata", atunci când tatăl personalității anterioare a venit în vizită.

În alte situații, familiile realizează teste suplimentare, în care este nevoie ca subiectul să posede cunoștințe din viața anterioară, pentru a răspunde corect. De exemplu, în cazul lui Chanai Choomalaiwong, din Capitolul 4, familia anterioară i-a arătat cinci sau șase cartușiere și i-au cerut să o aleagă pe a lui. El a ales-o imediat pe cea care aparținuse personalității anterioare. La fel ca și cu testele de recunoaștere necontrolate pentru membrii de familie, nu știm dacă cineva nu l-a influențat conștient să o aleagă pe cea corectă?

În unele cazuri, copilul a fost cel care și-a condus părinții la casa personalității anterioare. Asta s-a întâmplat în cazul lui Chanai, când a descris viața unui învățător și apoi a indicat drumul spre casa

părinţilor unui învăţător care fusese omorât. În această situaţie – şi în altele similare – nu era nimeni cu copilul, care să ştie drumul, astfel încât trebuie să luăm în consideraţie posibilitatea ca subiectul să fi prins din zbor indicaţii inconştiente ale celor din jur.

De asemenea, unii copii par să recunoască schimbările petrecute după moartea personalităţii anterioare. De exemplu, când Sujith Jayaratne, din Capitolul 5, a fost dus la proprietatea părinţilor personalităţii anterioare, acel Sammy Fernando, el a observat corect că drumul fusese mutat şi că o parte din gard era nouă – fusese pusă după moartea lui Sammy. În plus, s-a dus într-un loc de unde se scosese un copac, după decesul lui Sammy, şi a întrebat:

„Unde este copacul care era aici?"

Tot aşa, Gamini Jayasena, din Capitolul 5, a mers la casa personalităţii anterioare, Palitha Senewiratne. După moartea lui Palitha, familia înlocuise un acoperiş de paie cu unul de tablă ondulată, iar Gamini le-a spus părinţilor lui Palitha că, în trecut, acoperişul nu fusese aşa „strălucitor" ca acum. Când a vizitat pensiunea unde locuise Palitha, în timpul şcolii, i-a spus proprietarului că înainte acolo era un măslin şi, într-adevăr, după moartea lui Palitha, a fost tăiat un măslin.

În alte cazuri, familiile au realizat teste, în condiţii pe care noi nu le-am considera potrivite, dar copiii au făcut declaraţii impresionante ulterior. După identificarea văduvei personalităţii anterioare, Necip Ünlütaşkıran, din Capitolul 4, a afirmat că el o tăiase la picior cu un cuţit, iar ea a confirmat că soţul ei îi făcuse asta în timpul unei dispute conjugale.

Într-un alt exemplu, Jasbir Singh, băiatul din Capitolul 6., în timp ce refuza să mănânce hrană nepotrivită pentru un brahman, l-a văzut pe un văr al personalităţii anterioare şi i-a spus: „Intră, Gandhiji". Cineva l-a corectat, spunându-i: „Acesta este Birbal", dar Jasbir i-a răspuns: „Noi îi spunem Gandhiji". De fapt, porecla omului era Gandhiji, deoarece lumea consideră că urechile lui mari îl făceau să semene cu Mahatma Gandhi.

Aceste observaţii spontane contrazic ideea că părinţii subiecţilor i-au învăţat să simuleze că îşi amintesc de vieţi anterioare. Cunoştinţele de care dau dovadă copiii nu puteau fi cunoscute de părinţi, iar copiii şi-au demonstrat capacitatea de a face mai mult decât să povestească simple fapte din viaţa anterioară.

De altfel, unii copii au recunoscut spontan o persoană sau locuri, deşi nimeni nu intenţiona să realizeze un test de recunoaştere. În astfel de situaţii, indiciile din mediu, care i-ar putea ajuta pe copii să dea răspunsul corect în testele necontrolate, de cele mai multe ori lipsesc. Uneori, ele ajută la rezolvarea unui caz care, altfel, nu ar fi elucidat.

Un exemplu în acest sens îl reprezintă Gamini Jayasena, din Capitolul 5, care în timpul unei călătorii cu autobuzul a comentat că fosta lui casă se afla la o anumită staţie unde acesta oprea, iar asta a determinat familia să pună întrebări oamenilor din acea zonă. La fel, în cazul lui Necip Ünlütaşkıran, părinţii lui nu au încercat să verifice declaraţiile lui referitoare la o viaţă anterioară, până când nu a întâlnit-o pe soţia bunicului lui. În acel moment, el a spus că o recunoaşte din viaţa trecută, pe care o descrisese că s-ar fi desfăşurat în oraşul Mersin.

În mod similar, Ratana Wongsombat, din Capitolul 5, a recunoscut-o pe călugăriţa Mae Chan, astfel încât tatăl ei s-a dus înapoi la templu, pentru a vorbi cu ea. Atunci a aflat că declaraţiile fiicei lui despre o viaţă anterioară corespundeau perfect cu viaţa unei femei care murise cu un an şi jumătate înainte ca Ratana să se nască. În acest caz, Ratana ceruse să meargă la templu, deci recunoaşterea nu a fost chiar o coincidenţă, aşa cum pare să fie cazul lui Gamini.

Cazul lui Nazih Al-Danaf

Un caz în care au existat multe situaţii de recunoaştere este cel al lui Nazih Al-Danaf, din Liban. La o vârstă foarte fragedă, Nazih a descris o viaţă anterioară părinţilor şi celor şapte fraţi ai săi, care au fost toţi intervievaţi. Nazih a descris viaţa unui om, pe care familia lui nu-l cunoştea. A spus că bărbatul avea pistoale şi grenade la el, că avea o soţie frumoasă şi copii mici, că avea o casă cu două etaje înconjurată de pomi, lângă care se afla o peşteră, că avea un prieten mut şi că fusese împuşcat de un grup de oameni.

Tatăl a afirmat că băiatul le ceruse să-l ducă la fosta lui casă, aflată într-un mic oraş, la 16 km distanţă. Când avea şase ani, părinţii l-au dus în acel oraş pe Nazih, împreună cu două surori şi un frate. La vreo 500 de metri de oraş, Nazih le-a cerut să se oprească la un drum pietruit, care se intersecta cu drumul principal. Deşi le-a comunicat că acel drum se înfunda la un moment dat şi că la capătul lui se afla o peşteră, ei şi-au continuat drumul, fără a verifica acest lucru. În

intersecţia din centrul oraşului se încrucişau şase drumuri, iar tatăl lui Nazih l-a întrebat pe unde să o ia. Copilul a arătat către unul din ele şi a spus să meargă înainte, până la o bifurcaţie, iar apoi pe drumul în pantă, unde vor vedea casa lui.

Când au ajuns la prima bifurcaţie cu un drum în pantă, au ieşit din maşină şi au întrebat un localnic dacă cândva murise vreo persoană, în modul descris de Nazih. Au descoperit repede că un bărbat, pe nume Fuad, care avusese o casă pe acel drum şi murise în urmă cu zece ani, înainte să se nască Nazih, părea să se potrivească cu declaraţiile lui Nazih. Văduva lui Fuad l-a întrebat pe Nazih: „Cine a turnat fundaţia la acest gard şi intrarea în casă?" Nazih a răspuns corect: „Un bărbat din familia Faraj". Apoi, grupul a intrat în casă, unde Nazih a descris corect cum Fuad îşi ţinea armele într-un dulap. Văduva l-a întrebat dacă ea avusese vreun accident în fosta lor casă, iar Nazih a povestit amănunţit accidentul suferit de ea. De asemenea, ea l-a întrebat dacă îşi aminteşte ce a provocat îmbolnăvirea gravă a fiicei lor mai mici şi Nazih a răspuns corect că aceasta luase în mod accidental nişte medicamente ale tatălui ei. A descris în detaliu şi alte câteva incidente din viaţa personalităţii anterioare. Văduva şi cei cinci copii au fost impresionaţi de cunoştinţele lui Nazih şi convinşi că el era Fuad renăscut.

Curând după această întâlnire, Nazih l-a vizitat pe fratele lui Fuad, Sheikh Adeeb. Când băiatul l-a văzut, a alergat spre el, spunând: „Iată-l pe fratele meu, Adeeb". Acesta i-a cerut lui Nazih o dovadă precum că el era fratele lui, iar Nazih i-a spus: „Ţi-am dat un Chechi 16". Chechi 16 este un tip de pistol din Cehoslovacia, mai puţin comun în Liban, iar Fuad îi dăduse, într-adevăr, fratelui lui aşa ceva.

Sheikh Adeeb l-a întrebat, apoi, pe Nazih unde era casa lui iniţială, iar băiatul l-a dus până într-un loc unde a spus exact: «Aceasta este casa tatălui meu, iar aceasta (arătând următoarea casă) este prima mea casă". Au intrat în cea de-a doua, unde mai locuia încă prima soţie a lui Fuad, iar când Adeeb l-a întrebat cine era ea, Nazih i-a spus corect numele.

Apoi, Sheikh Adeeb i-a arătat lui Nazih o fotografie cu trei bărbaţi, întrebându-l cine erau? Nazih a arătat spre fiecare dintre ei şi le-a rostit numele: Adeeb, Fuad şi cel al altui frate decedat. Sheikh Adeeb i-a mai arătat o fotografie, iar Nazih a spus că bărbatul era tatăl

celor trei bărbaţi.

Mai târziu, Sheikh Adeeb a luat un pistol şi l-a vizitat pe Nazih la el acasă. L-a întrebat dacă era pistolul pe care i-l dăduse Fuad, şi Nazih a răspuns corect că nu.

Doctorul Haraldsson a investigat cazul lui Nazih şi a putut să verifice majoritatea afirmaţiilor făcute de el, inclusiv faptul că personalitatea anterioară avea un prieten mut. De asemenea, a aflat că descrierea casei lui Fuad, făcută de Nazih, se potrivea cu o alta, în care Fuad locuise câţiva ani, inclusiv în perioada în care a fost construită casa din oraş – care nu era terminată complet la momentul morţii lui Fuad. Fosta casă era situată pe drumul pietruit, pe care Nazih îl arătase în timpul primei vizite a familiei în oraşul personalităţii anterioare şi, într-adevăr, la capătul lui se afla o peşteră.

Dacă familiile îşi amintesc corect evenimentele, atunci declaraţiile lui Nazih sunt foarte greu de explicat pe căi normale. Recunoaşterea spontană a locurilor unde se aflau două case ale personalităţii anterioare este impresionantă. Dacă adăugăm şi capacitatea de a recunoaşte corect şi prima casă a personalităţii anterioare, face din coincidenţă o posibilitate puţin probabilă. În afară de asta, răspunsurile date familiei lui Fuad despre diferite detalii nesemnificative sunt remarcabile. Afirmaţia lui referitoare la pistolul Chechi 16 este importantă în mod special, deoarece informaţia nu putea fi preluată din indicii primite de la alţii. Capacitatea lui de a da numele bărbaţilor din fotografie este mult mai impresionantă, decât cazurile în care un copil, pur şi simplu, identifică un membru de familie al personalităţii anterioare, deoarece sugestiile celorlalţi nu l-ar fi putut face să le cunoască numele. Martorii au declarat că, înainte de a-l recunoaşte în fotografia de grup, Nazih nu mai văzuse alte fotografii cu personalitatea anterioară, iar Sheikh Adeeb era sigur că, în afară de soţia lui, nimeni nu ştia că primise un pistol Chechi 16 de la fratele lui.

Într-un număr limitat de cazuri, investigatorii au putut realiza teste în condiţii controlate, în care copilul a părut să recunoască indivizi din viaţa personalităţii anterioare. Iată două astfel de cazuri investigate de doctorul Stevenson.

Cazul lui Gnanatilleka Baddewithana

Gnanatilleka Baddewithana s-a născut în Sri Lanka, în 1956.

Când avea doi ani, a început să spună că avea o mamă, un tată, doi fraţi şi multe surori într-un alt loc. După ce a auzit numele oraşului Talawakelle, situat la peste 20 de km distanţă, Gnanatilleka a afirmat că locuise acolo şi că dorea să-şi viziteze foştii părinţi din acel oraş.

Când Gnanatilleka avea patru ani şi jumătate, un vecin i-a scris lui H.S.S. Nissanka – un ziarist care redactase mai multe articole despre reîncarnare şi care, mai târziu, şi-a luat doctoratul în Relaţii Internaţionale – despre cazul ei. Ulterior, ziaristul a scris o carte despre cazul lui Gnanatilleka, din care eu am extras numeroase detalii. Doctorul Nissanka s-a hotărât să meargă să o vadă pe fetiţă şi l-a rugat pe un binecunoscut călugăr budist, şi profesor la un colegiu din apropiere, să-l însoţească. Ei au intervievat-o pe Gnanatilleka, iar ea a descris câteva incidente dintr-o viaţă petrecută în Talawakelle, inclusiv unul în care o văzuse pe Regină când mergea cu trenul.

Nu mai pomenise despre niciun alt nume, în afară de Talawakelle şi Lora, sau uneori Dora, o soră de-a ei. Deoarece Regina Elisabeta a călătorit prin Sri Lanka în 1954, doctorul Nissanka a presupus că Gnanatilleka descria o persoană din Talawakelle, care murise între momentul acestei vizite şi naşterea lui Gnanatilleka, în 1956. De fapt, ei s-au gândit că personalitatea anterioară trebuie să fi murit înainte de momentul concepţiei lui Gnanatilleka, dar noi nu vom lua în consideraţie această presupunere, în mod automat.

Doctorul Nissanka a redactat două articole despre caz la un ziar săptămânal cunoscut iar apoi, cei trei bărbaţi s-au dus la Talawakelle pentru cercetări.

Acolo, grupul s-a întâlnit cu un bărbat care pretindea că informaţiile din ziar se potriveau cu viaţa unei rude, un adolescent pe nume Tillekeratne, care murise în luna noiembrie a anului 1954. Curând după această întâlnire, profesorul lui Tillekeratne a mers acasă la Gnanatilleka, împreună cu doi bărbaţi, pe care adolescentul nu îi cunoscuse. Fiecare a întrebat-o dacă s-au mai întâlnit. Răspunsul pentru doi a fost că nu, dar profesorului celui decedat i-a răspuns că este din Tallawakelle, că îi predase la şcoală şi că nu o pedepsise niciodată, chiar dacă, uneori, se mai urca pe genunchii lui.

În ziua următoare, echipa de examinare a aranjat întâlnirea lui Gnanatilleka cu membrii din familia lui Tillekeratne la o casă de odihnă sau han, din Talawakelle, dar nu i-au spus ei motivul călătoriei lor.

Gnanatilleka stătea într-o cameră împreună cu mama ei, cu călugărul şi cu doctorul Nissanka, care a înregistrat evenimentele pe bandă magnetică. Tatăl lui Gnanatilleka şi profesorul lui Tillekeratne stăteau lângă uşă, iar ceilalţi observatori urmăreau totul din camera alăturată. Atunci a intrat în cameră mama lui Tillekeratne. Călugărul a întrebat-o pe Gnanatilleka: „O cunoşti?" Gnanatilleka privind-o, a părut tulburată şi a continuat să se uite fix la ea. Când a fost din nou întrebată dacă o cunoştea, Gnanatilleka a răspuns: „Da".

Mama lui Tillekeratne i-a oferit o bomboană şi şi-a întins mâinile spre Gnanatilleka, care a îmbrăţişat-o imediat. Mama lui Tillekeratne a întrebat: „Unde locuiam eu?"

Gnanatilleka i-a răspuns încet: „În Talawakelle".

Mama lui Tillekeratne a cerut impetuos: „Deci, spune-mi cine sunt".

După ce s-a asigurat că mama ei actuală nu o putea auzi, Gnanatilleka i-a şoptit mamei lui Tillekeratne (şi în microfonul doctorului Nissanka): „Mama din Talawakelle".

După un minut, observatorii au întrebat-o din nou pe Gnanatilleka: „Cine era doamna aceea… spune-ne" şi ea a răspuns: „Este mama mea din Talawakelle".

Apoi, a intrat tatăl lui Tillekeratne, iar când Gnanatilleka a fost întrebată cine este, a răspuns imediat: „Este tatăl meu din Talawakelle".

După el, a intrat una dintre surorile lui Tillekeratne, cea care îl însoţea la şcoală în fiecare zi. Întrebată întrebată fiind cine era acea persoană, fetiţa a răspuns: „Sora mea din Talawakelle".

„Unde te duceai cu sora ta?"

„La şcoală".

La întrebarea cu ce se duceau, a răspuns corect că mergeau cu trenul. Apoi, a intrat un bărbat care se mutase în Talawakelle după moartea lui Tillekeratne. El a întrebat-o:

„Cine sunt eu?"

Ea a răspuns: „Nu ştiu".

Doctorul Nissanka a insistat: „Îl cunoşti? Uite-te din nou mai atent, cine este el?"

Ea a răspuns: „Nu, nu-l cunosc".

Apoi au intrat trei femei. Una a întrebat-o: „Mă cunoşti? Cine sunt eu?" Gnanatilleka a răspuns: „Da, tu eşti sora mea blondă".

O alta a întrebat: „Cine sunt eu?"

Fata a răspuns: „Sora care locuieşte în casa situată mai jos de a noastră".

Apoi, mama lui Gnanatilleka a întrebat-o cine era a treia femeie, iar ea a răspuns:

„Sora la care mergeam să coasem haine".

Toate aceste afirmaţii referitoare la surorile lui Tillekeratne erau corecte. Doi bărbaţi din Talawakelle au fost trimişi înăuntru separat. Unul era un prieten foarte apropiat al familiei lui Tillekeratne, în timp ce celălalt îi predase lui Tillekeratne la şcoala de duminică. Gnanatilleka a spus că îi cunoaşte pe amândoi din Talawakelle, dar nu a oferit alte detalii.

Ultimul a intrat fratele lui Tillekeratne. Ei se certaseră mai tot timpul, astfel că, atunci când Gnanatilleka a fost întrebată dacă îl cunoştea, a răspuns supărată: „Nu!" A fost întrebată din nou şi a răspuns: „Nu! Nu!" Doctorul Nissanka i-a spus apoi că poate să-i mărturisească doar mamei ei dacă îl cunoaşte, aşa că i-a şoptit mamei: „Fratele meu din Talawakelle".

Doctorul Nissanka a rugat-o să le spună şi celorlalţi, aşa că a rostit: „Fratele meu din Talawakelle". Atunci când doctorul Nissanka a rugat-o să-l lase pe fratele ei să o ia în braţe, a început să plângă şi a spus că nu vrea.

Gnanatilleka a recunoscut foarte multe lucruri, deoarece ea nu a cunoscut doar relaţia avută de personalitatea anterioară cu fiecare individ, ci şi alte lucruri pe care nu ar fi putut să le afle numai după aspectul lor exterior. Ea a spus corect că nu îi cunoştea pe indivizii pe care personalitatea anterioară nu îi ştiuse – cei doi bărbaţi care îl însoţiseră pe profesorul lui Tillekeratne acasă la ea, precum şi pe străinul pe care investigatorii îl aduseseră pentru a o testa.

De asemenea, Gnanatilleka a făcut unele recunoaşteri spontane, mai târziu. A stabilit o relaţie cu profesorul lui Tillekeratne şi, într-o zi, când au ieşit împreună, Gnanatilleka a arătat spre o femeie din mulţime, afirmând: „O cunosc". I-a spus profesorului: „Ea venea la templul din Talawakelle cu mine", iar femeia i-a confirmat acestuia că avusese o oarecare relaţie de prietenie cu Tillekeratne, când se rugau

la templu. Cu altă ocazie, Gnanatilleka a arătat spre o femeie dintr-un grup şi a spus: „Ea este supărată pe mama mea din Talawakelle”.

Profesorul a verificat cele spuse şi a descoperit că era o vecină a familiei lui Tillekeratne, care avusese, anterior, câteva neînţelegeri cu mama lui Tillekeratne, dar că de atunci trecuse timp şi se împăcaseră.

Doctorul Stevenson a sosit acolo la un an după testele de recunoaştere controlate şi a pus întrebări ambelor familii, precum şi profesorului lui Tillekeratne. După primele discuţii, el a continuat să ia legătura cu familia, din când în când. Un lucru pe care l-a descoperit a fost că Tillekeratne nu avea o soră pe nume Lora sau Dora. El fusese coleg de clasă cu o fată, pe nume Lora, când era mai mic şi au avut ceva legături înainte de moartea lui. Doctorul Stevenson a discutat cu ea în 1970. Fata nu o întâlnise niciodată pe Gnanatilleka, aşa că a luat-o pe Lora, împreună cu o prietenă de a ei, pe care Tillekeratne nu o cunoscuse, şi au mers neanunţaţi acasă la Gnanatilleka. A întrebat-o pe Gnanatilleka, care la vremea aceea avea cam cincisprezece ani, dacă le putea recunoaşte pe cele două femei. Adolescenta i-a spus Lorei „Dora”, confundând numele corect, aşa cum făcuse şi în copilărie, şi a spus că o cunoscuse în Talawakelle, dar nu a putut să ofere alte detalii.

A fost o realizare extraordinară, chiar dacă acceptăm posibilitatea reîncarnării, deoarece Lora crescuse de la adolescenţă din timpul vieţii lui Tillekeratne la femeia de aproximativ treizeci de ani, deşi s-ar putea compara cu recunoaşterea unui fost coleg de şcoală la o reuniune aniversară. Gnanatilleka a reuşit să o recunoască. Deşi este posibil să fi ghicit că o cunoştea din Talawakelle – dat fiind contextul întâlnirii anterioare a doctorului Stevenson cu familia – capacitatea de a-i spune numele, lucru pe care nu-l făcuse cu celelalte femei, atunci când i se ceruse să le identifice, demonstrează o cunoaştere greu de contrazis.

Cazul lui Gnanatilleka a fost unul cu schimbare de sex, dar ea nu a dat dovadă de nicio trăsătură masculină specială. Când fusese mică, părinţii ei observaseră că era mai băieţoasă decât sora ei, dar nu foarte mult, iar ca adolescentă, arăta ca o singaleză obişnuită. Însă însă personalitatea anterioară avusese tendinţe feminine. El prefera să stea cu fetele şi, uneori, îşi făcea unghiile cu lac. Îi plăcea să coasă şi îi plăceau cămăşile din mătase. În această regiune, la acea vreme, aceste caracteristici îl diferenţiau de majoritatea băieţilor.

Cazul lui Ma Choe Hnin Htet

Cazul lui Ma Choe Hnin Htet, din Myanmar, cuprinde nu numai un test de recunoaştere controlat, ci şi un semn din naştere experimental. Personalitatea anterioară din acest caz era o tânără, Ma Lai Lai Way, care se născuse cu un defect la inimă. Îi limita viaţa, în mod semnificativ, astfel că mai era încă în liceu, la vârsta de douăzeci de ani, atunci când a fost internată câteva luni la Spitalul General Rangoon, în anul 1975. Acolo, a suferit o operaţie pe cord deschis şi a murit în timpul operaţiei.

După moartea lui Ma Lai Lai Way, trei dintre prietenele ei s-au oferit să-i pregătească corpul pentru incinerare. În timp ce făceau asta, şi-au amintit despre obiceiul de însemnare a unui corp, astfel încât au folosit ruj roşu pentru a face un semn la ceafă, în partea stângă. Au ales acest loc, şi nu unul mai vizibil, deoarece nu doreau ca viitorul copil să aibă un semn care să-l dezavantajeze. Doctorul Stevenson a subliniat că fetele au ales cel mai prost loc posibil pentru un semn din naştere experimental, deoarece semnele lăsate de forceps sunt destul de comune şi rămân până spre sfârşitul copilăriei.

La treisprezece luni după moartea lui Ma Lai Lai Way, sora ei mai mare a dat naştere unei fetiţe, care a primit numele de Ma Choe Hnin Htet. După naştere, familia lui Ma Choe Hnin Htet a observat că avea un semn roşu în partea stângă a gâtului. La momentul respectiv, familia nu ştia că prietenele lui Ma Lai Lai Way îi însemnaseră corpul, dar au aflat câteva zile mai târziu, când le-a spus o vecină. Întrucât mama lui Ma Choe Hnin Htet nu ştiuse despre semn decât după ce a născut, putem fi siguri că amprentarea maternă, ideea că dorinţele sau aşteptările mamei ar fi putut determina apariţia semnului pe copil, nu a jucat niciun rol în acest caz.

De asemenea, putem fi siguri că poziţia semnului din naştere nu i-a putut influenţa pe martori, deoarece doctorul Stevenson a vorbit cu una dintre prietenele care însemnaseră corpul, care i-a comunicat unde fusese făcut semnul, însă nu ştia că Ma Choe Hnin Htet se născuse cu acel semn. De asemenea, el a discutat şi cu celelalte două prietene, care au indicat aceeaşi poziţie a semnului.

Ma Choe Hnin Htet mai avea un semn şi pe piept, care probabil era un semn din naştere, dar familia nu l-a observat câţiva ani, până

când cineva a sugerat că ar putea fi un semn din naştere, care să se potrivească cu incizia chirurgicală făcută lui Ma Lai Lai Way. Era o linie subţire, difuză, mai deschisă decât restul pielii, de la mijlocul părţii inferioare a pieptului până la partea superioară a abdomenului. Se potrivea cu cicatricea unei operaţii pe cord deschis, doar că era mai jos – cel puţin când Ma Choe Hnin Htet avea patru ani.

Curând după ce Ma Choe Hnin Htet a început să vorbească, a amintit despre viaţa anterioară cu bunicii ei, părinţii personalităţii anterioare. A spus că bunica îi fusese mamă. De asemenea a dat detalii despre moartea ei, în timp ce medicii o operau. A spus că o chema Lai Lai şi deseori plângea, atunci când rudele o tachinau, spunându-i că nu era Lai Lai. În plus, pentru mama ei folosea termenul de „soră mai mare", unchiului din partea mamei îi spunea „frate", iar bunicului „tati".

Doctorul Stevenson a investigat cazul, atunci când Ma Choe Hnin Htet avea patru ani. Cu trei zile înainte de discuţia cu ea, două dintre prietenele lui Ma Lai Lai Way, una dintre ele numărându-se printre cele care însemnaseră corpul personalităţii anterioare, au venit în vizită. Cea care însemnase corpul nu o mai văzuse pe fetiţă de când era de câteva luni, dar Ma Choe Hnin Htet a fost foarte prietenoasă cu ea. A pornit spre poartă când le-a văzut pe cele două femei, fără să-i anunţe pe adulţi, cum ar fi făcut în mod normal. Ajunsă în faţa lor, i-a cerut femeii să-i spună Lai Lai Way. Apoi, le-a condus la bunica ei, care a întrebat-o: „O cunoşti?" La care Ma Choe Hnin Htet a răspuns: „Da, bineînţeles. Am fost prietene".

Când doctorul Stevenson a coordonat interviul, a descoperit că Ma Myint Myint Oo, una dintre cele trei femei care făcuseră semnul pe corp, nu o întâlnise niciodată pe Ma Choe Hnin Htet. El şi interpretul lui, U Win Maung, au hotărât să o aducă acasă la Ma Choe Hnin Htet, fără a spune familiei că vin. După ce au ajuns la casă, i-au prezentat-o fetiţei pe Ma Myint Myint Oo şi au întrebat-o: „Cine este ea?" Fata a răspuns imediat „Myint Myint Oo".

Am fi dorit să avem mai multe ocazii de a realiza astfel de teste. Din nefericire, până ajungem noi la faţa locului, copiii întâlnesc deja personajele importante din viaţa personalităţii anterioare, în timpul acestor întâlniri, familiile consideră că subiecţii au recunoscut persoane din acea viaţă, dar noi nu am putut aprecia acest lucru.

Pentru a realiza mai multe teste, noi trebuie să ajungem mai devreme la cazuri. În mod ideal, dacă am ajunge la un caz înainte de identificarea personalităţii anterioare, am avea prilejul extraordinar de a aranja astfel de teste, însă sunt multe situaţii de acest gen despre un auzim niciodată. Este posibil ca unii părinţi să nu dorească totuşi să se afle despre copiii lor, care vorbesc de vieţi anterioare, dacă situaţia nu este rezolvată, iar declaraţiile nu sunt verificate. Pe de altă parte, există părinţi care nu se simt deranjaţi de faptul că pot afla şi alte persoane, însă oamenii au tendinţa de a nu vorbi despre un caz care nu a fost rezolvat, astfel că este puţin probabil ca agenţii noştri de legătură din diferite ţări să audă despre ele.

În aceeaşi ordine de idei, noi trebuie să aflăm despre cazuri suficient de repede, astfel încât copiii să mai poată accesa amintirile. Întrucât mulţi par să-şi piardă amintirile în jurul vârstei de şapte sau opt ani, realizarea unui test când depăşesc această vârstă poate să nu ducă la niciun rezultat. Cu siguranţă, există şi excepţii, după cum dovedeşte testul doctorului Stevenson cu Gnanatilleka Baddewithana, dar, în general, este esenţial ca testele să se realizeze cât timp copilul este încă mic. Cu cât copilul este mai mic, cu atât mai bine pentru noi. Din nefericire, resursele noastre sunt limitate şi, deseori, există doar o singură persoană care caută cazuri într-o ţară. Dacă această persoană află de un caz dintr-un articol de ziar, înseamnă că familia a rezolvat deja cazul. Identificarea unei situaţii prin alte mijloace asigură şanse mai mari de descoperire a unui caz nerezolvat – înainte ca subiectul să întâlnească familia anterioară – deşi rămân destule obstacole de trecut.

Astfel, rămânem doar cu câteva întâmplări în care investigatorii au realizat teste de recunoaştere controlate. Acest număr limitat de teste, nu înseamnă că aceşti subiecţi sunt singurii care i-au recunoscut pe membrii familiei anterioare, ci faptul că, atâta timp cât condiţiile în care copiii au făcut recunoaşteri, dar nu au fost controlate în mod adecvat, noi nu putem afirma cu certitudine că au avut loc identificările.

Ne-am putea aştepta ca subiecţii, dacă au amintiri reale din vieţi anterioare, să poată recunoaşte persoanele cu care au convieţuit, însă amintirile par deseori înceţoşate şi incomplete, iar unii copii le pot accesa doar în anumite perioade. Dacă personalitatea anterioară a

murit cu ceva timp în urmă, atunci este posibil că înfăţişarea indivizilor să se fi schimbat mult faţă de perioada când a trăit personalitatea anterioară. Aceşti doi factori ar putea explica de ce unii copii nu reuşesc să-i recunoască pe membrii familiei anterioare.

Pe de altă parte, dacă nu acceptăm reîncarnarea ca posibilitate, ar trebui să fim foarte surprinşi, atunci când un copil identifică totuşi indivizi din viaţa anterioară în condiţii controlate, într-un fel, aceste câteva situaţii cu teste în condiţii controlate confirmă rezultatele testelor realizate în condiţii necontrolate din multe alte cazuri, iar ele reprezintă un gen important de dovadă. Orice explicaţie care încearcă să nu ia în seamă cazurile – argumentând că sunt rezultatul unui proces normal, obişnuit – trebuie să justifice aceste exemple de copii care demonstrează capacitatea lor de a recunoaşte oameni dintr-o viaţă anterioară şi de a da informaţii specifice despre ei.

Sam, băiatul de la începutul capitolului, a părut că recunoaşte personalitatea anterioară, bunicul lui, în fotografii. Când am auzit prima dată despre acest lucru, m-am întrebat dacă nu cumva a ales personalitatea anterioară din fotografia de sfârşit de an, deoarece tocmai văzuse fotografii ale bunicului lui de mai târziu? Când m-am uitat la fotografii, mi-am dat seama că nici eu nu aş fi putut să aleg personalitatea anterioară din fotografia de sfârşit de an, după ce le văzusem pe celelalte.

Să spunem că un copil de patru ani ar putea face asta, este prea mult. De fapt, mulţi dintre băieţii din poză arătau cam la fel – băieţi cu părul negru, care purtau acelaşi stil de haine – însă, indiferent dacă semănau, sau nu – trebuie să reţinem faptul că vorbim despre un copil de patru ani, care l-a recunoscut pe bunicul lui într-o fotografie. Trebuie să includem aceste recunoaşteri în orice evaluare generală a acestui fenomen.

Ele arată că unii copii nu doar susţin că au amintiri din vieţi anterioare, dar chiar par să demonstreze şi capacitatea de a identifica oameni şi locuri din acea viaţă.

Analizarea explicaţiilor

În încercarea de a explica recunoaşterile printr-un proces normal, putem să le caracterizăm, cu uşurinţă, pe cele realizate în condiţii necontrolate ca fiind fără prea multă valoare ştiinţifică,

deoarece este posibil ca subiecţii să se fi folosit de indicaţii din mediu, pentru a-şi da seama cine era acea persoană care li se cerea să o recunoască. Declaraţiile făcute de copii în timpul întâlnirilor – cum ar fi porecla sau detalii ale unui eveniment petrecut în trecut – sunt mai dificil de explicat. Pentru acestea, trebuie să dăm vina pe amintirile inexacte ale martorilor.

Este necesar să apelăm din nou la această explicaţie – conform căreia martorii nu-şi amintesc corect – pentru a justifica multe dintre identificările spontane, deoarece se pare că subiecţii spun unele lucruri despre anumite persoane, pe care nu ar fi putut să le afle prin mijloace normale.

În final, testele de recunoaştere în condiţii controlate reprezintă cea mai mare provocare, în ceea ce priveşte explicarea lor printr-un proces normal. În cazul lui Gnanatilleka Baddewithana, ea a recunoscut familia personalităţii anterioare, pe măsură ce au fost introduşi în cameră unul câte unul. Putem presupune că Gnanatilleka a ghicit relaţia pe care a avut-o fiecare persoană cu personalitatea anterioară, numai că ea a spus corect că nu cunoştea un bărbat, pe care nici personalitatea anterioară nu îl cunoştea. În plus, supraestimăm capacităţile deductive ale unui copil de patru ani, atunci când considerăm că ar fi putut să ghicească toate relaţiile, în mod corect. Şi mai problematic rămâne faptul că ea a dat, de asemenea, informaţii despre surorile personalităţii anterioare, pe care nu le-ar fi putut cunoaşte doar din înfăţişarea lor exterioară. Asta, împreună cu recunoaşterile, înseamnă că nici coincidenţa nu este o explicaţie logică şi, în plus, nu putem da vina pe mărturiile incorecte ale martorilor, deoarece cercetătorii au realizat înregistrări audio ale testelor. Singura explicaţie rămasă pare să fie înşelătoria.

Putem presupune că familia lui Gnanatilleka i-a păcălit pe toţi cei implicaţi, că aceste două familii au conspirat pentru a-i păcăli pe cercetători, sau că însăşi cercetătorii nu au relatat exact evenimentele petrecute. Toate aceste ipoteze par puţin probabile, în special când ne amintim că Gnanatilleka a putut să o recunoască pe femeia, pe nume Lora, când doctorul Stevenson a testat-o, opt ani mai târziu.

În mod similar, Ma Choe Hnin Htet a putut rosti numele uneia dintre prietenele personalităţii anterioare – una dintre cele care însemnaseră corpul – când a întâlnit-o prima oară. De vreme ce

indiciile din mediu nu i-ar fi permis să-i cunoască numele, trebuie să bănuim că membrii familiei l-au minţit pe doctorul Stevenson, atunci când au declarat că fata nu mai auzise niciodată numele femeii.

În cazurile cu teste de recunoaştere în condiţii controlate, înşelăciunea este singura explicaţie normală, pe care o putem găsi, iar ea nu este destul de logică. În ceea ce priveşte explicaţiile paranormale, oricare dintre cele trei pot fi folosite pentru a explica recunoaşterile. Percepţia extrasenzorială ar putea permite copiilor să identifice persoanele din viaţa anterioară. Dacă conştiinţa anterioară posedă copilul, ea le-ar putea identifica. Şi în ultimul rând, dacă copilul este personalitatea anterioară renăscută, atunci şi el le-ar putea recunoaşte.

CAPITOLUL 8

INTERVENŢIE DIVINĂ

Bobby Hodges, un băiat din Carolina de Nord, spunea, deseori, că doreşte să locuiască cu verişorii lui. Familia verişorilor lui era formată dintr-un băiat, cel mai mare, şi trei fete. În plus, mătuşa lui Bobby pierduse o sarcină, doi gemeni, după ce se născuse băiatul. Bobby afirma că băiatul era fratele lui mai mare şi o întrebă pe mama lui de ce îl ţinea despărţit de adevărata lui familie? Spunea, în mod repetat, că locul lui era lângă verişori. Părinţii, gândindu-se că poate îi plăcea familia verişorilor, pentru că erau mai mulţi copii, nu au luat în seamă cerinţele, până într-o seară, când a început să vorbească cu mama lui, după baie, când avea patru ani şi jumătate.

A întrebat-o dacă îşi aminteşte când el era în pântecul ei? Ea a spus că da, şi l-a întrebat dacă el îşi aminteşte când fratele lui, Donald, de doi ani şi jumătate, era în burta ei? Însă el a accentuat dacă ea îşi amintea când el şi Donald erau în burta ei, în acelaşi timp. Când mama i-a spus că ei nu fuseseră în pântecul ei, în acelaşi timp, băiatul a contrazis-o, afirmând că au fost împreună acolo, dar că nu s-au născut. Mama i-a explicat că el s-a născut primul şi că apoi s-a născut şi Donald. Atunci, Bobby a informat-o că a fost împreună cu fratele lui, dar în pântecul mătuşii Susan, şi a întrebat-o de ce mătuşa nu i-a născut?

După care, Bobby a devenit foarte agitat şi a început să ţipe la Donald:

„Donald, este numai vina ta. Ţi-am spus că voiam foarte tare să mă nasc, dar tu nu ai vrut. Cum m-ai scos de acolo. Donald? De ce nu ai vrut să te naşti? Spune-mi, cum ai făcut? Spune-mi, cum m-ai scos de acolo?"

În acel moment, mama lui Bobby a trebuit să-l ţină să nu se ducă după Donald. L-a rugat să nu mai ţipe la Donald, pentru că acesta nu ştia despre ce era vorba. Bobby a ţipat că Donald ştia despre ce era vorba şi l-a întrebat din nou de ce l-a scos pe el din burta mătuşii Susan?

Atunci, Donald şi-a scos suzeta din gură şi a ţipat: „Nu! Eu îl voiam pe tata!" Bobby a strigat şi el: „Eu nu-l voiam pe tata, eu îl voiam

pe unchiul Ron!”

După ce Bobby s-a calmat cât de cât, i-a mărturisit mamei că, după sarcina eşuată, a încercat să ajungă din nou în burta mătuşii Susan, dar Rebecca, verişoara lui, era acolo. I-a spus mamei: „Am vrut să intru, dar nu m-a lăsat. Am încercat să o dau afară, însă n-a mers. Ea trebuia să se nască, nu eu”. A povestit că, apoi, a ajuns în burta mamei lui şi s-a născut. A adăugat: „Am avut de muncit ceva, nu glumă, ca să ajung aici, mamă”.

Ca să vă ofer unele informaţii de fond, unchiul lui Bobby, Ron, este fratele tatălui său. Susan, soţia lui Ron, a rămas însărcinată cu doi băieţi gemeni, cu şapte ani înainte că Bobby să se nască. După treizeci şi trei de săptămâni, Susan nu a mai simţit nicio mişcare a gemenilor şi când s-a dus la spital, doctorii au descoperit că amândoi muriseră. Concluziile de la spital indică faptul că legătura unuia din cordoanele ombilicale cu placenta nu era suficient de solidă în zona vaselor de sânge şi, astfel, se crede că a fost comprimată.

Doctorii au bănuit că unul din gemeni s-a răsucit peste cordon. Acest fapt a întrerupt fluxul de sânge, omorând unul din gemeni şi, pentru că sistemul de circulaţie a sângelui era comun, celălalt a murit la puţin timp după aceea.

Deoarece pierderile de sarcină sunt un subiect delicat pentru părinţi, familia nu a vorbit niciodată despre asta, iar părinţii lui Bobby erau siguri că el nu auzise nimic în acest sens. Susan a rămas însărcinată din nou, câteva luni mai târziu, şi, ulterior, a mai avut trei fete. Ultima dintre ele, Rebecca, s-a născut cu optsprezece luni înaintea lui Bobby.

Pe lângă faptul că ar fi fost unul dintre gemenii lui Susan, Bobby a făcut câteva remarci legate de alte vieţi, de care spunea că îşi aminteşte. A spus că întruna, murise din cauza unei răni provocate de un glonte, iar în alta, fusese un adolescent care murise într-un accident de motocicletă. Odată, în perioada de convalescenţă după o gripă, Bobby i-a spus mamei lui: „Mamă, oamenii din lumea cealaltă nu se îmbolnăvesc”.

„Din cealaltă lume?”, a întrebat ea.

„Lumea în care am aşteptat să mă nasc. Acolo, oamenii nu se îmbolnăvesc. Sunt fericiţi şi nu se îmbolnăvesc niciodată. Mi-aş dori să nu ne îmbolnăvim nici în această lume”.

Cu altă ocazie, a vorbit despre căsătoria părinţilor lui, care avusese loc, în timp ce mama lui era însărcinată cu el. Pentru că sarcina se vedea la ceremonie, nu există nicio fotografie de la nuntă, expusă în casă. Ea şi soţul ei s-au căsătorit într-un chioşc, pe un deal, şi a fost nevoie să urce pe nişte trepte până în vârful dealului şi apoi altele, până la chioşc. Ei nu cred că Bobby a văzut vreodată o poză de la nuntă şi nici nu i-a auzit discutând, până într-o zi când Bobby a văzut-o pe mama lui uitându-se într-un teanc de fotografii.

Ea i-a dat o fotografie de la nuntă – una făcută în prim-plan – cu ei stând în faţa unei balustrade. Era una din faţa chioşcului, deşi nu poţi să-ţi dai seama de asta din poză. Mama are flori în mână, iar tatăl poartă o tunică. Stau în profil, aparent cu faţa la preot, dar spatele unei femei, probabil o invitată, blochează imaginea persoanei din faţa lor.

Când mama lui Bobby l-a întrebat dacă ştie cu ce ocazie a fost făcută fotografia, el a răspuns: „Da, mamă. Eşti tu şi cu tata la nunta voastră. Am fost acolo. Am văzut totul". Ea a întrebat: „Chiar ai văzut?", iar el a confirmat: „Da, mamă, ai urcat pe scări, aţi făcut schimb de inele şi după aceea aţi mâncat tort".

S-a întâmplat să o sun imediat după această discuţie şi mi-a relatat ce spusese Bobby. Nu-şi putea da seama de unde ştia că ei urcaseră pe scări, înainte de începerea nunţii? La singura nuntă la care Bobby participase, nu se servise tort, din cauza unei probleme cu aerul condiţionat. De obicei, mama lui nu prea mănâncă tort: a făcut o excepţie la nunta ei, deoarece credea că dacă nu va mânca tort, ar putea aduce ghinion.

Când şi-a sărbătorit împlinirea a patru ani, Bobby a vorbit despre naşterea lui. Mama lui spune că l-a născut prin cezariană, după un travaliu îndelungat. El stătea cu faţa în sus – poziţie numită occiput posterior – iar asistentele nu putuseră să facă nimic pentru a-l întoarce. Când Bobby a vorbit despre naşterea lui, a spus că a lovit în pântec, pentru că încerca să iasă afară. Mama l-a apostrofat că trebuia să aştepte, ca să se nască, dar el a contrat-o: „Ştiu, şi asta mă înnebunea; şi împingeam să ies şi ele îmi împingeau capul, mamă, încercând să mă facă să intru înapoi, iar asta mă enerva cumplit, fiindcă doream să ies, dar nu puteam pentru că mă blocasem". Mama, şocată, i-a spus: „Da, ai rămas blocat, iar ele te împingeau de cap, ca să te întorci. Tot ceea ar fi trebuit să faci, era să te întorci şi, apoi, ai fi

putut ieşi".

Posomorât, el a răspuns: „Oh, nu am ştiut asta. M-aş fi întors, dar am crezut că ele mă împing înapoi, înăuntru. Oricum, am văzut lumina şi apoi doctorul m-a scos din burta ta, m-au curăţat, m-au pus într-un pat şi am putut să dorm".

Cazul lui Bobby este un exemplu în care copilul vorbeşte despre intervalul dintre moartea personalităţii anterioare şi naşterea lui. În acest caz, el a vorbit despre evenimente care au avut loc pe când se afla în pântecele mamei şi o dată s-a referit la faptul că a fost în altă lume, înainte să vină la mama lui. Cei mai mulţi dintre subiecţii noştri nu au făcut astfel de afirmaţii.

În 1.100 de cazuri, şaizeci şi nouă de subiecţi au vorbit despre amintiri de la înmormântarea personalităţii anterioare, sau ce s-a întâmplat cu rămăşiţele acesteia; nouăzeci şi unu au descris alte evenimente ce s-au petrecut pe Pământ, între timp; 112 au spus că au fost pe un alt tărâm; iar patruzeci şi cinci au povestit despre amintiri din perioada concepţiei, ori referitoare la renaştere. Unii dintre subiecţi se înscriu în mai multe categorii, deoarece au descris mai mult decât un singur tip de experienţă, şi numai 217 dintre cei 1.100 au declarat că au trăit cel puţin una dintre aceste experienţe. Deoarece este evident că nu putem verifica nicio afirmaţie referitoare la un alt tărâm şi, deseori, nici celelalte declaraţii cu privire la experienţele dintre vieţi, amintirile din perioada dintre vieţi tind să reprezinte un domeniu mai speculativ, decât alte aspecte ale cazurilor. Câţiva factori sugerează că noi ar trebui, cel puţin, să luăm în considerare aceste declaraţii. În primul rând, unii subiecţi au povestit evenimente care, ulterior, s-au dovedit a fi reale. Există puţine dovezi care să sprijine afirmaţiile copiilor referitoare la evenimente care s-au petrecut între vieţi; vom discuta pe scurt despre câteva dintre acestea, în paginile următoare. Copiii implicaţi în cazurile mai semnificative au tendinţa de a face aceste afirmaţii mai des, decât copiii din cazurile mai puţin dezvoltate, sporind astfel gradul lor de validitate. Am elaborat o scală care defineşte soliditatea fiecărui caz. Când studiem diferitele tipuri de amintiri din perioada dintre vieţi – cele referitoare la înmormântarea personalităţii anterioare, la alte evenimente, la alte tărâmuri, la concepţie sau naştere – în mod individual sau în grup, descoperim că posibilitatea ca un copil să vorbească despre ele este direct

proporţională cu scorul obţinut de subiect pe scala solidităţii cazului. Poonam Sharma, un student la medicină, care lucrează cu noi, a realizat unele studii statistice, care au demonstrat că la subiecţii care au amintiri din perioada dintre vieţi, probabilitatea ca ei să-şi amintească numele personalităţii anterioare şi modul în care ea a murit este mai mare, decât la ceilalţi copii. Ei au, în general, tendinţa de a-şi aminti mai multe nume din viaţa anterioară şi spun mai multe lucruri despre acea viaţă, care, ulterior, se dovedesc a fi exacte.

Câteva relatări sunt de-a dreptul fascinante şi cred că merită menţionate.

Rămânerea pe Pământ după moarte

Douăzeci şi cinci dintre cei 1.100 de subiecţi au dat detalii de la înmormântarea personalităţii anterioare, sau au vorbit despre ceea ce s-a întâmplat cu rămăşiţele persoanei, iar relatările lor s-au dovedit a fi exacte. Un exemplu este Ratana Wongsombat, din Capitolul 5, care a descris corect cum cenuşa personalităţii anterioare a fost împrăştiată la rădăcina copacului *bo* din curtea complexului templului, şi nu îngropată cum dorise ea. Uneori, declaraţiile nu sunt suficient de specifice pentru a putea fi verificate. De exemplu, Purnima Ekanayake, din Capitolul 4, a spus că, după accidentul ei fatal, a plutit în aer, într-un semiîntuneric, timp de câteva zile. I-a văzut pe oameni plângând pentru ea şi şi-a văzut corpul la înmormântare. A mai spus că mulţi oameni pluteau ca şi ea. Apoi a văzut o lumină, s-a îndreptat spre ea şi a venit la noua ei familie.

Copiii care vorbesc despre înmormântarea personalităţii anterioare au, în general, tendinţa de a nu spune multe despre acest eveniment, astfel că par să nu se concentreze asupra lui. Dacă acceptăm totuşi declaraţiile pe care le fac, acestea implică faptul că şi conştiinţa personalităţii anterioare a mai zăbovit în preajma corpului sau a familiei, după moarte.

Unii subiecţi au declarat că au rămas aici mult timp, după înmormântare. În unele cazuri, familia anterioară a confirmat acele afirmaţii. Un băiat din India, pe nume Veer Singh, susţinea că îşi aminteşte viaţa lui Şom Dutt, un băiat dintr-un sat aflat la 7 km, care murise cu şapte ani, înainte ca Veer Singh să se nască. El a afirmat că a

rămas în preajma casei lui Şom Dutt şi că a locuit într-un copac. A mai spus că a fost la nunta fratelui lui Şom Dutt şi a oferit detalii despre felurile de mâncare servite. Deşi afirmaţiile lui au fost corecte, mâncarea era tipică pentru o nuntă indiană. De asemenea, a afirmat că a plecat cu membrii familiei, atunci când aceştia au ieşit din casă. Această amintire semăna cu un vis, pe care îl avusese mama lui Şom Dutt, la câteva luni după moartea lui, în care acesta venise la ea şi îi spusese că se duce cu fratele lui – care pleca noaptea din casă, pe furiş – la târg.

După acest vis, fratele a recunoscut că plecase noaptea din casă. Veer Singh a mai spus că s-a enervat din cauza unor femei care se jucau cu un leagăn, suspendat de ramurile copacului în care stătea, şi care au rupt scândura scrânciobului. Tatăl lui Şom Dutt şi-a amintit că, într-adevăr, avusese loc un astfel de accident. Veer Singh a discutat cu mama lui Şom Dutt despre procesele în care familia fusese implicată, după moartea lui. A vorbit despre rude născute în perioada dintre vieţi şi i-a spus tatălui lui Şom Dutt că o anumită persoană s-a mutat din sat, după moartea lui Şom Dutt, informaţie ce s-a dovedit corectă.

Alţi copii povestesc despre faptul că au rămas în zona unde au murit în viaţa anterioară. Un exemplu grăitor în acest sens este Bongkuch Promsin, un băiat din Thailanda, care îşi amintea de viaţa unui tânăr de optsprezece ani, omorât cu opt ani înainte de naşterea lui, într-un oraş situat la 8 km de satul lui. El a făcut douăzeci şi nouă de declaraţii despre viaţa anterioară, care s-au dovedit a fi exacte, inclusiv descrierea acţiunilor criminalilor, imediat după ce au omorât personalitatea anterioară. El a afirmat că a rămas şapte ani deasupra unui bambus înalt, lângă locul unde ucigaşii au lăsat corpul decedatului. După şapte ani, într-o zi ploioasă, s-a dus să o vadă pe mama personalităţii anterioare. A spus că se rătăcise prin piaţă şi, văzându-l pe viitorul lui tată, s-a decis să meargă şi el cu autobuzul la viitoarea lui casă. De fapt, tatăl lui Bongkuch fusese la o întâlnire în acea regiune, într-o zi ploioasă, în luna în care Bongkuch a fost conceput, astfel încât amintirile lui Bongkuch au fost, cel puţin, parţial confirmate.

Declaraţii cu privire la un alt tărâm

În alte cazuri, subiecţii au descris experienţe de pe un alt tărâm,

în intervalul dintre moarte şi renaştere. Un băiat, pe nume Lee, a spus că îşi aminteşte cum s-a hotărât să se nască din nou. El a afirmat că alte fiinţe l-au ajutat în decizia lui de a se întoarce pe Pământ. De asemenea, a spus că mama lui anterioară era mai frumoasă, decât cea actuală – ea a acceptat comparaţia cu umor.

William, băiatul din Capitolul 1, a spus că a plutit după ce a murit şi că s-a dus în rai, unde L-a văzut pe Dumnezeu.

Sam Taylor, băiatul din Capitolul 7, care l-a recunoscut pe bunicul lui dintr-o fotografie de liceu, a spus şi el că L-a văzut pe Dumnezeu. A afirmat că Dumnezeu i-a dat o cartelă, pentru a se întoarce din rai, iar din descrierea lui, aceasta ar arăta ca o carte de vizită, cu săgeţi verzi pe ea. Odată cu acest detaliu cam bizar, a mai afirmat că trupul lui s-a înălţat rapid la cer, atunci când a murit, şi că a mai decedat cineva în acelaşi timp cu el. În plus, Sam a recunoscut că l-a văzut şi pe unchiul Phil în rai.

Prietenul cel mai bun al bunicului lui fusese un fel de cumnat, iar bunicul îi spunea unchiul Phil. Sam a relatat că în viaţa anterioară îi înfierbântase tălpile unchiului Phil. Bunicului şi unchiului Phil le plăceau să-şi joace feste unul altuia, iar bunicul îi „înfierbânta tălpile", încălzindu-i pantofii, înainte ca acesta să se încalţe cu ei.

În mod asemănător, Patrick Christenson, băiatul din Capitolul 4, cu trei semne din naştere care se potriveau leziunilor de pe corpul fratelui său vitreg decedat, a spus că în cer a vorbit cu o rudă, „Billy Piratul", care îi mărturisise că fusese împuşcat de la câţiva metri şi murise, în timp ce se afla în munţi. Mama lui Patrick nu auzise de nicio astfel de rudă, dar, când a întrebat-o pe mama ei, a aflat că un văr, cu porecla Billy Piratul, murise, într-adevăr, în acest fel.

Alte descrieri deosebit de vii ale unui alt tărâm se întâlnesc şi în cazul lui Diana Samarasinghe, o fată din Sri Lanka, care a făcut numeroase declaraţii referitoare la viaţa unei femei în vârstă, care murise într-un sat, la patru kilometri distanţă. A descris cum a fost trasă în sus, deşi corpul ei era îngropat, şi a zburat ca o pasăre. A vorbit despre întâlnirea cu un rege sau un conducător, ale cărui veşminte roşii şi încălţări minunate, cu vârf, nu erau niciodată date jos, nu erau murdare şi nici spălate vreodată. Acelaşi lucru era valabil şi pentru hainele ei, doar că ele erau aurii. A spus că s-a jucat la casa regelui, care era făcută din sticlă, şi avea paturi minunate, roşii. A povestit că, atunci

când i se făcea foame, doar se gândea la mâncare şi ea apărea.

Vederea mâncării îi satisfăcea apetitul, astfel încât nu avea nevoie să o mănânce. A mai spus că regele o dusese la casa noii ei familii, după ce ea îi ceruse acest lucru.

Un alt copil care a făcut declaraţii similare este Sunita Khandelwal, o fată din India, care a vorbit despre viaţa unei femei care trăit într-un oraş situat la o distanţă de 300 km. Ea a povestit că, după o cădere fatală de la un balcon, să înălţat. „Acolo era un ***baba*** (om sfânt), cu o barbă lungă. Mi-a verificat fişa şi a spus: «Trimiteţi-o înapoi». Există nişte camere acolo. Am văzut casa lui Dumnezeu. Este foarte frumos. Nu ştiţi toate câte sunt acolo". Cu siguranţă, nimeni nu poate să contrazică această din urmă remarcă.

Amintiri de pe Pământ, contra amintiri de pe un alt tărâm

Un lucru pe care trebuie să-l luăm în considerare este de ce unii copii descriu o existenţă în această lume, după moartea anterioară, în timp ce alţii descriu una ce se desfăşoară într-o altă lume? Dacă luăm în serios aceste declaraţii, putem să ne gândim la factorii care ar putea face ca un individ să aibă un gen de experienţă după moarte, în comparaţie cu celălalt. Doi factori, pe care îi putem examina, sunt modul în care a murit personalitatea anterioară şi caracterul brusc al respectivei morţi.

Dacă analizăm modul în care a murit personalitatea anterioară, putem compara moartea naturală cu cea survenită din cauze nenaturale, pentru a observa dacă cele două tipuri pot produce, ulterior, diferite tipuri de experienţă. Morţile nenaturale includ accidentele, înecul şi oricare gen de moarte violentă, cu intenţie sau nu. Când comparăm aceste două tipuri, dintre cele 1.100 de cazuri, descoperim că, indiferent dacă personalitatea anterioară a murit de moarte naturală, sau nu, aceasta pare să nu-l influenţeze pe subiect, atunci când vorbeşte după aceea de evenimente petrecute pe Pământ, după moarte. Pe de altă parte, cazurile în care personalitatea anterioară a murit din cauze naturale par să includă un procent mai mare – nu foarte mare, dar semnificativ – de declaraţii referitoare la existenţa pe un alt tărâm faţă de decesele din cauze nenaturale – 19% cauze naturale contra 13% cauze nenaturale.

Putem studia chestiunea caracterului brusc al morţii, în două

feluri. Primul – atunci când este să apreciem cât de mult timp a trecut până în momentul morţii – noi împărţim cazurile în cinci categorii: deces neaşteptat până în momentul morţii, până în ziua morţii, până în săptămâna morţii, până în luna morţii şi mai mult de o lună. Când studiem modul în care mărimea perioadei de timp se corelează cu declaraţiile ulterioare ale copiilor, despre fiecare tip de experienţă din perioada dintre vieţi, descoperim că apariţia bruscă a morţii nu afectează predispoziţia subiectului de a descrie amintiri ale unor evenimente din această lume, dar cu cât moartea este mai neaşteptată, cu atât este mai puţin, probabil, ca subiectul să povestească despre o existenţă într-un alt tărâm.

Celălalt mod în care putem studia caracterul brusc al morţii este să comparăm decesele neaşteptate, la momentul morţii, cu cele despre care se bănuia că vor avea loc cu cel puţin o perioadă oarecare de timp înainte, chiar dacă este vorba doar de câteva ore. Cu alte cuvinte, comparăm cazurile în care personalitatea anterioară a murit fulgerător, cu cele în care nu s-a întâmplat astfel. Decesele fulgerătoare includ morţi din cauze nenaturale, dar pot include şi morţi din cauze naturale, în care persoana a murit imediat, să zicem, de un infarct. Când facem această comparaţie, nu observăm nici acum vreo diferenţă dintre frecvenţa declaraţiilor referitoare la evenimentele petrecute pe Pământ, între timp.

Pe de altă parte, în cazurile în care personalitatea anterioară a murit brusc, este mai puţin probabil să se înregistreze declaraţii referitoare la o existenţă pe un alt tărâm, faţă de cele în care persoana nu a murit brusc – 12% faţă de 22%.

Această analiză sugerează că modul în care survine moartea personalităţii anterioare, sau caracterul brusc al morţii acesteia, nu modifică probabilitatea ca subiectul să vorbească ulterior despre evenimente petrecute pe Pământ, între deces şi naşterea copilului. Pe de altă parte, în cazurile în care moartea personalităţii anterioare a survenit din cauze naturale, sau era de aşteptat, pare să se înregistreze o probabilitate, oarecum mai mare, ca subiectul să vorbească despre o existenţă într-un alt tărâm, în perioada dintre moartea personalităţii anterioare şi naşterea copilului.

Deşi am putea trage concluzia că o moarte violentă sau bruscă scurtcircuitează, cumva, procesul şi scade şansele unei persoane de a

merge într-o altă lume, aceste constatări, deşi semnificative din punct de vedere statistic, nu sunt categorice. Ar trebui să realizăm şi faptul că, dacă indivizii merg pe un alt tărâm după moarte şi apoi revin pe Pământ pentru a se naşte din nou, această analiză sugerează că modul în care moare o persoană şi caracterul neaşteptat al morţii pot reprezenta doi factori care pot afecta probabilitatea de a avea *amintiri* de pe celălalt tărâm – dar nu neapărat şi probabilitatea de a avea experienţele în sine.

În cadrul speculaţiilor noastre, putem examina şi dacă personalitatea şi caracteristicile comportamentale ale celui decedat afectează probabilitatea ca subiectul unui caz să descrie evenimente petrecute pe Pământ sau de pe un alt tărâm. Caracteristicile personalităţii anterioare, pe care le înregistrăm în baza noastră de date computerizată, include următoarele: PA (personalitatea anterioară) manifestă ataşament faţă de bunurile materiale? PA a fost un criminal? PA era altruistă sau generoasă? PA era activă din punct de vedere religios? PA medita? PA era evlavios? Ar trebui să adaug că, în majoritatea cazurilor, nu avem informaţii pe aceste subiecte, astfel încât vorbim despre un număr relativ mic – nu atât de mic, încât să nu putem realiza analize statistice, dar suficient de redus, astfel încât să trebuiască să fim conştienţi că orice interpretare este preliminară.

Când verificăm, pentru a vedea dacă una dintre aceste caracteristici afectează şansele ca un copil să vorbească mai târziu despre amintiri din perioada dintre vieţi, descoperim că niciuna dintre ele nu afectează probabilitatea amintirilor ulterioare ale unor evenimente petrecute pe Pământ. În plus, niciuna dintre ele nu afectează probabilitatea existenţei unor amintiri de pe un alt tărâm, cu excepţia uneia – aceea de a medita. Doar în treizeci şi trei de cazuri, dintre cele 1.100 din baza de date, avem informaţii că personalitatea anterioară a meditat, astfel încât caracterul preliminar al acestor rezultate să fie la limita inferioară, dar, oricum, ele sunt semnificative din punct de vedere statistic. Cu cât personalitatea anterioară a meditat mai mult, cu atât este mai probabil ca subiectul să descrie amintiri de pe un alt tărâm.

Am obţinut aceste rezultate, atunci când am folosit întrebarea „dacă un copil îşi aminteşte de o existenţă pe un alt tărâm" – cu răspuns da/nu. De fapt, noi nu am codificat problema amintirii unei

existenţe pe un alt tărâm ca pe o întrebare cu răspuns da/nu, ci măsura în care au apărut aceste amintiri. În funcţie de gradul în care copilul şi-a amintit de o existenţă în alt plan, noi facem următoarele evaluări: cu foarte multe detalii, în detaliu, cu puţine detalii, sau fără detalii. Când împărţim acest subiect pe categorii şi îl comparăm cu tendinţa personalităţii anterioare de a medita, obţinem din nou o corelaţie pozitivă. Asta înseamnă că, dacă personalitatea anterioară a meditat mai mult, au existat şi mai multe detalii despre evenimentele de pe un alt tărâm, în descrierea pe care a făcut-o, ulterior, copilul. Astfel, dacă acceptăm posibilitatea reîncarnării, şi dacă vrem să tragem o concluzie, aceasta ar fi că meditaţia e posibil să mărească abilitatea indivizilor de a-şi aminti o existenţă pe un alt tărâm, în următoarea lor viaţă. Acest lucru este total diferit de a spune că meditaţia ar putea mări şansele unui subiect de a se putea merge pe un alt tărâm, deşi e posibil să fie aşa? Orice concluzie, oricare ar fi ea, este anticipativă. Ar putea fi vorba despre un alt factor care să creeze iluzia unei corelaţii între meditaţie şi amintirea unui alt tărâm.

De asemenea, am studiat şi celelalte caracteristici ale personalităţii anterioare, pentru a vedea dacă ele afectează măsura în care copilul îşi aminteşte de un alt tărâm, dar niciuna nu este convingătoare. Informaţiile noastre curente, preliminare, sugerează că abilitatea de a avea amintiri ale unor evenimente petrecute pe Pământ sau într-un alt tărâm, nu este influenţată de faptul că persoană era ataşată de bunuri materiale, sau este altruistă, a fost un criminal, sau o persoană credincioasă.

Aceste chestionare statistice examinează, bineînţeles, doar probabilitatea ca subiectul să aibă amintiri, iar acestea nu oferă vreun răspuns la întrebarea dacă unul dintre aceşti factori ar putea influenţa probabilitatea de a continua să existi după moarte, sau să te reîncarnezi.

Sarcini demne de a fi menţionate

Ultimul tip de amintiri dintre vieţi îl reprezintă cel ce presupune concepţia sau renaşterea. Această categorie poate cuprinde amintiri ale experienţelor copilului în pântecele mamei, ori ale acţiunilor părinţilor din timpul sarcinii, ca în cazul lui Bobby. El a povestit atât amintiri de la nunta părinţilor săi, cât şi de la naşterea lui.

Un alt exemplu îl reprezintă William, din Capitolul 1. Atunci când a văzut o fotografie cu mama lui, aceasta fiind însărcinată, a spus că în vremea când el se afla în pântecele ei, mama se ţinea întotdeauna de burtă când alerga pe trepte în sus, în fosta lor casă. Mama l-a întrebat de unde ştia asta, iar el a răspuns că o urmărise.

În ceea ce priveşte amintirile de la naştere, mulţi oameni de ştiinţă au crezut că subiecţii sunt incapabili să reţină amintiri mai mult de câteva secunde, sau cel mult de câteva minute. Dacă această supoziţie ar fi adevărată, atunci pretenţia copiilor că-şi amintesc momentul naşterii ar fi exclusă.

Înţelegerea noastră în ceea ce priveşte memoria copilului, s-a modificat datorită cercetărilor recente. În trecut, gândirea convenţională presupunea că, la naştere, copiii au un sistem de memorie primitiv şi că un altul, mai matur, se dezvoltă mai târziu, în primul an de viaţă. Oamenii de ştiinţă vorbeau despre memoria implicită sau procesuală la copii, şi de cea explicită şi declarativă, care se dezvoltă mai târziu.

Această opinie convenţională nu se baza pe cercetări serioase. După cum a observat un cercetător: „cei mai mulţi cercetători consideră că există dovezi experimentale, pentru a ajunge la concluzia că variate sisteme mediază reţinerea diferitelor tipuri de cunoaştere dobândită în diverse etape de dezvoltare, însă până acum nu există niciuna".

Elaborarea studiilor pentru cercetarea memoriei copiilor a fost o provocare, deoarece aceştia nu pot comunica, însă cercetătorii au folosit diferite metode. În unele studii, o panglică este legată de gleznă unui copil, apoi de un leagăn mobil, astfel încât copilul învaţă, în timp, că leagănul se deplasează doar când îl loveşte cu piciorul. Dacă copiii văd acelaşi leagăn într-o şedinţă ulterioară şi îşi amintesc, ei mişcă mai mult picioarele, decât dacă nu-şi amintesc. Alte tehnici presupun imitaţia întârziată, astfel, copilul este învăţat să reproducă un comportament pe care un cercetător l-a stabilit anterior. Aceste studii au indicat, contrar credinţelor anterioare, că aceleaşi mecanisme fundamentale sunt implicate în procesarea amintirilor atât la sugari, cât şi la copii mai mari. În ambele grupuri, amintirile se uită treptat; ele sunt recuperate de lucruri care le declanşează amintirea; şi pot fi modificate prin noi informaţii care se suprapun peste cele vechi.

Studiile au demonstrat că amintirile copiilor foarte mici, în special atunci când apar elemente de legătură cu acestea, durează mai mult şi sunt mai specifice decât s-a crezut anterior. Aşa cum a observat un cercetător: „Ideea generală, referitoare la dezvoltarea foarte timpurie a memoriei – ce se regăseşte din ce în ce mai mult în literatura de specialitate – este că, încă din primele zile de viaţă, sugarii pot codifica, stoca şi dobândi foarte multe informaţii despre lumea în care trăiesc, reţinând aceste informaţii pe perioade considerabil de mari".

Deşi există dovezi clare, care atestă capacitatea copiilor foarte mici de a-şi aminti evenimentele, pe măsură ce cresc, studiile arată că mecanismele neurologice, asociate cu îmbunătăţirea memoriei, nu sunt, probabil, cele care presupun codificarea sau stocarea informaţiilor.

Cu alte cuvinte, faptul că cei mai mulţi dintre noi nu-şi amintesc evenimente petrecute la naştere sau din primele luni de viaţă, pare, de fapt, să nu (nu este o greşeală?) se datoreze incapacităţii noastre de a crea traseele neuronale de memorie. În schimb, incapacitatea de a reţine astfel de amintiri se datorează, probabil, mecanismelor neuronale care sunt implicate în *accesarea* amintirilor.

Se pune atunci întrebarea de ce unii copii – poate cu ajutorul unor elemente declanşatoare, sau a altor mecanisme asemănătoare – pot accesa amintiri timpurii, care sunt inaccesibile celorlalţi? Cercetătorii au documentat exemple ocazionale de memorie neobişnuită la copii.

Astfel, un copil de aproape trei ani a putut să spună că un tablou, pe care îl văzuse într-un laborator la vârsta de nouă luni, reprezenta o balenă. Într-un alt studiu, cercetătorii au intervievat zece copii sub vârsta de trei ani şi cu toţi au putut să-şi amintească cel puţin un eveniment petrecut cu mai mult de şase luni în urmă. Deşi copiii mici nu au amintiri de la naşterea lor – se pare însă că sunt mult mai mulţi decât am fi bănuit noi – acest fapt sugerează că această posibilitate nu este ceea ce gândirea convenţională consideră a fi o idee extravagantă. Atunci când Bobby, băiatul de la începutul acestui capitol, pare să-şi amintească evenimente de la naşterea lui, am fi tentaţi să tragem concluzia că el dă dovadă de o capacitate neobişnuită sau chiar extraordinară de a accesa amintiri timpurii, dar acest lucru este diferit

faţă de afirmaţia, conform căreia ar fi imposibil să-şi amintească de ele, deoarece sugarii nu pot codifica amintiri în creierele lor.

Acum, să trecem la amintirile prenatale – amintiri ale unor evenimente ce se desfăşoară în perioada de dezvoltare a fătului, într-un studiu, cercetătorii le-au cerut femeilor însărcinate să citească, cu voce tare, un pasaj dintr-o poveste pentru copii, în fiecare zi, din ultimele şase săptămâni de sarcină. La două zile după ce copiii s-au născut, s-a trecut la o testare în care înregistrarea respectivului pasaj era ascultată în timpul unei şedinţe de supt, în timp ce înregistrarea unui pasaj complet diferit era ascultată în timpul altei şedinţe de supt.

Rezultatele au demonstrat că sugarii au preferat să asculte pasajul original. Când au fost testaţi bebeluşii ale căror mame nu citiseră pasajul, ei nu au arătat nicio preferinţă. Studiul a demonstrat că sugarii au putut reţine amintiri create înainte naştere, cel puţin încă două zile după naştere.

Declaraţiile de tipul celor făcute de Bobby implică mult mai mult decât demonstrarea unei preferinţe pentru o anumită poveste. Ce se întâmplă cu amintirile mai elaborate? Doctorul David Cheek, ginecolog, a obţinut de la subiecţi amintiri din perioada de făt, prin intermediul hipnozei şi a tehnicilor idiomotoare, în care el îi învăţa pe subiecţii hipnotizaţi să răspundă la întrebări, folosind semnale făcute cu degetul, care nu erau controlate conştient de ei. Aşa cum voi discuta în Capitolul 10, hipnoza nu este un instrument de încredere pentru obţinerea de amintiri exacte, însă doctorul Cheek a obţinut prin acest proces unele foarte exacte. Într-un raport, el a descris patru cazuri în care subiecţii hipnotizaţi au povestit amintiri din starea de făt, verificate ulterior de mamele lor şi confirmate că adevărate. În primul caz, o fată şi-a amintit o scenă în care tatăl s-a supărat pe mama ei, însărcinată cu ea, pentru că tricota ceva pentru o clientă tânără. Subiectul îşi aminteşte că mama ei, care purta o rochie verde-închis, spusese: „Trebuie să fie fată!" Mama a confirmat, mai târziu, detaliile şi a adăugat că dăruise cuiva rochia, după ce a născut, deci n-a existat posibilitatea ca fetiţa să o fi văzut mai târziu, în vreo împrejurare oarecare.

Într-un alt caz, doctorul Cheek a tratat, la începutul anilor '60, o femeie care şi-a amintit, sub hipnoză, de un incident întâmplat, atunci când mama ei fusese însărcinată în şase luni cu ea. Mama ei avusese o

tentativă de avort cu o igliţă, după ce soţul ei, alcoolic, o ameninţase că o omoară. Mama nu a finalizat tentativa şi nici nu a vorbit vreodată despre subiect, până când fiica ei şi l-a amintit sub hipnoză.

În următorul caz, un bărbat şi-a amintit o întâmplare în care mama lui, în timp ce era însărcinată cu el, a aflat că tatăl ei murise brusc din cauza unui infarct, el descriind în detaliu rochia cu care era îmbrăcată. De asemenea, a relatat şi teama ei din timpul naşterii, să nu moară ca tatăl ei. Ulterior, mama i-a confirmat exactitatea amintirilor, atât în ceea ce priveşte rochia, cât şi emoţiile ei.

În ultimul caz, o nemţoaică şi-a amintit că mama ei se speriase îngrozitor, în momentul când aflase că era însărcinată, deoarece tatăl ei era pe front, în cel de-al doilea război mondial. Femeia şi-a mai amintit că, atunci când s-a născut, doctorul i-ar fi spus mamei ei cu o voce seacă: „Copilul este foarte frumos!", iar mama ei fusese foarte fericită. Mama a confirmat realitatea acestor amintiri. Deşi replica spusă de doctor este mai aparte, ne-am putea întreba dacă femeia nu ar fi putut deduce că mama ei ar fi fost, iniţial, neliniştită în ceea ce privea sarcina, din cauza evenimentele care tocmai se desfăşurau în acea vreme?

Doctorul Cheek a considerat că, iniţial, subiecţii au stocat amintirile, sub forma unor impresii senzoriale, în timpul stării de făt, iar, mai târziu, după ce au putut să înţeleagă limbajul, le-au organizat – la fel ca o persoană care înregistrează un discurs într-o limbă străină şi apoi o ascultă mai târziu, după ce a învăţat limba respectivă.

El a concluzionat că experienţa fătului reflectă percepţiile şi reacţiile mamei la mediul în care trăieşte pe toată perioada sarcinii. Dovezile i-au demonstrat că telepatia, clarviziunea şi unele forme de auz îi sunt accesibile fătului, după ce mama află că este însărcinată. Deşi o astfel de concluzie pare prematură, eu nu am găsit o explicaţie mai bună pentru situaţiile pe care le descrie.

Cazurile lui diferă de ale noastre, prin faptul că este vorba de amintiri despre care subiecţii adulţi nu au fost conştienţi, până la şedinţa de hipnoză, dar dacă concluzionăm că subiecţii, adulţi fiind, pot accesa amintirile prin hipnoză, atunci se poate accepta şi ideea că unii copii să fie conştienţi de ele. Rapoartele doctorului Cheek subminează ideea că nou-născuţii, sau chiar feţii, sunt incapabili să stabilească căi neuronale de memorie, deoarece subiecţii lui au putut să-şi amintească

evenimente din acea perioadă doar în timp ce erau sub hipnoză.

Amintirile pe care le-a documentat doctorul Cheek seamănă cu cele despre care povestesc subiecţii noştri – de la naştere sau din perioada de sarcină – dar ele sunt total diferite de amintirile dintr-un alt tărâm, sau de cele referitoare la evenimente petrecute pe Pământ, înainte de conceperea copilului. În mod clar, este mai puţin probabil că aceste tipuri de amintiri să fie verificate. Deşi descrierile despre un alt tărâm pot fi doar o fantezie, în momentul când evaluăm astfel de declaraţii ar trebui să le studiem în contextul celorlalte declaraţii, pe care le-a făcut copilul, şi care au fost verificate. Am putea pune sub semnul întrebării numărul redus de subiecţi din cazurile noastre, care vorbesc despre evenimente din perioada dintre vieţi. În cazul în care copiii îşi amintesc vieţi anterioare, atunci ne-am putea aştepta ca toţi să aibă amintiri din perioada dintre vieţi.

Într-un fel, ideea pare absurdă, dacă ne gândim că este vorba de declaraţii destul de neverosimile, şi apoi ne mirăm că nu le auzim mai des – însă ne-am putea întreba logic, de ce copiii îşi pot aminti de o viaţă anterioară, ca apoi să o uite?

O posibilitate ar fi că este mai puţin probabil ca amintirile din perioada dintre vieţi să se înregistreze într-un creier în curs de dezvoltare, dacă ele nu sunt asociate cu creierul în care au fost dobândite iniţial. Amintirile despre evenimente care au loc între vieţi, altele decât cele din perioada sarcinii, în mod evident, trebuie stocate în altceva decât în creier. Acest altceva, conştiinţa, ar putea prelua amintiri din viaţa anterioară, pentru a le duce în următoarea. Deşi se poate ca ea să stocheze şi amintirile unor evenimente care se petrec între vieţi, este puţin probabil că aceste amintiri noi să se înregistreze într-un creier în curs de dezvoltare, deoarece ele nu au aparţinut niciodată creierului. Indiferent de cauză, putem spune că doar puţini copii care susţin că îşi amintesc evenimente dintr-o viaţă anterioară, declară că îşi amintesc şi evenimente care s-au desfăşurat între sfârşitul acelei vieţi şi momentul naşterii lor. Declaraţiile lor intrigă, dar în unele cazuri s-au dovedit, cel puţin parţial, adevărate.

CAPITOLUL 9

PUNCTE DE VEDERE OPUSE

Criticii au pus la îndoială conceptul de reîncarnare în diferite moduri, iar în acest capitol, vom studia principalele lor contraargumente. Dacă ele sunt suficient de convingătoare, atunci poate ar trebui să ne întrebăm dacă mai este cazul să cercetăm dovezile cazurilor? în definitiv, dacă ştim că ideea de reîncarnare este imposibilă, atunci nu mai trebuie să ne mai consumăm energia în examinarea unor lucrări care sugerează că ea există. Nu trebuie să-mi pierd timpul studiind o dovadă matematică care demonstrează că 1 = 2, dacă ştiu clar că 1 este diferit de 2. Pe de altă parte, poate că sunt sigur asupra unui lucru, dar când mă uit mai atent, descopăr că am greşit. Dacă este să citez o replică mai veche: „Problema cu oamenii nu este că nu ştiu, ci că ştiu atât de mult din ceea ce nu este aşa". Problema noastră este să stabilim dacă certitudinea cu care unii oameni resping conceptul de reîncarnare, se bazează pe fapte sau lucruri care nu corespund realităţii. În studierea argumentelor, nu mă voi concentra pe criticile diferitelor credinţe religioase, care sunt asociate cu reîncarnarea, deoarece aceste credinţe nu stau la baza studiului prezentat în această carte. Cercetarea noastră nu presupune că ele sunt corecte şi, aşa cum vom discuta în Capitolul 10, nici nu le susţine în mod indubitabil. Cercetarea noastră ia în considerare posibilitatea reîncarnării, în forma ei cea mai fundamentală – conştiinţa poate supravieţui după ce persoana moare şi apoi, poate continua să existe într-un individ viitor.

Înainte de a începe discuţia, aş dori să citez un sceptic renumit. Carl Sagan, cunoscut astronom, a fost membru fondator al unei organizaţii de cercetare a adevărului, în cazurile cu aspecte paranormale, The Comittee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal (CSICOP) – Comitetul de Investigare Ştiinţifică a Cazurilor Paranormale.

În 1996, el a scris o carte numită *The Demon-Haunted World (*Lumea bântuită de demoni), în care a fost extrem de critic faţă de multe idei New Age sau paranormale. El a scris: „În momentul scrierii

cărţii, există trei subiecte din domeniu [paranormal] care, după părerea mea, merită să fie studiate în mod serios". Cel de al treilea subiect era „faptul că există copiii foarte mici ce povestesc detalii dintr-o viaţă anterioară, detalii care, atunci când sunt verificate, se dovedesc a fi exacte şi pe care ei nu le-ar fi putut cunoaşte, altfel decât prin reîncarnare". Nu afirmă că el crede în reîncarnare, deoarece nici nu credea, dar era de părere că ar trebui să luăm această muncă în serios. Avem motive să ignorăm această opinie? Haideţi să aflăm.

Ideea materialistă generală în lumea ştiinţifică, primul argument contra reîncarnării este că acest fenomen nu poate avea loc, deoarece lumea materială este tot ceea ce există. Conform acestei opinii, conştiinţa este doar rezultatul unui creier ce funcţionează, iar ea nu poate există independent de acesta. Astfel, conştiinţa se termină exact atunci când creierul moare. Aşa este, deoarece ideea de supravieţuire după moarte intră prea mult în conflict cu ceea ce ştim despre natura materială a lumii, sau fiindcă nu există dovezi ale existenţei fenomenului.

Recent, un număr de oameni de ştiinţă respectaţi, în special fizicieni, au emis opinii care, luate împreună, pun la îndoială definiţia conştiinţei, cum că ar fi doar un produs secundar, nesemnificativ, al unui creier ce funcţionează. Diferite grupuri au susţinut că ar trebui să examinăm conştiinţa separat de creier, că fizica modernă poate integra fenomenele paranormale şi chiar că această conştiinţă este o parte esenţială a universului. Deşi niciunul dintre aceste argumente nu se ocupă direct de reîncarnare, vom vedea cum ele ar putea face parte dintr-o nouă înţelegere de ansamblu a universului, în care conştiinţa are, mai curând, un rol major decât să fie produsul secundar, nesemnificativ, al creierului. O astfel de înţelegere ar putea, eventual, să permită că ideea unei conştiinţe ce funcţionează independent să devină parte din cunoaşterea noastră ştiinţifică.

Ideea, conform căreia conştiinţa poate fi examinată separat de creier este, în multe privinţe, esenţa problemei reîncarnării şi ea există de secole. Descartes a elaborat conceptul dualismului în anii 1600, pentru a separa mintea – lumea gândurilor – de materie, inclusiv de creier. Prin acest concept, el a susţinut că o lume imaterială, lumea gândurilor, există în acelaşi timp cu lumea materială. Dacă mintea imaterială este separată de materia creierului, atunci apare întrebarea

dacă ea poate exista după ce creierul moare?

Mulţi oameni de ştiinţă tradiţionalişti ar spune că ideea ca substanţa imaterială a minţii să interacţioneze cu materia creierului ar fi un nonsens, iar unii vor merge atât de departe, încât să afirme că acest concept al dualismului violează legile cunoscute ale fizicii. Dacă mintea poate afecta corpul, atunci ea trebuie să modifice o entitate fizică – respectiv celulele creierului – chiar dacă nu i se asociază nicio energie sau masă. O astfel de schimbare necesită un consum de energie. Deoarece nu există o astfel de sursă de energie, procesul ar viola principiul conservării energiei. Aşa cum a scris un critic: „Această confruntare dintre fizica standard şi dualism a fost discutată la nesfârşit, încă de pe vremea lui Descartes, şi este privită ca singurul punct slab, fatal şi imposibil de evitat al dualismului".

Ca răspuns la această concluzie, fizicianul Henry Strapp a scris: „Acest argument depinde de identificarea «fizicii standard», cu fizica secolului al XIX-lea. Dar argumentul cade, în momentul când trecem la fizică de acum, contemporană… în care efortul conştient poate influenţa activitatea creierului, fără a încălca legile fizicii. Teoriile fizicii contemporane acceptă – în forma ei neortodoxă, von Neumann – existenţa unui dualism interactiv". În această formă, conştiinţa poate produce efecte, „şi totuşi, este pe deplin compatibilă cu toate legile cunoscute ale fizicii, inclusiv cu cea a conservării energiei". Atunci când spune fizică contemporană, el se referă la mecanica cuantică, înţelegerea lumii fizice la nivelul microscopic al moleculelor, atomilor şi a particulelor subatomice.

În mod similar, John C. Eccles – câştigător al Premiului Nobel în domeniul neurologiei – a avansat o soluţie dualistă la această problemă. El şi specialistul în fizică cuantică, Friederich Beck, au definit un mecanism ce foloseşte mecanica cuantică, capabil să explice modul în care mintea ar putea acţiona asupra creierului, fără a viola legile conservării. Este vorba despre intenţia mentală care afectează creierul, mărind posibilitatea eliberării de substanţe chimice – numite neurotransmiţători – în legăturile dintre celulele nervoase (sinapse).

În domeniul fizicii şi al fenomenelor paranormale, unii fizicieni au contestat ideea, conform căreia conştiinţa şi creierul ar fi compatibile. Elizabeth Rausher şi Russell Targ au comentat că cele patru dimensiuni obişnuite ale timpului şi spaţiului nu pot integra

descoperirile cercetărilor parapsihologice, dar că modelul geometric spaţiu-timp – cunoscut drept „spaţiu Minkowski complex" – poate fi folosit cu succes, pentru a explica principalei descoperiri ale parapsihologiei…

Pe de altă parte, O. Costa de Beauregard a contestat ideea că noţiunea geometrică spaţiu-timp ar fi necesară măcar pentru a explica fenomenele paranormale. El a scris că apariţia acestor fenomene este cuprinsă, implicit, în fizica teoretică şi că premoniţia, telepatia şi psihokinezia sunt acceptate de legile ei.

De fapt, el a scris că „departe de a fi ceva «iraţional», *paranormalul este postulat de fizica actuală".* Brian Josephson – fizician, laureat al Premiului Nobel – a provocat controverse, printr-un articol scurt, cu ocazia apariţiei unui set de timbre, pe care Royal Mail le-a emis în Marea Britanie, pentru a comemora a o şuta aniversare a Premiilor Nobel. El a scris că teoria cuantică era acum combinată cu teorii informatice şi de calcul, şi că „aceste cercetări ar putea duce la găsirea unei explicaţii pentru procese care nu sunt încă înţelese de ştiinţa convenţională, cum este telepatia". El a fost de părere că fenomene ca telepatia şi interacţiunile minte-materie, despre care voi discuta imediat, vor fi acceptate cu timpul şi confirmate de către ştiinţă.

În legătură cu importanţa conştiinţei în univers, experimentele au demonstrat că în cazul particulelor subatomice pot exista, în acelaşi timp, mai multe realităţi potenţiale până când observarea lor le forţează să se limiteze la o singură posibilitate. Acesta poate fi un concept greu de înţeles, deci dau un exemplu.

Într-un experiment clasic, numit experimentul cu fantă dublă, particulele de lumină, sau fotonii, acţionează ca unde ce par să se propage şi să treacă prin cele două fante, în acelaşi timp, dacă fizicienii nu instalează detectori lângă fante, care să înregistreze fotonii individuali, pe măsură ce trec prin fante. În acest caz, fiecare foton trece printr-o fantă sau prin cealaltă, dar nu prin ambele, dând impresia că observarea lor forţează fotonii să treacă prin una sau prin cealaltă fantă.

John Wheeler, un fizician important, care – printre multe alte realizări – a dat un nume găurilor negre, şi-a extins teoria pentru a demonstra modul în care observatorii conştienţi din prezent pot

influenţa evenimente din trecut. El a elaborat un experiment pe bază de gânduri, care a demonstrat că măsurătorile făcute acum de astronomii de pe pământ ar putea afecta traiectoria unei particule de lumină care vine de la un quasar aflat la miliarde de ani-lumină, înainte ca astronomii să o observe.

Ulterior, experimentul a fost demonstrat că principiu, în laborator. Wheeler crede că, la nivel cuantic, universul este într-un permanent proces de transformare progresivă, în care nu doar viitorul este încă nedeterminat, ci şi trecutul, iar observatorii conştienţi reprezintă un factor care poate ajuta la alegerea uneia dintre multiplele posibilităţi cuantice de traversat universul.

Andrei Linde – fizician la Universitatea Stanford – merge chiar mai departe şi afirmă că observatorii conştienţi sunt o componentă esenţială a universului.

El declară: „Nu-mi pot imagina o teorie logică şi consecventă a tot ceea ce există (scopul în fizică este de a se ajunge la o teorie unificată a universului, care să explice atât universul la scară mare al gravităţii şi relativităţii, cât şi universul la scară mică al mecanicii cuantice), care să ignore conştiinţa".

Atunci când combinăm ideile acestor oameni de ştiinţă respectaţi – că ar trebui să examinăm conştiinţa separat de creier, că fizica modernă poate fi folosită pentru a explica fenomenele paranormale şi, de asemenea, conştiinţa este o parte esenţială a universului – obţinem o perspectivă asupra conştiinţei, care este foarte diferită faţă de lipsa de importanţă pe care i-o acordă materialismul. Conform acestei opinii, conştiinţa este o forţă vitală şi independentă în univers, iar efectele parapsihologice, care se presupune că le produce, sunt în concordanţă cu teoriile actuale din fizică. Dacă această perspectivă este corectă, ar trebui ca noi să găsim dovezi – dincolo de ceea ce ne oferă cazurile noastre – care să susţină ideea unei conştiinţe care funcţionează independent de creier.

Alte dovezi

De fapt, cercetători din mai multe domenii au obţinut dovezi, conform cărora conştiinţa nu se limitează la un creier individual. Studiile demonstrează că, conştiinţa unei persoane sau efortul mental poate influenţa obiecte sau lucruri vii, care se găsesc într-un alt loc

decât persoana, deci conştiinţa a manifestat efecte la o oarecare distanţă de creierul persoanei. S-a studiat, de asemenea, posibilitatea ca oamenii să influenţeze funcţionarea unor sisteme fizice doar cu ajutorul minţii – ceea ce se cunoaşte sub numele de interacţiuni minte-materie.

În aceste studii, subiecţii îşi folosesc mintea, în încercarea de a modifica rezultatele obţinute de un aparat, numit generator de numere aleatorii, pentru ca rezultatul să nu mai fie întâmplător. Aceasta este, ca şi când ai încerca să influenţezi, cu ajutorul minţii, pe ce faţă să cadă monedă, astfel încât să iasă *cap* în mai mult de 50% din încercări.

Studiul a dus la obţinerea unui munte de date, care arată un efect mic, dar semnificativ. O cercetare mai amplă a examinat mai mult de 800 de studii, realizate de şaizeci şi opt cercetători diferiţi, precizând: „Este dificil să eviţi concluzia că, în anumite circumstanţe, conştiinţa interacţionează cu sistemele fizice aleatorii". Un alt grup de cercetători a examinat efectul pe care îl are intenţia mentală asupra altor organisme vii.

Acest domeniu este cunoscut ca Direct Mental Interaction with Living Systems (Interacţiune mentală directă cu sisteme vii) sau DMILS. S-au efectuat zeci de studii asupra capacităţii subiecţilor de a afecta viteza diferitelor procese, printre care se numără rata de creştere a plantelor, recuperarea, după anestezie, a animalelor, creşterea tumorilor la animale, vindecarea rănilor la animale, precum şi dezvoltarea fermenţilor şi a bacteriilor.

Conform ultimelor calcule, dintre cele 191 de studii efectuate, optzeci şi trei au obţinut rezultate semnificative din punct de vedere statistic, cu posibilitatea ca ele să se datoreze unei şanse mai mici de una la o sută, iar alte patruzeci şi unu au obţinut rezultate care ar putea apărea, din întâmplare, doar între doi, până la cinci la sută. Deşi s-ar putea ca doar câteva studii să fie pozitive din întâmplare, 124 dintre ele au înregistrat rezultate pozitive. Unele studii au examinat, în mod specific, dacă conştiinţa unei persoane poate determina însănătoşirea altei persoane, cerându-le subiecţilor să încerce îmbunătăţirea stării de sănătate a pacienţilor – prin rugăciune sau, mai general, prin ceea ce se cunoaşte ca fiind însănătoşire de la distanţă.

Însănătoşirea însănătoşirea de la distanţă reprezintă metoda prin care se încearcă îmbunătăţirea stării de sănătate a unei persoane

aflate la distanţă, folosind doar efortul mental. În aceste studii, pacienţii nu ştiau că o persoană încearcă însănătoşirea lor de la distanţă sau că se rugau pentru ei. Rezultate pozitive s-au obţinut în boli cardiace şi SIDA. S-a descoperit că, din douăzeci şi trei de studii, treisprezece au demonstrat efecte de însănătoşire semnificative din punct de vedere statistic, cu mult peste ceea ce ne-am fi aşteptat să se întâmple din simplă coincidenţă.

Toate aceste studii – fie cu aparate, organisme vii sau pacienţi – sugerează că, conştiinţa poate influenţa ceva aflat la distanţă de creier. Deşi nu putem trage concluzia că ea supravieţuieşte după ce creierul moare, însă dacă conştiinţa poate acţiona separat de creier, atunci trebuie să ne întrebăm, dacă nu cumva ea poate funcţiona separat şi ca interval de timp faţă de un creier în funcţionare?

Mai sunt şi alte dovezi care să susţină ideea de conştiinţă ce continuă să existe şi după ce un pacient moare? Un domeniu de cercetare în acest sens, îl constituie majoritatea experienţelor de moarte clinică. Mulţi oameni care supravieţuiesc unui incident – în care se apropie foarte mult de moarte, sau sunt declaraţi morţi din punct de vedere clinic, pentru o scurtă perioadă de timp – povestesc experienţele pe care le-au trăit în acel interval de timp. Acestea se referă, deseori, la impresia de părăsire a corpului şi urmărirea evenimentelor, de undeva, de deasupra, şi de ajungerea într-un alt tărâm, unde se întâlnesc cu rude decedate sau persoane religioase. Mare parte dintre aceste relatări sunt, bineînţeles, subiective şi nu pot fi dovedite, dar unele persoane au povestit că au auzit sau au văzut evenimente care s-au petrecut, în timp ce ele pluteau, undeva, deasupra, iar, ulterior, acestea s-au dovedit a fi adevărate.

Pam Reynolds a descris cu exactitate echipamentul medical, care nu era vizibil în timp ce era trează, şi o conversaţie care s-a desfăşurat, în timp ce era inconştientă şi i se efectua o operaţie de anevrism pe creier – perioadă în care temperatura corpului i-a fost coborâtă foarte mult, inima a fost oprită, iar şi sângele i-a fost extras din corp.

Într-un alt exemplu, doctorul Bruce Greyson, de la Universitatea statului Virginia, a examinat declaraţiile unui bărbat, pe nume Al Sullivan, referitoare la experienţele din timpul unei operaţii urgenţe de bypass coronarian. În intervalul de moarte clinică, el a spus că, atunci

când s-a uitat în jos la întreaga scenă, l-a văzut pe chirurgul lui dând din coate. Chirurgul şi cardiologul lui Sullivan i-au confirmat doctorului Greyson că, într-adevăr, chirurgul are un obicei ciudat de a-şi lovi coatele înainte de operaţie.

Un alt domeniu de cercetare se concentrează pe rapoartele referitoare la apariţii – declaraţii ale unor oameni ce pretind că au fost vizitaţi de persoane care nu erau în trup fizic. Studiile au început la sfârşitul anilor 1800. În aceste cazuri, poate fi vorba de oameni care ori trăiesc, ori au decedat, iar unele dintre situaţii includ vizitele unor apariţii în momentul morţii unor oameni, deşi persoana care a văzut arătarea, nu avea niciun motiv să creadă că individul era pe moarte.

În unele relatări, oamenii au recunoscut că au aflat detalii despre modul în care au murit acele persoane, amănunte pe care nu ar fi putut să le cunoască la momentul respectiv. De asemenea, au existat şi cazuri colective, în care apariţia a fost văzută de mai mult decât o singură persoană.

Şi cercetările cu mediumuri, persoane care susţin că pot comunica cu cei morţi, au început să se desfăşoare la sfârşitul anilor 1800. Deşi unii s-au dovedit a fi şarlatani, oferind informaţii obţinute prin mijloace normale, sunt alţii foarte dotaţi, care au putut să demonstreze cunoaşterea unor informaţii, specifice şi personale, despre cei care îi solicitau şi despre cei dragi lor, trecuţi în nefiinţă.

Un astfel de medium, doamna Lenore Piper, a fost, iniţial, studiată de William James, unul dintre primii psihologi americani, în anii 1800. Ea a fost invitată şi la Londra, iar capacităţile ei au fost studiate de Societatea pentru Cercetări Paranormale. Cercetătorii au luat măsuri extreme pentru a nu fi înşelaţi. Au angajat detectivi care să o urmărească săptămâni la rând, pentru a se asigura că ea nu încearcă să obţină informaţii despre potenţialii solicitanţi. În acest context, ea a oferit date personale extrem de detaliate despre străinii care veneau la şedinţele ei.

Doamna Osborne Leonard, medium englez, care a trăit la începutul secolului al XX-lea, a fost studiată în condiţii similare şi s-a dovedit a fi la fel de impresionantă. Ea a demonstrat capacitatea specială de a oferi informaţii, pe care solicitanţii nu le cunoşteau la acea vreme, şi care se dovedeau, ulterior, adevărate.

Mai recent, această meserie a căpătat o faimă specială, unii

dintre mediumuri devenind personalităţi de televiziune. Chiar dacă printre recenţii mediumuri nu s-au făcut investigaţii cu rigurozitatea cu care au fost cercetate doamna Piper şi doamna Leonard, există nişte studii recente, iar altele sunt în desfăşurare. Fiecare dintre aceste domenii are atât puncte slabe, cât şi tari, însă, când le iei în grup, te-ai putea întreba de ce ştiinţa convenţională a ignorat toate dovezile pe care le-au obţinut aceste cercetări?

Ştiinţa este foarte conservatoare, iar stabilitatea ei se bazează pe ideea că noile teorii despre lume trebuie să se potrivească cu acele cunoştinţe anterioare despre ea.

Biologul E.O. Wilson a folosit termenul de „concordanţă", pentru a descrie această „potrivire" a tuturor teoriilor cunoaşterii, când faptele şi teoriile din diferite domenii se leagă şi formează o bază comună de cunoştinţe. Aşa cum spune el, „explicaţiile fenomenelor cu cea mai mare probabilitate de a rezista, sunt cele care pot fi conectate, potrivindu-se una cu cealaltă".

Deşi o astfel de perspectivă este, fără îndoială, adevărată, ea poate face ca ştiinţa convenţională să menţină starea actuală de lucruri cât mai mult posibil, fiind uneori incapabilă să accepte noi cunoştinţe, care ni se vor părea de la sine înţelese, mai târziu. Trecutul este plin cu exemple nefericite, când ştiinţa a întors spatele unui număr foarte mare de dovezi care reprezentau o provocare pentru teoriile convenţionale. Un exemplu este Galilei, care a trebuit să se prezinte în faţa Inchiziţiei în 1633, pentru a pleda în favoarea ideii că Pământul se învârte în jurul Soarelui.

Alte exemple scandaloase includ încăpăţânarea oamenilor de ştiinţă de a recunoaşte existenţa meteoriţilor, în ciuda relatărilor despre pietre care cădeau din cer, venite de la fermierii care le găseau pe câmpurile lor.

Oamenii de ştiinţă au considerat ideea ca fiind ridicolă – cum ar putea să cadă pietre din cer, când nu există nicio piatră acolo? Apoi, cazul lui Ignaz Semmelweis, un ginecolog din anii 1800, care a murit într-o instituţie de boli mintale – la patruzeci şi şapte de ani – după ce fusese denigrat că prezentase date care demonstrau că rata mortalităţii în timpul naşterilor ar scădea, în mod semnificativ, dacă doctorii s-ar spăla pe mâini, înainte de a examina pacientele. În secolul al douăzecilea, ideea lui Alfred Wegener privind alunecarea plăcilor

continentale a fost, iniţial, ridiculizată, în pofida numărului mare de dovezi care veneau în sprijinul ei, deoarece nu concordă cu cele cunoscute.

„Dacă este să credem ipoteza lui Wegener, trebuie să uităm tot ceea ce s-a învăţat în ultimii şaptezeci de ani şi să o luăm de la început". Teoria lui a stagnat timp de decenii, până când a devenit punctul de plecare pentru ideea plăcilor tectonice, acceptată în prezent.

Ştiinţa tradiţională, bineînţeles, a respins – şi pe bună dreptate – multe idei mai puţin pertinente. Să determini care idei trebuie luate în considerare şi care respinse, poate fi un lucru dificil. Natura conservatoare a ştiinţei a fost atât punctul ei forte, cât şi punctul ei slab. Înţelegerea fundamentală despre lume are tendinţa de a se schimba într-un ritm aproape la fel de încet, ca şi mişcarea plăcilor continentale, dar rezistenţa faţă de acceptarea rapidă a noilor idei împiedică pendularea ei orbeşte înainte şi înapoi. Nevoia de concordanţă – capacitatea noilor cunoştinţe de a fi întreţesute în pânza înţelegerii actuale – ajută la filtrarea credinţelor eronate, dar, în acelaşi timp, poate împiedica şi acceptarea noilor perspective.

Problema noastră este, dacă ideea de reîncarnare ar putea vreodată să fie în concordanţă cu ceea ce ştim, sau credem că ştim, despre lume în general?

O problemă este că nu avem o teorie potrivită pentru a explica cum ar putea să funcţioneze reîncarnarea. Avem doar ideile de ansamblu ale unei teorii, în care conştiinţa nu este limitată de creier. Conştiinţa unui anumit individ continuă să existe şi după moartea persoanei, şi apoi se poate ataşa unui făt în dezvoltare, aducând cu ea amintiri, emoţii şi chiar traume.

Deşi un astfel de concept putea intra în conflict cu opinia materialistă despre lume, atunci când luăm în considerare dovezile ce sprijină ideea unei astfel de conştiinţe separate, ce supravieţuieşte – dovezi pe care le-am descris împreună cu ideile recente, exprimate de fizicieni – putem vedea că afirmaţia conform căreia orice intră în conflict cu ideea materialistă despre univers trebuie să fie fals, riscă să fie considerată, într-o zi, la fel de obtuză ca şi refuzul din trecut, al ştiinţei convenţionale, de a accepta fenomene cum ar fi meteoriţii. Domeniul mecanicii cuantice poate oferi un model pentru modul în

care o lumea a conştiinţei poate ajunge în concordanţă cu tot ceea ce ştim.

Lumea celor mai mici particule din univers are reguli foarte diferite de acea lume mai mare, care este formată din aceste particule, ceea ce îi face pe oamenii de ştiinţă să vorbească despre ciudăţenii cuantice, dar domeniul mecanicii cuantice a fost acceptat alături de teoriile noastre despre universul mai mare. În mod similar, regulile lumii conştiinţei ar putea fi diferite de regulile universului material, însă aceasta nu va face imposibilă acceptarea ei ca parte din univers ca întreg. Va trebui să înţelegem mai multe despre conştiinţă, înainte ca majoritatea oamenilor de ştiinţă contemporani să accepte reîncarnarea, dar opiniile unor cercetători foarte respectaţi sugerează că, într-o zi, e posibil ca aceste idei să se unească.

Mecanisme necunoscute

Un argument analog cu cel materialist este că n-ar trebui să considerăm reîncarnarea ca posibilă, deoarece nu cunoaştem un mecanism care să o poată explica – nu ştim cum ar putea supravieţui conştiinţa fără un corp, cum ar putea influenţa un făt în dezvoltare etc. Slăbiciunea acestui argument este relativ evidentă încă de la început, dar este şi mai nerealist, atunci când îl examinăm şi în alte contexte.

Suntem norocoşi că domeniul medical nu a aşteptat descoperirea mecanismelor înainte de a profita de pe urma unor tratamente eficiente – deoarece doctorii au folosit cu succes numeroase metode de îngrijire medicală, înainte de a cunoaşte mecanismele, conform cărora acestea acţionează.

Mecanismul gravitaţiei a fost un adevărat mister la vremea când Isaac Newton propusese acest concept, însă oamenii i-au acceptat, oricum, existenţa. Nu am avut un mecanism care să explice – înainte că Albert Einstein să-l propună în teoria relativităţii – că gravitaţia este curbarea spaţiului şi a timpului. Acest caz demonstrează că, dacă nu ne putem imagina sistemul, nu trebuie să respingem o idee, cu toate că ideea curbării spaţiului şi timpului era, cu siguranţă, de neconceput, pe vremea când Newton a propus conceptul de gravitaţie. În afară de cazul în care putem spune, cu certitudine, că mecanismul nu este posibil, nu ar trebui să eliminăm un concept, doar pentru că nu îi cunoaştem mecanismul.

Explozia de populaţie

Unii au argumentat că explozia numărului populaţiei exclude reîncarnarea ca posibilitate. După părerea lor, creşterea numărului de oameni din timpurile moderne înseamnă că toţi indivizii care trăiesc acum, nu s-ar fi putut reîncarna prin vieţi anterioare multiple, deoarece populaţia modernă este cu mult mai numeroasă, decât populaţiile din trecut

Există o serie de obiecţii care zdruncină acest argument în primul rând, reîncarnarea nu este un fenomen prin care trebuie să treacă toată lumea.

Unii se pot naşte din nou datorită unor „treburi neterminate" din vieţile anterioare, din cauza modului în care au murit sau a unui alt factor, iar alţii poate nu se mai nasc. Astăzi, sunt oameni care au trăit vieţi anterioare, deşi mulţi nu au trecut prin aşa ceva. De asemenea, nu avem niciun motiv să credem că nu ar putea fi creaţi noi indivizi, aşadar, chiar dacă toate persoanele au trăit vieţi multiple, unii oameni care sunt acum în viaţă ar fi putut avea vieţi anterioare, în timp ce alţii ar fi pentru prima oară aici. În ambele situaţii, numărul de indivizi în viaţă, la un moment dat, este irelevant.

David Bishai, de la Şcoala de Sănătate Publică „John Hopkins", a arătat că nu avem nevoie de aceste scenarii, pentru a explica reîncarnarea în situaţia exploziei numărului de populaţie. El a examinat problema numărului total de oameni care au trăit vreodată pe pământ.

Bineînţeles că este nevoie de estimări, deoarece nu cunoaştem numărul populaţiilor străvechi şi, de asemenea, a trebuit să se hotărască care dintre strămoşii noştri timpurii ar trebui consideraţi oameni.

Doctorul Bishai prezintă un calcul, folosind ca dată de pornire pentru existenţa oamenilor anul 50.000 î.e.n., de când a estimat că pe pământ au trăit 105 miliarde de oameni. Întrucât creşterea populaţiei se preconizează să ajungă la un maximum de aproximativ 10 miliarde spre sfârşitul acestui secol, numărul de oameni din trecut este, cu siguranţă, suficient de mare pentru a permite reîncarnarea. Doctorul Bishai subliniază însă faptul că perioada medie dintre reîncarnări ar trebui să se scurteze, pentru a permite creşterea populaţiei.

Bineînţeles, nu avem niciun motiv să credem că perioada de timp medie dintre vieţi trebuie să rămână constantă, deci creşterea populaţiei nu elimină ipoteza reîncarnării.

Boala Alzheimer

Un alt argument este că pierderea memoriei şi a personalităţii, care apare odată cu deteriorarea creierului la boala numită Alzheimer, demonstrează că este nevoie de un creier intact pentru existenţa conştiinţei. Dacă amintirile şi trăsăturile de personalitate nu pot supravieţui distrugerii parţiale a creierului, cu siguranţă, că ele nu vor putea supravieţui morţii. Este adevărat că o persoană are nevoie de un creier intact pentru a-şi exprima amintirile şi personalitatea, dar asta nu înseamnă neapărat că sunt produse de creier. William Jones a studiat această problemă spre sfârşitul anilor 1800, în raport cu întrebarea generală a vieţii de după moarte. El a sugerat că nu creierul produce gânduri, ci, mai degrabă, le permite existenţa sau le transmite. În această teorie a transmisiei, el a asemănat creierul cu o sticlă colorată, care filtrează şi limitează culoarea luminii care trece prin ea, deşi nu o produce. El a subliniat că, deşi conştiinţa depinde de creier pentru a fi transmisă în lumea naturală, această dependenţă ar putea fi destul de compatibilă cu continuarea existenţei ei supranaturale, la sfârşitul unei vieţi. A mai afirmat că, atunci când creierul îmbătrâneşte sau îşi opreşte activitatea, curentul de conştiinţă asociat lui dispare din această lume naturală, dar „câmpul viu" care a întreţinut această conştiinţă, ar putea să fie încă intact.

Nu ştiu dacă James ar fi fost de acord cu următoarea analogie, dar ne putem folosi de exemplul modern al televiziunii. Dacă televizorul vostru se defectează, curentul de imagini pe care vi-l prezenta dispare – dar, întrucât el transmitea, pur şi simplu, imaginile, şi nu le crea, programele de televiziune continuă să existe, până când găsiţi un nou televizor care să vă aducă aceste imagini în casă. În mod similar, conştiinţa, care şi-a găsit expresia în lumea naturală printr-un anumit creier, poate continua să existe şi după ce creierul îmbătrâneşte sau moare, şi poate să se asocieze cu un nou creier, un nou transmiţător, mai târziu.

Deşi acest raţionament nu dovedeşte că un astfel de fenomen are loc cu adevărat, James a subliniat că ideea, conform căreia creierul

produce conştiinţă din nimic, nu este cu nimic mai simplă sau mai credibilă decât orice altă teorie, cum ar fi ipoteza că el este doar un organ care transmite conştiinţa. Într-adevăr, ştiinţa nu a înregistrat astăzi progrese mai mari în stabilirea cu exactitate a sursei conştiinţei în creier, decât pe vremea lui James, acum 100 de ani.

Un alt „argument", pe care îl aduc unii împotriva reîncarnării, ar fi că ideea în sine este absurdă. Ei bine, ridiculizarea este un înlocuitor prost al discursului raţional.

Important este să determinăm ce anume este absurd în privinţa reîncarnării? Cred că m-am adresat celor mai puternice critici, ştiinţifice şi logice, aduse reîncarnării, şi nu văd niciun motiv să o eliminăm din start.

Obiecţii religioase

La celălalt capăt al spectrului, unii obiectează la ideea de reîncarnare, deoarece ea intră în conflict cu credinţele religioase. Abordarea acestei obiecţiuni, într-un mod ştiinţific, nu este posibilă, întrucât ea nu este o obiecţiune ştiinţifică, însă rămâne totuşi o chestiune de luat în seamă.

Cei care fac această obiecţie sunt, în general, evreii şi creştinii, astfel că vom examina aceste religii.

Deşi reîncarnarea nu face parte din doctrina iudeo-creştină convenţională, unii membri ai acestor religii au crezut în ea. Mulţi occidentali cred astăzi în reîncarnare ca indivizi, iar diferite grupuri iudeo-creştine au inclus reîncarnarea printre credinţele lor. În iudaism, Kabala include reîncarnarea, ca parte din sistemul hasidic de credinţă al evreilor.

Unele grupuri de creştini timpurii, în special creştinii gnostici, credeau în reîncarnare, ca, de altfel, şi unii creştini din sudul Europei, care au crezut, până la cel de-al Doilea Conciliu de la Constantinopole, în 553 e.n. Ce s-a întâmplat exact la acea întâlnire, a fost şi este un subiect controversat, însă conducătorii bisericii care au participat au fost convinşi să condamne ideea că sufletele există înainte de momentul concepţiei.

Noul Testament conţine pasaje care par să se refere la reîncarnare, în Matei 11:10 – 14 şi 17:10 – 13, Iisus spune că Ioan Botezătorul este profetul Ilie, care trăise cu secole în urmă, şi nu pare

să vorbească metaforic. În replică, unii atrag atenţia că Ilie nu a murit, conform Vechiului Testament, ci s-a ridicat la ceruri într-un vârtej – deci el, mai degrabă, s-a întors pe Pământ, şi nu s-a născut din nou. Evanghelia după Luca contrazice acest raţionament, descriind naşterea lui Ioan Botezătorul – prin urmare, el şi-a început viaţa ca mic copil, şi nu ca un profet matur, revenit pe Pământ

O altă aluzie posibilă la reîncarnare are loc, atunci când discipolii îl întreabă pe Iisus, în Ioan 9:2, dacă un om care era orb s-a născut astfel, din cauza păcatelor părinţilor lui? Asta presupune, în mod evident, că ei s-au gândit că omul a păcătuit înainte de a se naşte, sugerând o existenţă anterioară. Drept răspuns, Iisus nu respinge această posibilitate, dar spune că omul s-a născut orb, pentru ca lucrarea lui Dumnezeu să se poată manifesta prin el – şi o demonstrează, vindecându-l.

Dincolo de aceste pasaje specifice, ar trebui să ne gândim dacă reîncarnarea intră în conflict cu doctrinele iudeo-creştine, în general. Existenţa reîncarnării ar însemna că nu posedăm o înţelegere deplină a vieţii de după moarte. În acelaşi timp, multe alte idei religioase nu sunt tocmai clare. Biblia este accesibilă mai multor interpretări, aşa cum o indică diversele perspective ale diferitelor denumiri. Biblia nu vorbeşte despre existenţa reîncarnării, în mod clar, însă asta nu înseamnă că reîncarnarea intră în conflict cu ceea ce este scris în Biblie.

De fapt, nici măcar nu este în conflict cu conceptul de răi şi iad, deoarece unele populaţii care cred în reîncarnare, inclusiv câteva grupuri de musulmani şiiţi, consideră că există o Zi a Judecăţii după o serie de vieţi, când Dumnezeu trimite sufletele în rai sau în iad, în funcţie de calitatea morală a acţiunilor lor din timpul vieţilor.

În plus, cu siguranţă, că doctrina reîncarnării nu ar intra în conflict nici cu valoarea acordată iubirii şi bunătăţii de religiile iudeo-creştine, precum şi de celelalte religii majore din lume. Nu schimbă cu nimic ideea că, important este să trăieşti o viaţă corectă şi plină de iubire, indiferent dacă este vorba despre o singură viaţă sau de mai multe.

În concluzie, am examinat diferite critici aduse reîncarnării şi am observat că siguranţa oamenilor privind imposibilitatea reîncarnării nu este justificată.

De asemenea, am studiat câteva obiecţii – de exemplu, ideea că nu există dovezi de supravieţuire după moarte, iar creşterea populaţiei elimină posibilitatea reîncarnării, şi am văzut că nu este chiar aşa.

Totodată, am văzut că niciunul dintre contraargumente nu justifică ignorarea dovezilor care vin în sprijinul ei. Niciunul dintre ele nu ne indică faptul că, a crede în reîncarnare, înseamnă să credem că 1 = 2. Nu avem niciun motiv serios pentru a respinge conceptul şi aceste studii din start.

Aşa cum a scris Carl Sagan, trebuie să studiem serios dovezile pe care aceste studii le-au scos la iveală.

CAPITOLUL 10

CONCLUZII ŞI SPECULAŢII

Pentru a analiza explicaţiile posibile ale acestui fenomen al reîncarnării, cea mai bună explicaţie logică, în cazurile cu semne şi defecte din naştere, este coincidenţa pentru semnele din naştere şi amintiri inexacte ale martorilor pentru afirmaţiile făcute de copii. În situaţiile care conţin, în principal, declaraţiile copilului, cunoştinţele obţinute prin mijloace normale pot fi folosite pentru cazurile în care personalitatea anterioară fie a fost o rudă a subiectului, ori a locuit în acelaşi sat, iar amintirile incomplete ale martorilor reprezintă cea mai normală explicaţie, în cazul celor mai multe dintre celelalte.

Este clar că nu e suficient însă pentru cazurile în care există documente scrise cu declaraţiile copilului, înainte că personalitatea anterioară să fie identificată, astfel că va trebui să recurgem la fraudă, ca mod de a le explica. Cea mai bună clarificare pentru comportamentele copiilor, asemănătoare cu cele ale personalităţii anterioare, este fantezia combinată cu coincidenţa şi declaraţiile incorecte ale martorilor, dar ambele prezintă puncte nevralgice. În final, în cazurile în care copiii recunosc persoane şi obiecte, putem folosi explicaţia declaraţiilor incorecte ale martorilor pentru cele mai multe dintre ele, dar rămânem din nou cu fraudă, ca singura explicaţie normală posibilă pentru testele de recunoaştere, efectuate în condiţii controlate.

Deoarece declaraţiile incorecte ale martorilor reprezintă cea mai bună lămurire pentru majoritate cazurilor, doresc să vă prezint câteva studii care au studiat această posibilitate. În primul, doctorul Stevenson şi doctorul Keil au comparat declaraţiile făcute de familii, cu ocazii diferite. Studiul a început, atunci când doctorul Keil a reanalizat, fără să vrea, câteva cazuri investigate de doctorul Stevenson, cu douăzeci de ani înainte. Ulterior, a reanalizat intenţionat alte cazuri de început ale doctorului Stevenson, ajungând la un număr de cincisprezece. A făcut asta lucru, pentru a vedea dacă, cu timpul, nu au apărut, cumva, exagerări în declaraţiile familiilor. În definitiv, ideea care stă la baza posibilităţii unor declaraţii incorecte ale martorilor este că, familiile au considerat că subiecţii oferiseră mai multe date despre vieţile anterioare decât ştiuseră de fapt, atunci când cele două familii se întâlniseră, deci doctorul Keil a dorit să vadă dacă declaraţiile s-au înmulţit, după rapoartele originale oferite de doctorul Stevenson.

Când doctorul Keil a intervievat familiile, el nu cunoştea ce informaţii primise, iniţial, doctorul Stevenson. Chiar şi după ce a început să investigheze din nou, în mod intenţionat, cazurile, el avea doar numele şi adresele subiecţilor, ale căror cazuri le studiase cu ani înainte doctorul Stevenson. Apoi, a mers la familii şi şi-a notat informaţiile primite pe parcursul noilor discuţii. După ce şi-a încheiat investigaţia, el şi doctorul Stevenson au comparat informaţiile obţinute de el cu cele primite de doctorul Stevenson cu ani înainte. Din cauza trecerii timpului, investigaţiile nu erau identice, iar, în unele cazuri, persoanele intervievate de doctorul Keil au fost diferite de cele cu care stătuse de vorbă doctorul Stevenson, cu douăzeci de ani în urmă.

Când cei doi au analizat informaţiile adunate de fiecare în parte, au descoperit că doar un singur caz a devenit mai important, pe baza celor spuse de martori. În acel caz, familia subiectului descrisese doctorului Keil un incident pe care nu-l menţionase în discuţia cu doctorul Stevenson, respectiv că un subiect a găsit o lingură specială, pe care personalitatea anterioară, fratele decedat al subiectului, o păstrase pe un raft înalt, într-un loc relativ inaccesibil.

În alte trei cazuri, declaraţiile au rămas, în esenţă, aceleaşi. Unele detalii erau diferite în cele două rapoarte, dar, în ansamblu,

importanţa cazurilor a rămas aceeaşi. Rapoartele celorlalte unsprezece cazuri au fost chiar mai puţin semnificative, în momentul în care doctorul Keil a vorbit cu familiile. Asta se datorează, în general, faptului că martorii au oferit mai puţine detalii, decât o făcuseră cu ani înainte. Este logic, bineînţeles, deoarece ne amintim din ce în ce mai puţine detalii, pe măsură ce timpul trece, dar, în această situaţie, este un lucru important. Demonstrează că, odată cu trecerea timpului, cazurile nu devin mai elaborate în minţile oamenilor, ci, de fapt, declaraţiile sunt chiar mai puţine.

Aşa cum am văzut, câteva cazuri includ caracteristici care ne fac să credem că este posibil că martorii să-şi amintească incorect unele declaraţii sau evenimente. Acest studiu nu oferă niciun element care să vină în sprijinul acestei concluzii.

Doctorul Sybo Schouten şi doctorul Stevenson au realizat alt studiu care analizează acest aspect. Au comparat cazurile în care declaraţiile copiilor, înainte ca familiile să se întâlnească, au fost notate în scris, cu cele în care nu existau astfel de documente scrise. Testau ideea că părinţii au exagerat declaraţiile copilului despre personalitatea anterioară, înainte ca familiile să se întâlnească. Ei se aşteptau că, dacă această ipoteză era adevărată, atunci cazurile în care înregistrările scrise documentează ceea ce au spus, de fapt, copiii înainte ca familiile să se întâlnească, vor include un număr mai mic de declaraţii, precum şi mai puţine declaraţii corecte decât cazurile fără astfel de note scrise. Deoarece cazurile cu înregistrări scrise provin în principal din India şi Sri Lanka, doctorul Schouten şi doctorul Stevenson au examinat toate cazurile analizate în detaliu din aceste două ţări, în care numărul de declaraţii corecte şi incorecte au fost determinate şi înregistrate.

S-a ajuns astfel la douăzeci şi unu de cazuri cu înregistrări scrise, înainte ca familiile să se întâlnească, şi optzeci şi două fără aceste înregistrări scrise, apoi au comparat cele două grupuri. Ce au descoperit, a fost surprinzător. Numărul mediu de declaraţii în cazurile cu note scrise era douăzeci şi cinci şi jumătate, în timp ce media în cazurile fără note scrise era cu mult mai mică, respectiv optsprezece şi jumătate. Procentul de declaraţii corecte a fost, în esenţă, acelaşi, la ambele grupe – 76,7% în cazurile cu însemnări scrise şi 78,4% în cazurile fără.

Astfel, rezultatele studiului sunt exact opusul a ceea ce ne aşteptam. Din cauza declaraţiilor incorecte ale martorilor, se credea că subiecţii făcuseră mai multe (şi mai corecte) declaraţii decât ar fi ştiut, de fapt, înainte ca familiile să se întâlnească. În cazurile fără înregistrări scrise, martorii îi creditau pe copiii cu mai puţine declaraţii, probabil pentru că ei uitaseră unele dintre ele, atâta vreme cât nimeni nu le notase undeva. Aşa cum subliniază doctorii Schouten şi Stevenson, aceste rezultate arată că dacă familiile cred că subiecţii au mai multe cunoştinţe despre viaţa anterioară decât ştiau în realitate, înainte ca familiile să se întâlnească, ei nu o fac în măsura în care acest lucru să afecteze datele, într-un mod măsurabil.

Acest studiu se potriveşte cu rezultatele celui anterior, întrucât demonstrează că rapoartele despre caz devin din ce în ce mai puţin detaliate, odată cu trecerea timpului, deoarece martorii din cazurile fără înregistrări scrise şi-au amintit un număr mai mic de declaraţii făcute de copii, decât în cazurile cu înregistrări scrise. Acest lucru corespunde constatărilor doctorilor Stevenson şi Keil, cum că multe cazuri scad în intensitate odată cu trecerea timpului. Luate împreună, aceste două studii aruncă îndoiala asupra explicaţiei că principala cauză a situaţiilor ar fi faptul că martorii nu-şi amintesc corect declaraţiile copiilor despre viaţa anterioară, crezând că aceştia ştiau mai multe decât în realitate. Dacă ar fi aşa, ne-am aştepta că rapoartele să fie exagerate, pe măsură ce amintirile martorilor se estompează, când, de fapt, rapoartele conţin din ce în ce mai puţine date. De asemenea, ne-am aştepta ca acele cazuri, în care există înregistrări scrise, să conţină mai puţine declaraţii şi mai puţine dintre ele să fie corecte, când, de fapt, ele conţin mai multe declaraţii şi acelaşi procent de afirmaţii corecte.

Dat fiind faptul că declaraţiile incorecte ale martorilor este principala explicaţie în multe cazuri, rămânem fără o metodă solidă de a le explica, prin mijloace normale. Bineînţeles, aşa cum am văzut deja, nu există o explicaţie unică pentru toate tipurile de cazuri, dar gradul mare de îndoială, aruncat asupra celei mai comune explicaţii, este provocatoare.

Deoarece nu există o explicaţie pentru toate cazurile, singura posibilitate de a le explica prin mijloace normale este să spunem că un proces normal creează fiecare caz printr-o oarecare imperfecţiune a

cazului – şi că procese diferite sunt responsabile pentru cazuri diferite. În acest sens, ar trebui ca, mai întâi, să observăm că nu există niciun caz perfect.

Perfecţiunea se regăseşte rar în ştiinţă – la fiecare studiu medical care se realizează, cineva poate oricând să găsească o cale de a-l critica sau de a-i pune la îndoială rezultatele. Acest lucru este adevărat, în special, în cercetările privind fenomenele spontane. Aceste cazuri nu au loc într-un laborator, unde să putem controla toate condiţiile, pentru a obţine cazurile cele mai clare posibil. În schimb, ele se desfăşoară în lumea reală a condiţiilor necontrolate. Unele fenomene au loc în natură şi nu pot fi reproduse într-un laborator, iar dacă ne gândim că sunt suficient de importante pentru a fi studiate, atunci trebuie să acceptăm limitările pe care le presupun.

Prin urmare, niciunul dintre aceste cazuri nu este perfect, şi recunoaştem asta. În ceea ce priveşte imperfecţiunile, putem argumenta că nişte părinţi mincinoşi – ici – sau o coincidenţă – colo –, o conversaţie despre viaţa anterioară în faţa unui copil sau amintirile incorecte pot explica fiecare caz în parte, aşadar, împreună, ele ar putea explica toate cazurile.

Este o astfel de explicaţie satisfăcătoare? într-un caz particular, am putea crede, de exemplu, că este puţin probabil să fie vorba despre coincidenţă, dar că ea este totuşi posibilă. Dacă folosim un astfel de raţionament, pentru a explica toate cele 2.500 de cazuri, atunci ridicăm probabilitatea scăzută la extreme. După o vreme, căutarea oricărui defect posibil, în fiecare caz individual, începe să se compare cu situaţia în care nu vezi pădurea de copaci. Dacă ne retragem şi privim la acest fenomen ce se petrece la nivel mondial, atunci vedem un tipar de evenimente remarcabile. Chiar dacă cazurile reprezintă doar mărturii, nu şi dovada unui proces paranormal, când ne gândim la punctele slabe ale explicaţiilor normale, nu cred că ele pot lămuri, în mod adecvat, cazurile reprezentative ca grup. Prin urmare, trebuie să ne îndreptăm spre posibilităţile paranormale, pentru a vedea dacă ele ne pot oferi o explicaţie mai bună.

Când examinăm tipurile diferite de cazuri în ansamblu, reîncarnarea oferă o clarificare mult mai directă decât ESP sau posedarea. Ea explică cu uşurinţă toate cazurile – lucru pe care

celelalte nu îl fac – şi este, cu siguranţă, o precizare mai evidentă decât celelalte două. Marea întrebare este dacă aceste cazuri oferă suficiente dovezi, ca să credem că ar fi vorba de un proces paranormal, încât să înclinăm în favoarea reîncarnării, şi nu a explicaţiilor normale.

Doctorul Stevenson a scris că ajuns să fie convins că „reîncarnarea este cea mai bună justificare – deşi nu singura – pentru cele mai reprezentative cazuri pe care le-am investigat". Pentru a da dovadă de puţin mai mult conservatorism, aş spune că cea mai bună explicaţie pentru cele mai reprezentative cazuri este că amintirile, emoţiile şi chiar şi rănile fizice pot, uneori, să fie preluate dintr-o viaţă în următoarea.

Dacă asta se înţelege prin reîncarnare, atunci concluzia mea este aceeaşi cu a doctorului Stevenson, dar, pentru că – aşa cum tot el a scris – nu ştim aproape nimic despre reîncarnare, prefer să folosesc o terminologie mai specifică.

În timp ce această afirmaţie vi s-ar putea părea uluitoare – că amintirile, emoţiile şi rănile fizice pot fi, uneori, preluate dintr-o viaţă în următoarea – cred că mărturiile ne conduc spre această concluzie. Nu este cu nimic mai uimitor decât păreau multe dintre ideile acceptate acum de fizică, la vremea când ele au fost iniţial propuse – şi, întrucât mărturiile ne-au condus spre ea, trebuie să o luăm în consideraţie. Recunosc că aş putea greşi că – aşa cum a scris doctorul Stevenson, aceasta este cea mai bună explicaţie a cazurilor, dar nu singura – dar şi scepticii ar putea să greşească, indiferent dacă recunosc, sau nu. Deşi scepticii ar trage, cu siguranţă, o concluzie diferită, ideea de reîncarnare, sau de preluare dintr-o viaţă în următoarea, pare să fie cea mai bună concluzie bazată pe mărturiile pe care acest studiu le-a obţinut în ultimii patruzeci de ani. Dacă asta înseamnă să punem sub semnul întrebării unele dintre supoziţiile noastre materialiste despre modul în care funcţionează lumea – atunci, aşa să fie.

În încercarea de a înţelege, ar trebui să ţinem cont de faptul că unii fizicieni consideră, în prezent, conştiinţa ca o entitate separată de creier şi cu un rol foarte important în univers. Observarea conştientă, cel puţin, pare să fie capabilă să afecteze viitorul şi chiar trecutul, la nivelul lumii cuantice microscopice, iar dacă conştiinţa este, într-adevăr, o parte fundamentală a universului – dacă fizicianul de la

Universitatea Stanford, Andrei Linde, are dreptate când spune că o teorie unitară care să ignore conştiinţa este inimaginabilă – atunci lumea este un loc mult mai complex şi mai minunat decât ceea ce lumea fizică ne arată în viaţa de fiecare zi.

În fizică, conceptele de relativitate şi mecanică cuantică ne-au demonstrat deja că universul, aşa cum îl înţelegem noi acum, este mult mai diferit, decât ceea ce ne arată experienţa noastră de zi cu zi. În mod similar, cei mai mulţi dintre noi suntem doar conştienţi de conştiinţa noastră şi procesăm această conştientă cu creierele noastre individuale. Asta ne-ar putea face să avem probleme în a accepta în totalitate dovezile, conform cărora conştiinţa este un factor în univers, dincolo de ceea ce pare să se desfăşoare în creierele noastre individuale.

Dacă conştiinţa reprezintă o parte fundamentală a universului, atunci trebuie să ne gândim dacă putem decide logic că ea este un simplu produs secundar al unor creiere ce funcţionează. Dacă observarea conştientă poate determina drumul pe care a început să meargă o particulă de lumină, acum miliarde de ani, aşa cum a propus John Wheeler – atunci, în mod logic, putem spune că şi conştiinţa s-a dezvoltat întâmplător, ca o stare temporară a unui creier uman ce funcţionează? Cred că nu. Am putea presupune că o componentă fundamentală a universului, dacă asta este conştiinţa, există separat de micuţele noastre creiere, de aici, de pe Pământ. Chiar dacă experienţa cotidiană ne poate spune că avem o conştiinţă care începe odată cu naşterea şi se sfârşeşte odată cu moartea, o alternativă rezonabilă este că, pe durata vieţii noastre, vehicul pentru conştiinţă este creierul – şi că această conştiinţă a existat înainte de naşterea noastră şi poate continua să existe şi după moarte, până găseşte un alt vehicul în corpul omenesc.

Mărturiile din cazurile noastre susţin această idee, iar în restul acestui capitol vom discuta veridicitatea acestui lucru, despre ceea ce ar putea să ne spună cazurile de procesul reîncarnării. Va fi necesar să facem destul de multe presupuneri, însă va trebui să ţinem cont de faptul că este posibil ca lumea conştiinţei să funcţioneze foarte diferit de universul fizic.

Prin urmare, orice concluzii referitoare la reîncarnare sunt preliminare deocamdată, dar există câteva chestiuni extraordinare de

examinat.

Oare toată lumea se reîncarnează?

Când vedem mărturii în favoarea reîncarnării, prima reacţie este să ne gândim cum ne poate afecta ea în plan individual. În mod clar, toţi am fi încântaţi să ne reîntâlnim cu cei dragi care au trecut în nefiinţă.

Ne putem gândi la emoţiile simţite de mama lui Patrick Christenson, atunci când a ajuns la concluzia că primul ei fiu, care murise la câteva luni, s-a întors la ea. O pierdere de acest gen este, evident, devastatoare şi toţi neam simţi mai bine, dacă am şti că o astfel de pierdere nu este permanentă. Din nefericire, trebuie să reţinem că ceea ce este adevărat pentru copiii care îşi amintesc despre o viaţă anterioară, poate să nu fie adevărat şi pentru noi, ceilalţi. Ei pot forma un grup unic şi, chiar dacă s-au reîntrupat, e posibil ca nimeni altcineva să nu o mai fi făcut-o.

De exemplu, poate că au existat probleme care i-au ţinut legaţi de experienţele lor pe Pământ, aşa că au venit înapoi, în timp ce alţii nu au făcut asta. Situaţia ar putea fi că poveştile despre case bântuite, în care oamenii spun că o fantomă este blocată acolo din cauza unei morţi îngrozitoare sau a unui motiv similar. Aşa cum am spus mai devreme, 70% din personalităţile anterioare au murit din pricina unor cauze nenaturale – în situaţiile în care se cunoaşte felul în care s-a murit – şi, bineînţeles, la câţiva dintre cei care au murit de cauze naturale, moartea a fost bruscă. Asta sugerează că este mai probabil ca o moarte violentă sau fulgerătoare să producă, ulterior, un caz în care copilul să-şi amintească detalii din viaţa anterioară, decât celelalte tipuri de moarte.

O astfel de moarte poate fi unul dintre factorii care îi face pe subiecţi să aibă legături cu Pământul şi să reprezinte excepţii de la starea normală de lucruri. După moarte, conştiinţa individuală se poate uni cu o conştiinţă universală mai mare, sau să meargă pe un alt tărâm – în rai, de exemplu. În ceea ce ne priveşte, perspectivele iudeo-creştine asupra vieţii de după moarte ar putea fi corecte în general, chiar dacă în cazurile noastre sunt exemple clare de reîncarnare.

Pe de altă parte, reîncarnarea poate avea loc şi fără a exista

amintiri din viaţa anterioară. În acest caz, e posibil să fi trăit toţi vieţi anterioare, chiar dacă cei mai mulţi dintre noi nu şi le amintesc Dacă acest lucru este adevărat, atunci procesul obişnuit poate fi scurtcircuitat de un factor din viaţa anterioară

— Cum ar fi o moarte fulgerătoare – ori de un factor din următoarea viaţă. Asta ar putea duce la existenţa unor amintiri din trecut în viaţa actuală şi, astfel, chiar dacă toţi ne reîncarnăm, cazurile noastre pot părea neobişnuite, datorită prezenţei amintirilor.

Cazurile nu ne arată care dintre variante este mai probabilă – că vieţile anterioare sunt ceva neobişnuit, sau că doar amintirile sunt ceva neobişnuit – deşi ele denotă că, în unele situaţii, reîncarnarea are loc. Deşi tuturor ne-ar plăcea să-i vedem pe cei dragi, trecuţi în nefiinţă, revenind printre noi, sau noi înşine să ne întoarcem la copiii sau nepoţii noştri, după moarte, aceste cazuri nu răspund la întrebarea dacă reîncarnarea este un fenomen universal. Ele arată că *putem* să ne reîntrupăm, cel puţin în anumite situaţii – ceea ce este, cu siguranţă, o descoperire importantă – dar ele nu ne indică dacă acest lucru este valabil pentru toată lumea.

Chiar dacă toţi ne-am reîntrupa, tiparele pe care le vedem în cazurile în care există amintiri din trecut pot să nu se aplice la noi, ceilalţi. Tipul de moarte, sau un alt gen de factor, poate modifica procesul normal şi poate produce tipare în care amintirile să dureze mai mult. De exemplu, copiii cu amintiri din vieţi anterioare pot avea legături speciale cu anumite regiuni, faţă de ceilalţi. Aceşti copii demonstrează tendinţa de a se reîntrupa aproape de locul unde a trăit personalitatea anterioară, dar nu este o condiţie. La fel, situaţia în care copiii descriu că au rămas într-un anume loc ani de zile între vieţi, poate să nu fie caracteristică pentru toţi cei care se reîntrupează. Ar trebui să reţinem că pot exista şi alte diferenţe între cazurile de copii care posedă amintiri din vieţile anterioare şi cei care se reîntrupează fără a avea astfel de amintiri ***în cazurile de reîncarnare, ce anume se reîncarnează?***

În ciuda acestor rezerve, trebuie totuşi să examinăm amănunţit aceste cazuri, pentru a vedea ce spun ele despre viaţa de după moarte. O întrebare ar fi: Dacă aceste cazuri sunt exemple de reîncarnare, atunci ce anume se reîncarnează? Aceste cazuri demonstrează că amintirile, emoţiile şi traumele fizice pot fi preluate în viaţa

următoare. Am vorbit despre continuitatea conştiinţei, dar acesta nu este un termen foarte specific.

Alţi termeni ce pot fi folosiţi, cum ar fi „suflet" sau „corp astral", au conotaţii pe care poate nu le considerăm a fi exacte. Din acest motiv, doctorul Stevenson a inventat termenul de „psihofor", care provine din cuvântul grecesc cu semnificaţia de „purtător de suflet", pentru a descrie vehiculul care ar putea prelua amintirile după moarte.

Această entitate, psihofor sau conştiinţă, pare să fie capabilă să obţină informaţii noi, dacă este să ne gândim la cazurile în care copiii au descris evenimente ce au avut loc după moartea personalităţii anterioare. Poate ne întrebăm cum reuşeşte asta, deoarece este evident că, conştiinţa nu are organe de simţ, cum ar fi ochi sau urechi. Răspunsul trebuie să fie că ea poate obţine informaţii pe căi paranormale. Situaţia este similară cu cea în care pacienţii în moarte clinică au declarat că urmăresc evenimentele dintr-un loc situat deasupra corpurilor lor. De asemenea, se potriveşte cu celelalte studii de parapsihologie, care arată că unii oameni pot căpăta cunoştinţe pe care nu le obţin prin intermediul organelor lor normale de simţ. Mai curând, ei le capătă prin mijloace paranormale şi, deşi nu ştim care ar putea fi ele, dacă o persoană poate face asta în timpul vieţii, atunci putem presupune, în mod logic, că şi conştiinţa lor ar putea face asta, dacă supravieţuieşte morţii.

În timp ce noi credem că reîncarnarea înseamnă că o entitate continuă să existe în vieţi succesive, mulţi budişti, în special budiştii Theravada, spun că nu acesta este cazul. Doctrina lor privind *anatta,* sau „nu există suflet", subliniază faptul că nu există niciun „Sine" şi deci, nicio entitate care să continue să existe dintr-o viaţă în următoarea. Când moare o persoană, se formează una nouă, cam la fel cum flacăra unei lumânări care se stinge poate folosi la aprinderea unei alte lumânări. Există o continuitate între personalităţi, deoarece forţele karmice pe care le-a pus în mişcare persoana anterioară duc la o renaştere, dar nicio identitate nu există în continuare.

Deoarece nu sunt nici pe departe un învăţat budist, mărturisesc că îmi este greu să adopt, şi chiar să înţeleg, pe deplin acest concept, dar pot, cel puţin, să observ că, în pofida acestei doctrine, cei mai mulţi budişti practicanţi cred, de fapt, că o anumită entitate se naşte din nou. Aşa cum observă doctorul Stevenson, cazurile noastre sugerează, cu

adevărat, că există un vehicul care duce cu el, în următoarea viaţă, amintirile care au rămas. Însă, pare că supravieţuieşte ceva mai mult decât amintirile şi emoţiile. Am vorbit despre modul în care pot apărea semne din naştere, atunci când conştiinţa este atât de traumatizată de rănile dintr-o viaţă, încât afectează fătul în dezvoltare pentru a produce semne similare pe noul corp. Îmi este destul de greu să-mi imaginez că acest proces ar putea avea loc, dacă nu ar exista ***ceva,*** indiferent dacă numim acest ceva conştiinţă, sau psihofor, sau un alt termen, care să preia efectele rănilor în viaţa următoare. Deşi, cu siguranţă, unii budişti nu ar fi de acord, în cazurile noastre e clar că o anumită entitate, pe care eu am numit-o conştiinţă, poate continua să existe dintr-o viaţă în următoarea. Faptul că traumele fizice pot afecta conştiinţa într-o asemenea măsură, încât să producă semne pe un făt în dezvoltare, înseamnă că această conştiinţă poate afecta corpul fizic. Asta ne duce înapoi la discuţia despre dualism, din Capitolul 9, şi la întrebarea dacă gândurile imateriale pot afecta lumea materială, în acest caz fătul în dezvoltare. Aceste cazuri sugerează că se poate. În plus, cazurile arată cum mintea însăşi poate fi afectată de evenimente traumatice.

Am discutat în Capitolul 4 cazuri în care pacienţilor le-au apărut din nou semne fizice, atunci când au retrăit experienţele traumatice sub hipnoză. Cazurile de reîncarnare arată că acest gen de efecte pot continua chiar şi în viaţa următoare. Traumele pot lăsa o „cicatrice" pe conştiinţă, încât adevăratele cicatrice să afecteze următorul corp pe care ea îl ocupă.

Efectele de lungă durată ale traumelor pot părea ciudate iniţial, până când ne amintim modul în care evenimentele traumatice pot afecta mintea noastră. Oamenii care trăiesc experienţe emoţionale marcante sau traume fizice pot dezvolta tulburări de stres post-traumatic, în care simptomele fizice şi emoţionale pot exista ani de zile, după ce a avut loc evenimentul respectiv.

Atunci, nu ar trebui să fim surprinşi să aflăm că astfel de traume pot călători împreună cu conştiinţa în viaţa următoare, indiferent dacă ele se manifestă sub formă de cicatrice sau de fobii. Putem spera ca toate dificultăţile noastre din trecut să dispară odată cu moartea, dar aceste cazuri arată că nu.

Momentul şi locul reîncarnării

Acum, să vedem dacă conştiinţa care supravieţuieşte, deţine vreun control asupra momentului şi a locului unde va renaşte. În câteva cazuri, copiii au spus că ei şi-au ales viitorii părinţi. În cazurile din Asia, ei descriu câteodată un episod în care îl văd pe unul din părinţii lor viitori şi se hotărăsc să-l urmeze pentru a se alătura familiei.

În cazurile din America, copiii vorbesc despre faptul că se aflau în rai şi şi-au ales următorii părinţi. Deşi relatările lor nu pot fi, evident, verificate, unele dintre cele ale copiilor din Asia au fost parţial certificate, prin prezenţa părintelui în acea zonă descrisă de copil, în perioada apropiată concepţiei. În alte cazuri, când ne gândim la cât de mult se plâng copiii de familia în care se află în prezent, s-ar putea trage concluzia că nu ei şi-au ales părinţii. Deoarece mulţi copii nu au amintiri din perioada dintre vieţi, nu avem niciun indiciu de la ei, care să ne spună dacă au fost implicaţi în această alegere, sau nu. Este posibil să fi fost, dar noi nu avem acces la amintirile care ar proba asta. Nu avem cum să ştim cu siguranţă, dar, dat fiind varietatea de cazuri, este posibil ca unii indivizi să-şi aleagă părinţii sau locul unde se vor naşte din nou, în timp ce alţii nu.

Asta ne duce la întrebarea generală, dacă, într-adevăr, cineva ia decizii în timpul procesului de reîncarnare. Dacă conştiinţa individuală nu decide când va renaşte, atunci decid oare îngerii, ghizii, sau zeii? Sau se întâmplă, în mod natural, fără a lua nicio decizie la nivel conştient? Diferite sisteme de credinţă au variate scenarii în ceea ce priveşte modul în care subiectul trece la viaţa următoare. Deşi câţiva dintre subiecţii noştri vorbesc despre ghizi care îi îndrumă către familia lor actuală, cei mai mulţi dintre ei nu spun nimic despre perioada dintre vieţi, astfel încât cazurile noastre nu sunt prea lămuritoare în această chestiune importantă.

În aceeaşi ordine de idei, putem să studiem exact la locul unde se nasc din nou subiecţii. Una dintre concluzii ar fi că locul unde se nasc din nou – cel puţin în situaţiile în care copiii au amintiri din vieţile anterioare – nu este întâmplător. Marea majoritate a copiilor vorbeşte despre vieţi în aceeaşi ţară şi mulţi dintre ei spun că au trăit în acelaşi

sat, sau chiar în aceeaşi familie. Ce putem să înţelegem din asta?

O posibilitate ar fi că limitările geografice afectează locul unde poate să renască conştiinţa. Deşi ideea unei conştiinţe limitată la o regiune relativ restrânsă pare ciudată, ea se potriveşte cu relatările copiilor, în ceea ce priveşte rămânerea lor într-un anumit loc – locul unde, de exemplu, a murit personalitatea anterioară – până când şi-au văzut viitorii părinţi.

Înclin mai mult să cred că atracţia conştiinţei spre un anumit loc se datorează legăturilor emoţionale cu acesta. Mulţi dintre noi se identifică puternic cu apartenenţa la o ţară anume, astfel că probabilitatea de a ne naşte în aceeaşi ţară este mai mare. În plus, oamenii pot avea ataşamente emoţionale faţă de anumite locuri şi pot fi atraşi spre a se reîntoarce la ele. Cel mai important este faptul că legăturile cu alţi oameni pot avea un rol semnificativ în legătură cu locul unde se vor naşte din nou. În cazurile din aceeaşi familie, copiii au o puternică legătură emoţională, în special, în cazurile în care personalitatea anterioară a fost un copil care a murit de mic, conştiinţa individuală poate să fie încă legată strâns de familie, încât să fie atrasă spre o renaştere în acel loc. Mecanismul acesta al atracţiei este, bineînţeles, un mister, dar îmi pot imagina o forţă emoţională din lumea conştiinţei, care să atragă indivizii într-un anumit loc sau într-o anumită familie, aproape cu o atracţie magnetică.

Cazurile în care copiii vorbesc despre vieţi anterioare în alte ţări ne-ar putea aduce lămuriri suplimentare. În aceste cazuri, copiii spun, de obicei, că în viaţa anterioară au murit în ţara în care trăiesc în prezent, un exemplu fiind cel al copiilor din Birmania, care declară că au fost soldaţi japonezi omorâţi în Birmania, în timpul celui de-al doilea război mondial. Mulţi dintre aceşti copii îşi exprimă dorinţa de a se întoarce în Japonia, ca şi când ar fi prinşi într-o capcană în Birmania, după ce au murit acolo. Nu ştim dacă ei se află în această capcană din cauza limitărilor geografice sau a legăturilor emoţionale. Acţiunile lor ca soldaţi, dintre care mulţi au fost foarte aspri cu poporul birmanez, se poate să fi creat o legătură emoţională nerezolvată, care i-a făcut să se nască birmanezi, în următoarea lor viaţă.

Indiferent dacă explicaţia este de natură geografică sau emoţională, putem spune că aceste cazuri arată că indivizii mai păstrează încă unele legături cu viaţa anterioară. Nu ştim dacă acesta

este adevărul, în general, sau poate doar în cazurile în care există amintiri dintr-o viaţă anterioară, însă aceste cazuri demonstrează că, în unele situaţii, legăturile continuă să existe şi în viaţa următoare. În cazul copiilor birmanezi, care au amintiri dintr-o viaţă de soldat japonez, se păstrează o legătură atât cu Birmania, cât şi cu Japonia, de vreme ce copiii se nasc în Birmania, dar le este în continuare dor să se întoarcă în Japonia.

Problema karmei

Karma este un concept regăsit în religiile care cred în reîncarnare, respectiv hinduism şi budism. Ea include multe elemente de subtilitate în diferitele sisteme de credinţă, pe care nu le putem discuta aici, dar, în general, ea se bazează pe ideea de cauză şi efect. Astfel, acţiunile din vieţile anterioare afectează situaţiile din viaţa curentă. O interpretare a cazurilor din Birmania – Japonia, pe care tocmai le-am menţionat, este că acţiunile lor trecute împotriva poporului birmanez au făcut ca în viitoarea viaţă să se numere printre reprezentanţii acestui popor.

Ne oferă, oare, cazurile cercetate vreo dovadă de existenţă a karmei? Înainte de a răspunde, ar trebui să subliniez că, în ceea ce priveşte karma, se crede că situaţiile din viaţa curentă nu se datorează doar acţiunilor din viaţa anterioară, ci şi tuturor celorlalte vieţi anterioare, deci simpla estimare a efectelor din ultima viaţă este dificilă.

M-am uitat în baza noastră de date, pentru a vedea dacă există caracteristici ale personalităţii anterioare, care să se coreleze cu situaţiile în care s-a născut subiectul. Mai exact, am studiat următoarele elemente – PA (personalitatea anterioară) a fost un om evlavios? A fost PA un criminal? A încălcat legile moralei? A fost PA altruist său generos? A respectat PA datinile religioase? – pentru a vedea dacă există vreuna care să se coreleze cu statutul economic al subiectului, cu statutul social, sau casta subiectului, în cazul Indiei. În acest studiu, se poate aprecia că un copil cu părinţi iubitori, ocrotitori, dar săraci, s-a născut într-o situaţie pozitivă, dar am putea crede, cel puţin, că situaţia pozitivă ar trebui să includă cel mai probabil şi un statul economic mai înalt.

Când am realizat testele de corelare, doar una singură dintre caracteristici s-a corelat cu situaţia de viaţă a subiectului. Evlavia personalităţii anterioare a demonstrat o corelaţie foarte strânsă cu statutul social al subiectului. Deci, cu cât personalitatea anterioară a fost considerată mai pioasă, cu atât este mai probabil că statutul economic şi social al copilului să fie mai mare. Pioşenia nu s-a corelat cu casta subiectului din cazurile din India şi niciuna dintre celelalte caracteristici ale personalităţii anterioare nu s-a corelat cu situaţia de viaţă a subiectului. Atunci, înseamnă că aceste corelaţii cu pioşenia a apărut din întâmplare şi avem puţine dovezi că situaţia de la naştere este afectată de karma din viaţa anterioară.

Un alt factor care se opune ideii de efecte karmice este cel pe care l-am menţionat în Capitolul 4. Cazurile cu semne şi defecte din naştere implică leziuni pe care le-a avut personalitatea anterioară.

Dacă am considera că este vorba despre karmă aici, atunci ar trebui ca aceste semne să se potrivească, mai degrabă, rănilor cauzate de ei altor persoane, şi nu celor pe care le-au suferit ei înşişi. Deoarece nu aceasta este situaţia, trebuie să spunem că semnele şi defectele nu vin în sprijinul ideii de efecte karmice.

Repet, doctrina referitoare la karmă este una complexă şi, deşi ea ar putea explica descoperirile prezentate în această carte, noi trebuie să tragem concluzia că aceste cazuri studiate de noi oferă foarte puţine dovezi în sprijinul ei.

Emoţii care durează

Pentru a examina mai mult posibilele legături emoţionale, putem crede că iubirea şi emoţiile pozitive, pe care le oferim celorlalţi, pot dura mai mult decât o viaţă, iar cazurile ne dau speranţa că aşa şi este. În aceste cazuri, nu apar doar semne din naştere şi fobii, însă, în acelaşi timp, copiii îşi exprimă dragostea pentru familia anterioară. Iubirea dăinuie în timp.

Asta este vizibil, în mod special, în cazurile de revenire în aceeaşi familie. William, băiatul din Capitolul 1, i-a spus mamei lui că va avea întotdeauna grijă de ea, la fel cum îi spusese şi bunicul lui. Patrick Christenson, băiatul din Capitolul 4, cu multiple semne din naştere, a vorbit despre momentul în care a părăsit-o pe mama lui,

fiind fiul ei mai mare, având însă o legătură foarte strânsă cu ea în prezent. Astfel de exemple demonstrează că iubirea poate supraviețui morții, și poate continua și în viața următoare.

Abby Swanson, din Capitolul 3, a spus că era străbunica ei. Dacă a avut dreptate, atunci ea a venit înapoi într-o relație cu mama ei, diferită de cea anterioară, când i-a fost bunică. A trece de la bunică la fiică este o schimbare destul de mare – și totuși, ea oglindește ceea ce se poate întâmpla deseori în viață, când părinții mai în vârstă ajung să depindă de copiii care, înainte, au depins de ei. Poate că problema cine-îngrijește-pe-cine nu este la fel de importantă ca legătura pe care o împărtășesc indivizii. Această legătură este una care poate dăinui de-a lungul vieților.

O astfel de idee nu doar ne bucură, dar poate să fie și adevărată, dacă ne bazăm pe dovezile aduse de cazurile noastre. Ideea unei legături emoționale – și nu a rolurilor jucate în viață – ce se menține de-a lungul vieților, poate afecta modul în care îi privesc părinții pe copiii lor, deoarece sugerează că părinții trebuie să-i îndrume pe copiii nu într-un mod dominator și aspru, ci ca pe niște tovarăși de călătorie. Copiii pot fi considerați parteneri egali, care călătoresc pe drumul vieții, în loc să fie văzuți ca niște ființe inferioare – chiar dacă sunt niște parteneri care au nevoie de direcții și de un sentiment de siguranță.

În cazul lui Abby, poate că străbunica ei a ales să se întoarcă la fiica sa pentru a-și putea continua călătoria împreună. Rolurile sunt diferite de data aceasta și mama lui Abby va trebui să o învețe multe lucruri. Într-un final, s-ar putea ca fiecare să învețe la fel de multe lucruri una de la cealaltă. Atunci când renașterea nu are loc în aceeași familie, această legătură peste timp, sau cel puțin dorul pe care-l simte subiectul, poate fi o problemă în noua viață. Mulți dintre copii sunt extrem de tulburați, deoarece simt că sunt ținuți departe de părinții lor reali. Acest lucru se rezolvă în general după ce copiii cresc, dar poate fi o emoție foarte intensă atunci când apare. Așa cum am scris în Capitolul 6, mulți părinți asiatici respectă ceea ce spun copiii lor despre viețile anterioare deoarece, în general, ei cred în existența lor, dar le explică limpede copiilor că viața actuală este diferită de cea trecută. Din nefericire, sunt unii care pun foarte mare accent pe acest lucru, iar alții folosesc metode foarte dure, pentru a-i face pe copiii să

nu mai vorbească despre viaţa anterioară.

Dar pe termen lung, poate că este mai bine aşa decât să întărească legătura cu viaţa anterioară. Relaţiile din viaţa anterioară rămân în trecut, iar noi nu câştigăm nimic dacă ne concentrăm pe vieţile trecute în detrimentul celei actuale. Unii dintre copii sunt, cu siguranţă, extrem de tulburaţi, deoarece doresc să-şi continue relaţiile pe care şi le amintesc din vieţi anterioare, şi asta poate afecta interacţiunea lor cu părinţii actuali. În mod similar, unii adulţi sunt atât de captaţi de posibilitatea existenţei unor vieţi anterioare, încât neglijează să şi-o trăiască pe asta. Cu siguranţă, nu este cel mai bun lucru de făcut. Deşi cunoaşterea faptului că reîncarnarea este posibilă, făcându-i pe oameni să aprecieze mai mult aspectele spirituale ale vieţii şi componenta spirituală a celorlalţi, nu ar trebui să ne concentrăm prea mult pe posibilitatea existenţei de vieţi anterioare.

În aceeaşi ordine de idei, unii oameni încearcă, prin regresii hipnotice, să-şi descopere toate vieţile anterioare. Chiar dacă am avea de câştigat din această cercetare a vieţilor anterioare, există puţine dovezi care să demonstreze că, prin regresia hipnotică, s-ar putea face asta. Mulţi hipnotizatori îi pot introduce pe subiecţi în transă hipnotică şi determină să-şi amintească eventuale amintiri din trecut, deseori cu multe detalii şi emoţii. Partea grea vine atunci când se încearcă să se verifice dacă aceste „amintiri" sunt legate de evenimente care chiar s-au întâmplat.

În multe cazuri, subiectul pare să-şi amintească o viaţă din vremuri străvechi, şi e imposibil să se determine veridicitatea celor spuse. În altele, declaraţiile subiectului conţin absurdităţi istorice. Există şi cazuri în care subiecţii şi-au amintit detalii ce s-au dovedit, ulterior, a fi influenţate de o sursă pământeană, ca o carte pe care au citit-o cu mulţi ani înainte şi au uitat de ea. Am discutat în Capitolul 8 despre cazuri în care hipnoză a determinat apariţia unor rezultate dramatice, dar, din nefericire, ea este un instrument nedemn de încredere, indiferent dacă este folosit pentru a descoperi amintiri din viaţa actuală sau din cele trecute. Hipnoză poate duce la unele amintiri foarte exacte din viaţa actuală, dar, în acelaşi timp, poate duce şi la apariţia unor amintiri închipuite. Sub hipnoză, mintea tinde să completeze golurile de la sine. Dacă unei persoane i se cere să dea detalii de care nu-şi aminteşte, de obicei, mintea va inventa singură

câteva. Odată ce se întâmplă acest lucru, persoana s-ar putea să întâmpine dificultăţi în a deosebi amintirile reale de cele închipuite. Asta nu înseamnă că toate cazurile de hipnoză regresivă sunt lipsite de orice valoare.

În fond, dacă nişte copii pot avea amintiri din vieţi anterioare, atunci, logic, şi unii adulţi pot descoperi astfel de amintiri prin intermediul hipnozei, la fel cum descoperă unele amintiri din copilărie. Chiar şi aşa, marea majoritate a cazurilor nu conţine nicio dovadă care să vină în sprijinul ideii că imaginile pe care le văd oamenii aflaţi în transă hipnotică sunt, într-adevăr, din vieţile pe care le-au trăit. Aşa cum a scris Alan Cauld, deşi pot fi găsite câteva cazuri solide, „ele reprezintă o parte atât de mică, încât ar fi imprudent ca o persoană să-şi piardă viaţa, pentru a încerca să le producă".

Sfaturi pentru părinţi

Părinţii ne cer adesea sfaturi în legătură cu modul în care să reacţioneze la declaraţiile copiilor privind vieţile anterioare. Deşi fiecare caz are particularităţile lui specifice, pot oferi totuşi câteva sfaturi generale, care sper că vor fi de ajutor. În primul rând, părinţii ar trebui să ştie că aceste declaraţii nu indică o boală mentală. Am vorbit cu multe familii, în care exista un copil cu amintiri despre alţi părinţi, altă casă, sau o moarte anterioară şi, rareori, copiii dau vreun semn de boală mentală.

Mai multe studii au abordat această problemă. Recent, am încheiat un studiu realizat cu un coleg, doctorul Don Nidiffer, în care am examinat rezultatele unor teste psihologice, efectuate pe cincisprezece subiecţi americani, cu vârste între trei şi şase ani, la vremea testării, şi am descoperit că ei erau, în general, foarte inteligenţi. Când am examinat scala ce măsoară problemele comportamentale, valorile se situau toate în gama normală şi nu prezentau nicio problemă psihologică. Aceste rezultate sunt similare cu cele găsite de Erlendur Haraldsson şi colegii săi, atunci când au testat subiecţi din alte ţări. În Sri Lanka, subiecţii aveau rezultate foarte bune la şcoală, dar acasă, ei manifestau uşoare probleme de comportament. Iar un lucru remarcabil este că nu erau mai uşor de influenţat decât alţi copii şi combăteau ideea că povestea amintirilor

dintr-o viaţă anterioară era sugerată de altcineva. Nici în Liban, copiii nu au manifestat vreun simptom relevant din punct de vedere clinic, deşi aveau tendinţa de a visa cu ochii deschişi, într-o măsură mai mare.

Testele au demonstrat din nou că subiecţii nu erau deosebit de influenţabili. În ansamblu, copiii păreau să fie foarte bine. Atunci când copiii vorbesc despre o viaţă anterioară, părinţii nu prea ştiu cum să reacţioneze. Le recomand să fie deschişi faţă de ceea ce spune copilul. Unii copii manifestă emoţii intense faţă de aceste subiecte, iar părinţii ar trebui să-i asculte cu respect, la fel cum ar face cu orice alt subiect adus în discuţie de copii.

Când un copil vorbeşte despre o viaţă anterioară, părinţii ar trebui să evite să pună întrebări incisive sau ironice. Asta l-ar putea supăra pe copil şi, cel mai important din punctul nostru de vedere, l-ar putea face pe copil să inventeze răspunsuri pentru aceste întrebări; mai târziu, va fi dificil să se facă diferenţa dintre amintiri şi închipuiri. Se pot pune întrebări generale, cu răspuns deschis, cum ar fi: „Îţi mai aminteşti şi altceva?" şi, eventual, să se dea dovadă de înţelegere faţă de declaraţiile copilului: „Probabil a fost înfricoşător pentru tine".

Îi încurajăm pe părinţi să noteze declaraţiile copiilor despre o viaţă anterioară. Acest lucru este important, în special, în cazurile în care copiii oferă suficiente informaţii pentru ca identificarea unui anumit individ decedat să fie posibilă. Într-o astfel de situaţie, înregistrările scrise vor fi foarte importante, constituind dovada că subiectul şi-a amintit, într-adevăr, evenimente dintr-o viaţă anterioară.

În acelaşi timp, părinţii nu ar trebui să se concentreze atât de mult pe declaraţii şi să piardă din vedere că viaţa actuală este cea mai importantă acum. Dacă copiii insistă să spună că îşi doresc vechile familii sau case, e necesar să li se explice că familia lor este cea pe care o au în această viaţă. Părinţii ar trebui să accepte şi să preţuiască ceea ce le spun copiii, subliniind însă faptul că acea viaţă anterioară a rămas, cu adevărat, în trecut. Uneori, părinţii sunt mai supăraţi din cauza declaraţiilor decât copilul.

Este greu să auzi un copil cum descrie experienţa unei morţi dureroase sau dificile, dar atât părinţii, cât şi copilul trebuie să ştie că el este în siguranţă acum, în această viaţă. Poate că unii părinţi vor fi încântaţi să afle că marea majoritate a acestor copii încetează să mai vorbească despre o viaţă anterioară între cinci şi şapte ani. Aşa cum

am menţionat, amintirile rămân rareori prezente în adolescenţă şi la maturitate, şi, de obicei, se manifestă cu o intensitate mult mai scăzută faţă de primii ani de viaţă. În multe cazuri, pe măsură ce cresc, copiii nici nu-şi mai amintesc că au vorbit cândva despre o viaţă anterioară.

În ansamblu, cel mai adesea, părinţii sunt cei care acordă o importanţă deosebită declaraţiilor copiilor despre o viaţă anterioară, şi nu copiii înşişi; pentru ei, amintirile sunt, pur şi simplu, o parte din experienţa lor de viaţă. Ulterior, ei trec peste aceste amintiri şi au copilării normale.

Speculaţii spirituale

Cazurile noastre vin să contribuie la dovezile care arată că, conştiinţa poate supravieţui după moarte, în cel puţin câteva situaţii, şi aceasta este, cu siguranţă, o descoperire mult mai importantă decât oricare alta, pe care am putea să o punem în evidenţă. Asta înseamnă că fiecare dintre noi reprezintă mai mult decât un simplu corp fizic. Avem o conştiinţă care este capabilă să supravieţuiască morţii acestui corp. Dacă schimbăm terminologia şi, în loc de conştiinţă, spunem spirit, atunci putem afirma că, pe lângă corpurile noastre fizice, mai avem şi o componentă spirituală. Dacă tragem concluzia că fiecare persoană pe care o întâlnim este atât o fiinţă spirituală, cât şi una fizică, putem noi, oare, să folosim această informaţie pentru a ne schimba modul în care ne comportăm unul faţă de celălalt? Am putea crede că da, dar iată ce i-a spus odată un călugăr, Swami Muklyananda, doctorului Stevenson: „Noi, în India, ştim că există reîncarnare, dar asta nu schimbă cu nimic situaţia. Avem aici, în India, la fel de mulţi tâlhari şi nemernici, ca şi voi în Occident".

Doctorul Stevenson este de părere că, deşi această afirmaţie este, probabil, corectă în general, credinţa în reîncarnare poate, într-adevăr, să schimbe ceva într-un om care acceptă tot ceea ce implică aceasta.

Faptul că suntem conştienţi că fiecare dintre noi posedă o componentă spirituală, care este posibil să aibă nevoie de atenţie şi îngrijire – la fel ca şi partea noastră fizică – să schimbe cu ceva situaţia. O concentrare exclusivă pe latura fizică ar diminua efortul nostru de a vedea ce am putea face pentru a ne îngriji de latura noastră spirituală

şi, de asemenea, ne-ar face mai competitivi şi mai egoişti în interacţiunile cu ceilalţi. Cu siguranţă, putem învăţa cum să fim mai puţin materialişti, dacă înţelegem că există o lume spirituală mai cuprinzătoare. Acceptarea completă a faptului că toţi suntem fiinţe spirituale presupune mai mult decât cunoaşterea rezultatelor unui studiu despre reîncarnare, însă aceste rezultate ne-ar ajuta să ne gândim la moduri de a ne trăi viaţa mai spiritual.

Şi mai e o problemă: dacă cei care nu-şi amintesc vieţi anterioare se reîntrupează totuşi, atunci există posibilitatea să fi luat cu ei şi unele aspecte emoţionale, chiar dacă cu amintirile nu s-a întâmplat la fel. Copiii se nasc cu temperamente şi reacţii emoţionale diferite la stimuli. Asta îi determină pe biologi să afle cum ne pot afecta genele emoţiile, însă se pune întrebarea dacă nu cumva conştiinţa, sau o componentă spirituală care aduce cu ea emoţii dintr-o viaţă anterioară, are un rol în acest proces? Dacă este aşa, înseamnă că există posibilitatea ca noi să avem la dispoziţie mai multe vieţi, pentru a rezolva aspectele emoţionale dificile. Deşi ideea de a purta un bagaj emoţional dintr-o viaţă în următoarea poate părea neplăcută, perspectiva de a avea mai multe vieţi pentru a-l rezolva, sugerează că, în final, am putea finaliza mai multe probleme decât ştim. Conceptul de reîncarnare este fascinant pentru mulţi, datorită ideii că un individ poate să trăiască mai multe vieţi, să acumuleze înţelepciune, să devină mai iubitor şi să-şi găsească pacea sufletească, pe parcursul acestor vieţi succesive. Deşi nu ar trebui să ne aşteptăm la perfecţiune, chiar şi după mai multe vieţi, cu siguranţă ne putem apropia de acest deziderat, dacă avem mai mult decât o singură viaţă în care să progresăm.

Cu riscul de a fi acuzat că filosofez, putem specula în continuare că acest raţionament sugerează şi faptul că scopul nostru în viaţă poate fi diferit de la o viaţă la alta. Poate nu există „un singur sens al vieţii”, ci, mai degrabă, diverse scopuri în fiecare viaţă. Un subiect poate încerca să rezolve probleme emoţionale diferite de ale altuia, observăm, astfel, cum unii oameni sunt mulţumiţi să-şi investească întreaga lor energie în stabilirea de legături cu cei dragi. Alţii sunt mulţumiţi să fie singuri, concentrându-se pe afirmarea lor în carieră. Poate că toţi lucrăm solitari pe diferite aspecte ale noastre, până când reuşim să obţinem rezultate pozitive. Ideea că avem mai multe ocazii şi că nu trebuie să rezolvăm totul într-o singură viaţă, este, cu adevărat,

atrăgătoare, dar partea grea pentru unii este să-şi găsească sensul în viaţă. Acest lucru cade în sarcina noastră, indiferent dacă trăim o viaţă sau mai multe, dar poate părea mai puţin înfricoşător, dacă ne gândim că aflarea unui scop într-un singur domeniu al vieţii este suficient, deocamdată. Pentru a putea spune că nu am trăit degeaba, nu trebuie să participăm la toate tipurile de experienţe sau de succes, într-o singură viaţă.

Cercetări viitoare

Chiar şi după patruzeci de ani de cercetări, studiul nostru este încă, în mare parte, neterminat. Mă voi concentra, în principal, pe cazurile din Statele Unite. Odată cu studiile în care examinăm fragmente specifice ale cazurilor, sper că, pe măsură ce lumea va afla de munca noastră, să putem realiza cercetări pe mai multe cazuri din Statele Unite, iar ele să fie mai concludente. Dacă am putea studia şi în Statele Unite cazuri la fel de clare, cum sunt cele mai semnificative din Asia, atunci va fi greu ca lumea să nu trateze cu seriozitate studiile noastre. A fost dificil să găsim cazuri aici, dar sunt optimist că, la un moment dat, vom avea o culegere de cazuri atât de bine documentate, încât să putem răspunde, într-adevăr, la întrebarea dacă unii copii îşi amintesc vieţi anterioare.

S-ar putea ca în viitor să mai avem şi un alt instrument la dispoziţie, care să ne ajute să răspundem la această întrebare. Câţiva cercetători au studiat modul de funcţionare al creierului în accesarea amintirilor reale, comparativ cu cele false – lucruri de care oamenii îşi amintesc că s-ar fi întâmplat, când, de fapt, nu a fost aşa. În prezent, cercetările sunt în fază preliminară. Procedură este următoarea: li se dă oamenilor nişte liste care cuprind o serie de cuvinte. Apoi, li se arată un cuvânt şi sunt întrebaţi dacă el exista în lista anterioară? Uneori, subiecţii cred că îşi amintesc că respectivul cuvânt a fost pe listă, când, de fapt, el nu era. Aceasta este o amintire falsă. Cercetătorii au făcut studii de scanare a creierului, în care se măsoară activitatea creierului, atunci când subiecţii au amintiri false, în comparaţie cu activitatea înregistrată când este vorba despre amintiri reale, descoperind că, în timpul accesării unor amintiri diverse, se activează zone diferite din creier.

Dacă acest studiu avansează suficient de mult pentru a se putea determina dacă amintirile referitoare la unele evenimente din viaţa cuiva sunt reale, atunci am putea să-l folosim şi în evaluarea amintirilor din vieţi anterioare. Asta se va întâmpla peste câţiva ani buni – dacă se va întâmpla vreodată – dar este o perspectivă extraordinară. Dacă stabilim, în cele din urmă, cel puţin în măsura în care putem fi siguri de asta, că unii copii pot să-şi amintească evenimente din vieţi anterioare, atunci vom putea să continuăm prin a explora şi mai mult subiectele menţionate în acest capitol. Ne-ar plăcea să aflăm mai multe despre procesul reîncarnării, dacă el există, şi sper că aceste cunoştinţe vor permite apoi oamenilor să facă schimbări pozitive, în modul în care îşi trăiesc vieţile.

Alte studii se desfăşoară la Departamentul de Studii de Personalitate, de pe lângă Universitatea statului Virginia. Doctorul Bruce Greyson, care este acum directorul departamentului, îşi concentrează atenţia, în principal, pe experienţele de moarte clinică. Unul dintre studiile ce se desfăşoară în prezent implică amplasarea unui laptop, undeva, sus, într-o cameră de tratament a spitalului, în care pacienţilor li se implantează defibrilatoare cardiace. Pentru că în timpul acestui procedeu, pacienţilor li se induc aritmii cardiace – care pot fi fatale – doctorul Greyson doreşte să verifice, în cazul în care vreunul dintre ei trece printr-un episod de moarte clinică, dacă va putea descrie imaginea de pe ecranul laptopului.

Doctorul Emily Kelly este coordonatoarea unor studii ce se ocupă cu diferite experienţe neobişnuite, inclusiv de apariţii şi viziuni ale unor persoane care mor. În prezent, ea realizează un studiu cu mediumuri, în care ei descriu mesajele transmise de cei decedaţi unor voluntari, care au persoane dragi trecute în nefiinţă, fără că mediumurile să primească anticipat vreo informaţie.

De fapt, ei nu se întâlnesc şi nu vorbesc niciodată cu voluntarii. Aşadar, dacă ei vor oferi informaţii exacte, atunci vom şti că nu le-au dedus din ceea ce au spus, sau au făcut, voluntarii.

Aceste studii sunt interesante şi sperăm să continuăm să progresăm în legătură cu posibilitatea existenţei vieţii după moarte. Departamentul de Studii de Personalitate depinde încă de donaţii pentru a-şi finanţa mare parte din activitate. Atunci când au existat fonduri, departamentul a putut realiza mai multe studii de cercetare,

însă, acum, datorită unei perioade mai dificile din punct de vedere financiar, activităţile şi numărul personalului au trebuit restrânse. Statul Virginia nu contribuie cu nimic la munca departamentului; generozitatea oamenilor precum Chester Carlson şi a altora, ca şi a fundaţiilor private, care au făcut donaţii substanţiale, au făcut posibile aceste cercetări. Sperăm să fim destul de norocoşi pentru a continua şi chiar a extinde activitatea pe care o desfăşurăm, pentru a studia această extrem de importantă problemă a vieţii de după moarte.

Gânduri finale în momentul când vom putea răspunde definitiv la întrebarea dacă supravieţuim morţii, sper ca această muncă cu subiecţii să fie o parte importantă din acest răspuns. Dacă se va întâmpla, atunci asta va demonstra că cei mai mici şi mai tineri dintre noi pot să ne ofere, nouă tuturor, din înţelepciunea lor – pot fi „suflete bătrâne" în corpuri noi. Dacă toţi suntem fiinţe spirituale, ar trebui să încercăm să-i tratăm pe ceilalţi cu tot respectul pe care îl implică acest lucru, iar a-i trata pe copii cu respect, înseamnă să ascultăm ceea ce ne spun. Aşa cum copiii din această carte pot deţine cunoştinţe importante, pe care să ni le transmită, aşa pot fi şi alţii, dacă suntem pregătiţi să-i ascultăm pe aceşti micuţi tovarăşi de călătorie, pe acest extraordinar drum al vieţii.

Din gura copiilor se aude doar adevărul...

CUVINTE DE MULŢUMIRE

În primul rând, doresc să-i mulţumesc lui Ian Stevenson, a cărui activitate a constituit baza unei mari părţi din această carte. El a fost un pionier entuziast şi un mentor minunat. Mi-a oferit prilejul de a lucra în acest domeniu, în ciuda lipsei mele de experienţă în cercetare, şi a continuat să mă sprijine şi să mă încurajeze în eforturile mele. De asemenea, cărţile lui au reprezentat o sursă importantă de inspiraţie pentru această lucrare. Analiza cărţii *Children Who Remember Previous Lives* mi-a fost, în special, de ajutor.

Multe mulţumiri familiilor care au cooperat la realizarea studiilor noastre. Au demonstrat nu doar îngăduinţă la numărul mare de întrebări puse de noi, dar au manifestat şi o mare ospitalitate, în timp ce îi deranjăm în casele lor. De asemenea, interpreţii din diferite ţări ne-au fost indispensabili şi au păstrat tot timpul o atitudine

pozitivă, în ciuda zilelor lungi de muncă pe drumuri. Doresc să mulţumesc şi celorlalţi cercetători din domeniu, ale căror cazuri sunt incluse atât în statistica generală pe care o menţionez, cât şi în studiile de caz individuale. Ei sunt Erlendur Haraldsson, Jürgen Keil, Antonia Mills şi Satwant Pasricha. Îi adresez mulţumiri şi lui Carol Bowman, care ne-a trimis mai multe cazuri – unele prezentate în această carte – şi Fundaţiei Bial, care ne-a oferit o bursă, pentru a finanţa mai multe investigaţii în Statele Unite.

Îi sunt recunoscător agentului meu literar, Patricia Van der Leun, care mi-a găsit o editură, într-o perioadă extrem de scurtă „şi editorului meu, Diane Reverand, care m-a ajutat să fac nenumărate îmbunătăţiri la text. În plus, Martha Stockhausen, fostul meu asistent în cercetare, mi-a oferit multe sugestii utile, pentru multe dintre capitole. Îi datorez mulţumiri şi lui Raymond Moody, ale cărui lucrări clasice privind episoadele de moarte clinică, *Life after Life***,** au inspirat titlul acestei cărţi.

În final, doresc să-i mulţumesc soţiei mele, Chris, care este editorul meu neoficial, colegul, sprijinul şi sufletul meu pereche. Deşi aş fi încântat să-mi petrec mai multe vieţi cu ea, mă simt foarte norocos că suntem împreună, măcar în asta.

NOTA AUTORULUI

Aş dori să fiu contactat de părinţii ai căror copii povestesc despre evenimente dintr-o viaţă anterioară, dacă sunt dispuşi să fie intervievaţi în legătură cu experienţele lor. Adresa noastră de e-mail este??? iar adresa noastră poştală este:

Division of Personality Studies University of Virginia Health System

P.O. Box 800152 Charlottesville, VA 22908 – 0152.

Toate cazurile vor fi tratate cu confidenţialitate, deoarece noi ascundem întotdeauna identităţile familiilor în rapoartele pe care le publicăm.

BIBLIOGRAFIE

Almeder, R. 1997. „A critique of arguments offered against reincarnation". *Journal of Scientific Exploration* 11 (4): 499-526.

Astin, J. A., E. Harkness, & E. Ernst, 2000. „The efficacy of 'distant healing': A systematic review of randomized trials". *Annals of Internal Medicine* 132(11):903-10.

Bender, G. A. 1966. *Great moments in medicine*. Detroit: Northwood Institute Press.

Benor, D. J. 2001. *Spiritual healing: Scientific validation of a healing revolution*. Southfield, Mich.: Vision Publications.

Bishai, D. 2000. Can population growth rule out reincarnation? A model of circular migration. *Journal of Scientific Exploration* 14(3):411-20.

Bowman, C. 1997. *Children's past lives: How past life memories affect your child*. New York: Bantam Books.

Bowman, C. 2001. *Return from heaven: Beloved relatives reincarnated within your family*. New York: HarperCollins.

Brody, E. B. 1979. Review of *Cases of the reincarnation type Vol. II: Ten cases in Sri Lanka* de Ian Stevenson. *Journal of Nervous and Mental Disease* 167:769-74.

Broome, K. (producer). 2003, 5 februarie. *The day I died* [program de televiziune]. Londra: BBC Two.

Byrd, R. 1988. Positive therapeutic effects of intercessory prayer in a coronary care unit population. *Southern Medical Journal* 81(7):826-29.

Cheek, D. B. 1992. „Are telepathy, clairvoyance and 'hearing' possible in utero? Suggestive evidence as revealed during hypnotic age-regression studies of prenatal memory". *Pre- and Perinatal Psychology Journal* 7(2): 125-37.

Cheek, D. B. 1996. „An interview with David Cheek, M.D. Interview by Michael D. Yapko". *American Journal of Clinical Hypnosis* 39(1):2-17.

Cook, E. W., B. Greyson, & I. Stevenson. 1998. „Do any near-death experiences provide evidence for the survival of human personality after death? Relevant features and illustrative case

reports". *Journal of Scientific Exploration* 12(3):377-406.

Costa de Beauregard, O. 1987. „According to 'physical irreversibility', the 'paranormal' is not de jure suppressed, but is de facto repressed". *Behavioral and Brain Sciences* 10(4): 569-70.

Costa de Beauregard, O. 1998. „The paranormal is not excluded from physics". *Journal of Scientific Exploration* 12(2): 315-20.

Costa de Beauregard, O. 2002. „Wavelike coherence and CPT invariance: Sesames of the Paranormal". *Journal of Scientific Exploration* 16(4):651-54.

Dalai Lama, 1962. *My land and my people: Autobiography of the Dalai Lama*. New York: McGraw-Hill.

DeCasper, A. J. & M. J. Spence, 1986. „Prenatal maternal speech influences newborn's perception of speech sounds". *Infant Behavior & Development* 9(2): 133-50.

Dennett, D. C. 1991. *Consciousness explained*. Boston: Little Brown.

Eccles, J. C. 1994. *How the self controls its brain*. Berlin: Springer-Verlag.

Fivush, R., J. T. Gray, & F. A. Fromhoff. 1987. Two-year-olds talk about the past. *Cognitive Development* 2:393-409.

Folger, T. 2002. „Does the universe exist if we're not looking?" *Discover* June:44-48.

Gallup, G., with W. Proctor. 1982. *Adventures in immortality*. New York: McGraw-Hill.

Gauld, A. 1982. *Mediumship and survival: A century of investigations*. London: William Heinemann.

Greene, B. 1999. *The elegant universe: Superstrings, hidden dimensions, and the quest for the ultimate theory*. New York: W. W Norton.

Greyson, B. & C. P Flynn, eds. 1984. *The near-death experience: Problems, prospects, perspectives*. Springfield, III.: Charles C. Thomas.

Haraldsson, E. 1995. Personality and abilities of children claiming previous-life memories. *Journal of Nervous and Mental Disease* 183(7):445-51.

Haraldsson, E. 1997. „A psychological comparison between ordinary children and those who claim previous-life memories".

Journal of Scientific Exploration 11(3):323- 35.

Haraldsson, E. 2000. „Birthmarks and claims of previous-life memories: I. The case of Purnima Ekanayake". *Journal of the Society for Psychical Research* 64(858): 16-25.

Haraldsson, E. 2003. „Children who speak of past-life experiences: Is there a psychological explanation?" *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice* 76:55-67.

Haraldsson, E. & M. Abu-Izzeddin. 2002. „Development of certainty about the correct deceased person in a case of the reincarnation type in Lebanon: The case of Nazih Al-Danaf". *Journal of Scientific Exploration* 16:363-80.

Haraldsson, E., P. C. Fowler, & V. Periyannanpillai. 2000. „Psychological characteristics of children who speak of a previous life: A further field study in Sri Lanka". *Transcultural Psychiatry* 37(4): 525-44.

Harris, W. S., M. Gowda, J. W. Kolb, C. P. Strychacz, J. L. Vacek, P. G. Jones, A. Forker, J. H. O'Keefe, & B. D. McCallister. 1999. „A randomized, controlled trial of the effects of remote, intercessory prayer on outcomes in patients admitted to the coronary care unit". *Archives of Internal Medicine* 159(19):2273-78.

Haub, C. 1995. „How many people have ever lived on earth?" *Population Today* 23(2): 4-5.

Head, J. & S. L. Cranston. 1977. *Reincarnation: The phoenix fire mystery*. New York: Julian Press/Crown Publishers.

Howe, M. L. 2000. *The fate of early memories: Developmental science and the retention of childhood experiences*. Washington, D.C.: American Psychological Association.

Inglehart, R., M. Basañez, & A. Moreno. 1998. *Human values and beliefs: A crosscultural sourcebook*. Ann Arbor, Mich.: University of Michigan Press.

James, W. 1898/1956. *Human immortality: Two supposed objections to the doctrine*. 2nd ed. Originale published in 1898 Boston: Houghton, Mifflin. Republished in 1956 as *The will to believe and other essays in popular philosophy and human immortality: Two supposed objections to the doctrine*. New York: Dover Publications.

Josephson, B. D. & F. Pallikari-Viras. 1991. „Biological utilization of quantum nonlocality". *Foundations of Physics* 21(2): 197-207.

Keil, H. H. J. & J. B. Tucker. 2000. „An unusual birthmark case thought to be linked to a person who had previously died". *Psychological Reports* 87:1067-74.

Keil, H. H. J. & J. B. Tucker. 2005. „Children who claim to remember previous lives: Cases with written records made before the previous personality was identified". *Journal of Scientific Exploration* 19:91-101.

Kling. L. S. 1975. „Reincarnation". *JAMA* 234:978.

Klarreich, E. 2001. „Stamp booklet has physicists licked". *Nature* 413:339.

Lief, H. I., 1977. „Commentary on Dr. Ian Stevenson's 'The evidence of man's survival after death'". *Journal of Nervous and Mental Disease* 165:171-73.

Lyons, A. S. e R. J. Petrucelli. 1987. Medicine: An illustrated history. New York: Harry N. Abrams.

Matlock, J. G. 1989. „Age and stimulus in past life memory cases: A study of published cases". *Journal of the American Society for Psychical Research* 83:303-16.

Moody, R. A. 1975/2001. *Life after life: The investigation of a phenomenon – survival of bodily death*. 2nd ed. New York: HarperSanFrancisco.

Moody, R. L. 1946. „Bodily changes during abreaction". *Lancet* 2:934-35.

Myers, N. A., R. K. Clifton, & M. G. Clarkson. 1987. „When they were very young: Almost-threes remember two years ago". *Infant Behavior and Development* 10:123-32.

Nissanka, H. S. S. 2001. *The girl who was reborn: A case-study suggestive of reincarnation*. Colombo, Sri Lanka: S. Godage Brothers.

Pasricha, S. & I. Stevenson. 1.977. „Three cases of the reincarnation type in India". *Indian Journal of Psychiatry* 19:36-42.

Plate tectonics. 2002. in *The New Encyclopaedia Britannica* (vol. 25, p. 886). Chicago: Encyclopaedia Britannica.

Platt, S. (org.), 1989. *Respectfully quoted: A dictionary of quotations requested from the congressional research service*. Washington, D.C.: Library of Congress.

Radin, D. 1997. *The conscious universe: The scientific truth of*

psychic phenomena. New York: HarperCollins.

Radin, D. I. & R. D. Nelson. 1989. „Evidence for consciousness-related anomalies in random physical systems". *Foundations of Physics* 19(12): 1499-1514.

Rauscher, E. A. & R. Targ. 2001. „The speed of thought: Investigation of a complex space-time metric to describe psychic phenomena". *Journal of Scientific Exploration* 15(3):331-54.

Rauscher, E. A. & R. Targ. 2002. „Why only four dimensions will not explain the relationship of the perceived and perceiver in precognition". *Journal of Scientific Exploration* 16(4):655-58.

Rovee-Collier, C. 1997. „Dissociations in infant memory: Rethinking the development of implicit and explicit memory". *Psychological Review* 104:467-98.

Rovee-Collier, C, K. Hartshorn, & M. DiRubbo. 1999. „Long-term maintenance of infant memory". Developmental Psychobiology 35:91-102.

Rovee-Collier, C. and H. Hayne. 2000. „Memory in infancy and early childhood". În *The Oxford Handbook of Memory,* org. E. Tulving & F. I. M. Craik, 267-82. New York: Oxford University Press.

Sabom, M. 1998. *Light and death: One doctor's fascinating account of near-death experiences*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House.

Sagan, C. 1996. *The demon-haunted world: Science as a candle in the dark*. New York: Random House.

Schouten, S. A. & I. Stevenson. 1998. „Does the socio-psychological hypothesis explain cases of the reincarnation type?" *Journal of Nervous and Mental Disease* 186(8): 504-6.

Schwartz, G. E., & W. L. Simon. 2002. *The afterlife experiments: Breakthrough scientific evidence of life after death*. New York: Pocket Books.

Sharma, P. & J. B. Tucker. 2005. „Cases of the reincarnation type with memories from the intermission between lives". *Journal of Near-Death Studies* 23(2):101-18.

Shroder, T. 1999. *Old souls: The scientific evidence for past lives*. New York: Simon & Schuster.

Sicher, F., E. Targ, D. Moore, & H. S. Smith. 1998. „A randomized

double-blind study of the effect of distant healing in a population with advanced AIDS. Report of a small scale study". *Western Journal of Medicine* 169(6): 356-63.

Stapp, H. P. 1993. *Mind, matter, and quantum mechanics*. Berlin: Springer-Verlag.

Stapp, H. P. 2005. *The mindful universe*. http://www-physics.lbl.gov/~stapp/MUA.pdf (accesat 14 martie 2005).

Sternberg, E. M. 2000. *The balance within: The science connecting health and emotions*. New York: W. H. Freeman.

Stevenson, I. 1960. „The evidence for survival from claimed memories of former incarnations". *Journal of the American Society for Psychical Research* 54:51-71 e 95-117.

Stevenson, I. 1966. „Cultural patterns in cases suggestive of reincarnation among the Tlingit Indians of Southeastern Alaska". *Journal of the American Society for Psychical Research* 60:229-43.

Stevenson, I. 1974. *Twenty cases suggestive of reincarnation.* ed. rev. Charlottesville: University Press of Virginia.

Stevenson, I. 1975. *Cases of the reincarnation type, Vol. I: Ten cases in India*. Charlottesville: University Press of Virginia.

Stevenson, I.1977a. *Cases of the reincarnation type, Vol. II: Ten cases in Sri Lanka*. Charlottesville: University Press of Virginia.

Stevenson, I. 1977b. „Research into the evidence of man's survival after death". *Journal of Nervous and Mental Disease* 165(3):152-70.

Stevenson, I. 1980. *Cases of the reincarnation type, Vol. III: Twelve cases in Lebanon and Turkey*. Charlottesville: University Press of Virginia.

Stevenson, I. 1982. „The contribution of apparitions to the evidence for survival". *Journal of the American Society for Psychical Research* 76: 341-58.

Stevenson, I. 1983. *Cases of the reincarnation type, Vol. IV: Twelve cases in Thailand and Burma*. Charlottesville: University Press of Virginia.

Stevenson, I. 1989. „Some of my journeys in medicine". *The Flora Levy lecture in the humanities 1989*. Lafayette, La.: University of Southwestern Louisiana.

http://www.healthsystem.virginia.edu/personalitystudies/Some-of-My-Journeys-in-Medicine.pdf.

Stevenson, I. 1990. „Phobias in children who claim to remember previous lives". *Journal of Scientific Exploration* 4:243-54.

Stevenson, I. 1997a. *Reincarnation and biology: A contribution to the etiology of birthmarks and birth defects*. Westport, Conn.: Praeger.

Stevenson, I. 1997b. *Where reincarnation and biology intersect*. Westport, Conn.: Praeger.

Stevenson, I. 2000. „Unusual play in young children who claim to remember previous lives". *Journal of Scientific Exploration* 14:557-70.

Stevenson, I. 2001. *Children who remember previous lives: A question of reincarnation*, ed. rev. Jefferson, N. C.: McFarland.

Stevenson, I. 2003. *European cases of the reincarnation type*. Jefferson, N.C.: McFarland.

Stevenson, I., E. W. Cook, & N. McClean-Rice. 1989-90. „Are persons reporting 'neardeath experiences' really near death? A study of medical records". *Omega* 20(I):45-54.

Stevenson, I. & J. Keil. 2000. „The stability of assessments of paranormal connections in reincarnation-type cases". *Journal of Scientific Exploration* 14(3):365-82.

Stevenson, I. & G. Samararatne. 1988. „Three new cases of the reincarnation type in Sri Lanka with written records made before verification". *Journal of Scientific Exploration* 2:217-38.

Taylor, H. 1998. „Large majority of people believe they will go to heaven; only one in fifty thinks they will go to hell". http://www.harrisinteractive.com/harris_poll/index.asp?PID=167 (accesat 1 februarie 2005).

Taylor, H. 2000. „No significant changes in the large majorities who believe in God, heaven, the resurrection, survival of soul, miracles and virgin birth". http://www.harrisinteractive.com/harris_poll/index.asp?PID=112 (accesat 1 februarie 2005).

Taylor, H. 2003. „The religious and other beliefs of Americans 2003".
http://www.harrisinteractive.com/harris_poll/index.asp?PID=359 (accesat 1 februarie 2005).

Thomas, A. & S. Chess. 1984. „Genesis and evolution of behavioral disorders: from infancy to early adult life". *American Journal of Psychiatry* 141:1-9.

Tucker, J. B. 2000. „A scale to measure the strength of children's claims of previous lives: Methodology and initial findings". *Journal of Scientific Exploration* 14(4):571-81.

Tucker, J. B. & H. H. J. Keil. 2001. „Can cultural beliefs cause a gender identity disorder?" *Journal of Psychology & Human Sexuality* 13(2):21-30.

Tucker, J. B. & H. H. J. Keil, „Experimental birthmarks: New cases of an Asian practice". *International Journal of Parapsychology*.

Walter, T. & H. Waterhouse. 1999. „A very private belief: Reincarnation in contemporary England". *Sociology of Religion* 60(2): 187-97.

Wilson, E. O., 1998. *Consilience: The unity of knowledge*. New York: Alfred A. Knopf.

CUPRINS

Cuvânt înainte de doctor Ian Stevenson
Introducere
1. Copii care povestesc amintiri din vieţi anterioare
2. Investigarea cazurilor
3. Explicaţii
4. Marcaţi pe viaţă
5. Amintirea trecutului
6. Comportamente neobişnuite
7. Recunoaşterea unor feţe familiare
8. Intervenţie Divină
9. Puncte de vedere opuse
10. Concluzii şi speculaţii
Cuvinte de mulţumire
Nota autorului
Bibliografie